

Petru Todoran

SIDEX **O VIAȚĂ DE OM**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Todoran, Petru

Sidex : o viață de om / Petru Todoran. - Galați : Axis Libri, 2018
2 vol.

ISBN 978-606-8719-92-4

Vol. 2. - 2018. - ISBN 978-606-8719-94-8

821.135.1

© 2018 Editura Axis Libri

Str. Mihai Bravu, Nr. 16

Galați 800208

Tel: +40 236 411037,

Fax: +40 236 311060

E-mail: axislibri@gmail.com

Copyright © 2018 Petru Todoran
Toate drepturile rezervate autorului

Petru Todoran

SIDEX O VIAȚĂ DE OM

Volumul II

Ediția a doua, revăzută și adăugită

Axis Libri

Galați

PARTEA II

PE VAL

Capitolul 1

URSULEȚUL MIȘU

Spre nord – est, soarele, încă ascuns sub orizont, înroșea crestele munților. Suliți lungi de foc împungeau cei câțiva norișori albi, pufoși, care stăteau parcă pironiți, surprinși de ivirea zorilor. Culorile cerului erau superbe: roșu portocaliu pe coroana zării, acolo unde se anunța carul de foc al astrului zilei, alb argintiu pe norișorii rătăciți ici, colo pe albastrul cerului senin în cea mai mare parte, tente de gri sur maroniu roșcat spre apus, acolo unde Noaptea fugea din calea Luminii.

Sub spectacolul de lumină al boltei cerești, Valea Mureșului rostogolea lent, de-a lungul râului, vălătuci de ceață închipuind herghelii de cai de pe alte târâmuri, înaintând la pas spre așezările oamenilor, iar aburii pe care-i aruncau din nările înspumate trezeau fiori de răcoare până departe, spre creasta muntelui Bătrâna, acolo unde linia pădurii închipuia coamă sălbatică de plete rebele.

Paul stătea rezemat pe cotul drept și nu se sătura să admire spectacolul celest. Când ațipise, seara târziu, lângă focul pe care l-au hrănit ca să facă jar bogat, dogoritor sub spuză cât mai mult spre zorii zilei, își programase ceasul biologic să-l trezească la ora Luceafărului de Ziuă, ca să prindă aceste imagini greu de descris. Era doritor să mai închidă o dată, în sufletul lui de orășean trăitor în colbul câmpiei uscate de arșița neogoită a verii, acest tablou viu al zilei ce se naște în mijlocul munților copilăriei lui zburdalnice. Poate tocmai pentru sufletul lui însetat de

culoare Mărețul Soare l-a mângâiat, trezindu-l cu o rază subțire, din aur roșcat, pe care l-a trimis să-i cadă pe fruntea cu părul răvășit de somnul furat cu capul pe o pernă din stei de munte.

Stătea nemișcat, fiindu-i teamă să nu alunge scena de basm cu vreo mișcare bruscă. Dar nu era singurul care stătea sub vraja Zânei Zorilor. La marginea pădurii de brazi, la câțiva metri de ocolul gol al vitelor pe care ciobanii tineri le mânau deja pe cărări spre pajiștea stropită din belșug de roua proaspătă, un zdrahon de urs se proptise cu spinarea de un trunchi cu coaja aspră și se scărpină, mormăind a plăcere... Să dea alarma? Căinii nu erau în preajmă ca să alunge musafirul nepoftit. Doar baciul Alexandru ar fi putut lua cea mai înțeleaptă hotărâre. Dar cum să dea de el? Pe unde putea fi? În colibă? Ori a coborât la pârâu să refacă provizia de apă de băut?

În timp ce gândurile-i alergau în căutarea unei soluții salvatoare spre ocrotirea familiei sale, a fetei Dănuța, de numai 10 anișori, și a soției Ionela, din spatele lui, de pe movilița pe care-și făcuse culcușul, Sandu, prietenul lui din copilărie, îl țistui subțire, șoptindu-i să nu miște, poate că dihania va pleca de bună voie, văzând că țarcu-i gol. Privi spre sacul de dormit în care se cuibăriseră fetele lui și o văzu pe Ionela cu ochii deschiși, dar cu spatele spre vizitatorul nedorit. Ea nu știa pe cine aveau atât de aproape. Paul duse ușor un deget la buze și ceru imperios liniște, încercând din mișcarea sprâncenelor și din încruntarea ochilor să sugereze pericolul. Trebuia să rămână nemișcată, măcar pentru un timp.

Dar scena ce urmă, îndată, îl uimi peste măsură, nu numai pe el, ci și pe Sandu. Dacă cineva i-ar fi relatat ce a făcut baciul Alexandru, ar fi zis „mergi, omule, vezi-ți de treabă, nu umbla cu astfel de vrăjeli vânătoarești!”. Dar a văzut și nu-i venea să creadă, a văzut și cu mare greutate s-a lăsat convins că a fost martor la o întâmplare adevărată, nu scornită sau repovestită și dreasă cu adăugiri meșteșugite.

Dar iată ce s-a întâmplat. În timp ce musafirii stănei pândeau cu inima în gât mișcările vizitatorului periculos, baciul Alexandru a ieșit din colibă ținând în mâna stângă doi napi burduhănoși și cuțitul cel lung, cel pe care-l folosea an de an la înjunghiatul porcilor, în noiembrie și decembrie, înainte de Sfântul Neculai. Fluieră spre urs, ca atunci când chemi câinele. Acesta se opri din scărpinat, se lăsă pe patru labe și porni

alene spre ciobanul care l-a chemat, cu fluieratul. S-a oprit la câțiva pași buni, să tot fi fost cinci sau șase metri. Dădea din cap alene, spre stânga și dreapta, dar toată atitudinea ursului arăta o deplină supunere. Fără vorbă și netrădând teamă, bătrânul baci tăie cu cuțitul felii din napi și le aruncă spre urs. Cu mare dexteritate, de circar, acesta prinse darul din aer cu botul larg deschis și începu să ronțăie cu plăcere. Când și-a terminat bucătura, altele veniră în zbor spre el. Baciul Alexandru își hrăni prietenul până găta cei doi napi, apoi se întoarse pe călcăie și veni spre tabăra musafirilor.

— V-ați speriat? Nu trebuie să vă fie teamă, Mișu e copilul nostru, noi l-am îngrijit doi ani, până a crescut mare. Era un puișor abandonat, mamă-sa fie a fost omorâtă într-o încăierare, fie a murit de vreo boală, iar el era încă neînțârcat. L-au prins ficiorii noștrii, ciobanii, și l-au adus la stână, l-am legat cu lanțul de l-am hrănit din strachină de lemn, cu lapte nefiert de vacă. Așa mic cum era, dar tot mușca, mai rău ca un câine! Mai întâi nu i-a priit, a dat tot laptele afară, dar după o jumătate de ceas s-a dus singur la strachină și a lipăit laptele. L-am ținut la stână, cu noi, toată vara. În octombrie, la coborâtul vitelor de la munte trebuia să luăm o hotărâre. Dacă l-am fi lăsat singur în pădure ar fi căzut hrană lupilor. Așa că l-am luat la Ocolul Silvic, a iernat acolo la fel cum iernează, pe la noi, de ani de zile, niște capre și cerbi cornuți, de frica lupilor. Șeful Ocolului Silvic, Valer al lui Toader Dușa, mi l-a adus de lanț în primăvară, când strângeam vitele să pornim la munte, în aprilie. Era cuminte și ascultător ca un copil, așa de tare s-a domesticit într-un an. Peste vară l-am învățat să trăiască singur, în libertate. Iar toamna, când am pornit la vale cu cireada de vite, a venit în urma noastră până la poarta Ocolului Silvic. A intrat singur în curte, Valer o ieșit din birou și s-o dus drept la el, fără teamă. I-a pus mâna pe cap și l-a ciufulit, cred că așa-i făcuse pe când era mic, în urmă cu un an. Derbedeul a lăsat capul în jos și s-a frecat de piciorul stăpânului. A rămas și a doua iarnă acolo, la staul. Dar de atunci n-a mai venit prea des în preajma oamenilor. Cred că și-o găsit o mândră, amu-s 3 săptămâni de când a apărut iară, rănit. O ureche îi era sfâșiată și are un petic de blană smuls de pe șoldul piciorului drept. L-am oblojit ca pe vitele noastre, a stat liniștit la stână până s-a făcut bine. Dar cred că nu-i refăcut complet. Vine dimineața, încă n-a lipsit nici o dată de când s-o rănit în luptă pentru mireasă. Napii îi fac bine, au zahăr și îi dau putere.

Totdeauna dă semnalul că a sosit scărpinându-se de bradul ciung, așa-i zicem noi, că are crengi numai spre sud, de parcă cineva i le-ar fi rupt de pe o parte. Mormăie cât se scarpină și dacă avem musafiri el fuge înapoi în pădure, nu vine decât dacă-l fluier eu, cu semnal numai de noi știut. El v-o văzut, precis, de aia nu s-a apropiat, dar nici n-a plecat, că-i este foame. Trebuie să-i măresc tainul, vine iarna și e destul de costeliv. Cred că și iarna asta va coborî la Ocol. Dar nu se știe, poate că-și va câștiga mândra, așa-i legea firii, toată suflarea să-și aibă părechea, încheie baciul Alexandru.

— Acu, dacă v-ați trezit, haidați la stână să beți o gură de lapte cu un boț de mămăligă cu urdă proaspătă. Special l-am făcut pentru voi, ca să te împac, măi Paul. Mai ești supărat pe mine? întrebă baciul.

— Nu-s supărat, de ce aș fi? Și ce, am fost eu supărat pe dumneata bace, vreodată? Că eu nu țin minte, răspunse Paul.

— Cum nu, atâta ai plâns când, la tăiatul porcului te-am celuit (*înșelat – nota autorului*) cu codița de porc, așa cum mă joc eu cu copilașii de din totdeauna. Și când ți-am trecut codița prăjită special, pe sub nas și m-am prefăcut că o mușc eu, tu ai început să plângi de nu putea să te oprească nime! Numa soru-ta, Margareta, te-o liniștit, că ea era mama ta! Acu, îmi pare rău, nu mai am codiță să-ți dau pe la nas, așa că nu trebuie să plângi!

— Am făcut eu asta? Nu-mi aduc aminte, zise Paul. Înseamnă că eram tare prost!

— Da, și acum ai mai crescut, deci ești un prost și mai mare, zise Sandu, gata de o trântă ca pe vremuri. Punem pariu că te dovedesc la trântă, Paule?

— Gata, gata, Sandule, nu te mai prosti, ești om mare acum, dar mintea tot de copil ți-a rămas, zise Luci, nevastă-sa. Nu știu ce să mă fac cu omul ăsta, el numai cu pariurile îi tot timpul, una – două, „hai să punem pariu” zice și provoacă pe toată lumea. În urmă cu vreo două săptămâni un inginer venit de la București la mina de uraniu de la noi din sat i-a zis-o bine, lui Sandu, după multe seri de joc de remi, pe bani, câte un leu, nu mai mult, de joc, dar să fie un câștig, ceva, nu jucăm degeaba, zice el mereu. Și i-a zis „Ești un mare Ebraic, domnule!” și știi ce-a zis Sandu? „Cred că dumneata, domnule inginer, mi-ai descoperit etimologia

numelui meu de familie! Îți mulțumesc!” Deci, aveți grijă, acum se dă mare ebraic, de neam!

— Ce mare neam poate fi un urmaș de Iconar care nu știe nici untura s-o întindă pe pâine, darămite vopseaua pe pânză!? Că Iconari s-au numit acest neam Braic numai mulțumită lui baciul Alexandru, el poartă renumele mai departe, cu multele talente pe care le are. Că Sandu ăsta al tău, ce talente are, în plus față de remi și trântă? zise Paul, întărâtându-și prietenul.

— Stai că-ți arăt eu talente când te-oi lua la fugărit prin zmeuriș! răspunse împricinatul.

— Noa, hai la masă că se ridică soarele și vin toți urșii la *smeură* și voi o să rămâneți cu nimic, interveni baciul Alexandru. Acum, serios, l-ați văzut pe Mișu, mai sunt și alți urși care culeg *smeură*, să nu vă apropiați de nici unul, că nu se știe ce reacții pot avea. Pe vremea asta de vară ei nu sunt agresivi, dar nici un animal nu cedează locul lui de hrană, atacă să-și alunge adversarii.

Pe la ora 10 au terminat de cules și au pornit spre casă. Drumul era mai greu acum, canalul pentru transportul pe apă al buștenilor fusese demolat, pădurea tânără încă nu era bună de exploatat, așa că fabrica a demontat toată construcția, au rezultat câteva tone de lemne, unele erau neatinse de putregaiuri, altele nu arătau așa bine. Dar s-a vândut tot lemnul pentru foc, la un preț foarte bun pentru cei care au apucat, că s-a iscat înghesuială, la un moment dat. Paul i-a explicat Ionelei ce era acest canal atât de des pomenit de toți drumeții ce mergeau pe drumul muntelui. A fost o construcție specială, un jgheab mare, semirotond, larg la gură de 2 metri, făcut din lemn de brad fasonat, legat unul de altul cu scoabe puternice din fier și etanșat cu mușchi de pădure. Pe jgheabul acesta erau transportate trunchiurile de brazi tăiați în parchetele de exploatare de pe muntele Bătrâna, cu apă, până la rampa pe lângă care am urcat ieri după amiază. Cât a mers exploatarea lemnului toată lumea a folosit canalul ca pe un bulevard, era foarte comod să mergi pe drum drept!

Acasă, surpriză! De fapt, două surprize. Prima, l-au găsit stând la taclale cu șogorul (*cumnatul – nota autorului*) Piști și cu cumnatul Petrică pe Mihai, fratele de la Cluj, care sosise și el acasă pentru câteva zile, cu

nevastă-sa Doina și fetița lor, Diana, mai mare cu un an decât Dana. Iar a doua surpriză, mai puțin plăcută, a venit de la Emilia:

— Paul, trebuie să dai un telefon la Galați, te-a sunat aseară Mișu, șeful tău, și a cerut să-l suni, că are ceva să-ți comunice.

— Asta nu-i bine, precis mă cheamă înapoi la muncă, zise Paul, cu o undă de supărare în glas.

Și chiar așa a fost. L-a sunat pe tovarășul Mișu, a rugat-o pe centralistă să-l caute prin sediu că el sună din provincie. La telefon șeful i-a comunicat noutatea:

— Vezi că în programul de muncă pentru luna asta și în continuare a Consiliului Central de Control Muncitoresc figurează o acțiune care se va porni săptămâna viitoare, luni. Așa că trebuie să te întorci la muncă. Ar fi vorba de un control pe tema risipei de energie la Combinat. Nu știu detalii, nu mă pricep, mai bine sună la Inspekția Energetică și afli de acolo mai multe detalii.

— Bine, voi fi acasă pentru acțiune, dar vă rog să-mi faceți legătura înapoi la Lidia, la secretariatul nostru ca să-mi dea numărul de telefon de la Inspekția Energetică.

— Stai, am eu numărul, am să vorbesc cu fata de la centrală să-ți mute legătura acolo.

La Inspekție nu era nimeni prezent, doar tehnicianul de pe laboratorul mobil, Tălășmanu. Acesta îi confirmă acțiunea, apoi a mai precizat că ar fi vorba despre un bilanț energetic al platformei care trebuie ridicat și că ei, Inspekția, sunt precizați în programul CC-ului ca responsabili pentru ducerea la îndeplinire a sarcinii. Mai multe nu știa, tovarășii Ciobanu și Ionescu sunt plecați la o verificare la Tecuci.

— Bine, voi fi acasă duminică, te rog să-mi dai numărul de telefon al lui Ciobanu, de acasă.

Până sâmbătă mai erau zile destule, azi este miercuri, deci să uităm că acest concediu s-a scurtat peste noapte. Cumnații au dat foc la grătar, Petrică făcuse rost de niște fleici și câțiva păstrăvi. Cu pălinca adusă de fratele lor, Mihai, cu câteva sticle de bere, s-a încins o masă veselă. Ca totdeauna, la desert s-au servit... amintiri din copilărie. Paul a observat că Mihai avea o dungă de culoare mai albicioasă pe brațul stâng și l-a atacat:

— Frate-miu, semnul de pe brațul tău e ăla de la mama, când ai cerut țâță la 3 ani?

— Nu, mama mi-a dat doar câteva palme la fund, semnele acelea sunt doar în capul vostru, al fraților ca să râdeți de mine de câte ori ne întâlnim! Hei, dar ce se întâmplă? Câinele ăsta îmi roade degetul! Luați-l de aici!

Era un strigăt de alarmă, destul de serios. Ștefan, soțul Margaretei, adusese acasă un ghemotoc de blană, ciufulit, abia i se vedeau ochii ca două mărgeluțe. Lătra pe mijlocul drumului, Piști a zis că ori căzuse dintr-o căruță cu țigani - că de câțiva ani au început să se înmulțească pe strada lor! - ori l-a abandonat cineva voit, ca să-l adopte un om milos. I-au pus numele Blăniță, l-au hrănit, l-au spălat și i-au dat drumul în curte, la soare. După ce s-a uscat bine, Blăniță s-a întins pe pietrele curții, numai bine încălzite de soarele care ardea destul de puternic chiar și aici, la munte. Se vedea cum răsuflă liniștit. Apoi s-a tras mai la umbră, sub masa peste care Piști ținea deschisă o umbrelă de soare, din cele ce se puneau pe terasele berăriilor, vara. Când lumea s-a adunat la masă, Blăniță a ieșit din culcușul lui, de sub banca fixată în pământ și, văzând degetele desculțe ale lui Mihai, în șlapi, și-a adus aminte că îi este foame și nu a mai așteptat o invitație specială la masă.

Doina l-a luat pe Blăniță în primire, depănând amintirile din copilăria ei:

— Jucăriile mele preferate și ale surorii mele, Mariana, au fost animalele. Aveam de toate, câini, pisici, rațe, găște, un ied de căprior - l-a găsit tata la marginea pădurii, rănit la un picior - și chiar și un purcel. Acesta a fost cel mai jucăuș animăluț din curtea noastră! El simțea, de la distanță, că vin acasă de la școală și sărea la poartă să lovească clanța cu boticul și să alerge înaintea mea. O dată chiar a reușit și a alergat pe drum aproape un kilometru. L-am luat în brațe deși avea vreo 20 de kilograme, s-a zbătut să-l pun jos, de parcă ar fi vrut să mă protejeze să nu fac vătămătură, că el era greu și eu eram micuță și s-a învârtit în jurul meu până am ajuns acasă. No, vedeți ce animal deștept? Nu m-a lăsat să-l port în brațe că era greu și puteam să pățesc oarece!

De la Doina, Blăniță a trecut la Diana și la Dănuța, s-a jucat cu ele până când a dispărut, retrăgându-se în culcușul lui secret de sub masă.

Paul și familia lui au ajuns acasă sâmbătă seara, după ora 11, cu acceleratul de la Timișoara. După ce trenul a plecat din Tecuci, Dănuța nu a mai rezistat și a adormit, ca totdeauna, în poalele maică-sii.

— Vezi, tot eu cel mic am ajuns ultimul, iarăși. Mihai are mașină, Emilia are mașină, Piști are motocicletă, iar noi, tot cu trenul. Gata, m-am hotărât, la anul termin rata la CAR și fac alta, o să am gata adunată suma pentru o Dacie. Ne trebuie, nu mai este mașina un lux! Uite, fata noastră cum se chinuie cu somnul pe bancheta asta nu prea igienică! Dacă aveam mașină s-ar fi întins comod și am fi ajuns acasă mult mai repede decât cu trenul!

— Dacă vrei să gonești cu mașina mai iute decât merge trenul, eu una n-am să mă urc în ea, am să merg tot cu trenul! Că mi-e frică, am auzit de atâtea accidente!

— Cât de repede poate goni un începător? Și apoi ai să te obișnuiești cu mașina, ca toate femeile care se laudă luni la serviciu: „ce frumos a fost la sfârșit de săptămână, pe unde am umblat noi, cu mașina noastră nouă!”

La gara din Galați au ratat primul val de taxiuri așa că au ajuns acasă după miezul nopții. După bunul lui obicei, Paul se trezi la 6 dimineața și nu mai adormi. Și-a făcut o cafea, economică și ecologică, din nechezol, acel amestec caraghios de cafea - în doză redusă - și ovăz prăjit care se găsea din ce în ce mai greu pe piață. Dar el avea nechezol, câte o dată făcea rost chiar și de un kilogram sau două de cafea boabe adevărată, nu din cea stoarsă de cofeină prin baie de abur de alcool. Țsta era avantajul de a fi activist la județeană de partid, dar mai ales de a fi prieten cu nea Ionică, mai marele peste porturile maritime de pe Dunărea din Galați, care-și făcuse obiceiul de a se lăsa vizitat chiar acolo, la sediul lor, de câte un căpitan de cursă lungă, totdeauna prieten vechi, care le vindea colegilor lui nea Ionică câte ceva din marfa agonisită în voiajele lungi pe oceanele planetei. Că vaporenii asta aduceau din voiaje, cafea, țigări Kent, ceva whisky și blugi. Marfă specială, medicinală! Că era folosită pe post de șpagă la doctori, de către tot poporul român, din ce în ce mai nemulțumit de sacrificiile la care era împins de o politică de forță. Iar el era un slujbaș al acestei politici, ba nu, nu al politicii de austeritate, cu asta nu era de acord, însă fusese înregimentat tot la munca de jos și aici venea, mai tot timpul, în contact cu nemulțumirea poporului.

Acum bea nechezol, cafeaua veritabilă a făcut-o cadou familiei, la Toplița o parte și părinților Ionelei restul, adică ceva mai mult de o jumătate de kilogram de boabe. Soacră-sa, Jenica, era tare pricepută la prăjit boabele verzi de cafea, aroma umplea casa și ieșea în valuri pe geam și pe sub ușă, iar vecinele pofticioase nu întârziu să bată la ușă întrebând, curioase: „Coană Jenica, ai prins cafea boabe de la ruși? Cu cât?” Că la Bârlad, prin fața casei lor treceau tirurile rusești sau bulgărești spre graniță, la Pod Albița și șoferii făceau uneori popas la Alimentara de peste drum ca să-și cumpere ceva de mâncare, la schimb cu cafea și țigările bulgărești, *BT*. Așa că, având la îndemână alternativa cu rușii, mama soacră nu spunea nici o dată că generele îi aduce cafea veritabilă.

Ionela s-a trezit la șapte. Trebuia să facă mâncare pentru câteva zile. Așa că după ce a băut și ea o gură de cafea au plecat împreună la piață, să facă aprovizionarea. Legume și zarzavaturi se găseau din belșug, începea sezonul pepenilor și al strugurilor, acum mâncarea nu era o problemă majoră. Paul a făcut o intrare la gestionarul Alimentarei, întrebând de rație, când se dă și ce cantități.

— Dumneata pe ce lume trăiești? Rație, de pe acuma? Mai aproape de 23 august, atunci va veni televiziunea și va filma galantarele pline, nu și cozile de dincolo de ușă. Acum pot să-ți dau doar zahărul și uleiul, câte un kilogram de persoană.

— Bune și alea, zise Paul și, luând pungile cu zahăr și sticlele de ulei, semnă în registrul special care conținea datele de structură ale familiilor arondate la acest magazin.

Deci carne nu putem avea, pe rație, acum. O să-l întrebe pe nea Ionică ce fel este programată eliberarea cotei de proteine, poate se va lipi măcar de un baton de salam de la cantina lor, a sediului județenei de partid. Până atunci puse în coș câteva conserve de pește, heringi și macrou, produse ale Întreprinderii Piscicola din Galați. Bune și astea, seara, cu o salată de roșii, ardei și ceapă!

La ora 10 a plecat la întâlnirea cu echipa inspectoratului energetic. Băieții erau acolo, tocmai împărțeau o cafea (pe bază furajeră, cum spuneau ei), înnobilită din belșug cu năut, după aromă. Năut se mai găsea, mai din belșug pe piața liberă din Brăila, acolo oamenii erau mai gospodari decât adunătura de venetici din Galați.

— Deci, ce ne așteaptă de mâine încolo? întrebă Paul.

— Din seara asta, că pentru noi începutul este în seara asta. Vine inspectorul Negrescu de la Ministerul Aprovizionării Tehnico - Materiale, noi suntem nominalizați în echipa lui. Ne-a ajutat tovarășul Mișu cu cazarea la hotelul Faleza, al partidului, pentru 3 nopți. Tovarășul Negrescu este o personalitate cunoscută, a fost până în primăvara acestui an șeful agenției economice a României la Washington. A fost retras, cu niște probleme despre care nu vorbește. Noi credem că actualul loc de muncă de la ministerul nostru este ceva temporar pentru tovarășul Negrescu, nu poate dura prea mult sancțiunea care i s-a dat, este un om prea important ca să-l piardă țara, doar așa, pe o intrigă politică mărunță. Asta-i ce știm noi, din bârfele de pe culoarul Ministerului. Vine însoțit de tovarășul Cristea, un funcționar mai mărunț, omul nostru de echipă, este specialist în bilanțuri, cu el vom munci până la capăt.

Ciobanu, șeful inspecției, era informat exact cât trebuie. Paul se mulțumi cu atât, deocamdată.

— Îi veți întâmpina la gară? întrebă el.

— Desigur, nu-i putem lăsa pe mâna taximetriștilor gălățeni. Și apoi, la hotel, poate ne lipim și noi la o bere poloneză sau cehească! Nu veniți și dumneavoastră?

— Nu știu, am să urc la sediu să văd cine o fi acolo dintre șefii mei, poate obțin ceva informații suplimentare. Cred că ar trebui să vin și eu la hotel, să aflu care va fi programul mâine, la ce nivel ierarhic se va declanșa acțiunea.

— Tovarășe inginer, noi mai rămânem o jumătate de oră, dacă terminați pe sus și aveți ceva interesant și ne puteți spune și nouă, ar fi bine să treceți pe aici, zise Ciobanu.

Tovarășul Mișu era în birou. Singur. Scrisese ceva, sintetizând din vreo 10 rapoarte deschise și împrăștiate pe masa de lucru.

— Bine că ai venit, chiar te așteptam, zise el. Uite, diseară vine echipa de bilanț energetic de la MAGF împreună cu cineva de la CCMAES, forul nostru superior, al controlului muncitoresc. Șeful zice că să te ocupi de acesta, îl cheamă Irimescu, i-am reținut eu o cameră la hotel Faleza.

— Am să ies la hotel și eu, diseară. Am vorbit cu cei de la Inspekția Energetică, le vin și lor doi funcționari din MAGF, se cazează tot la hotel.

La Combinat s-a programat ceva? Noi, dimineață, unde ne ducem, cum se va derula filmul acțiunii? Întrebă Paul.

— Șeful zice că va veni el, dimineață, la hotel, să-l preia pe acest Irimescu, este o veche cunoștință de-a lui. Cred că va trebui să-l întrebi care va fi programul, vezi că trebuie să mai fie în birou, eu am coborât de la el de cinci minute. Du-te repede, să nu-l scapi.

Îl găsi pe Ulmeanu pe picior de plecare.

— Paul, mâine vîi la sediu, eu îl aduc aici pe Irimescu să bem o cafea și să ne pună el la curent cu programul acțiunii. Deci vom pleca de aici, doar să te duci diseară la hotel să-l întâmpini, să-l întrebi dacă s-a cazat bine, dacă este totul în regulă. Vezi că masa lui, pentru cină, va fi plătită din protocolul nostru, poți să stai și tu la o friptură cu el, dar nu vă lăcomiți la cheltuieli.

— Bine, așa voi face.

Cobori la Inspecția Energetică și le împărtăși băieților noutățile. Nu ar fi vrut să-și piardă vremea prin cârciumi, chiar dacă era vorba despre un hotel, cel mai oficial hotel din Galați. Voia să facă o vizită unchiului Marian, să-i dea mătușii Măndița un borcan cu dulceață de afine și o sticlă cu suc de zmeură. Dar, cel mai mult, ar fi vrut să stea la o conversație cu acești oameni care aveau darul, totdeauna, să-i încarce inima și mintea cu energii pozitive, cu optimism și încredere.

— Uite ce vă propun eu. Hai să trecem acum pe la hotel, să vorbim cu fata de la recepție să ne dea un semnal acasă când va sosi oricare dintre persoanele pe care le așteptăm noi. Că nu cred că vor veni cu trenul, cel puțin unul trebuie să prindă o mașină cu care să ajungă la Galați. Ori Negrescu, ori Irimescu.

— Bine, haideți să mergem chiar acum, zise Ciobanu. Acolo ne vom sfătui cum să facem ca să fie bine.

La hotel Faleza de serviciu era Angelica, până la 18,30. În timp ce îi asculta pe băieți, răsfoi registrul cu evidența și îi informă pe loc:

— Ambii tovarăși au sosit și s-au cazat în urmă cu 10 minute. Au venit cu o mașină, șoferul nu s-a cazat la noi, nici nu a avut nevoie, a plecat înapoi la București. Vreți să vorbiți cu ei? Au intrat în restaurant, cred că chiar în momentul când ați intrat dumneavoastră pe ușă.

Într-adevăr, erau în restaurant, sala era goală, doar la masa din fața geamului deschis stăteau doi bărbați, cam de aceeași vîrstă, în jur

de 50 de ani. Ciobanu îl recunosc pe tovarășul Negrescu și le-a zis celorlalți:

— Avem mare noroc, haideți să-i salutăm! Și se apropie de masa celor doi.

— Bună ziua! Sunt Ciobanu Petru, de la Inspectoratul Energetic. Am fost înștiințat de sosirea dumneavoastră, tovarășe director, v-am ieșit în întâmpinare ca să vă urăm un „Bun venit!” și să vă întrebăm de programul de mâine. Dânsul este tovarășul Paul Tarniță, instructorul de specialitate de la Comitetul Județean, tovarășul Ionescu și tovarășul Porumb, colegii mei.

Negrescu se lăsa puțin pe spate și îi privi prin ochelarii cu lentile foarte groase. Prin sticlă ochii i se vedeau nefiresc de mari și urâți. Avea o privire care dădea fiori și Paul simți că nu-i place acest om.

— Da? Bine. Luați loc pe undeva și așteptați, mai am ceva de vorbit cu tovarășul Irimescu.

Tonul pe care l-a folosit i-a confirmat lui Paul senzația neplăcută de la prima vedere. S-au retras spre ușă și au luat loc la o masă. O chelneriță se apropie și îi luă la întrebări:

— Sunteți cazați în hotel? Acest restaurant este cu regim special, nu servim decât... Paul interveni imediat:

— Știm, cunoaștem regimul special. Eu sunt activist la Comitetul Județean, acești domni sunt cu mine și toți patru așteptăm după domnii de colo. Trebuie să stăm aici, că aici ni s-a spus să așteptăm, deci va trebui să acceptați prezența noastră acum.

— Bine, nu trebuie să vă supărați pe mine, mi-am făcut doar datoria. Vreți să serviți ceva?

— Nu, deocamdată nu putem servi nimic, așteptăm ordinele de la tovarășii sosiți de la centru.

De la masa cealaltă Irimescu privi spre ei și, parcă intuind dialogul cu chelnerița, puse o mână pe brațul lui Negrescu și îi spuse câteva cuvinte, oprind explicațiile în care acela tocmai se lansase cu zel. Apoi s-a ridicat și s-a apropiat de ei:

— Băieți, vreți să serviți o cafea sau o bere? Lenuța, servește-i, te rog, până termin eu conversația, apoi vom avea o mică ședință cu toții. Înțelegeți, băieți, nu?

Comandară câte o bere poloneză *Okocim*, foarte bună, din păcate dispărută de pe piața publică de vreo trei ani.

— Mitică, tu bei? Doar ești la volan! întrebă Ciobanu.

— Risc orice, nu pot rata o asemenea ocazie! răspunse tânărul.

Conversația dintre Negrescu și Irimescu dură puțin, primul s-a ridicat și s-a retras, a trecut pe lângă masa lor destul de agitat, fără să le adreseze vreun cuvânt. Irimescu se apropie, trase un scaun și li se alătură.

— Lenuța, adu-mi și mie o bere, te rog. Tovarășul Negrescu își cere scuze, este destul de agitat, trebuie să se întoarcă imediat la București, deci eu mă voi ocupa de lansarea acestui program. Voi, băieți, sunteți toți specialiști în electricitate? Inclusiv dumneata, tovarășe instructor?

— Da, numele meu este Tarniță Paul, sunt inginer electrotehnic, am lucrat 10 ani în Combinat, în acționări și automatizări, în două laminoare. La capitolul energetică stau mai slab, dar cred că avem destui energeticieni în județul nostru, din moment ce suntem pe primul loc la consum, în întreaga țară. Iar la Partid am doar doi ani vechime.

— Bine, uite cum vom face. Șeful dumitale, Nichita Ulmeanu, va veni mâine dimineață să mă preia de aici, cred că pe la 8,00. Venim la sediul județenei, mă va prezenta Primului Secretar, apoi vom pleca la Combinat. Voi, Inspecția, să fiți la Comitetul de partid al platformei la 8,30 – 9,00. Acolo se vor aduna tovarășii cu care vom face echipă. Eu am aici o tematică, dar va trebui să o completăm, am dat în lucru aceste completări de natură tehnică, le va aduce mâine sau poimâine un colaborator al lui Negrescu, Cristea Ion, îl cunoașteți cumva? El a mai ridicat niște bilanțuri energetice, la întreprinderi mai mici din București, la Republica și Timpuri Noi, deci are experiență.

— Am înțeles, tovarășe instructor. Spuneți-ne, noi cum să ne adresăm dumneavoastră în mod oficial, vă rog să-mi iertați neștiința, nu am antecedente, dar nici nu vreau să gafez, spuse Paul.

— Corectă întrebare, bine ai făcut că m-ai atenționat. Oficial și neoficial, voi fi pentru voi „tovarășul Irimescu” și atât. Iar eu vă voi spune simplu, pe nume, atunci când vom fi în grup restrâns, deoarece sunt și mai în vârstă, dar sunt și „șeful”! În rest, suntem cu toții „tovarăși”.

— Tovarășul Ulmeanu m-a pus să am grija dumneavoastră, adică să vă întreb dacă sunteți bine, dacă v-ați cazat corespunzător și dacă

vă putem fi de folos cu ceva, până mâine, completă Paul, destul de dezinvolt.

Irimescu s-a comportat impecabil, deschis și direct, folosind tonul persoanei mai mari, ca rang, dar și ca vârstă, însă pe deplin politicoasă, ca un om cu bună creștere de mic copil. Asta l-a făcut simpatic în ochii grupului, de la bun început.

— Mulțumesc, sunt bine. Eu nu sunt prima oară la Galați, lumea mă cunoaște pe aici. Ne vedem mâine. La revedere!

Paul ajunsese acasă foarte bine dispus. Va avea timp să stea la masă cu familia, se vor odihni și apoi vor pleca în vizită. Nici că se putea mai bine!

Capitolul 2

ȘI FIU VA NAȘTE ȘI NUMELE LUI VA FI BUCURIE

La ora șapte seara vipia se domolea în acele zile de miez de iulie. Casa unchiului Marian era un refugiu de răcoare, bolta de viță, doi cireși și nucul falnic țineau la distanță praful străzii, iar rarele mașini care urcau și coborau pe Radu Negru nu puteau să împrăstie suficient fum și miros de carburant de calitate inferioară ca să facă zona greu respirabilă. Paul a iubit din prima clipă această oază de verdeață cu parfumuri suave, schimbătoare după sezon.

I-au găsit pe uncheși stând la un *remi* în jurul mesei de sub bolta de viță. Deși jocul era anost, așa gândea Paul orice joc de noroc, *remi*-ul nu era plictisitor pentru unchiul Marian și cele trei fete ale lui. Sigur, toate căutau să-l învingă la joc, dar uncheșul nu se lăsa copleșit, mereu se dădea mare peste găini:

— Nu pot trei găini să dovedească un cocoș de cincizeci de călcături, nu-i așa nepoate? zise el de cum îi văzu pe nepoți deschizând poarta ogrăzii. Gata concediul? Tiii, ce bine miroșiți a căpșună, te pomenești că ați adus ceva zmeură pentru fetele mele?!

— Sigur că am adus, nene, cum să uităm o asemenea delicată pe care atâta am laudat-o! E drept că-i rară și scumpă tare, de la o vreme, de când cu colectivizarea prin câmpia Ludușului.

— Ei, cum așa? Ce are Ludușul cu zmeura de la munte?

— Are, că la CAP țăranul nu câștigă mai nimic, dumneata știi foarte bine cum merge agricultura acum. Și atunci, ca să câștige un ban, țăranii din câmpia Ludușului vin la noi, la munte, la cules de zmeură. Că prețul este bun, o familie cu trei persoane poate câștiga 150 de lei pe zi, minim. Dacă stau acolo tot sezonul, adică 2 – 3 săptămâni, pot strânge peste două mii de lei. Dar sunt mulți cei care vin la munte și în urma lor muntele rămâne călcat în picioare, zmeurișul este devastat. Peste câțiva ani nu va mai renaște.

— Că vin la cules pentru plată bună, înțeleg, dar să distrugă sursa lor de avere, asta nu pot să o înțeleg, adăugă mătușa Mândița.

— Din păcate, asta-i situația, nu putem interveni cu nimic. Bine măcar că au mai rămas pe alocuri colțuri de pădure neștiute și păzite de ciobani. De acolo mai adună câte ceva și toplineții noștri. Dar nu se știe până când!

În timp ce nepotul povestea istoria zmeurișului din munții lui, mătușa Smaranda a deschis borcanul cu dulceață de afine și a pus pe farfurioare câte două lingurițe pentru fiecare. Din sticla cu sirop de zmeură a turnat câte un deget în pahare, apoi apă rece din cămară și parfumul minunat a stârnit plescăit de apreciere și laudă.

— Uite, măi copii, ce minunății ne dă pământul nostru! Tare m-am întristat când ai povestit de țăranii care calcă totul în picioare și își bat joc de darul Domnului. Că Bunul ne-a dat din Rai un colț și l-a pus aici, de-a lungul Dunării și în munți, iar noi nu știm să apreciem și să avem grijă de minunea primită. Tare s-au înrăit oamenii de la o vreme, măi nepoate, de parcă s-ar apropia sfârșitul lumii... Mătușa Smaranda era pe cale să-și pornească recitalul, Paul aștepta formula magică... „că mereu le spun eu, fetelor mele...”. Și chiar așa a fost! Mai gustă un vârf de linguriță de afine și o gură de apă din Rai, apoi răspunse invitației din gândul nepotului:

— Țara asta s-a bucurat de roade alese. Nici chiar să stai să-ți cadă direct în gură, dar nici cu trudă prea multă, ne-a dat Dumnezeu din belșug. Cât or fi fost vremurile de haine, dar pâine tot a avut românul pe masă. O cupă de mălai s-a găsit, zarzavaturi pentru ciorbe și-o costiță afumată pentru bun gust măcar o dată pe săptămână tot am avut de pus

o strachină la masă bărbatului și copiilor. Dar așa de rău ca de la o vreme, parcă n-a fost nici o dată.

Își vărsa năduful, mătușa Mândița, dar avea o reținere. Nu era frică, doar era în familie, însă faptul că nepotul acesta a ajuns activist de partid nu-i dădea liniște și tihnă. Știa că poate avea încredere, dar e mai bine să spui lucrurile mai chibzuit. Că el, poate din zel curat, ar povesti cam ce spune lumea despre situația din țară și oricine l-ar auzi ar putea trage concluzia că acele adevăruri nu le-a aflat, tovarășul activist, stând la rânduri împreună cu mulțimea cu noaptea-n cap pentru un litru de lapte ci le-a luat direct din gura neamurilor. Care neamuri ar trebui luate puțin la întrebări, nu credeți? Cu toată că știa la ce se expune, mătușa Mândița nu s-a putut abține:

— Că eu nu le spun fetelor mele aceste supărări ale mele, ce treabă au ele cu spovedania unei babe? Dar e păcat, mare păcat, măi nepoate, că acești domni ai voștri țin țara la flămânzit și pe întuneric, iarna la frig. Am cunoscut războiul, a fost foamete că așa-i la război, peste tot citeam și auzeam aceleași vorbe: „Totul pentru front, totul pentru patrie!” Și înțelegeam ce înseamnă acea chemare, doar era vorba de frații și tații noștri care luptau pe front, pentru ei luam de la gurile noastre și ale copiilor noștri. Dar azi? Azi ce vedem la televizor și auzim la radio? Că „harnicii noștri cooperatori au arat și au semănat și au recoltat peste plan, au dat țării roade bogate!” Și unde sunt aceste roade bogate, măi nepoate? Că magazinele-s goale, uleiul e pe rație, făina la fel, zahărul la fel, până și ouă avem voie să mâncăm șase bucăți pe lună, câte un ou la cinci zile. Mai mare rușinea, măi copile! Eu nu spun că tu ești vinovat, că acolo, la partidul nostru, tu ești mititel, să nu care cumva să te apuci să spui că ne plângem, că ar fi de rău, pentru toți. Dar colegii tăi, cei mai bătrâni, care au luptat în ilegalitate, ei ce spun?

— Uite, mătușă, mi-ai dat o idee bună, am să merg în Combinat și am să-l întreb pe moșul Ivănică, el a fost ilegalist și este un om de nădejde. L-am cunoscut acum 3 ani, când a dat pacostea peste mine de am fost ales să mă fac activist. Aveam programată reparația anuală a laminorului în decembrie 1979, cu repornire chiar în ziua de Crăciun. În ședința de coordonare a reparației eu am avut curajul să întreb „cine a programat așa o prostie enormă, să faci repornirea după șapte zile de reparații tocmai

în zi de Crăciun?” Și tovarășul director mi-a cerut explicații, adică la ce m-am referit de am avut curajul să numesc prost pe cineva care a făcut o asemenea programare. Și le-am spus adevărul, pe care ei, toți, îl știau la fel de bine ca și mine, dar nu aveau curajul să-l spună. Că în zi de Crăciun oamenii nu vor veni la muncă, mulți vor chiuli, mai ales navetiștii, iar cei care vor veni din cartiere nu vor ieși la muncă, își vor aduce mâncare, un pahar de vin și se vor ascunde prin cotloane. Iar noi, inginerii și maiștrii, ne vom face de râs, că singuri nu vom putea porni laminorul.

— Asta nu ne-ai povestit, cum ai avut tu curajul să sari așa, direct la mai marii tăi?

— Uite-așa, că ăsta-i neamul meu, ce-i în gușă îi și-n căpușă, cum zice vorba populară. Dar dacă am scăpat nemulțumirea tuturor doar pe gura mea, pe mine a căzut măgăreța să rezolv problema. Mi-au dat sarcină să mă duc la Comitetul de partid la Platformă și să îl conving pe primul secretar să dea ordin să amâne reparația cu o lună. Au crezut că așa o să mă învețe minte, să nu sar ca un cocoș fără minte. Dar eu nu mă las, că așa-i firea mea, a neamului nostru. Am socotit cum ar trebui să procedez și mi-am zis, în gând: „În beleaua asta Cristel te-a băgat, apoi tot el trebuie să te scoată!” Gândul ăsta a fost bun, într-adevăr, acest Cristel Gherghescu m-a ajutat. De fapt nu chiar el, ci nevastă-sa, o femeie curajoasă foc și isteță pe deasupra. Ea a decretat, de cum a auzit povestea cu repornirea de Crăciun, că așa ceva nu se poate accepta și doar moșul Ivănică ne poate ajuta să facem dreptate. Acest moș este vecin cu familia Gherghescu, stau pe aceeași scară. El a fost ilegalist, a făcut și pușcărie pentru politică, dar este dintr-un aluat special. Dacă așa au fost toți ilegaliștii și la fel cu moșul Ivănică era și credința lor despre comunism, apoi să știți că azi am fi trăit mult mai bine, în deplină armonie. Și ne-am dus la el, atunci, seara, cu nevasta celui coleg, că ea avea priză la moșu'. Și să-l fi văzut pe bătrân cum i-a sărit țandăra numai ce a auzit de muncă grea în zi de Crăciun. Nu-l puteam opri, voia să mergem atunci în Combinat ca să-l tragă la răspundere pe Necșoiu, primul secretar. A doua zi de dimineață l-am așteptat pe acest prim secretar cu moșul Ivănică și știi cum l-a luat? Ei, mai mare hazul, ai fi râs, tanti, cu lacrimi, nu alta!

— Hai, spune, cum l-a lămurit?! Nu ne mai fierbe!

— L-a întrebat dacă mai știe vreun colind, din cele pe care le cântau pe ascuns, de Crăciun, în lagăr la Tg. Jiu sau la Doftana, în pușcărie. Acela a protestat, ce te-a apucat, tovarășe Ivănică, până la Crăciun mai este și apoi, noi astăzi, cu marxism-leninismul... Dar nu l-a lăsat să continue, că i-a amintit de Gheorghiu Dej și de ceilalți tovarăși care se jurau că nu vor trăda neamul și tradiția poporului. Și tu, de ăștia îmi ești? Pui oamenii să repornească laminorul după reparația anuală tocmai în zi de Crăciun? Tu ai minte, tu te mai numești român, că creștin nu mai ești, pui de lele vândut rușilor! Și după ce l-a spurcat bine, l-a pus să jure că va amâna reparația cu o lună.

— Asta a fost, deci, am tras eu, atunci, concluzia, că acei ilegaliști au luptat pentru ceva anume, dar sub cizma sovietică a ieșit altceva!

— Așa o fi, măi nepoate, dar de ce să avem foamete în plină pace și bogăție? Ce fel de om o fi acest Conducător iubit? Sau îl joacă vrăjitoarea, cum vrea ea, că așa se spune în popor.

— Tanti, știu că este greu pentru țară, dar eu n-aș zice că este chiar atât de greu. După cifrele din statistica locală cantitățile de alimente sunt alocate corect, eu cred că speculanții au pus mâna pe comerț și fac ce vor ei, așa cum au făcut speculă cu alimente în timpul războiului și după război. Dar se fac cercetări, ne-a spus colegul care se ocupă de comerț că au un program de controale la magazine și depozite.

Unchiul Marian interveni ca să pună capăt discuției, care, de altfel, nu avea nici un rost.

— Lăsați politica, Mândiță, lasă băietul în pace, cum îl ții pe el de vinovat? Regimul acesta are părți bune, dar și rele, că unul fără altul nu se poate. Asta așa-i, de când lumea, de când Adam și Eva au fost alungați din Rai. Să credem ce se spune, că avem de plătit o mare datorie externă, că trebuie să punem osul la contribuție, cu mic cu mare și să grăbim plata aceasta. Iar după asta o să trăim bine, foarte bine, într-o țară liberă și independentă, stăpâni pe propriul nostru destin!

Unchiul Marian s-a încins, a rostit ultima propoziție cu avânt și elan patriotic, așa de pornit a fost că mătușa Mândița a sărit să-l calmeze:

— Ușor, Marian, ușor, că ai să spargi ecranul televizorului! Fetele au început să râdă, unchiul s-a domolit și toți s-au calmat.

— Vezi, așa-i poporul ăsta al nostru. Cât de serioasă ar fi problema, cât de mare ar fi necazul, el găsește o glumă, vede partea caraghioasă a lucrurilor și râde, apoi se împacă cu situația și trage, mai departe, în jug. Acestea fiind zise, mătușa Mândița a pus capăt subiectului.

— Și ce ați mai făcut pe unde ați umblat, cum e muntele vostru, tot Bătrân, ca în copilăria ta, nepoate?

— Bătrână, tanti, bătrână, ca muntele nostru fată a fost și s-a făcut babă, de mult tare. Apoi Ionela le povești episodul cu noaptea petrecută la stână, pe munte și cu ursul Mișu. Au ascultat istorisirea cu mare atenție, iar Corina zise, la sfârșit:

— Paul, tu zici despre mama că spune povești frumoase de parcă ar fi nepoata lui Ion Creangă, dar nici cu tine nu mi-e rușine! O fi adevărată întâmplarea cu ursulețul Mișu, că a povestit-o Ionela, pe tine nu te-aș fi crezut dacă ai fi fost tu povestitorul.

Seara se lăsa încetitor, aducând o adiere de răcoare și, o dată cu vânticelul ce s-a pornit, aerul se umplu de „mireasma” emanată de fabrica de săpun Apollo, din capul străzii. Ionela icni a greață și alergă la cișmeaua de la poartă. Deschise robinetul și se clăti cu apa rece, apoi se spălă pe față, iar Corina, care a asistat-o cât i-a fost rău vară-sii, dădu explicații celor care au asistat cu îngrijorare la suferința soției lui Paul.

— Nu vă îngrijorați, bucură-te, Paul, curând vei fi tată, din nou! Să ai parte de un fiu, să vă ducă numele mai departe! Felicitări și la mulți ani, cu sănătate!

Paul fu mai întâi uimit, apoi s-a înveselit, la un loc cu toată familia unchiului Marian.

— Mie de ce nu mi-ai spus nimic? îi reproșă Ionelei.

— M-am convins abia acum, după primul val de greață. Cred că sunt în luna a doua spre sfârșit, poate chiar într-a treia!? Nu știu sigur, zise ea. Dar sunt bucuroasă că s-a întâmplat, trebuia să admitem că nu-i bine ca Dănuța să fie singură la părinți. Eu am frate, tu ai o familie mare, copiii sunt o mare bucurie, orice ar fi, băieți sau fete!

Paul o strânse în brațe și începu să joace, un dans ceva ca jucatul ursului. Gândul la cel de al doilea copil îl umplu de bucurie și mult timp rămase așa, cu o stare de optimism contagios pe care simțea că trebuie să-l împărtășească cu toată lumea.

Capitolul 3

BILANȚURILE ENERGIEI

În ziua aceea de luni, din prima decadă a lui august 1982, a început marea bătălie pentru energiile risipite de colosul de la Dunăre. De-a lungul acelei perioade grele, de vreo 14 luni, cât a durat elaborarea bilanțului energetic al Combinatului, Paul s-a lăsat purtat pe val, cunoscând sușuri și coborâșuri pur profesionale, golite de semnificație politică. Uneori zile și săptămâni la rând au fost pline de satisfacțiile izvorâte din descoperirea unor energii despre care se putea afirma că vor fi utilizabile cândva, poate într-un viitor cu tehnologii mai performante. Au fost după amieze în care își dădeau cu presupusul cam cum ar fi fost posibil sau măcar ce forme ar fi putut prinde acele dispozitive minune care să capteze risipa de căldură degajată de lichidul de foc sau de lespezile încinse cu care secțiunile tehnologice erau pline. Paul redescoperea unele din fanteziile care i-au hrănit copilăria alături de aventurile minunate din paginile romanelor lui Jules Verne sau din fabulațiile pe care le rostea, cu glas tare, scriitorul clasei, Ianke Davidovici. Dând glas acelor imagini fantastice, ca glume la început, apoi încălzindu-se din ce în ce și trecând la dezvoltarea unor teorii cât se poate de concrete, Paul s-a impus echipei largite, formată din oamenii lui de la Inspectia Energetică și completată cu specialiștii din Serviciul Energetic al Combinatului plus inginerii electricieni din secțiunile așa-zise „la cald”. Dintr-o activitate anostă, pe terenul arid al energieticii aplicate, acțiunea codificată de ei sub denumirea „Bilanțul fierbinte” s-a

transformat într-o aventură palpitantă, cu iz adolescentin atâta timp cât fantezia putea fi un ingredient util în amestecul de scheme și lanțuri de formule fizico-matematice. În scurt timp, „tovarășul instructor” redeveni „domnul inginer”, apelativ mult mai cald decât cel ultrasolemn, de îndrumător de partid.

Ațiunea a început sub tonul severității izvorâte din directiva celui mai recent Congres al partidului care a decretat RISIPA de resurse materiale și energetice ca fond de mare valoare ce există peste tot, aceste resurse trebuie identificate, analizate și apoi repuse în circuitul economic, înlocuind ceea ce natura a creat, cu zgârcenie uneori, spre a fi folosit de omenirea ce își căuta în tot timpul istoric fericirea unui trai mai îmbelșugat și mai ușor.

Trebuie să vedem aurul din mijlocul mormanelor de deșeuri pe care civilizația le creează ceas de ceas, spunea cu convingere revoluționară textul materialului propagandistic care a circulat în acel deceniu ca un laitmotiv obsedant. Până la urmă, această chemare spre cercetare asiduă în mormanele de deșeuri și-a găsit un loc binemeritat în bancurile rămase în folclor din vremea anilor „socialismului copt”. Astfel, s-a descoperit, evident că de marele Bulă, că femeia biblică creată din coasta lui Adam este, de fapt, un „material re folosibil” pe care trebuie să-l descoperi și să-l remodelezi pentru ca să prindă forme de bijuterie! Care forme trebuie admirate doar cu ochii, pipăitul o descoperă ca metal rece și tăios, de cele mai multe ori.

În ziua aceea de luni secretarul secției economice a județenei de partid l-a convocat pe Paul, la ora 10, să coboare la mașină, vor pleca spre Combinat în câteva momente. Paul a așteptat să coboare șefii, de altfel Jenică șoferul nu l-a lăsat să urce în mașină: „Tovarășe instructor, nu aveți voie să urcați în mașină înaintea șefului, după cum nici nu aveți voie să vă așezați decât după ce șeful își pune șezutul pe scaun. Așa-i protocolul, ne învață la atelierul auto al Gospodăriei de Partid în fiecare lună, la instructajul de protecția muncii. Tovarășul Iosif, șeful autobazei, ne zice aceste reguli de protocol totdeauna la încheierea instructajului. Și spune așa: „Învață, măi, țărane, Ailincăi de la țară dintr-un sat amărât din Vaslui, că ai venit la oraș și te-ai băgat slugă la casă domnească. Trebuie să imiți pe domnii aceștia, stăpânii tăi, ca să

nu ne faci de răs satul natal! Ai înțeles, copil din flori Jenică Ailincăi?” Iar eu îi răspund totdeauna: „Am înțeles, boierule Iosâve, dar nu-s din Flori, satul nostru se cheamă Mânzu și-i de lângă Buzău, nu din Vaslui!” Că pe șeul nostru nu-l cheamă Iosif, el este Neculai, dar zice că porecla îi vine de la marele conducător, tatucul popoarelor, Stalin. Cică în anii '50, în curtea coloanei auto a existat un soclu înalt, făcut dintr-un trunchi de stejar tăiat la ceva mai mult de un metru de la sol și tencuit cu ciment, pe care era pus bustul lui Iosif Visarionovici Stalin, aducătorul Libertății noastre. Și orice necaz ar fi avut, șeful Neculai îl împărtășea lui Iosif, căruia i se adresa așa: „Măi Iosâve, măi Sâvule, cine dracu te-a pus să vii tu aici, la noi în țară și să ne amețești cu votca voastră, ha? Că numai tu ești de vină că am dat-o iar în bară, mă Sâvule, măi!”

Deci, după regula de protocol a lui Iosif, gospodarul județenei, împărtășit de Jenică copilul din Mânzu de Buzău, Paul așteptă sosirea șefilor, ba chiar se grăbi să deschidă portiera din dreapta spate a ARO-ului cu număr inconfundabil „Gl 103” când Ulmeanu Nichita făcu pasul spre scaunul din spate al mașinii. Tovarășul Irimescu a urcat pe scaunul din spatele șoferului, iar Paul se grăbi să urce în față, lângă șofer. Pe drum, Ulmeanu continuă în surdină o discuție începută cu Irimescu. Imediat ce auzi vorbindu-se în spatele lui, Jenică șoferul i se adresa lui Paul, cu voce scăzută:

— Tovarășe instructor, nu-i frumos să ascultați ce vorbesc șefii în spate, așa că haideti să vorbim altceva, de exemplu despre albine, că eu sunt stupar amator. Tare îmi plac aceste musculițe, le privesc minute în șir și-mi place să descopăr cât de ordonate sunt. De exemplu, se mișcă două șiruri de albine și la un moment dat se intersectează. Știți cât de frumos funcționează această intersecție? Am privit cu atenție să văd dacă vreo albină o face pe dirijorul de circulație. Nu există așa ceva. Cum pot niște musculițe să fie așa de inteligente?

— Jenică, știi cum se zice în popor, că „Mare e grădina lui Dumnezeu!” Poți să știi cum le-a creat Cel Mare? Poți doar să-i admiri creația și să-L lauzi!

— Tovarășe instructor, se poate să vorbești despre religie? Sunteți activist, să nu vă audă cineva că vă dă afară!

— Fii om serios, Jenică! Tu ai fost botezat creștin ortodox la naștere? Ești creștin și ortodox, așa au vrut părinții tăi și legea strămoșilor zice că trebuie să-ți respecti și să-ți ascuți părinții!

Între timp, cei din spate au terminat conversația și Paul a sesizat liniștea ce se instaurase. Așa că tăcu. La fel făcu și șoferul. Între timp mașina a intrat pe viaductul ce se arcuia deasupra văii Cătușa spre poarta est a Combinatului. În stânga panoramei furnalele pufăiau fum cenușiu, de la Oțelăria nr. 1 se ridica un fum roșu, semn că tocmai se insufla oxigen într-un convertizor și exhaustorul nu funcționa. Atmosfera era poluată, pe la mijlocul viaductului – care avea aproape un kilometru și jumătate lungime – mirosul de cărbune prăjit de la cocserii făcea aerul greu respirabil.

În dreptul porții, Jenică a apăsă mai tare pe accelerație. A claxonat scurt de trei ori și paznicul, în uniformă ruginie, a sărit înapoi un pas și a luat imediat poziția de onor, cu dreapta la chipiu. Aro-ul cu număr mic era cunoscut pe aici, nimeni nu avea curajul să oprească mașina pentru control.

— Unde tragem, tovarășe secretar? La Turn sau la Comitet?

— Mergem la Turn, Jane, apoi vom mai vedea.

Au urcat la etajul 1, la cabinetul directorului general. Ministrul Boldur fusese retras de la conducere la sfârșitul lui 1979, iar din mai 1980 fusese instalat ca director general un alt ministru adjunct din ministerul metalurgiei, om competent și serios, al cărui cuvânt a avut respect și ascultare la locul cel mai potrivit. Noul director general a izbutit să aducă argumente temeinice privind limitele capacităților de producție astfel că birocrații din Consiliul de Stat al Planificării au dimensionat planul fizic și valoric la cote fezabile. Vreo doi ani de la instalarea acestui nou director general salariile s-au luat întregi în Combinat și lumea era mulțumită. Restricțiile din ultimii doi ani la alimentele de bază, mai ales la carne, au obligat pe navetiști să se ocupe mai mult de zootehnia domestică. Puteau vinde cu preț bun unul sau doi porci la Crăciun, iar de Paști mieii erau la mare căutare. Însă Paul nu a sesizat nici o schimbare la combinaștii navetiști, în timpul verii, în sacoșele pe care le purtau spre casă, pline cu roșii, castraveți, ardei și chiar ceapă verde cumpărate de pe piața orașului.

Șirurile de bărbați și femei se îndreptau zilnic, de la ora 13 până la 16 – 17, mai întâi dinspre gară spre centru, apoi invers și Paul îi putea observa de la geamul biroului său din sediul Comitetului Județean. Mirat de cele constatate, a întrebat-o pe colega Lenuța, care avea în răspundere industria alimentară și agricultura, cum se explică acest fapt fără precedent, ca navetiștii să-și cumpere legumele de la oraș. Ei nu au o grădiniță acasă, la țară? Le-a luat CAP-ul chiar tot pământul?

— Nu, fiecare membru cooperador are 30 de ari de teren în jurul casei sau în câmp, pe o tarla special delimitată. Dar uite, tatăl meu este țăran prahovean, are o grădină de 20 de ari lângă casă. Dar el a tăiat și prispa din jurul peretelui și a pus vie, să aibă vin cât să-l țină de la o recoltă la alta. Toți navetiștii ăștia au făcut la fel. Preferă să dea câțiva lei pe ierburi decât să renunțe la via de lângă casă, dar-ar boala în ea de băutură!

La secretariat șefa de cabinet le-a precizat că tovarășul ministru este în Săliță și îi așteaptă acolo, cu directorii convocați. Ulmeanu și Irimescu au intrat direct, Paul a mai rămas în urmă, interesându-se de băieții de la Inspekția Energetică.

— Ei sunt la Serviciul Energetic, vă așteaptă acolo.

Sălița era o încăpere poziționată între biroul directorului general și sala de ședințe a Consiliului Oamenilor Muncii. La Săliță se luau deciziile cele mai importante, acolo erau anunțate numirile în funcții de directori și ingineri șefi, tot acolo se tăiau și scaune. Paul a auzit această formulă, „tăiatul scaunelor” care înlocuia feudalul „tăiat de capete”, dar tot echivalent era. Că o dată alungat din funcție rar se întâmpla ca personajul respectiv să apuce un post mai liniștit, cu o leafă apropiată de cea tocmai retrasă. Deși a funcționat câțiva ani prin uzine teoria cu „limita de competență” și „creanga maimuțelor”, în socialism funcția de consilier nu exista, deci înlăturarea din funcție însemna, implicit, retrogradare.

În ziua aceea, în Săliță erau adunați doar o mână de oameni. Directorul general dădu mâna cu Ulmeanu și cu Irimescu, fără să se ridice din scaun. Era un om corpulent și se mișca greoi, iar în acel loc și în acel moment era omul cu funcția cea mai înaltă. În dreapta lui stătea directorul general adjunct mecano-energetic și inginerii șefi ai sectoarelor de întreținere de la cele 4 uzine tehnologice. Mai era prezent

directorul uzinei de distribuție a energiei și directorul CET-ului, adică Întreprinderea Electrocentrale care era subordonată ministerului energiei însă producția sa era obținută folosind gazele combustibile de la cocserii și de la furnale.

Ministrul prezintă echipa de partea sa, apoi îi ceru lui Irimescu să treacă la subiect, timpul curge mult prea repede aici, la noi, trebuie să ținem ritmul!

Irimescu recită, aproape cuvânt cu cuvânt, din Directivele Congresului pasajul referitor la valorificarea deșeurilor și economisirea energiei. Trecu direct la explicarea misiunii sale: consumul energetic pe tona de oțel lichid, respectiv pe tona de produs finit la Galați este cu 15 – 30 de procente mai mare decât în combinatele similare din occidentul capitalist. Trebuie să găsim soluții, să aducem aceste cifre în limite comparabile. Echipa tehnică va lucra cu specialiștii din uzine și secții, vom construi bilanțurile energetice ale subunităților și apoi, când vom avea aceste părți gata, vom face asamblarea și vom analiza rezultatele. Trebuie să țineți cont de faptul că sunteți prima întreprindere din cele foarte mari în care analiza energetică se face pe baze științifice, trebuie să dați tot concursul pentru a avea o reușită deplină.

— De unde aveți această informație că la noi consumul energetic pe tona de oțel este mai mare cu 15 – 30 de procente ca în occident? Sau este doar așa, un termen propagandistic?

— Nu, avem un studiu elaborat de dată recentă de Institutul Internațional al Fontei și Oțelului despre combinatul siderurgic etalon, de 10 milioane de tone. Îl avem și tradus, am pregătit un exemplar pentru echipa care va lucra efectiv la bilanț. Priviți, aici este bilanțul sintetizat grafic, totul este exprimat în tone combustibil convențional.

— Te rog, tovarășe Irimescu, lasă-mi-l mie, o să fac o copie pentru echipă. Cine sunt băieții?

Ulmeanu își prezintă instructorul de specialitate care va avea conducerea operativă a acestei acțiuni, denumită „Bilanț”.

— El provine din Combinat, este un tânăr inteligent și muncitor, vă rog să îi dați tot concursul.

Directorul general adjunct mecano-energetic interveni, solicitând să se încredințeze combinatului, respectiv compartimentului energetic

sarcina de a-și ridica propriul bilanț. Un tânăr inginer care a lucrat în secție și nici măcar nu a ajuns pe postul cel mai de jos, de șef de atelier poate avea competența construirii unei lucrări atât de importante numai pentru că a ajuns activist de partid?

Paul încasă afrontul, însă Irimescu fu cel care puse lucrurile la punct:

— Nimeni nu vă oprește să elaborați propriul bilanț, ar fi trebuit de mult să-l faceți. Aceasta este o acțiune de partid, coordonată de Consiliul Central de Control Muncitoresc, eu am rolul de coordonator al echipei de lucru care se compune din specialiști de la Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale, Inspecția Energetică, Regionala de Gaze Naturale, Sistemul Energetic Național. Tovarășul Tarniță, despre care avem informații foarte bune, este reprezentantul meu personal aici. Sunt convins, tovarășe Ministru, că ne vom bucura de tot sprijinul dumneavoastră.

Ministrul dădu o replică pe măsura staturii sale:

—Tovarășe director general adjunct, nu uita că ai ajuns pe post în trei luni, făcând trei pași de uriaș! Constat că ai amețit din cauza înălțimii! Tânărul acesta are de îndeplinit o sarcină de partid, s-a dovedit competent și trebuie să-l ajutați. Să nu fie altfel, este clar?

Incidentul s-a închis, dar între cei doi relația nu a devenit mai cordială niciodată.

Capitolul 4

DIN NOU STUDENT

De la anexa Turn, Ulmeanu și Irimescu s-au dus la Comitetul de Partid al Platformei. Acolo, în biroul primului secretar, au pus la cale câteva amănunte organizatorice. Mai întâi, secretarul cu probleme economice de la Platformă va conduce echipa și îi va prezenta la fiecare uzină. Va sublinia peste tot să se știe că este vorba de o acțiune de partid, prima de acest fel din țară, iar analiza va fi una științifică. Datele tehnice trebuie să fie corecte, chiar dacă se va constata că există depășiri de norme de consum, să fie luate imediat măsuri tehnice de reducere a depășirilor. Echipa va avea acces la cantina comitetului și li se pune la dispoziție un birou, cu tot necesarul.

Imediat, Paul și Ionel Pârcălab, secretarul cu problemele economice al Comitetului Platformei au plecat peste drum, la Serviciul Energetic ce se afla în clădirea Direcției Mecano-Energetice. Șeful serviciului era fostul șef de atelier electric de la Slebing, laminorul care a ars în 1976. Îl chema Stănescu Vasile, era un moldovean tăcut, măsurat la vorbă, om serios și foarte apreciat de toți cei care l-au cunoscut în timpul repornirii Slebingului. Directorul adjunct mecano-energetic l-a promovat pe acest post, aparent călduț, ca o măsură de protejare a omului care a cunoscut tensiuni uriașe în acel an fatidic. Paul îl cunoștea pe inginerul Stănescu, dar nu a avut niciodată o relație de serviciu cu el. Cu toate acestea îl știa după renume și considera

că acestui om i se cuvine un respect deosebit pentru modul cum a coordonat lucrările de repornire a laminorului.

În biroul șefului de serviciu se găseau Ciobanu cu cei doi colaboratori ai lui și un domn necunoscut, probabil Ion Cristea, de la Ministerul Aprovizionării. Într-adevăr, el era. Paul făcu prezentările cu secretarul Pârcălab, acesta le aduse la cunoștință facilitățile pe care le punea Comitetul Platformei la dispoziția lor, apoi ieși, scuzându-se că programul lui era foarte încărcat.

Ionuț Cristea îi dădu un exemplar din tematica acțiunii. Practic, era vorba despre o foaie de hârtie cu bla, bla-uri și o trimitere la o anexă tehnică, o cărțuie tipărită de Editura Tehnică, cu titlul „Cum se calculează un bilanț energetic” avându-l ca autor pe... Ion Cristea.

— Vă las să citiți anexa tehnică. Eu mi-am făcut un plan, cam cum văd eu că ar trebui să atacăm strângerea de date. Vă informez că săptămâna trecută am cerut prin Inspekția noastră organigrama Combinatului. Cele patru uzine tehnologice, respectiv cocseriile, furnalele, oțelăriile și laminoarele, includ marii consumatori de resurse energetice primare și tot de aici rezultă resurse energetice secundare. Dacă aceste resurse secundare sunt captate și refoosite în procesele tehnologice atunci randamentul general are de câștigat. Bilanțul va scoate în evidență, din calcule, resursele energetice secundare care ar trebui să rezulte din procesele tehnologice, noi va trebui să măsurăm riguros resursele care se obțin în realitate, trebuie să evidențiem cum sunt folosite aceste resurse și ce posibilități de îmbunătățire a randamentului vor fi identificate de către noi, prin această acțiune. Celelalte uzine secundare nu au mare rol în piesă, doar că noi putem să le implicăm dacă tehnologiile cunoscute ne permit aceasta. Am reușit să fiu destul de explicit, vă rog? Sunteți de acord cu mine?

Paul reflectă puțin, apoi se decise să intervină:

— La ședința care a avut loc la Anexa Turn, în prezența tovarășului Ministru, tovarășul Irimescu a făcut precizarea că performanțele noastre sunt cu 15 – 30 la sută sub cele ale combinatelor similare din Occident. Ne-a lăsat un studiu al IISI, Institutul Internațional al Fontei și Oțelului despre combinatul etalon, de 10 milioane de tone. Acolo se găsesc date de referință. Apoi, oameni buni, tovarășul Irimescu a subliniat că eu sunt

reprezentantul lui personal la conducerea echipei, deci vă rog să mă tratați ca atare. În altă ordine de idei, nu vreau să o fac pe deșteptul dar ar trebui să gândim adânc la cele spuse de tovarășul Cristea. Sunt de acord că aici, pe fluxul integrat se află partea cea mai mare a elementelor de bilanț. Cam cât din total? 80 de procente? Mai mult? Mai puțin? Dacă avem pierderi mari și nu le identificăm nu cumva dăm kix cu cercetarea noastră? Adică, mă gândesc că ar trebui să o luăm cu amănuntul pe acest flux, să nu lăsăm să ne scape ceva. Ce ziceți? Inspecția? Serviciul energetic?

Ciobanu, evident de partea șefului ierarhic, a răspuns fără să clipească:

— Eu cred că ați remarcat foarte bine, evident că după ce inventariem grosul va trebui să punem mâna pe mătură și să luăm și firimiturile, pentru că altfel lucrarea nu va fi completă. Dacă ceea ce este esențial putem să analizăm în câteva săptămâni, restul mărunț poate să ne ia chiar și câteva luni!

— Eu n-aș fi chiar așa de optimist, interveni Stănescu, șeful Serviciului Energetic. Admitem că partea întâi a bilanțului, adică intrările de resurse primare în Combinat din sistemele naționale de energie electrică, de gaze naturale, apa și aerul, cărbunii, adică pe acestea le avem clare din balanțele contabile, partea de ieșiri este puțin mai complicată. Și aici poate să vă detalieze tovarășul Iosif, omul nostru de la bilanțul scandalului energetic, cât de complicate sunt calculele, dar mai ales negocierile dintre părți. De aceea noi zicem că Iosif este coordonator principal în sectorul scandal de vânzări.

— Nu înțeleg, zise Paul, este prea ermetic ce spuneți. Despre ce scandal este vorba?

Ciobanu interveni:

— Dați-mi voie mie, tov Stănică, să explic eu. Tovarășe instructor, noi am fost chemați de foarte multe ori la mediere, așa că nu este bine să vă faceți o părere despre acest subiect numai din ce zice Combinatul. Aici sunt implicate toate întreprinderile energetice, inclusiv sistemul energetic național. Dar să o luăm sistematic:

Combinatul produce gaz de cocs, gaz de furnal și gaz de convertizor. Acestea sunt resursele secundare care, prin captare și utilizare, îmbunătățesc randamentul global energetic. Dar mai produce și energie

termică pe care o livrează la CET. Și mai este și problema apei, a celor două feluri de ape vehiculate între Combinat și CET, adică apa decarbonată și apa demineralizată. Iar peste acestea toate, neînțelegerile sunt generate de modul cum fiecare parte tratează aceeași problemă comercială folosind unități de măsură diferite. Ar fi foarte complicat ca aceste neînțelegeri să se mențină pe toată durata construirii bilanțului energetic al Platformei. Că eu cred că noi, toți, trebuie să construim Bilanțul Energetic al Platformei Industriale Siderurgice, în totalitatea ei.

— Dacă am înțeles bine, dumneavoastră sugerați că primul pas pe care trebuie să-l facem este punerea în deplin acord a limbajului tehnic, mai precis să stabilim o singură unitate de măsură pentru energie? Care să fie această unitate? Tona de combustibil convențional, kilocaloria, kilowattul?

— Da, ați înțeles corect. Noi, cei de la MAGE, considerăm că trebuie să ne raportăm unitar în tone combustibil convențional, *tcc-uri* pe scurt. De aici ar mai fi de rezolvat disputa interminabilă dintre CET și Combinat privind puterea calorică a gazelor recuperate, adică a gazelor de furnal și de cocs. Eu propun să le cereți celor două părți să aducă, până mâine, câte o notă justificativă, tehnică, privind punctul de vedere pe care îl susțin și apoi să hotărâm împreună ce este de făcut.

— Corect, sunt de acord. Mai este ceva. Între Combinat și CET, respectiv între SEN, CET și Combinat nu există acorduri scrise privind citirile energetice, la bara comună de energie electrică respectiv la punctele de transfer de gaze secundare combustibile?

— Sigur că există. Dar...

— Păi, dacă există, să le vedem și pe acestea. Acum eu zic să trecem la treabă, să-i lăsăm pe oameni să elaboreze hârtiile pe care le-am cerut și noi să trecem peste drum, la Comitet.

— Nici n-am început bine și deja mă doare capul, zise Paul. Doamne, ce horă de balamuc! Dar trebuie să o descâlcim? Trebuie! Îmi vine în minte că acele firimituri pe care le căutăm cu mătura se găsesc aici, în diferențele de citiri, predări, preluări între cele 3 părți. Deci, trebuie să ne concentrăm, zic eu, să generăm aici acele măsuri care să ducă la creșterea randamentului final și, în același timp, să le dăm de lucru la toți trei prin planul de măsuri pe care va trebui să-l scriem la sfârșit.

Paul a scris un raport despre aceste măsuri de început pe care le-a stabilit cu echipa de lucru. Cel mai greu i-au venit cuvintele simple pentru a descrie conflictele între părți generate de folosirea unor unități de măsură diferite și a puterilor calorice ale gazelor secundare asupra cărora vânzătorul și cumpărătorul nu cad de acord. După ce s-a arătat mulțumit de textul elaborat s-a dus cu materialul la tovarășul Mișu și s-a supus judecății lui. A obținut aprecierea pozitivă și acordul să prezinte raportul celor interesați: tovarășului Irimescu, șefului Ulmeanu și, cu poșta specială, însuși Ministrului director general al Combinatului. După trei zile Ulmeanu l-a luat cu el la o ședință convocată de Ministru. Acolo l-a muștruluit pe directorul adjunct mecano-energetic pentru că a tolerat de atâta timp o asemenea porcărie care, uite, ne face de râsul țării!

— A trebuit să plece din Combinat un inginer de-al nostru ca să ne arate, de afară, cât de prost lucrăm. Aveți 24 de ore să întocmiți protocoale cu CET-ul și cu SEN-ul și să mi le aduceți la semnat. Liber!

După semnarea protocoalelor și însușirea anexelor tehnice ale acestora de către toți combatanții, lucrul a devenit mai lesnicios. Au început să iasă la iveală adevăratele probleme, de fond. După ce au fost gata calculele de bilanț pe baza datelor culese la prima jumătate a anului, Paul a adunat echipa și au elaborat un prim raport însoțit de câteva propuneri. Astfel, a rezultat că trebuie solicitate investiții speciale pentru normalizarea captării, colectării, transportului și distribuției gazelor de furnal și de cocs. Modelul comparativ ales a fost sistemul național de captare, colectare, transport și distribuție a gazului metan. În acel moment în Combinat gazul de furnal și cel de cocs se captau cu intermitență, de aceea pe rețelele de transport existau variații mari de presiune și debit. Acest lucru trebuia corectat prin montarea unor colectoare de volum, completate cu compresoare pentru a ridica presiunea și a o menține la o valoare ridicată și constantă, totodată. Paul i-a cerut ajutorul colegului metalurg, Titi Mihalcea, privind posibilitatea folosirii acestor gaze la marii consumatori proprii, cuptoarele de reîncălzit metal din laminoare. Uzina de Laminare avea șase laminoare unde semifabricatele trebuiau reîncălzite înainte de laminare. Aceste cuptoare puteau să folosească foarte bine un gaz compus, procedeu care se realiza tehnic fără complicații. Dintr-o dată, schimbarea de destinație a acestor

resurse aducea o corecție foarte puternică indicatorilor de performanță energetică. Ministrul însuși a adus aprecieri deosebite echipei Comitetului Central, pe care a felicitat-o. A precizat, la întâlnirea pe care a avut-o cu ei după parcurgerea în comun a proiectului de program de măsuri, că are de gând să adreseze Comitetului Central, însuși Tovarășului, o telegramă de mulțumire pentru sprijinul deosebit pe care Partidul l-a adus la... bla, bla, bla... și va solicita să se aprobe suplimentarea planului de investiții cu sumele necesare pentru a implementa măsurile foarte bune rezultate din controlul CCMAES.

— Este o manevră politică, lauzi și ceri bani. În cazul acesta vom obține fonduri nu numai noi ci și institutele de cercetări și proiectări de profil. Ați făcut o treabă foarte bună! Vă invit duminică, împreună cu familiile, la vila noastră de protocol din Pădurea Gârboavele, să cinstim cum se cuvine munca bună!

După acest parcurs, atenția asupra elaborării bilanțului a slăbit. Ion Cristea s-a întors la treburile lui, iar la Combinat documentarea tehnică efectivă, cuprinzând detalii ale recuperării și reintroducerii în circuitul tehnologic a resurselor energetice secundare, a revenit Serviciului Energetic și Inspecției Energetice.

În septembrie, Paul a fost anunțat că i s-a admis cererea pentru înscrierea la cursurile fără frecvență ale Academiei Ștefan Gheorghiu, începând cu anul universitar 1982. Plin de uimire, l-a întrebat pe nea Mișu de unde până unde această veste, doar el n-a depus nici o cerere.

— Da, am uitat să-ți spun, erai prins tare la Combinat cu bilanțul. Rectorul Academiei, vestitul Dumitru Popescu, după ce timp de un an de zile a analizat activitatea cadrelor didactice și a studenților de la toate formele de învățământ politic, a făcut un raport la Comitetul Central prin care, practic, aproape a desființat acest complex pompos numit Academie. Au fost dați afară 60 de profesori care predau cursuri de socialism științific cu doctrinele lui Stalin, s-au adus critici unor comitete județene pentru studenții fără nici o pregătire anterioară trimiși să frecventeze acest înalt învățământ, ce mai, a ieșit un scandal uriaș. De aceea, pentru anul școlar 1982 – 1983 toate județele au trimis la înscriere cadre cu studii superioare, tehnice sau economice sau din categoria disciplinelor universitare. De la noi ai fost înscris tu și Lenuța,

în februarie anul viitor aveți sesiunea de examene din semestrul 1. Felicitări și spor la învățat!

— Păi tovarășe Mișu, eu...

— E sarcină de partid, vezi să nu ne faci de râs!

Acasă Ionela se întristă la aflarea veștii cu Academia.

— După ce că muncești mai mult decât pe vremea Combinatului, acum o să lipsești de acasă cel puțin de două ori, pentru examene, câte o lună, precis. Eu sunt gravidă, mă mișc greu, apartamentul nostru este foarte friguros, confort 2, stăm la periferia Galațiului, mi-e rușine să spun unde stăm, în timp ce tu ești un om așa de important la județ! Sau numai te dai mare? Spune, ce ai de gând cu casa, cu familia? Lași totul pe spatele meu?

Paul o ascultă cu atenție și își dădu seama că Ionela avea dreptate. Prea mult se dedicase muncii lui și lăsase nerezolvată problema locuinței. Au trecut doi ani de când primul secretar a dat indicații precise lui Ulmeanu să-i rezolve problema locuinței și iată, încă nu s-a mișcat mai nimic. De fapt s-a mișcat, a rezolvat trei cazuri încălcite de locuințe pe care primăria municipiului i le-a recomandat.

*

S-a întâmplat în aprilie 1980. Paul era activist încă în perioada de probă. Comitetul județean a inițiat o acțiune de sprijinire a Combinatului, constituind o echipă de 30 de activiști, repartizați pe uzine și secții, care au primit misiunea de a sta de vorbă cu oamenii, a colecta problemele pe care le au și a-i ajuta să le rezolve astfel încât planul să se realizeze în bune condițiuni. Paul a fost repartizat la Oțelăria Electrică, o secție amplasată mai periferic și la care se ajungea, pe jos, destul de greu. La pornirea acțiunii, primul secretar li s-a adresat activiștilor cerându-le să nu se uite la problemele individuale ale oamenilor, pentru aceasta se va demara o acțiune similară, dar pe linie sindicală, ei să se ocupe numai de problemele tehnice, economice și de organizarea mai bună a muncii. După o lună s-a încheiat acțiunea, s-a tras linia și, în ședință, în prezența primului secretar, fiecare activist a trebuit să dea raportul, ce a constatat și ce a rezolvat, care sunt problemele de competența unor nivele mai înalte.

Paul a ascultat cu uimire avalanșa de critici repetate de fiecare dintre colegi. Combinatul era oaia neagră a județului, a țării, planul nu se făcea și astfel județul era tras în jos în întrecerea socialistă.

Când i-a venit rândul a început prin a le aminti celor din sală că mulți dintre ei provin din Combinat și el, Paul, este neplăcut surprins să vadă că anumiți oameni uită de unde au plecat.

— Ce vrei să spui, inginerule?

— Tovarășe Prim secretar, toți colegii au criticat și numai au criticat pe toți și toate secțiile. Dar chiar așa, acești oameni n-au făcut nimic bun? Dacă unui bou îi dai numai bice fără fân și apă, credeți că va trage mai bine? De exemplu, eu am fost repartizat la Oțelăria Electrică, este o secție grea, dar și cu tehnologie de vârf. Aici se face producție de oțeluri speciale, dar se face și cercetare. Aici urmează să se elaboreze oțelul necesar fabricării utilajelor de la instalația de apă grea, din circuitul centralei atomice de la Cernavodă. Rezultatele tind spre randamente din ce în ce mai bune. Aceste rezultate deosebite trebuie să fie recunoscute, deci oamenii aceștia merită o vorbă bună. Cu aceste oțeluri speciale care se asimilează aici se va reduce curând, în totalitate, un efort valutar de import foarte mare, mai ales în cazul unui produs strategic.

— Foarte bine, foarte frumos ai luat apărarea colegilor tăi, dar să nu uiți niciodată că un prieten bun îți arată și părțile tale mai puțin bune și te ajută să te îndrepti. Dumneata ești încă la început, vei mai învăța multe. Apreciez că ai pornit bine și te încurajez.

Aceste cuvinte ale Primului secretar au produs impresie, unii l-au tratat cu invidie, alții l-au felicitat. Iar șeful lui, Ulmeanu, a primit sarcină să se ocupe de acest băiat, să-l întrebe ce probleme personale are și să-l ajute. Paul i s-a plâns de locuință. Că este departe de locul de muncă, atât al lui cât și al soției lui, că au copil deja măricel, dar care nu poate fi lăsat chiar așa, ore în șir, de capul lui. Dacă ar fi casa mai aproape ar putea trece din când în când, măcar în fugă, să-și controleze copilul. El încă nu are mașină, iar salariul este destul de mic ca să-și facă iluzii că va rezolva această problemă într-un timp scurt.

Ulmeanu l-a ascultat ca pe un frate mai mic. A doua zi seara, pe la ora 17 l-a chemat în biroul lui și a făcut prezentările:

— Uite, Emilia, el este tânărul despre care am sarcină de la primul secretar să-i repartizezi apartamentul rămas liber după decesul fratelui directorului general adjunct, Velicu. Este trist, dar casa trebuie să fie locuită.

— Tovarășe secretar, vă cred și respect sarcina dată de Primul secretar, dar mă tem că nu putem rezolva această problemă.

— De ce? Nu ești tu vicepreședinta municipiului care se ocupă de spațiul locativ? Nu ai tu ultimul cuvânt?

— Da, așa este, dar problema este delicată. Stați să vedeți. Fratele tovarășului Velicu era lector la Școala interjudețeană de partid. Accidentul în care a murit s-a întâmplat la intrarea în București. Defunctul nu avea familie, locuia singur. Iar apartamentul i-a fost repartizat deoarece casa familiei a fost demolată. Deci familia are drept de preemțiune. În plus, apartamentul este încărcat cu mobilierul familiei, o cameră este ocupată toată de o bibliotecă frumoasă, au vreo 3 mii de volume legate în piele, familia lor a fost una de intelectuali de tradiție. Iar acest apartament îl dorește sora defunctului, are prioritate, conform legii.

— E clar, nu este cazul să generăm un conflict cu un om așa de valoros ca Velicu, mai ales într-un caz trist. Dar sora aceasta, ce apartament are și unde?

— Are două camere, în Țiglina II, dar acest apartament este din fondul locativ al Combinatului și trebuie să fie repartizat unui salariat din Combinat. Lăsați-mi un răgaz de o săptămână și îl chem eu pe tânărul să-i ofer ceva mai aproape, pe aici, prin centru.

Și l-a chemat după trei zile, i-a dat o adresă a unei bătrâne într-un bloc central, pe lângă Institutul de Proiectări. Bătrâna era paralizată de trei ani, avea o fiică de 63 de ani care o îngrijea. Dar fiica a murit subit, a făcut infarct și bătrâna a rămas singură pe lume. A fost mutată la Azilul de Bătrâni, apartamentul va fi gol în câteva zile. Dar nu s-a întâmplat așa. Subit, s-a descoperit că apartamentul era proprietate și a apărut un nepot care a revendicat dreptul la moștenire. Punct. *Mai căutăm!* După o lună Paul s-a dus la Municipiu și a intrat la vicele Emilia și a mai întrebat de evoluția căutărilor.

— Uite, se construiește în Mazepa, aproape de faleză, nu vrei la fondul nou de case? Primul bloc, cu 10 etaje, lângă hotelul Faleză, se va da

în folosință la anul, pe vremea asta. Dacă vrei, te trec pe tabelul nostru al municipiului, că județul de partid este inclus la noi.

— Nu, nu vreau la 10 etaje, soția a rămas puțin panicată după cutremurul din '77 și îi este frică de blocurile înalte.

— Nu spune așa ceva, după cutremur noile blocuri sunt mult mai bine construite, au luat ai noștri și niște tehnologii antiseism de la japonezi. Ar trebui să o lămurești pe soția ta să acceptați un apartament în bloc nou!

— Bine, am să vă comunic.

— Dar nu, nu vreau să aud 10 etaje, a țipat la el Ionela. Mi-e frică, numai cât aud de 10 etaje!

Următoarea cerere a lui Paul s-a produs după anul nou 1982. O nouă ofertă, alt eșec. În ziua aceea din septembrie, când Ionela l-a luat la zor după anunțul despre Academia Ștefan Gheorghiu, Paul a urcat a doua zi la Croitoru, noul lor secretar cu economicul. Ulmeanu se întorsese de două luni la București, după ce i s-a descoperit o tumoră malignă în corp. S-a reangajat la Institutul de Cercetări Metalurgice și imediat a început spitalizări, iradierii, tratamente complicate. În locul lui a fost promovat Vasile Croitoru, fost primar al Galațiului. Paul i-a povestit problema lui cu apartamentul și a cerut permisiunea să iasă la audiență la Primul Secretar, pe motiv că nici după 2 ani o sarcină dată de acesta nu a fost dusă la capăt.

Când a auzit de Primul Secretar, Croitoru a luat o atitudine de om serios, responsabil, a pus mâna pe TO (telefonul operativ) și a cerut:

— Dă-mi-o te rog pe Emilia, de la Municipiu. Alo, Emilia, apartamentul acela pe care am zis eu să-l pui deoparte pentru mine, al văduvei Cocoș din Mazepa 1, mai este sau l-ai dat dacă ai văzut că eu am plecat de la primărie?

— Este acolo, nu l-am dat încă. Dar am presiuni.

— Fato, ai o sarcină de la Primul Secretar în legătură cu băiatul ăsta, de la Economic, subalternul meu, Paul Tarniță. Fă-i repartiție, acum. Apoi, adresându-se lui Paul:

— Vezi că ți-l trimit. Du-te la Municipiu și i-a repartiția, este un apartament foarte bun, în Mazepa 1, pe lângă complexul Potcoava de Aur.

Paul s-a dus imediat la Primărie. Vicele Emilia i-a întins o repartiție, fără nici un cuvânt. De la Municipiu, Paul a dat fuga la adresa indicată. Un

bloc din fond vechi, construit prin 1965, într-o zonă liniștită, curată, cu multă verdeată. Ar fi minunat să reușesc aici, se gândi Paul. Apartamentul era la etajul 1, cu fața spre sud, orientare ideală pentru căldură de la soare. Sună la ușă și într-un târziu apăru în prag o doamnă nu foarte în vârstă, cu o față suferindă. Paul îi explică despre ce este vorba și îi arată repartiția. Femeia îi deschise ușa și îl invită înăuntru. S-au așezat la masa din sufragerie. Doamna Cocoș îi povești:

— Soțul meu a murit de o lună. El lucra în Combinat la Direcția de Investiții. Încă era la Casa Mortuară când au venit, pe rând, doi colegi de-ai lui să vadă apartamentul că voiau să-l ceară pentru ei. M-a durut atâta grabă. Fiul meu, care locuiește în București, i-a luat la goană. După înmormântare au mai venit vreo trei amatori, dar a venit și cineva de la Primărie și m-a avertizat să nu fac nimic, apartamentul este din fondul Municipiului, că noi am fost demolați, am avut casă aici, în cartier. Deci dumneata vei prelua apartamentul. Dar trebuie să mă ajuți, eu sunt singură, fiul meu muncește la un minister greu, este geolog și este plecat în munți, la prospectări. Voi locui la el, dar cineva trebuie să mă ajute să mă mut. Adică îmi trebuie o mașină, încărcători aici, iar la București se va descurca fiul meu. Deci, de dumneata depinde. Că ai face bine să te grăbești, să suporti această cheltuială, că apartamentul face toți banii!

Paul plecă acasă fericit. Îi spuse Ionelei despre afacere, ea a vrut să vadă imediat zona. Au luat-o și pe Dănuța cu ei și au plecat cu autobuzul spre centru. Le-a plăcut zona, blocul, au văzut balconul apartamentului, copacii din zonă. Paul, a doua zi, i-a cerut sfatul colegului Ion, cum poate face rost de un camion pentru transport la București.

— Nea Mitică, pune mâna și rezolvă problema pentru vecinul nostru! Mitică Brateș, seniorul de la transporturi, îl întrebă pe Paul despre ce este vorba. Paul se mută la biroul lui nea Mitică și reluă povestea. Colegul mai în vârstă puse mâna pe telefon și ceru centralistei să-i facă legătura la secretariat, la Întreprinderea de Transporturi Auto.

— Pușa, interesează-te la dispecerat când poți să-mi faci rost de o autoșea de 12 – 16 tone, pe circuit cu gol Galați și plin București. Că am pe cineva care se mută cu mobilier la București. Și sună-mă, repede.

Secretara directorului îl sună imediat:

— Tovarășu' Mitică, aveți legătura cu Dispeceratul. Alo, vorbește, nea Iancule, la Partid!

Aflară că un asemenea transport ar fi posibil peste două zile, camionul cu prelată va sosi mâine seară dintr-o cursă din Bulgaria, va descărca la Cooperația de Consum și a doua zi, deci poimâine, poate pleca spre București. Cine achită transportul? Este o întreprindere sau o persoană particulară?

— Particular, Iancule, particular. Trece-l la pensionari, femeie, în vârstă.

— Bine, costă 160 de lei. Să achite taxa la casierie, la sediu și cu chitanța să meargă la Baza din Ștefan cel Mare.

Paul făcu tot traseul și ajunsese, pe la prânz, la Baza Auto din strada Ștefan cel Mare. Șeful de bază cunoștea problema, numai că apăruse un impediment:

— Mașina are o încărcătură scumpă, șoferul va merge la descărcare la depozitul cooperației și va sta acolo până i se golește camionul de toată marfa. Apoi vine cu mașina sus, la depou, pleacă acasă și se odihnește. Toată treaba cu descărcarea poate dura foarte mult, omul este obosit de pe drum, nu poate pleca imediat într-o altă cursă. El a cerut o zi de odihnă. Ce ziceți, sunteți de acord?

— Domnule, conducerea mașinii cu oboseală accentuată este un risc enorm. Și nu este uman să forțezi un om la un asemenea efort. Eu sunt de acord să se odihnească. Deci poimâine, dimineață la 8,30 – 9,00, voi fi aici, să-l preiau și să-l conduc la locul faptei. Dar patru oameni pentru cărat mobila, de unde pot lua?

— Avem noi o echipă, mai achitați 65 de lei la casierie și poimâine, când veniți, aduceți și această chitanță.

În ziua stabilită tot personalul Bazei Auto făcea instructajul lunar de protecția muncii. Ședința s-a lungit până la ora 11,00. A ajuns cu mașina la scara blocului pe la 12. Madam Cucoș tocmai începuse să-și prăjească un cârnat pentru masa de prânz. Opri aragazul, dădu drumul oamenilor la cărat mobilierul. Totul fu încărcat la ora 14. Înainte de a se urca în cabină, lângă șofer, bătrâna își sună fiul ca să-l anunțe că porneau la drum. Vremea era frumoasă, cald, senin. În urma camionului care s-a îndepărtat Paul a intrat în noua lui locuință și a inspectat colțurile. Casa era în foarte bună

stare. Oameni curați, corecți, nimic nu era știrbit. Dar un var tot trebuie dat. Nimic nu-l grăbea, putea să pregătească apartamentul pe îndelete. Demontă yala și puse un butuc nou, cu alte chei. Apoi sună acasă, de la telefonul care rămăsese pe loc. El, Paul, urma să facă transferul de număr și să-l radieze pe titularul anterior.

S-au mutat la sfârșit de septembrie. Dănuța începuse școala, era în clasa a IV-a, i-a fost greu să se despartă de învățătoarea ei, de colege și de prietenele de la bloc. Dar i-a trecut. Aici, în Mazepa, școala era la doi pași. Și era cea mai bună școală din oraș sau cel puțin așa se spunea. Iar cooperativa unde lucra Ionela tocmai se mutase, cu sediul administrativ, la complexul comercial Potcoava de Aur, care era la 2 rânduri de blocuri distanță de casa lor. Acum, în sfârșit, Ionela se exprimă că *da, acum ești și tu cu adevărat activist de partid!*

Capitolul 5

PRIMII ANI

Ultima parte a anului 1982 a trecut repede, munca de zi cu zi devenise o rutină. În anul următor Paul trebuia să plece la Academie, la examenele de semestru. Asta era o problemă deoarece Ionela trebuia să nască, probabil la sfârșit de februarie sau în prima decadă din martie. Paul își făcea griji, cum trebuie să procedeze? Până la urmă l-a abordat pe tovarășul Mișu, șeful de secție.

— Cum să procedezi? Dacă până la începerea sesiunii soția ta nu naște ai să pleci și te întorci acasă imediat ce se va interna la Maternitate. Acolo i se va da cea mai mare atenție, o să avem noi grijă să vorbim cu directorul și cu unul din doctorii cei mai buni. Iar examenele o să le dai, doar mai există și sesiune de restanțe!

După sfatul primit, Paul s-a mai calmat. Convocarea pentru examene a venit imediat după Revelion: la 1 martie va începe o săptămână de cursuri pregătitoare și consultații, iar examenele, cinci la număr, sunt programate între 7 și 28 martie. Îi arată Ionelei programul sesiunii și au stabilit să facă apel la părinții Ionelei, să vină la Galați din timp, pentru orice eventualitate. Chiar se gândeau să-i invite de ziua onomastică a Ionelei, să sărbătorească măcar acest eveniment împreună dacă de Crăciun și de Anul Nou nu au putut să plece de acasă din cauza sarcinii, a frigului și aglomerației de pe trenuri.

Socrii au venit joi, în zi de Bobotează. Vremea era potrivită, ziua temperatura urca la 7 – 8 grade. Zăpadă nu era, frig nu era, deci pentru tata socru nu se puneau mari probleme de protecție, la cei 70 de ani ai lui. Paul i-a așteptat la gară, au luat un taxi și la ora prânzului a venit și Ionela acasă de la serviciu. Au mâncat, apoi s-au odihnit două ceasuri, iar la patru mama soacră a început pregătirile pentru masa de sărbătoare. Bărbații au ieșit în balcon la o țigară și Paul i-a povestit lui tata Cristea noutățile de la serviciu. Subiectul care se discuta la orice reuniune de familie, în toate casele din țară, nu numai în casa lor, era problema austerității impuse cu sila, greu de suportat mai ales de bătrânii care au avut parte, la viața lor, de război și foamete. Tata socru l-a sfătuit să aibă grijă cum vorbește în public, să evite pe cât posibil discuțiile tensionate pe acest subiect, cu oamenii de rând. Omul simplu avea curaj, nu se temea de represalii, spunea în gura mare durerea lui și nemulțumirea. Și, foarte important, să nu defileze prin fața vecinilor cu sacoșe pline, iar Dănuța să nu se laude că acasă are cine știe ce bunătăți, copiii sunt pofticioși, mai ales la dulciuri, și cer părinților lor să facă rost. De aici pot apare necazuri.

— Tată, nu am ce sacoșe să car, noi am hotărât că rațiile de alimente de la Alimentara ne sunt suficiente, ca oricărui om obișnuit. Sigur, de sărbători am făcut rost de 12 kilograme de carne de porc de la colegii mei de la Inspekția Energetică, ei au cumpărat, patru inși, un porc de 120 de kilograme, de la țară, de la o rudă a unuia dintre ei. Mi-au dat și mie, pe bani, desigur, cea ce am cerut, adică pentru cârnați, de o tochitură. Iar carnea am adus-o la nenea Marian, am dat pe din două carnea de cârnați și tanti Măndița ne-a făcut și nouă trei kilograme de cârnați. Ai văzut ce buni sunt? Tanti este la fel de expertă ca mămica, la aceste bunătăți de sezon. Un salam, câteva sute de grame de preparate *le mai aprovizionez* de la cantina noastră, astea încap în geanta cu care merg la muncă. Iar masa de prânz o iau acolo, este un mare avantaj pentru noi această facilitate.

Paul îi chemase pe unchiul Marian, mătușa Smaranda și pe Corina la cină, dar să nu întârzie dincolo de ora 6 că se face frig. Au sosit chiar când orologiul bătea ora întregă. Frații s-au bucurat de revedere, din vară nu se mai vizitaseră. Corina i-a adus Dănuței o carte, cadou de ziua ei de naștere și o cutie de bomboane de ciocolată, rusești. De fapt erau din Moldova de peste Prut, acestea se găseau mai ușor aici, la doi pași de

graniță. Iar mătușa Mândița, ca paguba la nepoți să nu fie prea mare, le-a adus ceva mai mult de o jumătate de kilogram de cârnați foarte iuți, știa ea ce le place răpeștilor!

La un pahar de vin bun, așa cum numai tata Cristea se pricepea să aducă, tihna mesei de sărbătoare a dezlegat poveștile cu năzbâtiile din copilărie. Colindele de Crăciun, aratul și semănatul, hora tineretului la șura lui Postelnicu cu scripcarii veniți special de la Crăiești, alegerea reginei balului la revelionul care se ținea la Primărie, în sala mare, toate au fost pomenite cu ochii lucind de bucuria amintirilor frumoase.

Sâmbătă, de ziua Dănuței, bunica a făcut un tort cu 11 lumânări mici, speciale pentru aniversări. Paul a ornat tortul, scriind cu cremă „La mulți ani, 11!” și bucuria fetei a fost deplină. Toți au sărutat-o, dar cea mai năstrușnică îmbrățișare a fost de la bunicul. Dănuța se obișnuise ca bunicul, când o lua în brațe să o sărute cu vreo ocazie specială, să o mângâie pe plete, să-i spună invariabil „Tuguluga lui Bunicu!” și să-i aplice o palmuță blândă, de alint, peste funduleț. Dana a rămas dezamăgită de data asta și când bunicul i-a dat drumul din brațe i-a reproșat, botoasă:

— Și palma peste fund?

Au râs și povestea aceasta a rămas înscrisă în cartea de amintiri frumoase a familiei.

Ziua de luni, 10 ianuarie, a început ca o zi obișnuită. Au plecat la serviciu, Paul mai întâi, apoi Ionela. Dănuța începea școala la ora 8, era prima zi de după vacanța de iarnă. Pe la ora 11 Paul a fost căutat de președintele cooperativei unde muncea Ionela că au chemat, cu câteva minute în urmă, salvarea pentru a o duce pe Ionela la Maternitate. Au început durerile facerii. Lidia, secretara tehnică a secției, l-a chemat pe Paul și l-a anunțat să se pregătească, în curând va fi tătic. Apoi, din secretariat, l-a anunțat pe tovarășul Mișu că evenimentul este în derulare la familia Tarniță, este cazul să facă anunțul convenit. Paul a coborât la șeful de secție, acesta tocmai vorbea cu doctorul Udrea, prietenul lui de familie, că va ajunge curând, cu salvarea, o gravidă cu numele... care este soția colegului nostru, Paul Tarniță. Să facă bine tot ceea ce trebuie, că este vorba de un tătic foarte îngrijorat, se pare că e a doua naștere prematură. Sorocul ar fi fost sfârșitul lui februarie sau începutul lui martie. Da, mai au o fetiță, născută la 7 luni, acum are 11 ani.

— Zice Udrea să nu-ți faci griji, nașterile premature sunt cele mai ușoare, atât pentru mamă cât și pentru făt. Dar ei vor încerca să-i facă tratament să țină sarcina până la termen, dacă nu i s-a rupt apa...

Dar năzdrăvanul de Pompiliu Cristian s-a grăbit. N-a mai avut răbdare și a venit pe lume ca să participe și el la sărbătorile familiei. S-a născut sănătos, pe la ora prânzului, având formidabila greutate de 1 kilogram și 800 de grame.

— Săraca Ionela, iar va sta o lună în spital să-l crească pe Pompiliu până la 2 kile 400, zise Paul căinindu-și soția. Ce ne facem, mămică? Puteți sta aici atâta vreme? Mai ales că eu trebuie să plec la București, la examene. Dar poate că până la 1 martie va veni acasă Ionela cu Făt Frumos.

— Să vină, să vină sănătoasă și să-l aducă pe Șurubelul lui bunicu', cel ce ne va purta numele mai departe!

Moșul era tare mândru, l-a laudat pe Paul că l-a înscris la Nașteri pe fiul său cu numele celor doi bunici, Pompiliu și Cristian, al doilea fiind de la Cristea, numele de alint al lui tata socru.

Ionela a venit acasă cu pruncuțul după o lună. Părinții ei s-au întors acasă, dar la chemarea lui Paul vor reveni să-și ajute copila și nepoții până când studentul își va da examenele. În zilele de spitalizare ale soției și fiului său, Paul a învățat să gătească. Supe și ciorbe, fripturi, tocănițe, și chiar și creme dulci. La două zile îi aducea Ionelei mâncare gătită acasă. La început, efortul lui a fost răsplătit cu... sfaturi, de genul: „mai trebuia să..., mai pune și..., este prea sărat..., este cam ars...” și altele, adică umpluturi pentru lacune multiple. Avea acasă o carte de bucate de Sanda Marin, dar și-a mai cumpărat una, se chema „De-ale gurii din bătrâni”. O citea, aproape seară de seară, cartea era o culegere de povestiri cu aventuri ale unor gurmanzi care știau, de-a fir a păr, secretele bucătarilor de la restaurante vestite din București și alte orașe din vechiul regat. Adeseori uita să mai gătească, fascinat de povești constata că ceasul era trecut de miezul nopții și ochii i se închideau de somn. Problema cu gătitul era rezolvată atunci, își lua cu el două crăticioare sau olițe și cumpăra de la cantina partidului o porție completă, caldă și dădea fuga să o servească pe Dănuța când venea de la școală. În zilele când avea oalele pline cu bucate gătite, fetița se descurca singură, își încălzea mâncarea, mânca, spăla vasele și apoi le pune la loc.

Paul a cumpărat din timp un pătuț cu grilaj, pentru boțul de aur. Înainte de a-l încărca în mașina de piață a verificat pătuțul cu o lupă, pe la toate îmbinările părților din lemn și la cusăturile salteluței. Gestionarul depozitului de mobilă, același domn Roșca de pe vremea primelor cumpărături pentru garsoniera nouă primită înainte de 23 august 1969, mirat de cercetările pe care le făcea clientul, l-a luat la rost:

— Ce faci dumneata, cauți nod în papură?

— Nu, domnu' Roșca, nu nod în papură, ci ploșnițe. Că în urmă cu 11 ani mi-ai vândut un pătuț cu ploșnițe. M-am făcut de tot râsul la doctorul pediatru, că ne-am speriat când am văzut copila acoperită cu puncte roșii. Noroc că doctorița, văzându-mi numele, m-a întrebat „Sunteți ardelean, domnule?” „Da, doamna doctor.” „De aia ... de aia nu știți ce sunt aceste pete roșii de pe corpul fetei care nu are simptome de boală. Fetița este sănătoasă, nu are nimic, dar în casă aveți ploșnițe, acestea sunt pișcături de ploșnițe. Orașul este plin cu aceste animăluțe, rare sunt familiile care au scăpat până acum de invazia lor. Verificați foarte atent pătuțul fetei, la toate încheieturile, pe dedesubt, ar trebui să schimbați salteluța, afumați cu lumânarea îmbinările lemnului și verificați copilul ori de câte ori îi schimbați scutecele.

De data aceasta pătuțul era în regulă. În ziua când au sosit acasă, Dănuța s-a repezit la frățiorul ei care era bine înfășat, cu păturică și plăpumioară peste îmbrăcămintea de bebe și a declarat, cu toată seriozitatea:

— Asta nu-i păpușă, este fratele meu și eu am să-l cresc, să știe toată lumea!

— Așa să fie! Te declar, oficial, Marea Protectoare a Frățiorului Mai Mic, zise Paul și toată lumea prezintă izbucni în râs.

A doua zi au coborât din tren socrii. Și după două ore Paul s-a urcat în trenul de București și a plecat la examene. Toți cursanții (nu li se spunea „studenți”, ei erau altceva decât puștii de la învățământul patronat de Ministerul Educației!) au primit, încă din octombrie anul trecut, planificarea examenelor, tematica de curs și bibliografia pentru pregătire individuală la fiecare obiect. Totul era bine planificat, lui Paul i-a plăcut să fie din nou student. Colega Lenuța avea relații printre cursanții de la zi și a reușit să facă rost de un rând de cursuri tipărite, la toate obiectele la care

dădeau examene în acea sesiune. Paul le-a răsfoit, le-a luat în Combinat și le-a copiat la xerox. Dar până a plecat la București n-a avut timp să citească măcar un curs.

Examenele începeau la 15 februarie, ei au fost convocați cu două săptămâni mai devreme pentru cursuri pregătitoare. Paul n-a putut pleca atunci, cu ceilalți colegi, adică Lenuța, colega de birou, Ionel Voinicu, secretarul de partid de la trustul de construcții al Combinatului și alți doi colegi de la Comitetul Municipal.

Ionel Voinicu a reținut un pat pentru Paul în cameră cu el. Erau patru persoane împreună, ei doi și alți doi colegi din județul Harghita. Un tânăr ofițer de securitate și un economist de la Consiliul Județean de Control Muncitoresc. Ofițerul era din Popești Leordeni. În sesiune a stat acasă, la părinți. A dormit la cămin doar în ajunul examenelor.

Economistul Ioji Pal era un om matur, aproape de 50 de ani. Până cu un an în urmă avusese funcția de președinte al uniunii județene a cooperativelor meșteșugărești. Fusese schimbat din funcție de forul tutelar după sistemul „rotirea cadrelor”. Fusese victima unui abuz, statutul cooperației meșteșugărești prevedea alegeri libere pe baza depunerilor de candidaturi pentru posturile de conducere. În cooperația meșteșugărească funcționa o democrație veritabilă. Nu și în cazul lui. El simțise că la București, la forul tutelar se depuneau eforturi pentru a-i găsi o vină și a-l debarca. Nu dorea să i se pună la dosar o pată, fusese om corect, a învățat la fără frecvență și a obținut licența de economist, muncise deja câțiva ani pe post de contabil șef de cooperativă, trebuia să-și păzească dosarul. Așa că și-a luat inima în dinți și a cerut audiență la președintele Ucecomului. I-a explicat cum s-a priceput mai bine că se simte obosit, în familie a avut părinții bolnavi cronici de inimă, au murit de tineri, el ar dori să se retragă din funcție pe motiv de boală. Nu ar vrea să se interpreteze această retragere ca o fugă de răspundere.

Președintele l-a ascultat și l-a trimis acasă. În ziua când el plecase la București, în urma lui la UJCM-ul lor sosise o echipă cu sarcină de „revizie de fond”. Era instrumentarea planului de debarcare a lui! A doua zi a primit un răspuns de la cabinetul Președintelui că cererea lui a fost aprobată, însă era rugat să mai rămână pe post pe durata reviziei. Care control a durat o săptămână, iar documentele constatative semnate la

final au fost utilizate ca anexe la procesul verbal de predare – primire a funcției. Și așa Ioji Pal a intrat două săptămâni în concediu. Găsise un post de contabil șef la cooperativa de consum, ceea ce era o altă Mărie cam cu aceeași pălărie și postul se vacanta într-o lună.

Dar n-a apucat să-și facă angajarea la noul loc de muncă. A fost chemat la partid, repede angajat la Comisia economică, cu perspectiva promovării pe postul de șef de secție în maxim un an. De aceea Ioji baci fusese trimis la școală, ca să aibă pregătire politică corespunzătoare!

Zilele de pregătire câte au mai rămas de la sosirea lui Paul s-au scurs repede și vesel. După masa de prânz erau liberi, așa că la 2 sau 3 zile băieții plecau la un film, în centru, apoi poposeau la un mic și o bere la Gambrinus, o dată s-au dus și la periferie, la vestitul Cocoșat, tatăl mititeilor, omul care depusese la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci documentația de fabricare a micilor. Într-adevăr, marfa era de nota zece, acei mici erau prinți față de amărății care se vindeau prin hale și oboare la afumătorile nonstop. În restul orelor băieții trăgeau tare cu învățatul. Toți aveau experiența sesiunilor de examene, aveau cursuri tipărite, nu-și făceau griji. Toți cursanții din anul I fuseseră împărțiți în 4 grupe, de câte 25 de persoane. Paul a nimerit în aceeași grupă cu Lenuța și Ionel Voinicu.

Materia de studiu nu era grea, nici complicată. Majoritatea cursanților aveau ani de experiență în producție, noțiunile de economie sau de organizare a muncii nu le erau străine deci nivelul de notare la examene era ridicat. Singura dificultate consta în găsirea de cursuri. Dar nici acest impediment nu a fost insurmontabil, ca în orice mediu studentesc și aici au apărut „negustorii de știință”. Se făcea rost de cursuri, circulau liste cu biletele de examene și subiectele de pe bilete. Totul costa bani, nu foarte mulți, dar pentru ei, oameni din elita politică a țării fenomenul era deplorabil. Dar acestea erau mărunțișuri. În acei ani de criză alimentară s-a dus vestea despre amplexarea corupției în București, în primul rând. La orice instituție aveai treabă, fără pachete și pachetele nu puteai rezolva nimic! Țigări, cafea, băuturi străine, plicuri cu valută...

Paul s-a străduit să treacă peste această perioadă fără să se complacă. Nu avea nici un motiv să tragă pentru note mari, nu voia să fie dat ca exemplu de student cu rezultate excepționale. De aceea s-a gândit să-și

asigure câteva „argumente” solide în cazul în care soarta l-ar fi împins către domenii față de care nu nutrea pasiune. Cum ar fi fost munca organizatorică. Tehnologia meseriei, cum era poreclit acest curs. Sau economia agriculturii.

Al doilea examen din acea primă sesiune era, la doar două zile distanță, Munca Organizatorică. În ziua examenului a manevrat în așa fel încât să intre ultimul la răspuns. În bănci mai erau doi cursanți, dar nici unul nu era atent la dialogul dintre Paul și profesor. Paul a tras un bilet, l-a citit în fugă și i s-a adresat profesorului:

— Tovarășe profesor cunosc subiectul, de 7 – 8. Însă vă rog frumos, puneți-mi în carnet nota 5!

Era o cerere de-a dreptul insolită. Profesorul îl privea fără grai, într-un târziu exclamă:

— N-am mai pomenit așa ceva! Să-ți pun notă fără să răspunzi! Și încă notă de trecere! Te rog să treci în bancă și să răspunzi la subiecte, ca orice student.

— Tovarășe profesor, am motive întemeiate să apelez la logica dumneavoastră și să vă cer favorul unei note sub cea pe care aș merita-o în mod corect. Pe scurt, pot fi promovat curând și nu vreau să mi se dea o funcție în domeniul organizatoric. Eu sunt inginer, îmi iubesc meseria, aș da maxim de eficiență în munca economică. De aceea vreau să scap de o eventuală sarcină organizatorică, să le arăt celor de la cadre că nu mă pricep, la Academie abia am luat un 5 amar!

Profesorul era, în continuare, siderat. Întinse mâna și-i luă carnetul. Pe prima pagină apărea doar nota luată la Logică. Îi puse două întrebări, câte unul din fiecare subiect de pe bilet. Paul răspunse corect. Răspunsurile au confirmat că studentul cunoștea ceva materie.

— Bine, fie după voia dumitale. Dar să nu spui nimănui de afacerea încheiată cu mine. Paul mulțumi și părăsi sala de examen.

Aceeași strategie a aplicat-o, în anul 3, la Economia agriculturii. Explicația pe care i-a dat-o profesorului a fost asemănătoare, dar procedeul a fost mai... cizelat! A răspuns corect, de 10, la primul subiect, după care s-a apropiat de masa examinatorului și a spus următoarele:

— Tovarășe profesor, cunosc subiectele de pe bilet de nota 10, dar vă rog să-mi puneți în carnet, la această disciplină, nota 5.

Stupefacția profesorului fu aproape identică cu cazul similar. Crezând că este vorba de o problemă de sănătate, examinatorul se arătă circumspect:

— Tovarășe student, mie îmi face o mare plăcere să dau nota maximă, mai ales că mi se întâmplă cam rar! De ce dorești o notă la limită de promovare?

— Tovarășe profesor, vă spun, fără falsă modestie, că la județul nostru sunt apreciat pozitiv, chiar am fost trecut pe primul loc la rezerva de cadre. Curând vin alegerile, Congresul partidului și eu nu mă pricep decât la munca economică. Dacă îi va trece prin cap cuiva să mă promoveze într-o funcție în agricultură? Nu s-ar întâmpla un dezastru? Așa, cu o notă la limită aș avea un argument puternic, priviți, nu sunt bun, la Academie de abia am luat nota cea mai mică, pentru promovare!

Profesorul râse:

— N-am mai pomenit așa o cerere aiurită! Ia să văd, chiar știi totul de pe bilet? Și îi puse câteva întrebări. După răspunsurile primite îi completă în carnet nota 5, explicându-i:

— Să știi că îți pun această notă cu aceeași satisfacție cu care ți-aș fi pus nota pe merit. Eu cred că dumneata doar fugi de răspundere. Chiar crezi că cei de la județ, de la voi, vor pune la Agricultură un inginer electrician din Combinatul siderurgic?

— Orice este posibil, din moment ce au pus prim secretar la comitetul de partid al platformei un fost președinte de CUASC, care nici nu era un activist strălucit, cu rezultate formidabile!

— Bine, dar să nu te lauzi cu ceea ce mi-ai făcut azi, că n-o să recunosc nimic, chiar sub anchetă!

Adevărul era că Paul râvnea la un post bun, la o mică întreprindere din valea orașului, de pe magistrala care lega țara de punctul de trecere spre Republica Moldova. Era o fabricuță de piese și accesorii metalice, pentru industria ușoară în principal. Acolo se fabricau cataramе, butoane, clame și cleme, nasturi speciali. Văzuse, de curând, în execuție specială, cataramе inscripționate în relief cu caractere arabe, pentru centuri militare. Marfă de export. Erau lucruri frumoase, era o valorificare de cel mai înalt nivel a metalului, fie că era vorba de oțel, cupru, alamă, aluminiu sau bronz. Acolo se făceau argintări, placări cu aur, acolo se formase o echipă de

meseriași-artiști pe care Paul îi admira la fel de mult cum îl admirase, în anii copilăriei, pe baciul Alexandru, Iconarul, meșterind diverse obiecte de tâmplărie cu dălți speciale. Directorului îi venea rândul la pensionare în toamna aceluia an, inginerul șef avea tot dreptul și îndreptățirea să-i urmeze în scaun, iar Paul jinduia postul de inginer șef. Mai ales că atât directorul cât și inginerul șef i-au cerut acordul și deja făcuseră vorbele la centrala industrială. Dar n-a fost să fie așa. Răspunsul secretarului cu probleme organizatorice a fost brutal: „...Lăsați-ne omul în pace. Locul lui este mai sus, avem alte planuri cu el.”

Viața de student la Academia Ștefan Gheorghiu s-a derulat fără probleme, cu nimic spectaculos. Doar prietenia cu Ioji Pal, pe care l-a cunoscut în sesiunea din februarie, i-a adus niște informații pe care le-a evaluat ca fiind demne de memorat. Cu Ioji și cu Mitică, securistul de la Harghita, au împărțit aceeași cameră și în iunie, la a doua sesiune.

— Băieți, eu am venit la București direct din concediu. Am fost la Budapesta și nu m-a preocupat gândul la aceste examene, am avut alte treburi, mult mai plăcute de rezolvat. N-am cursuri, n-am programa, n-am nimic, așa că vă rog să mă ajutați.

Ioji fusese promovat ca șef de secție economică la județeană de partid de la Harghita. Înainte de a se instala pe post a cerut să i se permită să-și facă concediul de odihnă deoarece avea de rezolvat unele probleme de familie, la Budapesta, în Ungaria. Da, avea rude acolo, declarase la cadre acest lucru. Bunica lui a locuit ultimii ani din viață la fiul mai mic, acesta se căsătorise în Ungaria imediat după război și avea cetățenie ungară. După moartea bătrânei, averea ei, o căsuță la marginea Budapestei, într-un cartier de vile înspre aeroportul internațional, rămăsese moștenire celor doi nepoți în viață, Ioji din România și Arpad, din Ungaria. Vărul său l-a chemat de urgență să facă tot posibilul să ajungă la Budapesta pentru a semna actele notariale de succesiune.

— De la Budapesta am adus, special pentru acest moment de întâlnire, o sticlă de palinkă de pere, numită Vilmoș. Hai să gustăm ceva și să bem un păhăruț că o să vă placă.

Într-adevăr, palinka aceasta avea o aromă plăcută și nici nu era prea tare.

— Acest Vilmoș trebuie băut din sticlă ținută în congelator sau la gheață cel puțin o oră, iar băutura se toarnă în pahare brumate la frig. Prima dată când am fost servit, la vărul meu Arpad, cu această țuică, am băut vreo trei pahare înainte de a mânca. Iar la masă am mai ciocnit două păhăruțe. Era tare bună, aromă plăcută și nu prea tare din cauza frigului, care taie tăria alcoolică. Însă la sfârșitul mesei nu am reușit să mă ridic de pe scaun, parcă țuica îmi topise genunchii! Dar la cap eram lucid, însă îmi roiau orchestre de albine cântând muzică veselă. Nu trebuie să vă speriați, eu nu o să vă dau să vă îmbățați!

Băieții l-au ajutat pe Ioji cu cursurile. Ei aveau cărți și cursuri copiate la fel ca în sesiunea anterioară și le-au împrumutat și lui Ioji. În pauzele de relaxare la o țigară Ioji le-a povestit câteva lucruri inedite din viața maghiarimii din ultimii ani. Socialismul ungar era cu totul deosebit față de cel din România. Secretarul general Janoš Kadar nu era adeptul cultului personalității. Instalat la conducerea Ungariei după înăbușirea revoluției maghiare din 1956, Janos Kadar a reușit să învingă linia dură, prostalinistă din partidul comunist, mai ales după moartea lui Stalin. Astfel, în Ungaria religia catolică a rămas ca religie oficială de stat. Liturghia se transmitea la radio în fiecare duminică. Cultura era de tip liberal, cenzura era foarte flexibilă. Ungaria avea relații culturale solide cu Occidentul. An de an numărul turiștilor occidentali era în creștere, pe această cale Ungaria a avut venituri considerabile într-o perioadă când restul țărilor din lagărul comunist treceau prin recesiune economică. Ioji le-a povestit că în fiecare săptămână, începând de vineri după amiază până luni dimineața Ungaria era asaltată de valuri de cheflii austrieci. Granița cu Austria era permisivă înspre Budapesta, stațiunile de pe malul lacului Balaton și cartierele periferice ale Budei, partea apuseană a capitalei de pe malul drept al Dunării se umpleau cu petrecăreți care lăsau aici bani mulți. Poliția ungară era atentă și indulgentă cu acești turiști de week-end, îi lăsau să petreacă destul de zgomotos două zile și două nopți în fiecare săptămână. Ungaria avea, în acei ani, o autostradă modernă care lega Budapesta cu Viena urmând malul sudic al Balatonului.

Cele povestite de Ioji i-au impresionat pe băieți. Paul și-a adus aminte de fratele vitreg al mamei lui, care le-a făcut o vizită în 1968, când

el era încă student. L-a întrebat pe Ioji ce fel de oraș era Dunauivaros, locul unde trăia familia lui Miși, unchiul lui dinspre mamă.

— Este un oraș ca Hunedoara sau Reșița, un oraș al industriei oțelului. Cam prăfuit și poluat, răspunse Ioji.

— În ultimii trei ani în Ungaria s-a adoptat legea micilor întreprinderi private, le povesti Ioji. Cam cum au fost, la noi, cele două încercări de afaceri private sub mandat și care nu au reușit. În Ungaria această lege a reușit și acum apar tot mai multe întreprinderi private. Unele, dintre cele care s-au înființat imediat după ce a apărut legea, acum au ajuns mari și prospere. De exemplu, vărul meu este director comercial la o fabrică de stat care produce șuruburi și piulițe. În același timp este director adjunct și coproprietar la întreprinderea mică. Legea spune că o întreprindere privată se poate înființa în sediul unei întreprinderi de stat cu condiția ca aceasta să nu producă aceleași mărfuri ca gazda, nici să nu facă afaceri complementare, cum ar fi aprovizionare sau vânzare de mărfuri ale gazdei. Dar poate folosi utilaje și instalații, cu chirie, poate folosi instalațiile electrice, de gaze și de apă ale gazdei. Poate angaja muncitorii gazdei, dar numai în afara programului de muncă la stat. Dar aceste reguli nu se respectă, în cele mai multe locuri. Deja unii muncitori au pornit greve și demonstrații deoarece întreprinderea privată va înghiți, foarte repede, pe cea de stat. Există pericolul creșterii șomajului.

— Păi Ioji, nu spunea marele Ilici că „Mica proprietate produce zi de zi și ceas de ceas capitalism”? Cred că în ritmul acesta lucrurile pot scăpa de sub control și nu este bine. Nu cumva a apărut și corupția?

— Sigur, există corupție și crește mereu. Se vorbește și la televizor despre corupție. Acum există tot mai mulți oameni care au bani. De exemplu, vărul meu, cu banii câștigați de la întreprinderea privată și-a cumpărat o casă la marginea orașului, în Pesta. Acolo casele și pământul sunt mai ieftine decât în Buda. Casa a renovat-o și a mai construit vreo 3 dormitoare. Are o grădină cu 100 de pomi fructiferi, pruni și peri. Are propria grădină de legume și seră. Are instalație de biogaz, cumpărată din Austria și are și niște plăci de captare a energiei soarelui, produce apă caldă la piscină și energie electrică. El cultivă floarea soarelui și sfecă de zahăr în cadrul unei ferme private cu mai mulți proprietari din vecini. De la această fermă primește zahăr și ulei, în loc de floarea soarelui și

sfeclă, la un preț la jumătate față de prețul din comerț. El este aproape independent, cea mai mare parte a alimentelor și le produce singur, doar carne mai cumpără și carburanți. Are mașină și el și soția lui, iar fiul lor, care este student, învață la Viena. Are și el un BMW mai vechi. Și-a putut cumpăra un tractor pentru grădină și alte multe lucruri. Am stat la el în atelier și m-am minunat câte scule electrice și-a adus din Austria și din Germania. Nu, Ungaria a luat o altă cale decât cea socialistă. Vărul meu spune că la fel este și în Cehoslovacia și în Polonia, mai ales în zona spre Gdansk.

— Și este bine, măi Ioji? Nu este populația neliniștită?

— Încă nu, acum toată lumea se bucură că poate câștiga salarii mai mari, oamenii își fac case noi, cumpără mașini, își modernizează locuințele. Toți cei care stau la case cu grădină și-au făcut instalații de biogaz. Vărul meu spune că el produce biogaz pentru trei zile din săptămână și acasă nu sunt decât el și soția. Dar are 2 angajați, un om de curte și o menajeră. Iar soția lui nu lucrează.

— Cred că este frumos să ai o casă ca lumea, să fii independent energetic, dar nu știu cum să-ți spun, pe mine toate aceste lucruri mă sperie, zise Paul.

— De ce să te sperie, Paule? Voinicu se angajă imediat în discuție. Uite, eu am crescut la țară, de când m-am mutat la bloc am devenit mai leneș și mai slab. Eu nu fumez, dar nu mai rezist la muncile agricole ca tata sau frații care au rămas la țară. Dacă ai curte, muncești de dimineața până seara, că tot timpul ai ce face. Și ce este mai frumos decât pomii fructiferi, florile, straturile de legume și de zarzavaturi, să ai scule ajutătoare care să te scutească de efortul fizic greu. Cred că este minunat ce se întâmplă acolo.

Paul nu comentă, dar în sinea lui era convins că România nu o va lua pe acest drum. La noi totul este concentrat, totul este sub controlul statului, al partidului. Așa cum sunt, acum, rațiile de alimente...

Nu mai continuă discuția pe această temă, iar începând din anul doi au primit cazare în hotelul complexului, în camere de 2 paturi. Așa că întâlnirile cu Ioji Pal s-au rărit de la sine și au devenit pur întâmplătoare.

Paul a descoperit la Academie o bibliotecă impresionantă. Era ceva bine organizat și structurat. Exista un fișier cu secțiuni, pe profile

de studiu. De exemplu, când au avut în programă cursul de Filozofie, la secțiunea filozofi români Paul a găsit fișe pe autori și sinteze ale lucrărilor acestora. Pe cartoane cât o jumătate de pagină de caiet școlăresc erau prezentate principalele idei ale autorului cărții respective. Astfel Paul și-a completat cunoștințele doar cu simpla lectură a acestor sinteze, lucru care i-a adus un zece cu felicitări pentru prezentarea ideilor gnostice ale lui Lucian Blaga, subiect care i-a căzut la examen.

Pentru munca lui la partid ca activist în domeniul economic, Academia i-a îmbogățit considerabil cunoștințele. Paul a insistat mai mult pe capitolele destinate costurilor producției industriale, reducerea cheltuielilor și maximizarea câștigului. Termeni ca management, marketing, profit și altele pe care le găsea întâmplător la autori străini în puținele lucrări, cărți sau reviste cu articole traduse nu erau folosiți în limbajul specific românesc. Astfel, în 1987, când a terminat cursurile și a trebuit să-și aleagă tema de examen de stat, Paul a fost îndrumat de șeful catedrei de Știința Conducerii către o bibliografie din domeniul managementului. În limba română existau extrem de puține documentare despre știința conducerii, cei mai mulți autori universitari români vorbeau despre management!

Lucrarea de licență pe care și-a propus-o Paul avea un titlu extrem de ambițios: „Conducerea sistemică a proceselor industriale, economice și sociale pe platforma siderurgică din Galați” Profesorul l-a întrebat, cu o doză de scepticism, „ce înțelegi prin conducere sistemică”?

— Tovarășe profesor, poate cunoașteți că la Galați avem cea mai mare platformă industrială din țară. Ea este condusă de partid, prin Comitetul de partid al Platformei, structurat ca un comitet de tip municipal. Eu propun o abordare pe subsisteme. Aici putem vorbi despre sisteme care sunt delimitate strict unele de altele, dar și de interpătrunderi, de relaționări speciale, mai rar cunoscute în alte părți. Eu propun o tratare cu ajutorul sistemelor de calcul electronic care ne permit și programe de optimizare, printre altele. Acolo, la noi, tot timpul avem nevoie să cunoaștem problemele în timp real, să intervenim de multe ori ca pe front, scurt și eficient. Există situații în care omul cel mai inteligent, cel mai dotat, este depășit de rapiditatea cu care se desfășoară evenimentele.

— M-ai lămurit în mare, se vede după termenii pe care îi folosești și îi manevrezi corect, că ai o bază teoretică destul de solidă. Dar nu crezi că este prea mult? Crezi că poți să cuprinzi în 90 de pagini aceste subsisteme esențiale și interdependențele lor? Să scoți în evidență locul și rolul omului reprezentant al ordinii politice în mijlocul acestui complex cu peste 55.000 de oameni și cifre de afaceri de multe miliarde, poate zeci și sute de miliarde de lei? Ar trebui să începi cu ceva mai simplu, mai mic, cu o secție sau o uzină, să o studiezi ca entitate distinctă și să-i determini corelările cu mediul orizontal și vertical. Mai gândește-te, nu te avânta la teme de talia doctoratelor, că ceea ce prefigurezi dumneata este un doctorat extrem de pretențios!

A acceptat sfatul. Dar s-a gândit peste măsură de mult. Când a vrut să înceapă lucrul la teza de licență zilele s-au umplut de evenimente galopante care s-au terminat cu o revoluție. Așa că n-a mai absolvit Academia niciodată!

Capitolul 6

CU GEOLOGUL PRIN PĂȘUNILE CU SONDE

Examenele periodice la Academie, pregătirea câte unei analize tematiche pe trimestru pentru o ședință de secretariat al Comitetului Județean și una de birou executiv, apoi controale periodice organizate cu echipe complexe în întreprinderile județului au devenit munci de rutină. Paul simțea că, la fel ca în acel ultim an de muncă în secția de benzi la rece, la fel și aici se plafonează într-o muncă ce devine, pe zi ce trece, tot mai anostă.

La începutul verii anului 1984 Paul a primit o sarcină nouă, specială. Secretarul lor, Vasile Croitoru, l-a chemat într-o după amiază de iunie și i-a spus:

— Tinere inginer, Primul nostru secretar a primit o notă specială de la Comitetul Central prin care toate județele care au extracții de petrol și gaze naturale trebuie să-și desemneze responsabili pentru a da sprijin acestor unități teritoriale în realizarea sarcinilor de plan. Mai precis, este vorba de Schela Petrol Brăila, care are o exploatare de petrol la noi în județ în comuna Schela, tot acolo este și o unitate de foraje și prospecțiuni, apoi avem în zona Matca – Țepu exploatare de gaze naturale. Să iei legătura cu geologul șef al județului nostru, vezi că îl cheamă Chirilă sau așa ceva, are un birou în sediul sindicatelor. Cu el vei merge urgent, mâine și poimâine,

pe teren, la ambele exploatări și vei afla ce probleme au oamenii. Cred că este vorba de rații de alimente, ulei, zahăr, carne, preparate, brânzeturi, ouă, etc. Oamenii aceștia nu au cote la noi în județ ci în județele unde au sedii întreprinderile lor. Ordinul este să le dăm tot ce au nevoie. Faci inventarul de necesar și vii la mine să rezolvăm problema cu Direcția Comercială Județeană.

A doua zi geologul Chirilă îl aștepta la ușa biroului său, la ora 8,00.

— Bună ziua, sunt Chirilă Matei, geolog. Am primit indicația să mă prezint la dumneavoastră.

— Mă bucur să vă cunosc, tovarășe Chirilă. Haideți să discutăm.

L-a invitat înăuntru, a comandat două cafele de la cantină și apoi au abordat subiectul.

— Spuneți-mi mai multe despre petrol, gaze și petroliști. Vă spun sincer, nu știu nimic despre aceste activități aici, la noi, în județ. Prin comuna Schela nu am trecut nici o dată, așa că nu am văzut sonde de petrol la noi în județ.

— Tovarășe inginer, după cum ați fost informat a sosit o circulară de la Comitetul Central prin care se ordonă ca peste tot, în țară, petroliștii să fie ajutați cu aprovizionarea cu alimente, cu repartizarea de locuințe din fondul de stat și alte probleme sociale. Acești oameni s-au plâns că nu au ce mânca, de multe ori unitățile de foraje de prospecțiuni rămân izolate departe de așezările omenești și nu primesc alimentele de bază deoarece nu sunt prinși în evidențele teritoriale de hrană, ei aparținând de alte județe. Trebuie să verificăm pe teren efectivele de petroliști detașați în județul nostru și să-i raportăm la centralele industriale, adică să punem de acord cifrele. Iar local, comitetele județene de partid trebuie să le asigure accesul la rațiile de hrană. Deci trebuie să plecăm pe teren.

— Bine, vom pleca repede, însă dați-mi niște informații generale. Deci noi avem în județ două locații importante, la Schela și la Matca, da?

— La Schela, o secție de exploatare aparținând de Schela Petrol Brăila și o brigadă de foraj aparținând de Întreprinderea de Foraj Petrolier de la Bordei Verde, județul Brăila. Unitățile de exploatare sunt stabile, de cele mai multe ori întregul personal este localnic, adică au locuințele și familia în acele perimetre de exploatare. Unitățile de foraj sunt mobile, ei sunt un fel de corturari, azi sunt aici, mâine pleacă în altă parte. Iar în

partea de nord avem o secție de exploatare de gaze naturale cu sediul la Țepu. La Schela se extrage petrol cu pompe canadiene, cu sorb, iar la Țepu gazele sunt captate direct pe conducte, presiunea de zăcământ fiind mare, de circa 60 de atmosfere.

— Bun, plecăm imediat, doar să ne luăm ceva de mâncare pentru drum.

— Eu mi-am făcut un pachetel de acasă. Dar cu ce mașină mergem, că eu nu sunt dotat cu mijloc de transport.

— O să mergem cu mașina mea, trecem pe la PECO să facem plinul.

Drumul județean spre comuna Schela trecea prin nordul Combinatului. La ieșirea din satul Smârdan au fost opriți de un echipaj al miliției care i-a legitimat, chestionându-i despre destinație și cu ce treburi prin zonă. Paul nu s-a lăsat intimidat de atitudinea vădit arogantă a subofițerilor.

— De ce întrebați?

— Că așa vrem. Răspunde la întrebare!

— Eu m-am legitimat, te rog să te legitimezi și dumneata. Este o obligație de serviciu pe care o ai și dumneata, te rog!

— Dar cine ești tu, de te dai mare și nu te supui controlului? Hai, mai repede, că nu avem timp de pierdut cu toți golanii!

— Ascultă, băiete! Neam de neamul meu n-a fost insultat fără replică. Uite, ca să știi, eu sunt activist de partid, lucrez la Comitetul Județean de partid, iată legitimația mea de serviciu, te rog să faci la fel, să te legitimezi!

Sergentul major se înmuie subit. Luă poziție de drepti, se prezentă și bâigui o formulă de scuze:

— Noi avem sarcină să-i prindem pe hoții de fructe, în apropiere este marea livadă de cași și de piersici de la Greaca și se fură pe ruptelea. Avem ordin să controlăm toate mașinile și să le notăm, că hoții o iau pe altă cale la întoarcere.

— Vezi cum te porți, că nu toți oamenii de pe șosea sunt hoți. Și s-ar putea ca unii să fie mai nervoși decât mine. De data asta te iert, dar ai grijă!

— Am înțeles, să trăiți! Mă iertați, să trăiți!

De la Greaca comuna Schela nu era foarte departe. Birourile, depozitele de scule și materiale erau pe o coamă de deal, dincolo de

sat. Geologul îl dirijă spre o baracă de șantier, curățică și chiar cu două ronduri de petunii de o parte și de alta a ușii de acces. Șeful de secție, un inginer petrolist ca la 35 – 40 de ani și secretarul organizației de bază îi așteptau în ușă. Șeful de secție avea un mic dormitor amenajat în continuarea biroului său. El locuia în Brăila, se întorcea acasă de multe ori la săptămână sau chiar mai rar.

— Dar de ce? Ce evenimente vă rețin aici, că văd că pompele merg singure, zise Paul privind spre cele 3 sau 4 sonde din apropierea șoselei.

— Da, acestea merg, dar cele din câmp se opresc adeseori. Extracția noastră este din lăcoviște, bălțile de petrol sunt cam pe sponci, adeseori sondele se colmatează cu nisip. Și atunci trebuie să intervenim rapid. Trimitem echipele de intervenție pe câmp, de multe ori la 20 de kilometri sau mai mult, de acolo comunicarea se face cu telefoane de campanie, de pe vremea lui Pazvante și de multe ori totul depinde de experiența celor din câmp, că noi nu-i putem ajuta cu nimic.

Paul ascultă explicațiile inginerului. Totul era nou pentru el. Află câteva informații interesante. Astfel, zăcămintul de petrol din zonă era de formație fosilă, adâncimea de foraj era în jur de 800 de metri, acolo se situa stânca de granit a hercinicului dobrogean, cea mai veche rocă din această parte a Europei. Acest masiv care se înălța doar cu câteva sute de metri deasupra nivelului mării în Dobrogea era adânc înfipt în scoarța terestră. Adânc și solid înfipt, astfel că făcea față presiunii Carpaților Răsăriteni în zona de curbură, în Vrancea. Acești Carpați, în curgerea lor spre sud se loveau de granitul dobrogean și o luau spre vest. Dar presiunea în zona de contact era enormă. Și din când în când energiile acumulate se descărcau dând naștere mișcărilor tectonice devastatoare. Precum cutremurul din 1977.

— Bine, dar aceste acumulări uriașe de energii nu pot fi detectate din timp? Lumea nu poate fi avertizată că se pregătește ceva, acolo, în adâncuri?

— Omenirea ar vrea să găsească răspuns la aceste întrebări și nelișiți. Deocamdată natura este infinit mai puternică decât omul, această furnică orgolioasă și infatuată.

— Mai spuneți-mi un lucru, așa, pentru mine. Noi, la Galați suntem foarte aproape de stânca de piatră a Dobrogei. Cutremurele din Vrancea

nu sunt mai periculoase aici, la Galați, decât în zonele epicentrale, din Vrancea?

— De ce ar fi? Care este logica dumneavoastră?

— Păi, eu zic că la cutremur vibrația se propagă mai puternic prin blocul masiv de piatră, care urcă de la locul cutremurului spre suprafață, către piscurile de deasupra solului. Poate că pe acest traseu se amplifică această vibrație, nu credeți?

— Nu, nu se amplifică deoarece blocul hercinic este foarte rigid! Dacă densitatea acestei bariere ar fi apropiată de cea a rocilor Carpaților atunci da, s-ar putea ca vibrația să crească. Singura soluție este tehnologia de construcție antiseismică. Noi avem mare noroc că majoritatea cutremurelor din Vrancea sunt de mare adâncime. Forma de undă a acestor vibrații are o componentă mai mare pe verticală. La cutremurele de mică adâncime forma de undă are componenta orizontală mai mare, de aici pericolozitatea mai ridicată la aceste cutremure pentru că totul se balansează stânga – dreapta și clădirile se prăbușesc dacă nu sunt bine articulate.

Apoi intrară pe fondul problemei pentru care veniseră. Inginerul le predă un dosar cu câteva foi. Conțineau tabelele cu personalul brigăzii de prospecțiuni, perioada de cercetări dispusă de conducere în acest perimetru și necesarul de alimente. Acestea erau specificate ca structură, nu erau precizate cantitățile. Totuși, se insista mai mult pe alimente consistente, care puteau fi stocate perioade mai lungi, chiar fără surse frigorifice. Adică pe conserve.

Pentru personalul secției de exploatare nu erau probleme deosebite. Doar că oamenii erau prinși pe schema de alocare de mediu rural, adică cu rații mai mici de zahăr, ulei, făină, mălai, ouă și carne de pasăre. Cererea în cazul acestor oameni era de reconsiderare a specificului muncii lor.

— Alte probleme, întrebă Paul?

— Ar mai fi una mărunță. Cei de la Ploiești ar putea să ne aprovizioneze direct cu butelii de aragaz, ca între noi, petroliștii! Și o precizare necesară privitor la sătenii care sunt muncitori petroliști. Aici, la țară, produsele alimentare se distribuie prin magazine ale cooperației de consum. Intervenția dumneavoastră trebuie să se facă și pe linia aceasta pentru alocațiile de hrană.

— Ei, bine că ați venit cu precizarea aceasta. Iar buteliile cred că-i o problemă internă, de minister, n-am s-o raportez eu că mă fac de râs. Trebuie să o rezolvați cu sindicatele.

Mai zăboviră o vreme printre sondori. Paul era curios ca un copil, voia să afle cât mai multe despre această muncă, atât de strâns legată de epocile ancestrale ale Pământului.

— Deslușiți-mi și mie cum s-a format țițeiul. Chiar așa a fost, din depozitele de vegetație?

— Nu numai, răspunse inginerul. Există o teorie, a unui savant american, care demonstrează că petrolul este generat de activitatea magmatică a miezului fierbinte. Țițeiul este, după părerea acestuia, un condens chimic al gazelor care caută scăpare spre scoarța pământului. În cele mai multe locații țițeiul nu se găsește ca la noi, direct sub formă lichidă. Depozitele de hidrocarburi uriașe, cum ar fi cele din bazinul Caspic sau în peninsula arabică sunt sub formă de carote, adică roci spongioase îmbibate cu țiței ca buretele de baie. De aici extracția se face prin eliberarea presiunii de zăcământ și aceste gaze încorporate în rocă se lichefiază la un punct determinat de temperatură și presiune. Noi zicem că aici, în zona noastră și în câmpie, pe la Ianca, Bordei Verde și celelalte sate din județul Brăila țițeiul se găsește în stare lichidă deoarece la anumite perioade în pompaj apare apa sărată. Atunci spunem noi că am ajuns pe fundul bălții, că țițeiul, fiind mai ușor, plutește deasupra apei sărate, de origine marină.

— Și gata, asta-i tot? Când dați de apă s-a terminat extracția, zăcământul este epuizat?

— Nu, nici pe departe! Ceea ce extragem noi cu pompele canadiene este doar caimacul de deasupra laptelui. Acest petrol al nostru este considerat unul din cele mai bune din lume, deoarece are cel mai mare procent de metan și extrem de puțin sulf. Ceea ce rămâne în balta de petrol când am ajuns la pânza de apă este, de cele mai multe ori un „depozit de presupuneri”. Zicem că acolo se presupune că ar fi... dar precis nu se știe. Cert este că și la noi s-au săpat sonde pe locațiile abandonate de mult și s-au găsit cantități apreciabile de țiței. Unele sonde produc de ani de zile, nu numai petrol ci și multe ipoteze! De la aceste sonde reactivate s-a tras teoria acelui savant american precum că petrolul este de natură

pur anorganică, deci nu s-a format din vegetații. Acest savant a dat peste cap teoria „resurselor epuizabile” și, implicit, supremația OPEC-ului. Acum industriașii din acest domeniu trăiesc aproape cu certitudinea că ei nu vor ieși niciodată la pensie deoarece pământul va produce petrol în continuare, până la sfârșitul lumii!

Paul plecă de la Schela încântat de cele aflate. Geologul îi stârni curiozitatea promițându-i cu totul alte informații savante în zona exploatării gazelor de sondă, din nordul județului. Au ajuns în Galați la o oră târzie, dar pe lumină. Lui Paul nu-i ieșea din minte imaginea acelui sondor slab ca un ogar care venise călare pe un cal costeliv, cu două bidoane din aluminiu pe șea ca să cumpere lapte pentru colegii lui din batardou. Că așa spuneau ei locului unde făceau prospecțiunea, batardou, deși termenul era abuziv folosit. Într-adevăr, când se începea un foraj de prospectare sondorii amenajau mai întâi un baraj pentru un iaz de acumulare. Tot nămolul fluid care ieșea pe conducte se capta pentru a fi refolosit la astupat forajul, în caz de eșec, sau pentru consolidarea hornului. Acel om venit după lapte i-a povestit lui Paul că hrana lor de bază acolo, pe câmp, este varza. Au dat peste o tarla de varză sălbatică, adică acolo a fost o cultură cu un an sau doi în urmă, apoi nu s-au mai făcut însămânțări și a mai răsărit ceva varză din semințele apărute de la sine, de la Sfânta Natură. Și ei se hrăneau cu acea varză, pipernicită, dar foarte hrănitoare. Și cu lapte și ceva pâine pe care o mai puteau cumpăra de la cooperativă. A doua zi, la întâlnirea pe care a convocat-o secretarul Croitoru cu directorul Direcției Comerciale Paul a povestit ce a văzut cu ochii lui acolo, în câmp. Fără să exagereze cu nimic a reușit să-i impresioneze pe acei oameni. Luând dosarul cu listele oamenilor pentru care se solicitau rații de alimente, Bucur, mai marele comercianților din județ, a promis că va rezolva personal un prim transport de alimente în zonă, împreună cu președintele cooperației județene de consum. Paul să verifice și să se asigure că produsele vor ajunge acolo unde trebuie. Da, vor trimite mai multe conserve de carne, tocane de legume, zacuscă la borcan, da, desigur că vor verifica termenele de garanție să nu fie nimic prea vechi. Și pâine, să nu uitați de pâine!

A treia zi de la începutul acțiunii sale Paul s-a deplasat, împreună cu geologul Chirilă Matei, la sediul cooperației de consum. Președintele

i-a informat care este stadiul operațiunii. Un camion cu conserve și câteva navete cu pâine tocmai a plecat spre Schela. Au trimis o copie după tabelul cu sondorii care trebuie să primească acele produse și l-au instruit pe șofer ce să transmită gestionarului. Ieșind din acel sediu Paul îi propuse geologului să facă un drum până la Schela, să vadă cu ochii lor cum se derulează operațiunea.

Și bine au făcut. Au ajuns la marginea livezii de la Greaca, la locul incidentului din ziua precedentă cu acei doi milițieni controlori de trafic tocmai când unul dintre ei cobora din camion cu mâinile pline cu cutii de conserve.

— Ce faci aici, sergent? Iei dijma la drum? Ce ești tu, milițian sau tâlhar de drumul mare? Știi ce ai făcut? Ai luat de la gura unui amărât care se hrănește cu coceni de varză în câmp, fără pâine și mâncare consistentă? Pune totul la loc și pregătește-te să dai explicații.

Furios, clocotind, Paul s-a întors în sat la Smârdan și de la Primărie a sunat la sediul Comitetului Județean de Partid, l-a informat pe șeful de cabinet al Primului Secretar și l-a rugat să comunice la Inspectoratul de miliție ce a constatat el, la fața locului. I s-a confirmat, ulterior, că acei doi milițieni de mult aveau plângeri depuse la Inspectorat și la Primăria comunei în care se reclamau abuzurile și comportamentul brutal al milițienilor din postul comunal.

Au mers mai departe și au ajuns la timp la Schela ca să vadă cum gestionarul prelua marfa. Paul s-a dat pe lângă el și l-a rugat să-i vândă 10 cutii de conserve de carne de porc în suc propriu. Nu se știe cum, dar gestionarul s-a dovedit a fi om corect. Fie că șoferul apucase să-i povestească despre incidentul cu milițienii, fie că omul chiar era cinstit, Paul s-a convins că acele produse vor ajunge la cine trebuie. Au urcat la Schela Petrol și acolo au dat peste șeful formației de foraj. Acesta fusese anunțat de colegul lui de la exploatare că alimentele sunt pe drum. Era cu un Aro, putea să ducă ceva provizii la echipă, dar nu prea avea bani suficienți. Dacă nu preia toată marfa, aceasta nu se va pierde? Nu, trebuie să încheiați un document cu gestionarul pentru cantitatea de produse pe care o preluați și acolo să precizați ce rămâne în stoc intangibil. Este clar?

A doua zi isprava lui Paul cu milițienii de la Smârdan s-a răspândit în tot sediul. El a trecut, dis de dimineață, doar ca să se intereseze dacă nu

sunt noi sarcini, așa că nu a aflat nimic din ce se comenta ca eveniment al zilei. A anunțat că pleacă în zona de nord, la Matca – Țepu, la petroliști. Cât a durat drumul până la Tecuci și mai spre nord, la destinație, geologul Matei Chirilă i-a dat multe detalii despre specificul exploatării gazelor naturale din acest perimetru.

Astfel, a aflat că lăcoviștea de țiței există totdeauna la adâncimi mici, unde presiunea este mică, de doar câteva atmosfere. La adâncimi de peste o mie de metri presiunea ridicată face ca hidrocarburile să persiste înglobate în roca nisipoasă, spongioasă. Ea se eliberează spre suprafața scoarței treptat, prin canalele mici care există în mod natural în pământ, așa că exploatarea gazelor este un câștig pentru omenire, se recuperează ceva ce altfel s-ar risipi în atmosferă. Iar presiunea acestor gaze este foarte mare, de ordinul zecilor de atmosfere. Din această cauză când se sapă o sondă de prospecțiune totdeauna se iau măsuri de închidere rapidă astfel încât gazul prețios să nu se piardă și să nu se producă o erupție care poate avea consecințe nefaste pentru zona înconjurătoare de la suprafață, dar și pentru zăcământ, care poate să-și piardă presiunea. Gazele de la Tecuci sunt injectate în conducta magistrală a Moldovei, care trece prin apropiere. Dar înainte de vana de racord gazele sunt spălate, adică traversează o baie specială cu apă pentru a se curăți de suspensiile solide. Din păcate instalația asta nu este completă, lipsește ceva important, astfel că scapă și minuscule picături de apă în gazul care intră pe conducta magistrală. Aceste picături de apă se transformă iarna, pe frigurile mari, în alice de gheață și lovesc cu mare viteză pereții interiori ai conductelor de transport mai ales la curbe și în vanele de racord. Geologul povestea că alicele de gheață reușesc să ciuruiască țeava de oțel și de aceea scăderea bruscă a presiunii de transport este singurul indiciu al eventualelor scăpări prin aceste microfisuri. Iar apa de spălare se numește gazolină și este un petrol special, cu niște caracteristici deosebite. De exemplu, zice Matei geologul, am văzut aici la Tecuci cum un sondor bătrân, cu multă experiență, a scos un cazan mărișor de gazolină, în care și-a spălat o salopetă murdară de unsori. El a scufundat lent salopeta mizerabilă în gazolină și a ridicat-o tot lent, dar incredibil de curată dintr-o singură spălare. Restricțiile privind manevrarea gazolinei sunt foarte mari

deoarece ea este ca o benzină ușoară, are punctul de inflamare foarte jos și arde cu explozie. Unii amatori de chilipiruri folosesc gazolina ca un ameliorator de cifră octanică la benzina care se vinde la pompă. Într-adevăr, mașina fuge mult mai repede, dar motorul se deteriorează rapid, după doar câteva mii de kilometri.

Paul a ascultat cu mare interes sporovăiala tehnică a geologului. Au ajuns la sediul secției de exploatare de la Țepu și întâlnirea a decurs aproape la fel cu cea de la Schela. Iar inginerul care conducea echipa de foraj de prospectare era la sondă, pe dealul de la Țigănești, de lângă Tecuci. Puteți vedea punctul de lucru chiar din șosea, de la intrarea spre conacul boieresc care acum a fost cedat Combinatului și este amenajată acolo o casă de recuperare pentru „siderurgiștii stresai”!!!

Paul a preluat listele cu salariiții echipei de prospectare și a promis că în drumul de întoarcere îl va căuta pe șeful de formație acolo, la Țigănești.

— Fiți cu băgare de seamă, nu depășiți cu mașina bariera de pe drumul de acces spre deal, acolo la Țigănești. Sonda care se sapă acolo este una de tip special, o sondă de descărcare de suprapresiunile din zăcământ. Se pare că acolo depozitul de gaze este foarte aproape de suprafață, sub o mie de metri și există pericol de erupție cu incendiu puternic. De aceea orice sursă de foc sau de energii statice este interzisă în zonă.

Acestea toate le spuse inginerul petrolist, scuzându-se în fața geologului pentru limbajul atehnic pe care l-a folosit special ca să se facă înțeles de tovarășul instructor județean care precis că nu are noțiuni din petrochimie.

Într-adevăr, la Țigănești le-a fost destul de dificil să dea peste șeful de formație. Omul de la barieră nu voia să-i lase spre sondă nici pe jos, el nu putea să-și părăsească postul, așa că au convenit că inginerul va fi înștiințat la ora 14, când va veni schimbul la barieră. Paul scrisese un mesaj pe o margine de ziar și îl atenționă pe sondor despre seriozitatea problemei cu care umblau ei:

— Omule, este vorba de alimente pentru voi, sondorii din câmp. Inginerul trebuie să vină la Tecuci, la sediul Cooperației de Consum ca să ridice conserve de carne, borcane de zacuscă, tocană de legume, salam, pâine și brânzeturi, ca să aveți ce mânca în izolarea în care trăiți.

Paul fu sigur că mesajul se va transmite. Ochii sonderului au lucit a poftă mult prea tare, se vedea că dintr-o dată a devenit nerăbdător, de foame probabil.

— Domnule Matei, nu mi-aș fi închipuit că există o asemenea problemă, de foame extremă în zilele noastre și chiar aici, printre noi, zise Paul vădit tulburat de problemele din ultimele zile.

La Tecuci s-au oprit mai întâi la sediul Comitetului Municipal de partid. Secretarul cu problemele economice de aici cunoștea sărăcia lucie a sonderilor, a încercat să-i ajute, dar cantitățile de alimente disponibilizate de cei din comerțul de stat și din cooperația de consum au fost mici.

— M-am simțit ca la o pomană pentru mort, când darul de colivă este doar un simbol. Bine că se rezolvă la nivel național, că oamenii aceia chiar sunt părăsiți în pustietăți. O să-l chem pe Grigore, președintele cooperației locale să îi transmiteti sarcina direct.

Acest Grigore veni într-o jumătate de oră. În acest răstimp Paul și Matei geologul au fost invitații secretarului la cantina din demisolul sediului ca să servească masa de prânz. Fără să-și dea seama, Matei a făcut o mică gafă:

— Ciorbă de fasole și tocăniță de cartofi, mâncare de post în zi de vineri! Frumos lucru. Secretarul se uită la el cu oarece reproș, nu-i plăcea asocierea cu tentă religioasă dintre masa servită și ziua din calendarul creștin ortodox.

— Este doar o coincidență, să știți că nici noi nu o ducem mai bine cu proteinele ca restul lumii. Nu avem carne la masă decât de două, maxim trei ori pe săptămână, dar bucătăreasa noastră este expertă în meniuri vegetariene. Nouă ne place!

Exista un ton de reproș în vorbele lui. Adică ce ai fi vrut, domnule tovarăș geolog, să dai peste belșug de fripturi aici, la sediul partidului? Așa știi dumneata că trăim noi, activiștii, în desfrâu?

Supărarea secretarului era să dea peste cap toată buna dispoziție a lui Paul. Reuși să calmeze atmosfera dând vina pe contrast:

— Tovarășe secretar, noi venim din mijlocul oamenilor flămânzi. Normal că și acest meniu de post ni se pare ceva de excepție, comparativ cu... Tovarășul geolog este un om serios, nu-l acuzați de gânduri ascunse,

vă rog. Important, în acest regim de austeritate este ca nimeni să nu moară de foame, ar fi un dezastru pentru noi, toți.

Grigore, președintele cooperativei de consum locale, explodă revoltat când i se aduse la cunoștință ce are de făcut.

— Da, sarcina mi s-a transmis, dar nu și cotă de alimente. De unde să scot eu mâncare, în fiecare săptămână, pentru 30 de oameni?

— Ia stai puțin, domnule! Înmulțește cu 30 lista aceasta de bucate scrisă pentru un om. Și hai să luăm un specialist de la Inspekția Financiară și unul de la Calitate să vedem la depozitul dumitale cum stai cu stocurile. Paul era ferm pe poziție, era convins că produse existau, dar comercianții mai vechi erau și cei mai zgârciți din tot sistemul. Aveau rezerve la care țineau cu dinții. În vreme de criză marfa rară deschidea multe uși!

Grigore s-a înmuiat rapid.

— Am aceste produse, poate pentru o lună, dar apoi rămân fără nici o rezervă. Și atunci nu mă mai numesc cooperador, ci un descreierat. Este pace, nu suntem în stare de excepție, ferească Sfântul, eu trebuie să am ceva pus de o parte pentru zile negre. Așa am învățat de la moșii mei! **„Dacă tot iei și nu pui// Ajungi curând la fundul sacului!”** Așa că să faceți bine și să-i împingeți pe cei de la Galați să-și facă datoria!

Avea dreptate și el. Paul îi dădu dreptate, iar în sinea lui îl califică pe Grigore ca om serios, responsabil. Adică bun meseriaș!

La poarta depozitului cooperativei aștepta o dubiță cu vopseaua scorjită, plină de praf, cu număr de Bacău pe plăcuță. Șoferul stătea rezemat de stâlpul porții în timp ce inginerul sondor, un băietan tinerel, bărbos și cu o salopetă verde, nu prea curată, ducea tratative cu portarul. Au intrat cu toții, la un semn al președintelui. Paul făcu cunoștință cu inginerul, se lămuriră repede asupra procedurii. Tânărul făcuse rost de câteva sute de lei de la socrii lui, tecuceni și venise pregătit să încarce tainul pentru o lună. Președintele i-a vândut produse doar pentru zece zile.

— Peste o săptămână să treci pe aici să vedem dacă mi-a intrat marfa special destinată, așa cum scrie în telex. Dacă nu primesc nimic, asta o să vă dau și eu, adică tot nimic.

— Iar dacă primiți tainul veți încheia cu domnul inginer un proces verbal pentru marfa care rămâne în custodie. Ca să nu vă sancționeze, cumva din greșeală, inspekția financiară, mai zise Paul ca replică.

În prima zi când reveni la munca obișnuită tovarășul Mișu îl chemă la el în birou, dis de dimineață.

— Cum a fost pe teren, la petroliști?

— Bine, am rezolvat problemele și într-un loc și în celălalt. Dar rămâne deschisă aprovizionarea de compensare. Adică cooperația ne-a dat din stocuri însă au dreptate și ei. Cum spune Grigore, președintele cooperativei din Tecuci „**Dacă tot iei și nu pui// Ajungi curând la fundul sacului!**”

— Așa este, încă mai avem gestionari înțelepți, de modă veche. Dacă ai încheiat prima etapă ar trebui să faci o informare pentru Primul Secretar, probabil că va trebui să raporteze această sarcină la Cancelaria CC. Însă am auzit că ai făcut o boroboafă! E adevărat?

— Nu știu despre ce este vorba. Eu fac tot felul de boroboafe, mereu.

— Am auzit că te-ai pus rău cu Miliția. Spune cum s-a întâmplat. Că te-a reclamat Inspectoratul Miliției Județene că te amesteci în treburile lor.

— Doamne ferește, așa am ajuns? Și Paul povesti pățania, în două zile consecutive, cu aceiași milițieni de la Smârdan.

— Tovarășul Andrei, șeful de cabinet a sunat mai târziu la Inspectoratul Județean să informeze despre incidentul de la Smârdan însă i s-a spus că șeful de post de la Smârdan a raportat la județ că un individ, cu semnalmentele dumitale și cu mașina Dacia 1300 cu numărul dumitale s-a dat mare activist de partid și i-a perturbat în munca de depistare a hoților de la ferma Greaca. După cum spui dumneata se pare că avem un conflict, au fost ei mai iuți de mână? Să vedem cum o rezolvă tovarășul Andrei, el zice că te așteaptă cu detalii, deocamdată nu l-a informat pe Primul Secretar.

Paul a urcat la cabinet, la tovarășul Andrei.

— Bine ai venit, Tarniță. Se pare că ai dat de dracu'! Te-au reclamat milițienii de la Smârdan. Spune cum a fost în realitate.

— Tovarășe Andrei, pot doar să repet ce v-am informat la telefon, ieri.

— Spune, te ascult. Paul reluă povestirea, încercând să fie cât mai clar în cuvinte.

— Stai, să ascultăm împreună. Și șeful de cabinet dădu drumul la înregistrare. Că ai sunat pe centrală, mi-au dat legătura pe firul de telex și acesta înregistrează tot, inclusiv ora convorbirii. Bine, te cred. Așteaptă să auzi ce convorbire voi avea cu adjunctul.

Și șeful de cabinet sună la Miliție.

— Tovarășul colonel Isopescu, vă rog. Bună ziua, da, eu sunt, Andrei. Tovarășe colonel îl am aici pe instructorul nostru Tarniță, l-am pus să repete informarea dată telefonic alaltăieri, totul corespunde. Numai că ora când a sunat dânsul este mai devreme cu aproape 2 ore față de ora când v-am sunat eu. Am ambele convorbiri înregistrate, că v-am sunat pe firul de telex. Vă informez că și această convorbire este înregistrată. Părerea mea este că oamenii dumneavoastră mint. Instructorul nostru este un om serios, era în misiune la petroliști, are un martor care povestește același lucru. Apoi Andrei ascultă un timp explicațiile de la celălalt capăt al telefonului.

— Bine. Să mă țineți la curent, vă rog. Apoi, adresându-i-se lui Paul:

— O vor rezolva în felul lor și mă vor informa la timp. Până atunci eu nu-l voi informa pe tovarășul Prim Secretar. Dar ți-aș recomanda să nu mai circuli pe acea porțiune de șosea. Și dacă vei fi oprit fără motiv de un echipaj de miliție, indiferent pe unde, să-mi raportezi imediat. Fără comentarii.

Traversând holul larg de la etajul 2 spre secția economică Paul se întâlnește cu Croitoru, șeful lui.

— Tarniță, hai cu mine. Primul secretar tocmai a întrebat de tine. Ce ai făcut la petroliști? Cred că despre asta-i vorba.

— Am făcut bine, am rezolvat problemele și în sud și în nord.

Au intrat direct în biroul Primului secretar. Acesta îi invită să se așeze la masa de consiliu și intră direct în subiect:

— Inginerule, spune ce ai găsit la petroliști și în ce stadiu ești cu problema.

Paul povestește, succint, cele două deplasări la exploatarea petroliere. Apoi concluzionează cu încheierea cu succes a sarcinii primite, dar ceru îngăduința să mai informeze ceva, adiacent:

— Spune!

— Tovarășe Prim secretar, vreau să menționez o apreciere pozitivă la adresa președintelui UJCC, uniunii județene a cooperației de consum

și a președintelui cooperativei de la Tecuci. Sunt oameni miloși, nu au comentat sarcina și nu s-au opus. Însă am să cer sprijinul tovarășului secretar Croitoru să intervenim la forul tutelar al cooperativelor de consum ca să compenseze cu un supliment de repartiție alocările făcute la Galați.

— Și de ce să intervenim noi, într-o problemă de-a lor?

— Pentru că am promis că cel puțin vom verifica dacă sarcina de la Cămară se referă la suplimentări de cote de alimente. Că oamenii din cooperatie spun așa: **„Dacă tot iei și nu pui// Ajungi curând la fundul sacului!”** Și eu cred că au dreptate!

— Hm! Ești prea milostiv, inginerule! Ți-am mai spus asta și altă dată. Dar ai dreptate, așa să faceți. Vezi, Croitorule? Așa ar trebui să fie toți activiștii noștri, meticuloși până la cel mai mic amănunt. Bravo! Dar dacă tot ai intrat în domeniul petrolului, dă-i lui, Croitorule, să rezolve problema cu distribuția carburanților la sectorul economic. Și să nu-mi mai veniți cu reclamații, unii împotriva altora. Da, agricultura este prioritatea zero, dar asta nu înseamnă că colegul tău trebuie să ia tot. Mai avem nevoie de motorină și în construcții, în transporturi și celelalte. Savitescu să ia cota după procent, atât și nimic mai mult. Și nu-l lăsa să abuzeze.

— Am înțeles, tovarășe Prim. Mă voi ocupa personal!

— Nu, lasă-l pe Milosul ăsta, dar verifică-l și ajută-l să-i facă față lui Savitescu.

Savitescu era secretarul cu problemele de agricultură. Înainte să fie promovat politic fusese directorul general al trustului stațiunilor de mașini agricole, SMA. Rămăsese cu această obsesie, a motorinei, că nici o dată nu le ajunge tractoriștilor carburantul alocat ca să facă toate lucrările agricole. Adevărul era altul, nu numai că mașinile agricole erau de vină fiind vechi și cu motoare cârpite de multe ori, însă risipa și abuzurile existau, mai mult sau mai puțin, în funcție de conducători. Se fura motorină, se făceau și transporturi ilegale. Campaniile de controale inopinate ale Miliției nu dăduseră rezultate de durată, la români „orice minune doar trei zile ține!” După care se reiau toate vechile obiceiuri.

Paul trebuia să intre în legătură cu directorul de la PECO. Acesta era la secretarul Savitescu, împărțind motorina. Croitoru intră, secondat de Paul, în biroul colegului său.

— Tovarășe Savitescu, tocmai am ieșit de la tovarășul Prim secretar. A dat dispoziție ca noi, la Economic, să ne ocupăm de supravegherea distribuției motorinei la sectorul industrie și transporturi. Iar directorul de la PECO să respecte cotele repartizate procentual.

— Care cote procentuale, că pentru agricultură ne-ar trebui cantități duble față de repartiție. Nu mai rămâne nimic pentru industrie, să fie clar. Cât durează campania agricolă nu vă dăm nimic.

— Bine, dar să o spui tot așa și tovarășului Prim, nu să reclami că industria vă lasă fără cote! Stancule, după ce termini aici, vino la mine în birou.

Și ieși trântind ușa în urma lui, cu destulă putere. Noroc că Paul îl urma de aproape și a avut timp să atenueze izbitura ușii, scuzându-se pentru neîndemânarea lui!

Stancu Gheorghe, directorul PECO, fusese până de curând activist la secția agricolă. Cunoștea foarte bine obiceiurile, afacerile și aranjamentele celor din teritoriu, nu putea fi dus de nas prea ușor. Din această cauză ducea un război aprig cu George Savitescu, secretarul cu problemele de agricultură. Opoziția lui Stancu nu era una simplă, ea era dictată de lipsa de cote acoperitoare. Știa foarte bine că necesarul real de motorină pentru cultura mare era cea pe care o clama Savitescu, dar el mai avea obligații și la alții, pe care nu reușea să-i satisfacă nici cum. Dar totodată știa că aceștia care nu primeau nici o zecime măcar din ceea ce le era repartizat, se descurcau făcând troc cu cei din agricultură. Lucrurile erau foarte complicate, Stancu făcea adevărate acrobații ca să se descurce. De exemplu, convenise ca zilnic... Da, dar asta este o altă poveste.

Când s-au reunit în biroul lui Croitoru acesta l-a pus imediat la zid pe Stancu.

— Ce crezi mă, că tu ești fratele directorului general de la Brazi numai pentru agricultură? Îmi lași transportatorii și șantierele de construcții fără utilaje pentru o mână de paie? Că nu vezi că seceta ne omoară? Iar Savitescu face afaceri cu motorina mea?! Să știi că am să te torn fratele tău, să nu-ți mai pompeze nici un strop de motorină noaptea, că pe aceea i-o dai pe sub mână agriculturii, iar nouă nu ne dai nimic. Uite, de azi lucrezi cu Tarniță. Tu fii umbra lui Stancu, stai cu el și la

Savitescu, bate-te și acolo cu toți și să nu mă lași fără motorină, auzi? Și acum ieșiți afară, că m-am săturat de voi!

Deci Gică Stancu era fratele mai mic al directorului centralei industriale de rafinării, cu sediul la Brazi, Prahova. Savitescu, Croitoru și chiar și primul secretar abuzau de această relație de rudenie și îl presau tot timpul pe bietul om, cu cereri peste cereri de intervenții la fratele său. Acesta ajunsese să facă alergie când auzea de Galați, mai ales că aici avea cea mai lesnicioasă modalitate de livrare a motorinei. Până în anii '60, când țara noastră a terminat de plătit datoria de război față de fratele sovietic eliberator, între Brazi și Galați a funcționat o conductă de pompare a motorinei. La marginea actualei platforme siderurgice funcționa, în acele vremuri, o stație de primire cu rezervoare de stocare a carburantului. După sistarea livrărilor către ruși linia de pompare a intrat în conservare, dar Stancu senior a fost cel care a reactivat-o, furnizând cotele de carburant pentru județele Galați și Brăila pe această cale. Dar s-a văzut că cei doi mari beneficiari au abuzat de situație, iar Galațiul a recurs la numirea pe post de director PECO a unei rude de grad I.

Paul a aflat toate acestea de la Gică Stancu. El tremura de nervi când a scăpat de gura celor doi secretari și s-a retras în biroul lui Paul.

— Cum procedăm, Gică? Pe tine n-au cum să te extermină, ești o piesă foarte valoroasă. Dar o să mă omoare pe mine, cel puțin așa va face Croitoru. Așa că dacă ești creștin ortodox fie-ți milă de mine și protejează-mă.

— Nu te îngrijora, Paule, ieșim bine zilnic din astea, dar trebuie să înveți să joci teatru, la fel ca mine. Țștia din agricultură abuzează, de la mic la mare. Savitescu face așa că totdeauna s-a folosit de orice ca să-i meargă bine. Iar ceilalți, mă asaltează în virtutea relației de colegialitate pe care am avut-o cu ei, până m-au împins pe acest scaun nenorocit. Dar uite cum facem!

Și au făcut. Strategia pe care au pus-o la cale a mers foarte bine până s-a terminat campania agricolă. Ultimul zvâcnet al lui Savitescu s-a încheiat cu arăturile de toamnă. Până aici cele două tabere au invocat adevărate virtuți de patriotism:

— Țara asta pierde că voi nu vreți să mă lăsați să car furajele din câmp pentru stocurile de iarnă și vacile n-o să mai dea strop de lapte.

Atențați la sănătatea copiilor noștri și a bătrânilor, faceți să sece izvorul de lapte în județul nostru, striga în gura mare Savitescu.

— Șoseaua de dig între Galați și Brăila stă pe loc din cauza dumneavoastră, iar drumul către Brăila pe la Șendreni este un adevărat dezastru deoarece tot transportul greu trece pe acolo, striga Paul. Nici planul la construcțiile de locuințe nu-l realizăm, o să propun celor de la municipiu să nu vă repartizeze nici un apartament. Să vă faceți case din chirpici, că paie ați produs destule. Vă acuzăm pe dumneavoastră pentru întârzierile nepermis de mari la planul constructorilor!

După ce reușea să smulgă pentru industrie cele câteva sute de tone de motorină, la două zile sau la trei, cei doi se adunau la sediul PECO și reglau acoperirea cotelor cu suplimentele pe care Gică le obținea periodic, la câteva zile, de la fratele senior prin pompaj nocturn. Peste iarnă problema motorinei a scăzut în amploare, dar agricultura nu se lăsa, cerea mereu să i se dea ca să-și facă stocuri, rezerve pentru campaniile de primăvară, vară, toamnă care aveau continuitate, ba chiar se suprapuneau pe anumite porțiuni.

Tot răul spre bine. În iarna anului 1985 Conducătorul a decis că în perioada friguroasă, adică din ianuarie până la sfârșitul lui martie, populația să nu mai circule cu mașinile particulare, cota de benzină astfel economisită să fie vândută la export, pe un preț bun. Pentru acest sacrificiu voluntar – că totdeauna astfel de măsuri erau puse pe seama inițiativei unui „grup de tovarăși cu simț patriotic” – populația era lăudată cel puțin de câteva ori pe zi. În fapt, oamenii înjurau pe față. Existau cazuri și necazuri pentru care mașinile de Salvare nu erau suficiente, iar taxiurile nu făceau față la comenzi. Așa că au apărut taximetriștii de ocazie. Aceștia făceau o sumedenie de rețete de carburanți din te miri ce și circulau, lăsând în urmă nori de fum toxic. Lucrau în cârdășie cu anumiți subofițeri din serviciul de circulație, mai ales noaptea. Directorii Centralei industriale a petrolului au inventat tichetele speciale de benzină. Câteva mii de litri de benzină se dădeau ca favoruri în toate județele pe tichete de 10 litri, tipărite și ștampilate, numai mașinilor care-i deserveau pe directorii și inginerii șefi de întreprinderi. Cu aceste mașini se rezolvau problemele de serviciu, dar și urgențele umanitare! După ridicarea restricțiilor de circulație cantitatea de 30 de litri a devenit cotă maximă lunară de fiecare

mașină personală. Excepție făceau capitala și litoralul Mării Negre. Dar tichetele de 10 litri au rămas în circulație. Paul a fost asaltat de colegii din aparatul județean de partid. El dădea din mâini, rușinat că s-a ajuns la un asemenea nivel de înjosire. Dar nu avea ce face. Ăsta era sistemul, se pare că lucrurile se adânceau într-o criză cu finalul greu de întrezărit prea curând.

La sfârșitul anului 1984 primul secretar a fost înlocuit, la alegeri. A plecat în diplomatie. În locul lui a venit un individ aflat pe o cale evidentă de ascensiune. Însă trebuia să treacă, obligatoriu, prin câteva funcții de răspundere intermediare până i se făcea loc în Comitetul Politic Executiv. Omul s-a dovedit un dezastru. Mai întâi l-a adus la disperare pe Gică Stancu, fratele lui a reușit să-l destituie din funcție ca să-l salveze din ghearele căpcăunului. Dar nimeni nu a mișcat un deget pentru Paul. Și acesta a capotat, în toamna lui 85 a făcut prima criză de boală cardiacă. I s-a făcut rău după o partidă de critică și amenințări din partea Primului secretar. Colegii l-au văzut palid și șovăielnic pe picioare. L-au chemat imediat pe medicul de la cabinetul care funcționa pentru activul de partid și acesta a chemat Salvarea. Internarea s-a făcut cu zarvă, ca să priceapă Căpcăunul că ceea ce face el este... Iar când a ieșit Paul din spital, după opt zile, acesta l-a chemat și l-a trimis în concediu obligatoriu, trei săptămâni.

Căpcăunul n-a stat la Galați decât un an. În noiembrie 1985 a venit, în locul lui, Meseriașul.

Din toamna anului 1984 și până în vara anului următor tăvălugul rotației cadrelor a funcționat cu succes și la Galați. Mai întâi Lenuța, colega de birou a lui Paul, a fost promovată în aparatul Comitetului Central. De data aceasta și-a găsit locul potrivit cu pregătirea sa inginerască, în domeniul îmbunătățirilor funciare. Victor, soțul ei, a ajuns la trustul național pentru lucrări hidrotehnice, primind sarcini de control tehnic la șantierele care operau de-a lungul Dunării. Astfel s-a întors la pasiunea vieții lui, Dunărea, lotca, undițele și pescuitul.

Ce-a de a doua mutare s-a produs în mod spectaculos cu Titi Mihalcea, metalurgul. Colegul de stagiatură al lui Paul de la laminorul de benzi la cald, intrase în colimatorul lui Croitoru, care îl suspecta de chiuluri prelungite. Titi stătea zile la rând pe Platformă, dar la sediu nu știa să spună ce anume a făcut, concret. „Am dat îndrumări tehnice colegilor

mei din laminoare. M-am ocupat și de export, adică completarea loturilor cu foi de tablă lipsă în porturile gălățene. Este o muncă meticuloasă, cei din Combinat nu se grăbesc să facă aceste lucrări.” Dar Croitoru nu-l credea și pusese la cale trimiterea lui Titi înapoi în producție. Asta ar fi fost o notă foarte rea la dosarul lui. Dar cel care a ieșit victorios din încleștarea cu Croitoru a fost, până la urmă, mult criticatul Titi. S-a întâmplat într-o zi din primăvara lui 1985. Activiștii secției economice erau în ședința operativă de luni dimineța. Se stabileau sarcinile pentru săptămâna în curs. Ușa s-a deschis și șeful de cabinet al Primului secretar a făcut un pas înăuntru, și-a cerut scuze în mod formal și l-a scos pe Titi afară:

— Mihalcea, te cheamă acum Primul secretar. Urgent. Croitoru a încercat să afle amănunte:

— Ce s-a întâmplat?

— Nu știu, doar că este foarte urgent.

Titi nu a lipsit mai mult de 4 – 5 minute. Când a revenit era roșu în obraji, dar era culoarea fericirii!

— Sunt chemat de urgență la Guvern, am fost promovat în echipa de experți a Primului Ministru. Încep serviciul de azi. Rămâneți cu bine! Și dus a fost. În biroul secretarului cu probleme economice Croitoru a dat din cap și a exclamat, cu un pic de ciudă în glas:

— Eu i-am dat un șut în fund și el a aterizat tocmai în curtea Guvernului! Iar Mișu, șeful de secție, a completat:

— Ați tras prea tare și nu ați observat că cineva ținea lesa în mână!

Au trecut doar câteva zile și altă surpriză a venit peste ei. Ionică Angheliu a fost promovat secretar cu probleme economice la Comitetul municipal Galați. În locul lui a fost adus un tânăr inginer de la casa de comerț exterior a centralei navale, Dan Tătaru. Acesta era la bază inginer mecanic de aviație, o specialitate pentru care nu prea existau multe locuri de muncă în țară. Așa că după absolvirea facultății a reușit să rămână la Galați, angajându-se la Șantierul naval. În scurt timp a fost cooptat în echipa de reglaj și probe navale, echipa elitei ingineresti, interdisciplinară, deoarece pe orice navă coexistau mai multe specializări tehnice. Era un tânăr de aceeași vârstă cu Paul, dar nu au avut timp să se cunoască mai bine deoarece drumurile lor s-au despărțit curând. Apoi, în 1986, în primăvară, Virgil Pușcașu a făcut un salt spectaculos. A fost promovat director general

al centralei navale, sărind câteva trepte ierarhice. Dar alegerea a fost bună, Virgil s-a dovedit un om capabil, ponderat și eficient. De altfel, Șantierul naval Galați dispunea de o elită inginerească deosebită. Corpul tehnic din Șantier era completat și susținut de proiectanții și cercetătorii unicului institut de profil din Europa, institut recunoscut și curtat de multe țări riverane mărilor și oceanelor lumii. Înlocuitorul lui a venit din același loc cu Dan Tătaru. Îl chema Alexandru Balaban și era un om liniștit, la locul lui.

În primăvara lui 1986 secția economică a comitetului județean de partid Galați era formată din oameni tineri. Petrică Udriște promovase, ca metalurg, de la Laminorul de tablă Galați în locul lui Titi Mihalcea. Iar pe scaunul Lenuței a venit, de la syndicate, Angela Sârbu, o vasluiancă de toată isprava. Cu ea și soțul ei Paul se va împrieteni mai mult deoarece Jan Sârbu era bărlădean, fost ruigbist la Rulmentul, echipa cu care se mândreau toți. Tinerii de la economic au fost repede descoperiți de Primul secretar, Meseriașul, care i-a folosit la cele mai grele munci, de concepție, de organizare și de conducere. Dar nu s-a lăudat cu ei niciodată și nici nu le-a recunoscut meritele decât mulți ani după ce așa zisa revoluție din decembrie 1989 a schimbat țara și soarta oamenilor.

Tinerii aceștia inimoși s-au descoperit ca echipă la ziua de naștere a lui Florentin. Băiatul împlinea 35 de ani și ar fi vrut să se bucure de aniversare nu doar alături de colegi de muncă ci își dorea ca aceștia să-i fie prieteni adevărați, sinceri și veseli. Așa că, percepându-i mesajul, au hotărât să-l susțină fiecare cu ce putea. În fond, cheltuiala nu era ceva prea mare. Vor sărbători la iarbă verde. Era luna mai, natura era superbă, ziua destul de lungă ca să poată sta până mai târziu. La locul numit Priza Dunării, în apropiere de stația de pompare a apei din fluviu către Combinat, pe un tren rămas viran, nefolosit, uzinele au amenajat niște spații de agrement pentru salariații lor. Au construit și au amenajat săli multifuncționale unde puteau servi o masă cu bucate aduse de acasă, se putea prăji un pește sau mici, fripturi și cârnați, au putut organiza acolo zile festive, ale uzinei sau a unei secții anume. Tot acolo au oferit flori și mărtișoare colegelor de muncă și soțiilor de Ziua Femeii. Unele uzine mai norocoase au reușit să amenajeze mici piscine care erau foarte căutate de-a lungul verii. Toată întreținerea se făcea cu munca voluntară a participanților la distracții. Aici funcționa regula bunului simț de la munte: lasă locul la fel cum l-ai găsit, completezi

ceea ce ai consumat, adică lemne, chibrituri, apă, veselă curată, șervete și șervețele, grupuri sociale curate.

Grupul lor a primit aprobarea să se așeze într-o zonă în incinta de agrement a ICMSG-ului, trustul constructorilor combinatului. Au adus de acasă fiecare ce a avut disponibil. Dar pălinca de Ardeal a pus-o la bătaie sărbătoritul. Tot el a adus un cocoș tăiat și curățat, pe care l-au pregătit la ceaun. Jan, soțul Angelei, și Sandu Balaban au adus pește. Paul și Ionela au adus un tort, iar toți au venit cu prăjituri făcute acasă. Vinul l-a adus Dan, alb, iar Petrică Udriște a venit cu vin roșu, din producție proprie. Surpriza zilei a furnizat-o Florentin, marinarul. El a obținut de la Căpitănia Portului o șalupă care i-a dus de la debarcaderul orașului până la scara de acces la Priza Dunării. Acea șalupă era folosită pentru croaziere de protocol ale Căpităniei. La ora 10,00 s-au îmbarcat, iar la ora 19,00 a venit șalupa să-i ducă înapoi. Sărbătoarea a fost minunată. După ce peștele a fost scos de pe grătar, mujdeiul pregătit și mămliga răsturnată, Florentin a turnat Țuca în pahare. Era o Țucă specială, din pere. Una din sticlele pântecoase cu Țucă avea în interior o pară, de mărime normală, înecată acolo și bine murată. Țuca provenea dintr-o comună vecină orașului Reghin din județul Mureș. Acolo localnicii era mari meșteri în cultivat pere la sticlă: fructele crescute cât să încapă pe gura sticlei speciale, moștenite din tată în fiu, creșteau în interiorul recipientului până la maturitate. Peste tot în sat puteai vedea în grădinile oamenilor ramuri de peri sprijiniți pe pari, cu sticle legate bine să stea acolo și să reziste la vânturi, ploi și grindină, până toamna la cules.

Țuca a fost minunată, dar puțină. Sărbătoritul a ridicat paharul său și i-a invitat pe toți să facă la fel. Apoi le-a propus un toast:

— Pe la noi, la Bogata de Câmpie, pe lângă Iernut, așa se zice la mulți ani: „Haida, hai, beți, nu vă jucați! Gura-i de beut pălinci, nu de spus vorbe goale! Noa, haida, hai!”

Aniversările începute în mai s-au încheiat în septembrie. Toate au fost vesele, decente. Toți au venit la iarbă verde cu pruncii de acasă, copiii s-au împrietenit, iar tartorul lor a devenit Jan, soțul Angelei, căreia îi spuneau pe numele mic, Gela. Iar Jan a fost botezat, la piscină, cu apă tulbure și cu numele de Jan Cocârjan, mai marele copiilor care trebuiau să învețe de la el regulile jocului de fotbal.

Capitolul 7

PE CULMI

Nimeni nu a bănuیت că acest prim secretar instalat la conducerea județului la sfârșitul anului 1985 va aduce schimbări multe în viața oamenilor din urbe și din teritoriu. Adaptarea la fața locului a fost scurtă și a durat doar cât a trecut iarna. Principala sarcină a lunilor acelea a fost grija pentru căldură, lumină și hrană. Se nevoia omul venit din confortul capitalei cu sărăcia indusă și cu apucăturile cele rele ale slugilor preaplecate, dar și indolente din teritoriu. Aceștia ascultau frazele cu grijă alese ce veneau de la el și nu pricepeau nimic. Asta a fost până într-o zi, când primul secretar s-a manifestat pentru întâia oară ca Meseriaș.

Croitoru convocase, din ordinul Primului secretar, pe directorii întreprinderilor din sistemul energetic. Acesta l-a pus pe Paul să vină cu propuneri pentru Comisia Energetică a județului:

— Să pui oamenii de vârf din sisteme, dar și pe marii consumatori. Să nu uiți Inspecția energetică. Și să-i convoci și pe aceștia la ora 17,00, la o întâlnire cu Primul secretar.

Paul puse pe hârtie o listă de funcții și numele celor aflați în scaunele ierarhiei energetice: directorul întreprinderii de rețele electrice, pe cel de la Regionala de gaze naturale, de la CET, împreună cu directorul întreprinderii de gospodărire locală care avea în patrimoniu termoficarea orașului, pe directorul uzinei energetice din Combinat, pe inspectorul șef energetic și la urmă puse activistul de partid cu sarcinile energetice. Croitoru fiind plecat

pe teren, Paul se adresa tovarășului Mișu pentru aprobarea listei celor convocați la întâlnirea cu Primul secretar. Însă omul s-a eschivat, *nu-i bine să mă bag dacă nu am primit sarcină*, zise acesta. Ora era înaintată, Paul risca să nu-i mai prindă la muncă pe unii dintre ei. Așa că își luă inima în dinți și trecu la convocare pe propria răspundere. Dacă greșea cumva și Croitoru nu accepta propunerile lui, o să-i trimită acasă, cu scuzele de rigoare. Dar nu se întâmplă așa, șeful fu de acord cu el.

Bănuind că se vor discuta problemele iernii și necazul vârfurilor de seară, acele ore de teroare când din capitală curgeau ordinele de stingere a becurilor din casele oamenilor, iar dinspre cartierele muncitorești se ridica murmurul nemulțumirilor, Paul scotoci prin dulapul cu vrafurile de dosare vechi și scoase la suprafață acel desen foarte expresiv cu consumurile pe diversele categorii industriale din județ, inclusiv consumul casnic pe care l-a folosit în 1980, în primul său an de activitate la partid.

Ședința avu loc în biroul Primului secretar, la masa lungă de consiliu au încăput toți șapte. Tovarășul a început cu introducerea pompoasă cu care Paul deja se familiarizase. Urmări concentrat fraza încărcată însă observă că, de data aceasta, primul secretar nu mai folosi floricele și devieri pe coclauri. Fu foarte concentrat și trecu la dialog imediat.

— Hai să discutăm la concret, mai întâi întreprinderea de rețele electrice. Care sunt problemele principale ale perioadei?

Vasile Baci, directorul rețelelor electrice expuse problemele în linii mari. Încadrarea în vârful de seară era necazul cel mai mare. Zilnic pe linia dispeceratului energetic național veneau ordine în valuri de a mai închide consumatori de 100, 200 sau chiar și 500 de megawați de energie electrică. Expunerea lui Baci era seacă și neimportantă, nu scotea în evidență dimensiunea reală a sărăciei. Cu toate riscurile, Paul nu se putu abține să-l completeze pe Baci:

— Tovarășe Prim Secretar, toate ordinele Dispeceratului Energetic Național încep așa: „Stingeți luminile, că se văd din satelit! Imediat!”

Primul secretar trecu peste această obrăznicie, Croitoru ridică un deget de atenționare către Paul, cu sensul clar „Nu vorbi neîntrebat!”. Dar Primul secretar interveni:

— Lasă-l să spună, vreau să aud glasul specialistului nostru. Să vedem ce ajutor de specialitate avem lângă noi și dacă ne este de folos sau nu.

Paul îngheță. S-a expus ca prostul, acum a intrat sub lupă. Primul secretar trase o concluzie parțială:

— După directorul întreprinderii de rețele, avem probleme cu marii consumatori industriali, iar după activistul nostru avem probleme mari cu micul consum casnic. Spuneți, în procente, care sunt ponderile în consumul total al județului, dacă se poate pe ramuri industriale.

Paul pricepu că acum are o șansă. S-a ridicat de la coada mesei și a venit în față, desfășurând ușor sulul de hârtie cu graficul consumului energetic pe 24 de ore, grafic vechi din anul 1980. Dar încă valabil, în linii mari. Primul secretar acceptă desenul, se lămuri foarte repede și nu ceru explicații suplimentare.

— Inginerule, nu crezi că e monstruos de inestetic desenul tău? Paul zâmbi ușurat, înseamnă că a trecut hopul.

— Este intenționat făcut așa, pentru a scoate în evidență cota de 0,8 procente a consumului casnic din total. Planșa are înscrise consumurile din 1980, în principiu cifrele sunt valabile și acum, doar Combinatul a mai crescut puțin, celelalte ramuri au rămas la același consum de energie electrică. Dar voi reface desenul la o scară mai fotogenică.

— Tovarășe Croitoru, specialistul nostru a venit exact pe aspectul principal al problemei noastre. Pe de o parte ni se cere să raportăm cât mai multă producție marfă, iar pe de altă parte să închidem cât mai multe capacități de producție. Și să facem beznă în cartiere. Ce soluții ne propuneți?

Aici începu schimbul de contre dintre Baciș și Petru Boboc, directorul energetic al Combinatului. Paul stătu de o parte. Până la urmă Primul secretar trase concluzia că va trebui să aibă o convorbire directă cu Ministrul, la fața locului. Pentru aceasta îi ceru lui Paul să-i prezinte în prima parte a zilei următoare o planșă de mărime normală cu consumul zilnic, cu cifrele aduse la zi. Să fie de format A3, mai preciză el.

— De ce te miri? Și eu sunt inginer, am fost pe funcție de conducere la cea mai mare întreprindere din București, am fost inginer șef. Cred că mă pricep puțin la managementul industrial!

Acesta a fost momentul botezului, de aici a pornit porecla de Meseriaș. Paul a comentat a doua zi cu colegii modul cum s-a derulat

ședința, povestind cu umor recitalul lui Moculescu, despre care a întrebat toată lumea știind cât de porcos la gură este.

— Păi da, Moculescu a scăpat caii la vale când a început să se plângă de apa din gazele de pe conductă și cum, din cauza lor, trebuie să reducă presiunea tocmai iarna, ca să nu i se spargă magistralele de transport. A vorbit frumos, corect din punct de vedere tehnic, pentru că a observat că meseriașul cunoaște termenii de specialitate. Dar când a ajuns la necazul lui a făcut explozie:

— Tu-le mama lor în dosul bălan de nemernici, nu sunt în stare să pună un uscător de bășini la bazinul de spălare a gazelor de sondă de la Tecuci și noi murim fără suflare iarna, scuzați-mi vorbirea, dar eu sunt om de mahala, n-am ce face. Promit că nu mai vin la alte ședințe cu dumneavoastră, dar dacă nu spun cum îmi vine la gură îmi crește tensiunea și mi se face rău!

— Și Meseriașul, cum îi zici tu, ce replică a avut, întrebare colegii, bine dispuși.

— Păi el a zis așa: „Când îi prinzi să mă chemi și pe mine să le trag un șut în cur ca la Giulești, băga-mi-aș!”

Iarna a trecut destul de ușor. La începutul verii Ministrul fu rechemat de la conducerea Combinatului și în locul lui a fost numit un tânăr din ministerul metalurgiei, provenit din Combinat și pus ministru adjunct cu problemele de cercetare tehnologică. L-au trimis înapoi la Galați, dar nu i-au lăsat și titlul de ministru adjunct. Însă acest director general s-a dovedit un conducător cu stofă, a preluat din mers, de la precedentul, toate problemele.

Paul a obținut câteva zile de concediu la sfârșitul lunii august. Cu chiu cu vai a primit promisiunea de la directorul oficiului județean de turism că i se va da o cameră la un hotel la Bușteni, doar pentru 6 zile. A plecat cu copiii și cu Ionela sâmbătă, pe 30 august, la nașii lor la Brașov. În ziua următoare, duminică, nu avea voie să circule cu mașina, el având număr impar. Pierdeau o zi din cazarea promisă, de 6 zile, dar asta era situația. Nașii locuiau pe dealul cetății, aveau un apartament superb într-un bloc privat, cu vedere panoramică spre Tâmpa. Au hoinărit ziua de duminică prin orașul vechi, au cumpărat ceva hăinuțe copiilor. Dana a primit un tricou galben, cu un cap de pumă desenat pe piept. Pompiliu,

mititelul de doar trei anișori și jumătate, călăreț destul de cuminte pe umerii tatălui său, o necăjea pe soră-sa, recitând ritmic, cu bății în coastele calului improvizat „Dana – Puma, mâncăcioasa!” Care căuta să-l ciupească pe unde nimerea, iar Paul trebuia să alerge ca să-și salveze stăpânul de asalturile adversarului. Au mâncat, la o cofetărie amenajată într-un donjon din zidul cetății Brașovului, aproape de Poarta Șchei, înghețată flambată! Spectaculos! A fost un deliciu, aplaudat de copiii care erau pe la toate mesele și serveau, majoritatea, această gheață cu foc, cum spuneau ei.

Iar noaptea de duminică spre luni a fost cu sperietură mare. Că s-a cutremurat pământul destul de tare, dar nu chiar ca în 1977. A fost norocul lor că i-a prins cutremurul în Brașov și nu la Bușteni. Pe acolo zgomotul a fost mare, bolovani se desprindeau din versanți și se rostogoleau, sinistru la vale. Dar nu s-a întâmplat nimic grav, nici măcar acoperișurile caselor foarte apropiate de munte nu au pățit nimic. S-au liniștit cu greu, iar dimineața, după ce au mâncat micul dejun, s-au urcat în mașină și au plecat spre Bușteni. Săptămâna de concediu a trecut repede, mult prea repede pentru copiii care ar fi vrut și câteva zile la mare. Ionela s-a sfătuit cu Paul și au hotărât să apeleze la Eugen, vărul ei de la Constanța, să-i primească în gazdă câteva zile sau, dacă nu putea el, să le caute o gazdă convenabilă.

Dar n-au mai apucat să dea telefon la Constanța. Paul a fost chemat la serviciu. Luni, pe 8 septembrie, a fost numit (ales, de fapt, în ședință extraordinară de comitet) secretar cu probleme economice la comitetul de partid al Platformei Siderurgice. A servit în această funcție trei ani, ultimii trei ani din „raiul socialist”.

Numirea lui pe funcția politică a coincis cu înscăunarea noului director general la conducerea Combinatului. DG-ul, cum aveau să-i spună oamenii în Combinat, a fost oficializat de Ministrul căruia îi expira mandatul, în ședință a COM-ului, comitetul oamenilor muncii. Tot acolo Primul secretar, Meseriașul, l-a prezentat pe Paul, proaspătul secretar cu economicul de la Platformă. Cel care l-a felicitat pentru numire a fost DG-ul:

— Tovarășe secretar, suntem colegi de început de drum. Vă urez să porniți cu dreptul înainte!

— Mulțumesc, să fie la fel și la dumneavoastră!

La două zile după preluarea noilor atribuțiuni de către Directorul General, Meseriașul a convocat prima lui ședință de coordonare a treburilor Combinatului. Împlinea în curând un an de la sosirea la Galați, perioadă de acomodare destul de lungă, dar folositoare, după cum a afirmat în acea ședință de început de drum nou.

— Tovarășe director general, vă informez că am primit sarcină de la Cancelaria Comitetului Central să vă sprijin la conducerea Combinatului. Avem împreună o misiune de îndeplinit, răspunderea o împărțim pe din două. Anul viitor, o dată cu punerea în funcțiune a secției de țevi sudate de mari dimensiuni, se va încheia etapa finală de construcție a Combinatului. Va trebui să pregătim proba de parametrii finali, cei de 10 milioane de tone de oțel. Acum Galațiul dă jumătate din producția siderurgică a țării, în 1988 trebuie să dăm 10 milioane, ceea ce ne duce la peste 70 de procente din total. Iată ce vă propun eu.

În Săliță erau prezenți DG-ul, adjunctul lui, directorii celor 4 uzine tehnologice, directorul general mecano-energetic, directorul general al trustului constructorilor de pe platformă, primul secretar și Paul, de la comitetul de partid al Platformei, tovarășul Mișu, devenit, din august, secretar titular cu probleme economice la județ, directorul tehnic al Combinatului și directorul de investiții.

— Vom conduce împreună Combinatul, prin comandamente politice și tehnico-administrative. Partidul fiind în toate, după cum spune poetul, are rol conducător. Noi vom analiza împreună, activiștii de partid și conducerea Combinatului, iar de hotărât vom hotărî doar noi doi, adică eu și tovarășul director general. În fiecare săptămână, luni, începând de la ora 16.00, vom analiza o parte din indicatorii economici, miercuri alți indicatori, precum și problemele de confluență dintre constructorii de la Trust și Combinat, iar vineri vom analiza problemele fierbinți ale Combinatului. Vă propun, tovarășe director general, ca duminică să facem împreună vizite în secții și uzine, să vedem la fața locului care este...

Deși era surprins de ineditul programului de lucru pe care Primul secretar îl aducea la cunoștința lor, Paul nu a citit nici o emoție deosebită pe chipurile celor prezenți. Deci toată lumea era de acord că noul director general nu face față, singur, problemelor Combinatului ori că, într-adevăr,

problemele erau atât de complexe încât trebuie puse forțe considerabile în joc pentru a fi rezolvate. Dar nu avu timp să mai reflecteze. Primul secretar se referea la ei, la Comitetul de partid al Platformei:

— Dumneata, tovarășe prim secretar Mareș, împreună cu secretariatul Comitetului de partid al platformei, vă veți ocupa de curățenia Combinatului. Acest aspect a fost neglijat de la începutul construcției Combinatului și acum multe secții arată ca după război. Cât despre planul general, ce să mai vorbim! În curând vom putea excava minereu de fier din praful și cenușa depuse peste tot. Nu crește nici o plantă pe terenurile Platformei, vom fi foarte aspru tratați la prima vizită a Conducătorului statului când va vedea în ce hal suntem. Mobilizați oamenii după program la muncă voluntară, câte 2 sau 3 ore, cereți utilaje de la Întreprinderea de specialitate și începeți din sud, că acolo se vede cel mai rău dinspre șoseaua națională. Ca să vă convingeți, duminică dimineața vom survola platforma cu un elicopter militar ca să vă faceți singuri o imagine cât mai exactă despre starea deplorabilă în care este întreaga suprafață.

— Analizele pe care le facem în zilele de luni, miercuri și vineri vor fi pregătite pe dosare. Vom începe cu indicatorii principali de plan, la nivelul Combinatului și pe uzinele tehnologice, asta însemnând producția marfă, investițiile, transporturile și exportul. Serviciul Plan să pregătească machetele rapoartelor și să le distribuie urgent la cei care vor susține rapoartele. Aveți termen două zile. Săptămâna viitoare, luni, vom începe analiza cu indicatorii de sinteză și cele patru uzine principale. Să raporteze Direcția Comercială pentru export și aprovizionare – aici să invitați, tovarășe secretar Mișu, pe directorul general al Regionalei CFR și pe directorul de la Navrom, Direcția de investiții, împreună cu ICMRSG-ul, adică trustul construcțiilor, dacă va fi cazul să raporteze Direcția tehnică împreună cu Institutul de proiectări al Combinatului. Dosarele vor fi depuse la secretariatul Consiliului Oamenilor Muncii luni dimineața la prima oră, după care dumneata, tovarășe Paul, le vei studia și vei face retur acele materiale care nu corespund, astfel ca toate corecturile să fie făcute și dosarele să fie complete la ora 16.00, când începem ședința. Prima întâlnire va fi mai grea, apoi ne vom obișnui. S-a înțeles? Probleme?

Așa au început ultimii trei ani din zorii Visului de Aur al Omenirii, Comunismul. Pe atunci nimeni nu bănuia ce viitor furtunos se va abate peste țară. Dacă cineva ar fi vorbit pe atunci de o schimbare de regim ar fi fost tratat ca nebun incurabil. Cu toate că lipsurile materiale persistau de mult, oamenii erau optimiști. Mai rău de atât nu se poate, spuneau pesimiștii. Ba se poate, spuneau optimiștii. Și au avut dreptate. Totul a culminat cu reducerea programului televiziunii naționale la două ore, zilnic, seara de la 8 la 10. Care emisiuni nici nu puteau fi vizionate, dacă interveneau penele de curent programate... Pe acoperișurile blocurilor au început să apară antene de televizor tot mai înalte și mai sofisticate. Orașele apropiate de graniță prindeau posturile străine: pe moldovenii de la Chișinău în est, pe bulgari în sud, Budapesta și Belgradul în vest. Lumea vedea și făcea comparații. Glasul nemulțumiților creștea în intensitate la Europa Liberă și la Vocea Americii, cele două posturi de radio care făceau cea mai intensă propagandă anticomunistă, în limba română.

În timp ce marea masă a oamenilor trăia de pe o zi pe alta cu grijile și nevoile tot mai anevoie de suportat, doar înseninate de bancurile satirice ale lui Bulă spuse cu mare fereală pe la colțuri, Paul și toți cei implicați în analizele Meseriașului nu-și vedeau capul de multă muncă. În cele trei zile de analiză ședințele se terminau, uneori, pe la 10 – 11 seara. În cele mai multe cazuri oamenii plecau încântați de la aceste ore de perdaf, dar nu se supărau profund. Directorii începeau să perceapă profunzimea analizei, vedeau cum lucrurile se urnesc și intră într-o evoluție spre bine, pe un trend pozitiv.

În prima săptămână ședințele au scos la iveală amploarea problemelor. Luând primul dosar, cel al indicatorilor de plan ai Combinatului, Meseriașul a făcut evaluarea acelor trei file dactilografiate foarte neglijent:

— Inginerule, ai văzut aceste hârtii? Îți plac?

— Le-am văzut, tovarășe Prim, cifrele sunt bune, deocamdată, răspunse Paul.

— Nu te-am întrebat de cifre, asta nu-i treaba ta. Te-am întrebat de hârtii, după formă nu sunt bune nici pentru wc, că-s prea groase. Iar după aspect ce să mai vorbim! Cu asemenea produse vrem să îi depășim pe capitaliști? Tovarășe director general, văd că ați pus viză pe ele. Vă rog să fiți mai exigent!

Liniștea era încărcată de jenă. DG-ul a aruncat o privire spre șeful serviciului plan, el era autorul acelor hârtii.

— Tovarășe Costică, să nu se mai întâmple!

De la prima filă pe care a pus mâna, Meseriașul și-a arătat exigența. Unii au zis că și-a dat jos blana de oaie, alții că doar și-a arătat colții. Paul a fost de partea celor din urmă, nu peste mult timp avea să simtă mușcătura pe propria piele. În fapt, Primul secretar a vrut să le inducă o mai mare înclinație spre estetic. Mașinile de scris din Combinat erau, cele mai multe, într-o stare jalnică. Litere uzate, strâmbe, roți dințate cu dinți lipsă și, ca un capac peste toate, nevoia de mai multe exemplare făcea ca ultimele pagini din top să fie ilizibile. Directorii aveau pretenții la prima pagină și trimiteau la mapă, la secretariatul COM-ului exemplarul 2 sau chiar 3. Paul le-a respins pe toate și a intrat în conflict cu fostul lui colaborator, Adi Miron, tehnicianul cu care lucrase pe schimburi în laminorul de benzi la cald în primii ani de inginerie, devenit de curând omul bun la toate la acest birou. Până la urmă s-au înțeles numai după ce acest catâr, cum l-a caracterizat Paul, a primit confirmarea de la însuși DG că trebuie să pună la mapă numai exemplarul 1, iar dactilografiera să fie de mare acuratețe. Cea de a doua mapă a avut un aspect mai bun.

— Deci, tovarășe director general, se poate, nu? Fără bătaie copilul nu învață să meargă! Tovarășe Mișu, să vă ocupați să le fie reparate mașinile de scris. Avem o întreprindere specializată aici, în Galați, nu-i așa? Dacă nu, atunci la cooperația meșteșugărească să găsiți soluții, că ne luxăm ochii cu aceste litere maltratate.

Dar problema nu s-a rezolvat. Mașinile de scris erau ultima grijă a regimului! Iar în Combinat doar cele câteva secretare ale directorilor mari erau stenodactilografe calificate, cu cursuri absolvite cu patalama la școala populară de arte! Exista o singură mașină cu caractere mari, la cabinetul directorului general, dar nu putea fi utilizată decât cu aviz special.

Cele mai mari necazuri cu calitatea rapoartelor și informărilor scrise le-a avut Paul din partea uzinelor tehnologice. Acolo secretarele tehnice erau fete cu liceul de cultură generală, care deprinseseră scrisul la mașină cu un deget, apoi s-au calificat prin exersare. Cum exigențele privind scrierea gramaticală și acuratețea formei nu erau probleme prea mari, aceste fete

s-au învățat în rele. Materialele de pe urma lor nu puteau fi admise! Paul a avut un conflict cu directorul uzinei cocsochimice care n-a vrut să accepte respingerea acelor rapoarte. Acesta a insistat cu încăpățănare:

— Hai, domnule, ce este mai important, conținutul sau forma? Nu avem mașini de scris decât niște hârburi, iar dactilografele noastre nu au nici o calificare. Lasă că-i explic eu Primului secretar cum stă chestia pe la noi, la cocserie!

Paul i-a pus în mână cele două pagini și l-a invitat să le prezinte personal. Omul a încasat perdaful, dar l-a ținut tot pe Paul de vinovat!

Apoi s-a intrat în problemele de fond. Era pe la jumătatea lui noiembrie. Vremea începuse să se strice. Crivățul din câmpia rusă își făcea simțită prezența tot mai des. Soarele dispărea cu săptămâna după straturi de nori negri din care, din când în când, se revărsau șuvoaie de ploi reci. Echipa stătea în Săliță și aștepta ca meseriașul să parcurgă informarea.

— Tovarășe director general, aici scrie că ne vom confrunta, curând, cu lipsa stocurilor de minereu. Explicați-mi mai la obiect, ca să pot interveni unde trebuie.

— Minereul de fier pe care-l folosim noi în furnale este un amestec de sorturi, de concentrații diferite, provenind din America de Sud, Australia și din URSS, de la Krivoi Rog. Acesta din urmă vine sub formă de praf mărunțit, roșu la culoare sau pelete, adică granule concentrate de mărimea unor alune de pădure. Noi amestecăm aceste sorturi în depozitul de materii prime formând stive de amestec. Rostogolim aceste stive cam șase luni, doar astfel se uniformizează compoziția. Abia după asta trecem la pregătirea încărcăturii de șarjă. Totdeauna am avut probleme cu aprovizionarea în timpul iernii. Vapoarele vin greu, cu mari întârzieri din emisfera sudică, este perioada furtunilor. Iar rușii ne trimit minereul gata înghețat, ne vine foarte greu să golim vagoanele de aceste blocuri de pământ înghețat. Noi topim conținutul vagoanelor în tunelele de dezgheț, dar când scade temperatura afară sub zero grade ne trebuie, adeseori, mai mult de o zi întreagă până când masa aceea se desprinde și cade în buncăre. Iar rușii ne reclamă prin canalele diplomatice că nu vrem să le preluăm vagoanele cu minereu, de multe ori se formează șiruri de garnituri de câteva sute de kilometri până la granița noastră, toate sunt cu blocuri de gheață în cuvele vagoanelor.

— Aici scrie Căpitania Portului Constanța că peste 7 zile va intra primul mineralier de 150 de mii de tone cu minereu din Australia, iar altul, de aceeași capacitate se află la încărcare în timp ce al treilea mineralier uriaș este în drum spre sud. Deci aceste 450 de mii de tone ar trebui să fie o parte bună pentru noi. Nu-i așa, tovarășe director Spiridonescu? Navromul are aceste informații? Confirmați?

— Da, tovarășe Prim, contraamiralul nostru este un om serios, nu-și pune așa de ușor semnătura pe asemenea informații dacă ele nu ar fi verificate.

— Sunt minciuni, tovarășe Prim secretar, nimic nu-i adevărat. Cel care a intervenit brutal era activistul de specialitate, responsabil cu transporturile, Florentin Moldovan. În ziua aceea l-a însoțit pentru prima dată pe tovarășul Mișu la această analiză din prima zi a săptămânii. El fusese proaspăt angajat la Comisia Economică în locul lui Mitică Brateș, care a ieșit la pensie.

— Cine ești dumneata care spui așa lucruri grave? Tovarășe Mișu?

— Este noul nostru activist cu transporturile, Moldovan Florentin. Este căpitan de cursă lungă, are informații din surse sigure, așa zice el. Dar mai bine să-l ascultați că este foarte interesant ce zice.

— Dă-i drumul, piratule! Nu ești cam tânăr pentru rangul de căpitan de cursă lungă?

— Am fost 10 ani pe mare, am ajuns secund pe un mineralier care era să se răstoarne în golful Guineii, din cauza unui val uriaș de tsunami. Am scăpat ca prin minune la marginea valului. Asta m-a lecuit de navigație. Eu sunt ardelean, deci om de apă dulce. Iar informațiile mele sunt obținute inclusiv prin radiograme. Am luat legătura cu secundul mineralierului care a plecat din Australia, acesta mi-a fost coleg de an și am aflat că de fapt ei încă n-au ieșit în larg, este furtună puternică pe ocean. Deci cred că această navă ar putea sosi la descărcare peste 20 de zile, cel mai devreme. Nu vom avea intrări dinspre Australia mai mult de o navă pe lună. Furtunile de iarnă în Pacificul de sud sunt foarte puternice.

— Zici că ești sigur pe cele afirmate? Pot să cer confirmarea de la contraamiral?

— Da, garantez, răspunse Florentin curajos. În dreapta lui, directorul Navromului, Spiridonescu, tremura de nervi, dar nu avea

curaj să-l contrazică pe trădător. Supărarea lui venea de la modul nu prea ortodox prin care tânărul obținuse informațiile. S-a strecurat la Căpitănia Portului Galați și a sărit peste niște etape intermediare ale protocolului de contactare a echipajelor aflate în larg. A invocat o urgență privind declanșarea travaliului la soția secundului și a cerut să i se spună acestuia doar atât: „situația este gravidă cu nevasta ta, sora colegului Florentin Moldovan”. Poanta a mers, secundul s-a prins la parolă și a venit urgent la stația radio. Acolo a întrebat, foarte îngrijorat, în ce stare este soția lui. Iar Florentin i-a povestit că este bine, că atunci când va sosi în țară trebuie să facă cinste la toți foștii colegi de cameră, mai ține minte ce s-au angajat ei, reciproc, referitor la căsătorie și nașterea de băieți. „Și apropo, cam când estimezi că veți ajunge acasă?” Și așa a obținut informațiile despre poziția de moment a navei. De aici a descris etapele de marș, posibilele piedici de pe parcurs.

Calculule privind parcursul navei până la Canalul Suez, Mediterana, Bosfor și Marea Neagră erau corecte, Florentin putea să garanteze pentru asta. Însă contraamiralul, un bătrân lup de mare l-ar fi putut contrazice, folosind stratagema studențească: căpitane, îți recomand să mai studiezi de la pagina... până la pagina...

După o scurtă ezitare, Primul secretar ceru legătura prin telefonul operativ la Constanța și vorbi cu contraamiralul.

— Tovarășe amiral, avem informații că cele comunicate de dumneavoastră privind parcursul mineralierului... spre România sunt eronate. Am aflat că nava încă nu a ieșit în largul coastei australiene. Vă rog să verificați, noi trebuie să informăm la Cancelaria CC că Galațiul va intra în criză de minereu de fier din cauza transporturilor.

De partea cealaltă a liniei telefonice, marinarul cu cel mai înalt grad trase o înjurătură neaoș românească:

— Cine v-a spus o asemenea minciună? Dați-mi-l să-l bag pe sub chilă de vreo două ori ca să-l învăț minte să se pună cu mine. Să vină directorul comercial mâine la mine să punctăm tot transportul oceanic către Galați. Și trimiteți-l și pe istețul acesta. Dacă se confirmă ce zice el să știți că nu vi-l dau înapoi, iar dacă nu se confirmă îl înec în mare!

— Piratule, ai încurcat-o! Nea Mircea, trebuie să plecați mâine la Constanța și să vă întoarceți cu punctajul adus la zi, spuse Primul secretar.

Bine înțeles că peștele cel mic a avut dreptate. Dar balena nu a cedat, cum să iasă de mincinos un contraamiral dintr-o asemenea poveste? Dar gravitatea situației a rămas. Miercuri după masă, în aceeași săptămână, Meseriașul a sunat la Cancelarie și, citind de pe hârtia cu care a venit directorul comercial de la Constanța, a transmis vestea cea rea:

— Tovarășe Silviu C., vă rog să transmiteți informația că la Galați combinatul siderurgic este obligat să reducă producția de oțel din cauza stocului insuficient de minereu de fier și cărbune cocsificabil pricinuit de condițiile meteorologice nefavorabile pentru transporturile marine transoceanice. Raportează Prim secretar.

Toată lumea aștepta urmarea. Probabil că pe firul direct va cere lămuriri suplimentare însuși... Dar nu a fost așa. Iadul nu s-a declanșat în ziua aceea. Și nici a doua zi. A treia zi a venit la Galați însuși ministrul plin al metalurgiei și a adus vești. Ca să nu fie obligați să recurgă la soluții tehnologice riscante cu consecințe asupra duratei de viață a furnalelor s-a hotărât devansarea cu un an a reparației capitale a furnalului nr. 5, de 2700 metri cubi capacitate. Această reparație însemna înlocuirea a trei sferturi din ansamblul furnalului. Deci demolare până la vatră și apoi reconstruire. Furnalul 5 a fost construit în 42 de luni. Pentru reparația capitală se acordă 12 luni.

— Imposibil, tovarășe Ministru! Fără aprovizionare, fără programarea componentelor de schimb nu ne încadrăm în acest termen. Directorul de investiții al combinatului și directorul general al trustului construcțiilor au sărit ca arși când au auzit un asemenea termen.

— Vă mobilizați! Măine veniți la București și puneți la punct, cu adjunctul meu cu investițiile, Egiglio, toate contractele de colaborare în țară și listele de importuri. Avem mare noroc că blocurile carbonice pentru vatra furnalului au fost confirmate la livrare peste 4 luni. Olandezii sunt oameni serioși, termenul angajat de ei este sfânt. Iar furnalul îl opriți acum, începeți golirea și răcirea. După ce terminați programul de colaborări la Direcția de Investiții din Minister veniți la mine și împreună vom trasa programul grosier de reparație. Termen 12 de luni, din acest moment. N-am tăiat în plus, de la mine nici o zi, atât ne-a acordat Conducătorul.

Duminică dimineața Primul secretar a convocat o ședință specială la Combinat. În legătură cu furnalul 5. Cel care a descris filmul lucrărilor,

de la demolare până la repornire, a fost directorul antreprizei furnale, Hermanovschi. Sasul acesta, cu voce repezită și agresivă, a punctat cu mare acuratețe etapele lucrărilor. După ce a terminat, în liniștea care a durat mai puțin de un minut, Paul s-a trezit vorbind, neîntrebat:

— Teoria grafurilor, a drumului critic! Dacă am avea cel puțin o zecime din calculatorul de la NASA.

Și nu a apucat să continue, că Meseriașul i-a dat cuvântul:

— Zi, inginerule, ce ai spus? Zi, cu voce tare!

— Păi vorbeam și eu, așa, ca unul care am început să descâlcesc această teorie matematică și grafică, numită a grafurilor. Practic, este vorba de construirea unui arbore de confluențe ale diferitelor canale adiacente către trunchiul principal, marcându-se pe acestea niște parametri dinamici, cum ar fi viteze, debite, presiuni, etc. În cazul nostru trunchiul principal ar fi furnalul propriu zis, iar ramurile ar fi fluxurile de aprovizionare, cu parametri respectivi, tehnici și comerciali. Iar punctele de confluență pe trunchi ar marca data montajului. Graful trebuie verificat și corectat zilnic. Deci ar trebui organizate comandamente riguroase, cu verificarea operațiunilor de aprovizionare, inclusiv cu unele probleme ce pot apare la furnizori și care pot fi rezolvate cu intervenția dumneavoastră.

— Corect, informația este valoroasă. Exact așa vom proceda. Tovarășe Nat, ai prins ideea? Dacă da, mă gândesc că am putea desena acest graf, cum spune băiatul ăsta. Trunchiul cu crengile cele mai mari. Apoi ramuri și rămurele. Tovarășe Hermanovschi, cred că dumneata ai putea pune pe hârtie o înșiruire de lucrări, pe capitole mari. Când putem primi o asemenea informare?

— Măine dimineață, tovarășe Prim. Hai că ideea asta m-a prins, cred că este interesant.

S-a lucrat toată săptămâna pentru construirea grafului. Paul s-a învârtit printre directori, ciulind urechile și notându-și, din când în când, câte o idee. Apoi a venit ziua de duminică. De la ora 10 până la 16 fără întrerupere s-au punctat termenele intermediare. Meseriașul a tras de fiecare „rămurică”, insistând să descopere punctele tari și cele slabe. Până la urmă a decis că toate componentele care se vor aproviziona din țară vor fi aduse direct la montaj, sărind peste etapele birocratice de recepție și magazinaj. Recepția se va face direct pe șantier. Acolo unde trebuie făcute

probe de funcționare acestea se vor efectua la data rodajului general, la rece. Furnizorii vor veni cu echipe de intervenție pentru a efectua diverse operațiuni necesare, la fața locului.

La urmă de tot coordonatorul ședinței maraton, Meseriașul, a tras linie și a zis:

— Pornim demolarea la 10 octombrie 1986. Exact peste un an, la 1 octombrie 1987 trebuie ca acest furnal să fie redat producției. În total 12 luni. Din acestea, repornirea propriu zisă cât va dura?

— Tehnologia de repornire înseamnă câteva etape importante: uscarea zidăriei interioare, încărcare cu rețeta de pornire, aprinderea focului de primă topire în creuzet, apoi încărcătura de bază. În total vor fi 45 spre 60 de zile până când furnalul va începe să producă fontă, cu descărcare din oră în oră.

— Ce frumos ar fi să terminăm tot montajul la 1 august anul viitor și să aprindem focul în cinstea zilei de 23 August, ziua națională?! Ce ziceți, tovarășe director general? Nu vreau să zic acum că voi comunica un angajament ca acesta, însă teamă îmi este că termenul de 23 august va veni ca sarcină și nu vom avea drept la replică. Deci fiecare pe felia lui gândiți-vă cum am putea face ca, faptic, să atingem această performanță. Eu zic să ținem secret acest grafic și să-l respectăm. Doar după ce ne încadrăm în termenele stabilite aici în prima etapă să ne hazardăm să ne luăm angajamente. Dar aceste reduceri de termene le vom raporta doar noi doi, adică eu și directorul general al combinatului. Bine? De acord toată lumea?

— Da, sigur, zise directorul general. Tovarășe Prim secretar a fost o lecție de meserie adevărată! M-am simțit din nou student!

Entuziasmul a fost contagios. El s-a extins pe măsură ce arborele grafic s-a ridicat, de pe o ramură pe alta, spre vârf.

— Inginerule, până mâine la ședința de la ora 16,00 să desenezi o secțiune în furnal, numai contur. Pe el vei marca, cu creioane colorate, pas cu pas progresele făcute. Acest grafic pe care-l botez după numele tău, Graful Tarniță, îl vei prezenta săptămânal, luni la analiză. Anexat la desen vei puncta lista de lucrări scadente, stadiul fiecărei convergențe și eventualele probleme care apar.

— Am înțeles.

Iar repornirea a fost cu două luni mai repede decât s-a calculat la momentul zero, al ridicării Grafului Tarniță.

Prima analiză a stadiului pregătirilor furnalului pentru demolare a fost un dezastru. Directorul uzinei, numit cu doar câteva săptămâni în urmă, fusese promovat din postul de inginer șef tehnolog. El refuza categoric să se ocupe de altceva decât de producție. Reparațiile, întreținerea, disciplina, toate problemele administrative le-a împărțit și la analiza de la anexa turn a venit cu o armată de subalterni. Când a venit rândul analizei furnalului Paul a ieșit din Săliță să-l introducă pe directorul uzinei furnale aglomerare și s-a speriat când a văzut că acesta vrea să intre cu încă patru oameni după sine.

— Tovarășe director, stați ușor, sunteți chemat numai dumneavoastră, nu și armata aceasta. Și nici nu încap oamenii aceștia, că Sălița este mică.

— Lasă-mă, domnule, în pace! Ce, hotărăști dumneata cu cine vin eu la analiză? Eu mi-am adus toți responsabilii pe probleme, să audă direct ce au de făcut, nu să mă acuze ulterior pe mine. Hai, dă-te la o parte!

Cum Paul n-a cedat s-a făcut un pic de gălăgie. Ușa spre Săliță rămăsese deschisă, scena cu gălăgie s-a auzit dincolo, așa că directorul general a venit repede și a pus la punct lucrurile.

— Ce s-a întâmplat? Ce vrei să faci, Fănică? Ce-i cu armata asta aici?

— I-am adus cu mine să audă direct, fiecare, ce sarcini au ca să...

— Păi pe tine de ce te-am pus director de uzină? Tu n-ai nici o răspundere în piesă? Lasă-te de prostii și intră singur. După ce primești sarcinile, n-ai decât să le transmiți lor, dar nu vii cu toată uzina după tine.

Primul secretar a evaluat problema managementului uzinei într-o discuție cu semivoce cu directorul general după ce Fănică Biban, directorul uzinei, a părăsit Sălița.

— Riscați să vă mutați la furnale, tovarășe director general, dacă acest om nu vrea să se ocupe decât de tehnologie. Dacă este așa de bun pe domeniu, atunci lăsați-l inginer șef și căutați un om corespunzător pentru conducerea uzinei. Care să fie competent, inclusiv ca administrator.

În prima duminică, omul destinat să fie promovat pe scaunul de director de uzină le-a ieșit în cale, mânat de destin! La ora 10 dimineața

Primul secretar a coborât din mașina sa și a urcat în microbuzul Combinatului, unde directorul general, împreună cu directorii de investiții și cel mecano-energetic, directorul general al ICMSG-ului, constructorul combinatului, cu primul secretar al comitetului de partid al platformei și cu Paul fuseseră convocați să parcurgă uzina de furnale, într-o vizită de lucru. La anexa uzinei de furnale i-a întâmpinat ofițerul de serviciu pe uzină, directorul Fănică Biban fiind prins cu o problemă de funcționare la furnalul 6. Acest ofițer de serviciu, Gheorghe Vasile, era șeful secției Suflante, secția vitală a uzinei, dar și a Combinatului. Suflantele erau compresoarele de mare capacitate care insuflau aerul necesar întreținerii flăcării pentru topirea minereului. Aerul ieșea din suflante la 6 atmosfere, era încălzit trecând printr-o tubulatură specială și apoi adus la niște vane montate ca o salbă pe pântecele furnalului, așa numitele guri de vânt. Întreruperea insuflării aerului comprimat măcar și pentru o secundă însemna prăbușirea coloanei de minereu în creuzet, acolo unde se colecta, picătură cu picătură fonta rezultată din topire. Și dacă se întâmpla o asemenea nenorocire doar Fănică Biban ar fi putut salva furnalul, printr-o muncă de câteva zeci de ore, exact ca la resuscitarea unui cardiac lovit de infarct. Acest procedeu de repornire a furnalului cu coloana prăbușită se numea chiar așa, resuscitare. Dacă procedeu nu reușea, atunci furnalul se transforma într-o stâncă monumentală, imposibil de demolat.

Deci Gheorghe Vasile era suflătorul șef al uzinei de furnale. A urcat în microbuz și s-a așezat lângă directorul general. S-a prezentat și a explicat, cu o voce calmă, puțin tărăgănată, ce rol are el în această zi și cu ce propunere vine.

— Eu zic, tovarășe director general, să începem de la malul Dunării, din Portul Mineralier și să parcurgem tot fluxul până pe platforma furnalului 5. Cu ocazia asta putem vedea și pompele de la Priza Dunării care alimentează tot Combinatul și o parte din oraș cu apele industriale și cele necesare pentru termoficare. Urcăm apoi pe lângă estacada transportoarelor de materii prime, intrăm în depozitul descoperit să vedem câteva stive de omogenizare, vizităm aglomerarea și intrăm pe platforma furnalului. Dacă doriți, putem încheia cu o vizită la gospodăria de zgură granulată.

Felul măsurat cum a vorbit acest Gheorghe și Vasile la un loc i-a plăcut Meseriașului. În Portul Mineralier l-a rugat pe directorul general să-l lase pe Gheorghe Vasile să le fie ghid. De fapt ar fi bine să explice el tot traseul, pas cu pas. Directorul general a prins ideea Meseriașului din zbor și a trecut ca spectator, curios să vadă ce se va întâmpla în final.

— Tovarășe inginer, spune, te rog, care este numele de familie al dumitale?

— Vasile sunt, să trăiți, ordonați! Zise acesta ca la armată. Și Vasile a rămas mulți ani de atunci încolo.

Vizita s-a încheiat după trei ore de mers pe traseu. Vasile s-a descurcat foarte bine ca ghid. Cunoștea destul de bine uzina și a fost în măsură să furnizeze suficiente informații tehnice, chiar în amănunt, deși mereu se scuza: „Știți, din punct de vedere politehnic eu nu mă pricep la fluxul tehnologic al uzinei, dar vorbesc și eu cam cum aș comenta un meci de fotbal, la care toți suntem mari experți. Așa că dacă greșesc să mă iertați!”

La anexa Turn, Meseriașul a tras concluzia vizitei, în două puncte:

— Tot traseul arată ca Grajdurile lui Augias. Ne îneacă mizeria, curând vom cultiva bălării și gunoaie. Tovarășe director general, faceți o echipă și împreună cu primul secretar al platformei veniți cu un program de curățenie. Cu utilaje grele pentru curățire grosieră și cu oameni, la muncă voluntară, pentru măturat, desprăfuit, vopsit și lustruit. Iar miercuri seara, după analiză, aș vrea să stau de vorbă cu Vasile Gheorghe. De fișa lui de cadre ne vom ocupa noi. Nu știu cum v-a plăcut dumneavoastră, dar eu cred că putem avea gânduri serioase în privința acestui om.

În săptămâna următoare, miercuri seara, ultimul punct la ordinea de zi, adăugat suplimentar de însuși Primul secretar, a fost discuția cu Vasile Gheorghe.

— Tovarășe Vasile, noi am făcut cercetări în privința dumitale și am ajuns la concluzia, împreună cu directorul general al Combinatului, să vă nominalizăm pentru postul de director al Uzinei Furnale Aglomerare, UAF cum ziceți dumneavoastră. Ce probleme personale aveți și pe care să le rezolvăm din timp astfel încât să vă puteți ocupa de uzină, că sunt multe nereguli de îndreptat?

— Tovarșe Prim secretar, nu se poate, nu corespund pentru această funcție.

— De ce? Care-i impedimentul?

— Tatăl meu a fost condamnat politic, a murit în pușcărie. Iar eu nu sunt membru de partid.

— Și ce? Astea-s problemele dumitale? Pentru dosar răspund eu. Altceva!

— În al doilea rând am un frate care a fugit din țară și este în America.

— Nici aceasta nu este problema dumitale, este a fratelui dumitale și a mea! Altceva!

— Altceva nu știu să mai fie!

— Locuință, o aveți corespunzătoare? Soția, unde lucrează? Copiii? Probleme de sănătate?

— Locuință am, stau cu soția într-o garsonieră încăpătoare în Mazepa, ea lucrează la Institutul de proiectări al Combinatului, copii nu avem, apartament mai mare nu vrem, sănătoși suntem, mulțumesc lui Dumnezeu!

— Bine. Atunci de mâine puteți să vă ocupați de UAF? Ca director?

— Dacă-i sarcină, cu plăcere. Dar să țineți minte că din punct de vedere politic sunt necorespunzător.

— Am reținut. Dumneavoastră să vă îngrijiți să fiți corespunzător din punct de vedere administrativ, *managerial*, cum se spune mai nou. De restul ne vom ocupa noi și sindicatele. Tovarșe Tarniță, să te ocupi personal să-l îndrumi pe tovarășul Vasile până își intră în mână.

Furnalul a intrat în producție după 9 luni. Atât a durat, în total, de la momentul golerii și până la prima șarjă. Performanța a făcut prima pagină a presei comuniste timp de două săptămâni. Apoi s-a trecut la următorul obiectiv, reparația capitală a furnalului nr. 6, cel mai mare din tot sud estul Europei. Aici evoluția a fost mai spectaculoasă. Directorul uzinei de furnale a prezentat, în ședința de analiză cu Primul secretar, un articol din presa străină conform căreia un furnal similar ca mărime a fost rezidit și reconstruit în 135 de zile, însă pregătirile au durat 3 ani! În acești ani s-au elaborat studii speciale și s-au emis proiectele tehnice de execuție.

Cazul furnalului 6 din România a făcut vâlvă în presa de specialitate, mai ales în străinătate. Pentru că durata lucrărilor, de la începerea demolării până la prima șarjă a fost mai mică cu 15 zile decât în cazul celui similar de la Redcor, din Marea Britanie.

La 3 zile după ce s-a pornit furnalul Paul a plecat în China.

*

Avionul s-a desprins de pista aeroportului Otopeni la ora 19,00. Era 3 aprilie 1988. Delegația municipiului Galați a plecat în China să semneze protocolul de înfrățire cu orașul Wuhan, capitala provinciei Hubei. Paul și-a aruncat privirea pe hublou, sperând să zărească luminile capitalei. Ceva palid se zărea în urmă, de-a lungul aripilor avionului. Economisirea energiei funcționa, cu brio! Paul a fost nominalizat în această echipă de protocol a Galațiului ca reprezentând Combinatul siderurgic. A văzut China pe parcursul traseului turistic obligatoriu – capitala Beijing cu uriașa piață Tian-an-men unde aveau să se petreacă evenimente sângeroase la puțin timp după revenirea lor în țară, cu vestitul muzeu de istorie având expuse artefacte rare, ca primul schelet complet al omului de Neanderthal sau carul de luptă construit numai din lemn ca o busolă nemagnetică, cu palatele de vară și de iarnă în Orașul Interzis, cu Marele Zid, mormântul împăratului și armata de lut. A urmat apoi programul protocolului de semnare a actului de înfrățire cu capitala provinciei Hubei, cu o populație de 49 de milioane de locuitori la data aceea. Popasul a fost de o săptămână în Wuhan, orașul înfrățit. Acesta avea caracteristici geografice și economice similare Galațiului, dar la o scară megalitică. Este așezat pe fluviul Galben (Yangtze) la fel ca Galațiul pe Dunăre, cu un combinat siderurgic de numai 5 milioane tone de oțel brut față de 10 milioane cu care ieșea orașul nostru la protocoalele oficiale însă cu doar 35 de mii de salariați față de 100 de mii cât avea combinatul frate mai mare și cu un șantier naval unde se construiau, pe lângă nave fluviale, submarine de luptă, dar nu se fabricau platforme de foraj marin ca la Galați!

A urmat a treia săptămână, cea mai frumoasă, cu primăvara explodând într-o paletă fantastică de culori, în apropierea Mării Chinei

de sud și a tropicului Racului. Au vizitat Canton și Shentzen, oraș fabulos, cu o dezvoltare impetuoasă. Din 1980 satul de pescari de 20 de mii de locuitori a intrat într-un program de dezvoltare cu un ritm fără precedent: în 8 ani a ajuns la 500 de mii de locuitori, a pus bazele primei zone comerciale libere din China comunistă și s-a dezvoltat pe verticală, cu zgârie nori de 40 – 50 de etaje. Apoi s-au întors, pentru ultimele 3 zile la Beijing, să prindă scurta primăvară a Chinei de nord. Au avut parte de o furtună de nisip, alice fine perforante care nu pot fi contracarate decât cu măști chirurgicale fine. Au văzut cum cresc frunzele și florile, milimetru cu milimetru, ca în filmele documentare!

Înfrățirea celor două orașe a fost un fapt istoric, fără precedent: un pui și un elefant! Galațiul, cu ceva mai mult de trei sute de mii de locuitori, s-a înfrățit cu Wuhan, de 6 milioane de locuitori!

Revenirea în țară, la 27 aprilie, a fost teribilă. După 19 ore de zbor nocturn, cu popasuri la Karachi, în Pakistan, și Kuweit, pentru realimentarea aparatului de zbor, au aterizat la Otopeni, la ora 7 dimineața, într-o Românie rece, udă și cenușie. Tocmai trecuse peste țară un val de frig și ninsori târzii. Ora matinală și cerul acoperit, umezeala, frigul din aeroport și drumul spre casă au reinstalat în sufletele celor șase călători senzațiile specifice perioadei de glorie prin care trecea țara. Ajuns acasă, Paul și-a descărcat sacul cu bunătăți și noutăți. Au primit daruri de la gazdele chineze, dar a și economisit din dulciurile cu care erau îmbiați peste tot. Cutiile cu Coca Cola și bomboanele de ciocolată cu forme fantastice, veștminte din mătase de calitate, pantofi pentru kung fu, stilouri și pixuri, creioane colorate. Albume cu peisaje, albume turistice cu obiectivele pe care le-au vizitat și fotografii, multe fotografii, pe care gazdele au avut grijă să le proceseze și să le înmâneze fiecărui prieten român.

Peste tot pe unde a umblat în Galați și în țară, în lunile următoare, prietenii și neamurile îl asaltau cu întrebări despre această fantastică excursie cu care a fost răsplătit pentru munca interminabilă din cei 19 ani de când era angajat. Nu și-a reținut admirația față de cultura chineză. Nu a făcut comparații directe cu ce-i la ei și ce-i la noi. Dar, la un moment dat, a fost atenționat să vorbească mai cu grijă...

Capitolul 8

PREGĂTIRI DE FURTUNĂ

În viață totul se plătește. Uneori cu sănătatea, chiar cu viața... Alteori viața îți oferă încercări, îți ies în cale piedici de netrecut care te pot aduce la disperare. Uneori viața toată este, de la un capăt la altul, numai necazuri, alteori numai bucurii. Uneori viața este un urcuș lent, plăcut ca o plimbare de relaxare, alteori porți în viață un coș spart cu care trebuie să duci nisip până în vârful unui munte abrupt. Deseori trebuie să o iei de la capăt, alteori te poți îneca la mal. Uneori ajungi la disperare și te rogi „Nu-mi da, Doamne, mai mult decât pot să duc!” Alteori viața îți demonstrează că poți să duci mult mai mult decât ai crezut. Uneori iarna durează ani, alteori o clipă cu soare și flori poate să însemne cât veșnicia...

Paul și-a reintrat cu greu în ritmul anterior excursiei în China. Le spunea colegilor, prietenilor ce valoare inestimabilă are libertatea. Pe atunci nu știa ce înseamnă, cu adevărat, libertatea. Credea că abundența de culori, libertatea de a face turism, libertatea de a te delecta cu cultură, bogăția de hrană pentru umplerea pântecului astea toate înseamnă *libertate*. Încă nu cunoscuse teama de a vorbi liber. Credea că bancurile politice sunt destinate doar râsului, că ele sunt doar umor, fără pic de satiră și țepi. Credea că starea în care trăia el și familia lui, neamurile, toată țara, popoarele din țările vecine sunt imuabile, că nici o furtună socială nu poate schimba prezentul și nici viitorul. Credea că socialismul este o epocă istorică obligatorie, mai devreme sau mai târziu toate țările

lumii vor trece prin socialism... Credea că lumea este nemulțumită doar pentru a cârcoti, a se afla în treabă, că de fapt și în realitate toată lumea are tot ce-i trebuie... Că frigiderele clasice sunt înlocuite cu congelatoare pentru că oamenii au prea multă carne, că le rămâne din rația lunară... A ajuns, curând, la convingerea că după zi urmează noapte, că după soare și căldură, vine frig, ploaie, îngheț... Mai târziu se va convinge că tot răul este spre bine și că în orice rău este și un bine, cât de mărunț... Tot mai târziu avea să se convingă de pilda semănătorului, că ce semeni aia vei culege... La fel, se va convinge că apa se măsoară cu litrul, la fel și vinul, dar și oțetul, că măsura cu care vei măsura, tot cu aceea ți se va da și ție.

Dar comparând cele văzute în China cu realitatea din jur, convingerile lui Paul au început să se șubrezească.

Într-o zi le-a făcut o vizită foștilor lui colegi din laminorul de benzi la cald. Le era bine, acum lua salariul întreg, iar cantina Combinatului le servea o masă caldă, cu două feluri de mâncare și puțină carne. Toată lumea servea masa la abonament pentru că mâncarea era foarte bună și economiseau acasă o gură de hrănit. Ion Tudorache îl gratulă, spunându-i că a ales bine munca la partid. De ce, l-a întrebat Paul? Doar v-am povestit altă dată că am ajuns acolo din cauza reviziei anuale de la LBR, nu am ales eu să fiu acolo.

— Da, însă acolo unde ești, ai toate avantajele. Ai P.C.R.! Care știi ce înseamnă, nu? Cine știe, cunoaște! Cine cunoaște are cunoștințe! Cine are cunoștințe are pile, iar cine are pile nu stă la rând. Prescurtat P.C.R., adică *pile, cunoștințe și relații!*

Cuvintele fostului coleg l-au impresionat neplăcut. Ele ascundeau un reproș voalat, uite cum trăim noi și uite cum trăiți voi. Putea să-l contrazică? L-ar fi crezut cineva? Simțea nevoia unei descărcări, avea inima grea. Nu-i mai făcea nici o plăcere să meargă la muncă. Ședințele acelea lungi, de analize minuțioase nu-l mai captivau ca la început. A observat că se înmulțesc momentele când primul secretar răsfoia dosarele cu rapoarte și se limita doar să constate unele lucruri, fără să dispună ce este de făcut. Uneori chiar și Meseriașul lăsa impresia că îi vine să renunțe, prea era totul o luptă cu morile de vânt.

O gură proaspătă de oxigen i-ar prinde bine chiar acum, când s-a trezit cu garda jos. Așa că vineri seara a plecat cu Ionela în vizită la unchiul

Marian. De mult nu mai fusese pe acolo. După revenirea din China a trecut o singură dată să le dea cele câteva mărunțișuri aduse cadou și n-a avut timp să intre în detaliile frumuseților pe care le-a văzut. Acum avea nevoie de sfatul mătușii Smaranda. Cuvintele ei trebuiau să-și facă efectul tonic ca de atâtea ori în situații dificile.

Vizita lor inedită i-a surprins pe toți. Nu mai picaseră la ceas de seară niciodată. Vizitele lor erau numai în zi de duminică și cu un telefon dat în prealabil. Însă mătușa a simțit, de cum i-a văzut intrând pe ușă, că ceva nu este chiar în regulă. S-a uitat iscoditor la Paul și nu i-a trebuit prea mult ca să priceapă că acela are nevoie de ajutor. I-a lăsat în pace să parcurgă banalitățile de început, apoi mătușa a intrat în miezul problemei ca plugul pe tarla.

— Ia spune, măi nepoate, ce amar te macină? Că chiar îi spuneam omului meu și fetei acesteia că tare greu trebuie să-ți fie să-ți revii după ce ai văzut atâtea frumuseți. Acum e vară, vremea nu mai este mohorâtă ca în aprilie, când ați sosit acasă. Așa că trebuie să-ți fi trecut gusturile rele din gușă și căpușă.

— Tanti Mândița, ar trebui să fie așa cum spui dumneata, mai ales că programul de muncă nu s-a îndulcit, tot așa suntem muncitori ca și înainte, ba poate chiar mai dihai. Altu-i necazul. Uite, am trecut azi pe la colegii mei din secția unde am lucrat șase ani pe schimburi și acolo am încasat un mic ghiont care a fost destul de dureros. Colegii mei tocmai s-au întors de la masă, acum toată lumea mănâncă de prânz la cantina fabricii. Eu v-am povestit anul trecut cum a fost acea inițiativă a mea și a primului secretar să pornim fabrica nr. 9, de mâncare. Cantina asta extinsă merge foarte bine. Acum servesc masa la prânz 10 mii de oameni, fiecare la locul lui de muncă, iar seara la ora 18,00 se mai consumă 6 până la 8 mii de porții. Dar nu asta e problema. Colegii mei veneau agale de la cantină și nu au catadicsit să aprecieze cum se cuvine această soluție foarte bună pentru finanțele familiei și pentru sănătatea lor, până la urmă. Au ținut să sublinieze că eu, înțelegi mătușă, eu sunt cel cu avantajele, nu ei. Și mi-a explicat unul că dacă lucrez la PCR am toate avantajele, adică pile, cunoștințe și relații. Deci eu sunt fericit și îndestulat comparativ cu ei. Am plecat fără să mă lansez în discuții. Cred că m-au citit că au reușit să mă jignească. Dar nu le pasă, eu nu mai sunt cu ei, sunt „dincolo”, înțelegi matale?

— Adică „dincolo” înseamnă cu puterea, cu cei care au de toate, nu? Mătușa Mândița tăcuse o bucată de vreme până să pună această întrebare. Cred că și ea se simțea derutată. Ce atitudine ar fi trebuit să iei atunci când mâna ta de prietenie este refuzată? Că trebuie să pleci, este cât se poate de clar. Dar ce te așteptai să-ți faci acei oameni? Să te ia în brațe și să te joace plini de recunoștință? Nu, eu cred că aceștia bine ți-au făcut!

Paul a rămas cu gura căscată. Nu se aștepta ca însăși mătușa să fie împotriva lui. Unchiul Marian sări să-și certe baba, ca de obicei:

— Ce-ai cu băiatul, babo? El îi amărât și tu îl cerți? Ia vezi, că mă supăr și eu pe tine, acuși!

— Și ce ați fi vrut să fac, să-l iau în brațe și să-i spun „Hai, plângi cu mama!”, nu? Am zis că bine i-au făcut aceia și, repet, așa-i cum zic eu. Că visând la flori și ziduri colorate și mese îmbelșugate chinezești nu ai ochi să vezi ce este în țara ta, dacă-i bine sau rău. Acum acei prieteni ai tăi au reușit să te trezească, dar nu complet! A trebuit să vii fuguța la baba Manda să-ți tragă și ea una, ca să vezi limpede ce-i de văzut.

— Dacă ești așa mare doctor de suflete, spune mai clar, să înțelegem și noi, proștii, ce este de înțeles, o zori unchiul Marian, curios, dar și pornit pe furie, în același timp.

— Păi, măi omule și voi toți, chiar credeți că puteți liniști poporul acesta cu un blid de mâncare? Să vă spun eu cum stau lucrurile la acest ceas în țara asta a noastră. Uite, dimineața, când voi sunteți la muncă și eu rămân singură și-mi văd de croitoria mea, mă trezesc cu Atena și cu madam Patrichi că vin la mine din deal și mă iau cu politica. Și-mi zice când una, când cealaltă: „Ai auzit, Mândiță, ce-a zis aseară la Vocea Americii? Sau azi dimineață, la știrile de la ora 6, la Europa Liberă?” „N-am auzit, fetelor, că noi nu ascultăm aceste posturi, răspund eu, totdeauna.” „Află că ne critică tare de tot pe noi, românii, că suntem niște mămăligi, nu suntem bățăioși ca polonezii. Că aceia se luptă cu puterea comunistă, nu se lasă. Că ei au un sindicat puternic, Solidaritatea, care-i condus de un bărbat adevărat și care are curaj să se pună de-a contra la nedreptate. Și mai citesc, la aceste posturi, scrisori trimise cine știe cum, din țară, de oameni cărora li s-au făcut nedreptăți de regimul ăsta comunist. Și, Doamne, ce urât vorbesc acești oameni și ce tare blestemă pentru averile pierdute. Dar cele mai multe scrisori sunt cele despre

sărăcia la care suntem supuși acum de către dictatorul ăsta, că așa-i numit afară, Dictatorul. Și altele, câte și mai câte!”

— Iar eu le spun mereu: „Fetelor, stați liniștite și țineți gurile închise, că-i mare păcat să-ți vorbești țara și neamurile de rău. Că așa v-au învățat părinții voștri, să vorbiți de rău pe frate, pe soră, pe socru sau alte neamuri și vecini? Că cea mai apropiată rudă pe care o ai și care îți sare în ajutor la necaz este vecinul, nu-i așa? Că noi suntem prietene și vecine și mereu ne ajutam una pe alta. Așa că aveți grijă ce vorbiți, unde și cui scăpați aceste vorbe. Că noi, femeile, mai toate avem mâncărimi la limbă, nu ne simțim bine dacă nu bârfim măcar un pic!

— Și ce-i cu asta, femeie? Ce treabă are cleveteala babei Atena și a lui madam Patrichi cu supărarea băiatului acesta?

— Are, măi omule, că n-ai înțeles că țara asta îi plină acum de vorbe rele despre regim, despre ce-i care ne conduc? Că zice lumea că nevasta, marea savantă analfabetă ar fi spus că poporul este doar prostime care trebuie să facă numai ce i se spune de către ea și bărbatu-său. Că de aici ni se trage toată sărăcia, că ăștia și reprezentanții lor trebuie dați jos ca oamenii să trăiască mai bine. Spun că se poartă vorbe rele, de ațătare la ură și nesupunere. Că este de rău acum. Acei colegi care s-au purtat urât ți-au arătat, măi nepoate cum sunteți priviți voi, de lume, azi. Deci trebuie să ai mare grijă, să te ferești să nu intri la bucluc. Să nu scapi vorbe de amenințare față de nimeni din mulțime, oricât de urât ți-ar vorbi și ori cât de tare te-ar fi supărat acela. Și nici să nu spui poezia pe care o auzim de dimineața până seara la radio și în cele două ore de televizor, că lumea-i sătulă de această propagandă. Nu te pune cu mulțimea, acum trebuie să fii milos, să ajuți pe oameni, nu doar așa, de formă, ci din toată inima. Că darul de la inimă se cunoaște și la necaz mare, doar de aici îți vine ajutorul, de la cel care îți poartă recunoștință pentru un bine făcut cândva. Că nu știi ce spune lumea? Cel ce seamănă vânt va culege furtună!

— Măi babo, da' știu că ești tare la predici, mă și mir că nu-l trimiți pe Paul la biserică sau la mănăstire!

— Ba să știi că acolo l-aș trimite! Că Dumnezeu și Cartea Sfântă nu te învață la rele. Preotul spune că trebuie să ne străduim să fim milostivi și smeriți, să ne iubim aproapele ca pe noi înșine. Și ce-i rău în asta? Și dacă spui o rugăciune de iertare de păcate și ceri ajutor Domnului vorbindu-i

ca tatălui sau mamei tale, ce-i rău în asta? Că boala sufletului, adică necazul, neliniștea, dușmănia, tristețea și celelalte, numai cu rugăciuni și credință se vindecă.

— Ai dreptate, tanti, așa-i! Că uite, îmi aduc aminte că aveam o bibliotecară la noi, la Toplița, care, o dată, când eram eu supărat tare de tot pe ceva de-ale tinereții, tot așa mi-a vorbit, ca matale acum. Și mi-a dat o carte de rugăciuni și m-a învățat să citesc niște rugăciuni pentru necaz și supărare. Și am adormit cu cartea sub pernă, iar dimineața eram bine, mi-a trecut tot necazul. Să știi că așa am să fac! Că eu cred în Dumnezeu, când eram copil am mers cu mama la biserică, mergeam și la Școala Duminicală și ascultam povestirile biblice pe care ni le spunea preotul și tare îmi mai plăceau! Eu, din tot ce am citit până acum, la viața mea, nu am văzut niciodată ca biserica noastră, ortodoxă, să fi îndemnat pe cineva la rele.

— Uite, măi copii, ce pildă frumoasă ne-a spus preotul la predica de duminică. Cică era un om, la țară, care suferea de boala furțișagului. El trebuia, în mai toate zilele, să fure ceva și s-a învățat să trăiască din ce fura, de prin curțile oamenilor sau de pe câmp. Și s-a dus, într-o noapte, la pădure, să fure porumb de pe câmpul din apropiere. Și l-a luat cu el și pe un copil mai mijlociu să stea la pândă ca nu cumva să-i prindă cineva. Și la miezul nopții a socotit omul că poate ieși la furat. Și s-a ridicat în picioare, în căruță și s-a uitat în toate părțile, la stânga, la dreapta, înainte și înapoi, să vadă dacă nu-i zărit de cineva. Și când se pregătea să intre în lanul de porumb, fiul său i-a șoptit: „Tată, în toate părțile te-ai uitat să nu te vadă cineva, dar sus de ce nu te-ai uitat?” Și omul s-a oprit, speriat de vorba înțeleaptă a fiului său, un copil nevinovat. Da, așa-i, numai sus n-a avut grijă să se uite, dar acolo era Dumnezeu care pe toate le vede. Deci nici o faptă rea de a lui n-a trecut nevăzută de Dumnezeu. Și s-a rușinat omul acela și a plecat acasă. Și de atunci n-a mai pus mâna pe lucru străin. Ei, nu-i așa că ne-a învățat de bine?

Și exact ca în pilda hoțului, fără să vrea, Paul a ridicat ochii în sus, spre ceruri și în gând s-a rugat pentru ajutor și sfat înțelept. I-a mulțumit mătușii Smaranda pentru că l-a înțeles și i-a spus acele vorbe cu mult miez care au reușit să-l liniștească. Acum știa ce avea de făcut, cum să se poarte cu oamenii ca să-i fie bine. Adică cu nimic mai altfel decât până

acum. Nu-i reproșase acel prim secretar când el, Paul, a avut sarcină să-i ajute pe sondori că este prea milos? Și l-a și poreclit Milosul? Trebuie să facă la fel, să fie milos cu oamenii și să-i ajute după puterile lui.

În noaptea aceea, șopocăind ca să nu-i trezească pe copii, Paul a trebuit să o liniștească pe Ionela care, cu nasul în pernă, plângea, speriată.

— Stai liniștită, femeie. Uite, am primit sfatul cel bun de la tanti. Eu niciodată nu am supărat pe cineva doar așa, ca să arăt cine sunt și ce mare am ajuns. Că eu am ținut minte ce mi-a spus tata când am ieșit inginer: „Mă copile, o să ai de acum mulți oameni sub tine, pe care o să-i conduci. Dar să nu uiți că oricare dintre cei mai umili, cu doar patru clase primare, muncitor cu spinarea, ar putea să fie tatăl tău! Să te porți frumos cu tatăl tău, totdeauna!” Iar de plecat de la partid nici gând! De acolo drumul poate să fie doar în sus, cu avansare sau doar în jos, cu sancțiune. Și sancțiune se dă întregii familii. Ai suferi și tu și copiii, pe nedrept. Cale de dat din drum într-o latură nu-i! Trebuie să mergem înainte, dar să fim cu luare aminte.”

S-au liniștit, cât de cât, și și-au văzut de viață. Pe la începutul lui iulie Meseriașul a lansat o provocare, spre toți cei care participau la analizele lor periodice.

— Sarcina care mi s-a dat, mie și tovarășului director general, atunci când a venit dânsul la conducerea Centralei Siderurgice, a fost aceea de a aduce Combinatul la parametri proiectați, adică la o producție de 10 milioane de tone de oțel pe an. A venit timpul să ducem la îndeplinire această sarcină. Să începem pregătirile pentru proba de parametri.

— Da, trebuie să ne pregătim, zise directorul general. Demonstrarea parametrilor proiectați se face pe parcursul a trei zile consecutive în care trebuie să obținem aceeași producție orară sau zilnică, fără incidente și fără forțarea excesivă a utilajelor. Iată, proba de parametri derivă din îndeplinirea acestor condiții principale.

— Să facem niște calcule, zise Primul secretar. Câte zile de producție avem pe an, oficial?

— Tovarășe Prim secretar, sunt șeful Serviciului Plan, dați-mi voie să vă prezint cifrele oficiale. Noi suntem constituiți ca unitate cu foc continuu, ar trebui, așadar, să funcționăm non stop la capacitate. Aceasta înseamnă 365 de zile pe an. Totuși, cum aceasta nu se poate deoarece legea ne impune

să planificăm și să executăm lucrările de revizii tehnice obligatorii totdeauna socotim anul de plan cu 30 de zile sub cel calendaristic. Deci 335 de zile de muncă la foc continuu. Pentru a produce 10 milioane de tone de oțel lichid ar însemna să realizăm o medie de aproape 30 de mii de tone de oțel pe zi, mai exact 29.850 tone. Însă aici avem o strangulare importantă. Oala de turnare are capacitatea proiectată de 165 tone, o șarjă de oțel are această cantitate. Mai mult nu se poate din cauza podurilor rulante care nu permit o sarcină mai mare de 250 de tone în cârlig, adică încărcătura plus greutatea oalei și a grinzii la un loc. Din calcule reiese că dacă am funcționa în toate cele 335 de zile cu toate cele 9 convertizoare cu care suntem dotați am putea obține, teoretic, o șarjă medie de 158 de tone, deci ne-am încadra în toți parametrii. Dar suntem obligați de lege să facem reparațiile anuale la toate utilajele. Apoi mai avem niște limitări impuse de puțința de aprovizionare și depozitare a feroaliajelor, materialelor pentru fondanți și cărămizile de înzidire a oalelor de turnare și, la sfârșit, nu avem capacitate de evacuare a întregii cantități de oțel laminat pe cale ferată spre beneficiarii interni și spre porturile maritime pentru export. Putem atinge doar 86 la sută din capacitatea de 10 milioane de tone de oțel. Am pregătit un documentar în care sunt datele reale de producție și toate limitările care ne duc la nivelul pe care l-am arătat.

Primul secretar răsfoi dosarul care conținea demonstrația tehnică a performanțelor reale ale Combinatului. În anexe erau prezentate copii ale tuturor protocoalelor de atingere a parametrilor proiectați la principalele secții din fluxul productiv. După un timp, acesta zise:

— Totuși, demonstrația trebuie să o facem. Și trebuie să anunțăm ministerul, Comitetul Central, Cancelaria Guvernului, presa centrală și locală. Să o facem în cinstea zilei de 23 August, ziua noastră națională. Apoi vom începe demersurile la Comitetul de Stat al Planificării și la Guvern. Condițiile tehnice reale pe care le are Combinatul trebuie să fie prezentate și susținute cu competență. Trebuie să fim convingători. Nu putem lăsa să ni se dea sarcini de plan nerealizabile, ar însemna să nu dăm nici o șansă ca orașul să se dezvolte liniștit, iar pentru locuitori am crea probleme sociale. Și nu numai pentru cei direct implicați. Efectele negative ale unor cifre de plan nerealizabile s-ar extinde în industria orizontală, practic întreaga economie ar fi în suferință.

Directorul general fu de acord. Ceru compartimentelor să prezinte planul de acțiune, aprovizionarea, verificarea din timp a utilajelor, asigurarea schimburilor cu personal tehnic de asistență în toate cele 72 de ore ale probei de capacitate. Fixară zilele de 1, 2 și 3 august. Iar dacă proba nu ar fi reușit aveau destul timp să reia încercarea până la ziua națională.

O încercare grea veni peste familia lui Paul. Pe la începutul lui august Ionela a făcut un consult ginecologic și a fost diagnosticată cu cancer de gradul 2 la organele genitale. I s-a recomandat o internare la București, la spitalul oncologic sau la Cluj. Paul a luat legătura cu fratele său, Eugen și l-a întrebat ce șanse au pentru o internare acolo, la Cluj. Eugen avea un coleg de muncă a cărei soție era contabil șef la Institutul Oncologic. Au reușit să obțină o programare la consult la șeful secției chirurgie, aproape de 23 august. Până atunci Paul era programat în concediu, avea deja luat un bilet familial la un hotel al partidului, la Mamaia. Concediul nu a fost o reușită, Ionela era speriată și nu lupta de ajuns cu teama. Copiii au surprins-o de câteva ori plângând, iar Dana, care avea deja 16 ani, a fost cea care s-a ocupat mai mult de mama ei și de frățiorul care, la cei 6 ani, nu înțelegea mare lucru din ce se întâmpla în familie. În sfârșit, au plecat de la Mamaia și, după un popas de o zi, au luat drumul Clujului. La Constanța Paul a reușit să facă un plin de benzină. Asta însemna 50 de litri, un mare noroc dacă stai să te gândești că în toată țara benzina era raționalizată la 30 de litri pe lună. Dar Paul nu-și punea probleme. La Galați a mai făcut plinul și a luat încă două canistre de câte 20 de litri de benzină, totul îi ajungea lejer până la Cluj. Acolo Eugen făcuse rost și el de ceva benzină.

Consultul la Institutul Oncologic a fost o aventură, cu nervii tensionați pentru toți. Eugen, cu colegul său și cu Paul, au așteptat în cabinetul doctorului Petrescu până când acesta a consultat-o pe Ionela. Doctorul a revenit în cabinet și, din ușă, le-a spus bărbaților:

— E un cancer de toată frumusețea! Paul a făcut ochii mari, a spaimă, Ionela era în spatele doctorului și a auzit totul. A scos un țipăt scurt și și-a dus mâna la gură, ca o femeie de rând. Doctorul și-a luat seama și a încercat să dregă busuiocul.

— Dar 98 de cazuri dintr-o sută le-am rezolvat fără urmări. Deci nu vom avea probleme. Este bine să dăm lucrurile pe față, nu este nici

o pricină de îngrijorare. O spun cu mâna pe inimă, va fi o operație banală.

Însă răul fusese făcut. Ionela va intra, a doua zi, la consult la medicul anesteziat. Acesta promise instrucțiuni de la chirurg și a reușit să alunge suspiciunea fatalității în cea mai mare parte. De la spital Ionela a trecut pe la Dorina, cumnata ei, care lucra la oficiul județean de turism. Acolo, cât Ionela a povestit consultul la anesteziat, copiii au plecat, cu Diana, verișoara lor, să mănânce o înghețată la cofetăria din Piața Corvin. Au luat câte o cremă de șarlotă, că nu era periculoasă ca înghețata, pentru amigdale. Mezinul Pompiliu s-a înfruptat rapid din cupa ce i-a aterizat sub nas. Diana a atacat mai târziu crema aromată, dar de la prima linguriță s-a strâmbat:

— Măi, nu mâncați, șarlota asta nu e bună, are un gust ciudat! Și s-a dus cu paharul la tejghea, explicându-i vânzătoarei că ceva nu era în regulă.

— Domnișoară, crema este proaspătă, uite câtă lume servește și nu s-a plâns nimeni. Nu te cred, ești o mofturoasă.

Dar domnișoara a avut dreptate. Diana avea 17 ani, mai mâncase cremă de șarlotă, dar nici o dată nu a simțit un gust ciudat ca de această dată. Dana și Pompiliu se opriseră din consum, dar a fost prea târziu. Seara s-a declanșat boala. Crema aceea fusese făcută cu praf de ouă de rață, infestată cu salmonela. În noaptea aceea la spitalul de pediatrie au fost internați 120 de copii. Inclusiv cei trei copii ai lor. Toți au făcut diaree, vomă, temperatură ridicată. Cel mai rău i-a fost lui Pompiliu, cu 41 de grade. I-au făcut împachetări cu cearceafuri ude până când au reușit să-i scadă temperatura spre normal. Au mai stat la Cluj două zile până când copiii s-au făcut bine complet, apoi s-au pregătit de plecare. La 7 dimineața, la câteva zile după 23 august, Paul a încărcat bagajele în mașină, a golit o canistră de 20 de litri în rezervor și a tras mașina la scară. A oprit motorul în așteptarea copiilor și a Ionelei. Ea fusese programată pentru operație pe 10 septembrie, urma să revină la Cluj singură, cu trenul. Toată lumea a coborât, și-au luat rămas bun, s-au sărutat, copiii au urcat în mașină și Paul a dat o cheie. Nimic! Doar pornise mașina cu puțin timp în urmă!

— Ai înecat motorul! Ce ai făcut de nu pornește?

— Nimic, doar am pornit motorul și am tras mașina la scară. S-au sucit și s-au învățit vreo jumătate de oră, dar nu i-au dat de capăt. Până la urmă Eugen a plecat la cel mai apropiat service auto și s-a întors de acolo cu un mecanic. În scurt timp acesta a dat diagnosticul: demarorul este defect. Acum nu are ce să-i facă, dar dacă vreți neapărat să plecați la drum atunci mașina pornește împinsă. Mecanicul s-a urcat la volan iar frații au împins mașina cât le îngăduia curtea, adică vreo 5 metri. Motorul a pornit, mecanicul l-a turat de câteva ori și pe urmă i-a făcut un reglaj special ca să nu se oprească prea ușor. L-a instruit pe Paul să parcheze mașina numai pe pante astfel încât să poată porni fără efort.

Și au pornit la drum. Au prins vreo 3 bariere, acolo a staționat cu motorul la relanti. Cum benzina era scumpă, șoferii din fața și spatele lui l-au luat la întrebări că de ce risipește bunătatea de benzină. Paul le-a explicat necazul pe care-l avea și oamenii l-au împins după ce barierele s-au ridicat.

Așa era pe atunci: oamenii se ajutau unii pe alții! Și au ajuns cu bine la Brașov. Acolo au parcat pe dealul cetății, în pantă și au dormit o noapte la nașii lor, Mihai și Janeta. Paul a coborât în parcul central al orașului la o plimbare de seară, cu copiii. Ionela a rămas la odihnă și la povești. A doua zi dimineață au plecat la drum, fără incidente. Și au ajuns acasă, la Galați, spre seară.

Operația Ionelei a decurs fără probleme. Biopsia avea să spună ce stadiu a avut boala abia după 3 săptămâni. Emoțiile și teama au fost mari, a fiecăruia în parte, inclusiv a micului Pompiliu care venea lângă mama și o mângâia, apoi plângeau împreună.

Dar a fost bine. Verdictul final a fost: nevinovat, adică benign.

O altă aventură le iese în cale în ultimele zile ale lunii noiembrie, în același an 1988. Ionela trebuia să se prezinte la Cluj, la control postoperatoriu. Era frig, pe trenurile neîncălzite riscul apariției unor complicații era prea mare, așa că Paul a obținut un nou concediu și au pornit la drum cu mașina. Copiii au rămas acasă cu bunica Jenica. Frigul le-a creat probleme din nou, la intrarea în Tecuci mașina s-a oprit, pur și simplu. Motorul s-a stins, din mers. Nu a putut porni, dar norocul le-a surâs extraordinar: mașina se oprise în poarta unui service auto! Au chemat un mecanic în ajutor, acesta le-a pornit mașina la prima cheie,

dar a pus un carton în fața radiatorului. Frigul scăzuse temperatura în circuitul de răcire și motorul a reacționat la temperatura scăzută. Au mers mai departe fără probleme, însă la urcarea pantei peste Oituz au dat de gheață. Șoseaua era acoperită cu un strat consistent de gheață, soarele încălzea binișor la acea oră aproape de miezul zilei și apa curgea ușor pe șosea. Orice oprire la urcuș însemna un blocaj riscant, din cauza gheții. Cu motorul turat, la jumătatea urcușului pe acele multe serpentine motorul s-a supraîncălzit și apa de răcire a început să fiarbă. Paul a deblocat capota mașinii și aburul a ieșit, acoperindu-i parbrizul. A continuat urcușul până în vârful muntelui, a oprit în curtea restaurantului „La Lina”. A constatat că supra încălzirea s-a datorat acelui carton pus de mecanicul auto la Tecuci, în fața radiatorului. A așteptat o vreme să se răcească motorul, a completat cu apă de izvor pierderea prin fierbere și a plecat la drum. Au ajuns cu bine la Cluj, sâmbătă seara. Duminică, Paul nu avea dreptul să circule, era săptămâna mașinilor cu număr par. Ziua a trecut relaxându-se cu toții, dar spre seară a început să ningă. Cu fulgi mari, apoi pe la zece ninsoarea s-a transformat în lapoviță. Dimineața străzile Clujului erau acoperite cu un polei ușor, care s-a spart în două ore sub roțile mașinilor. Paul a urcat dealul până la Institutul Oncologic fără probleme. Consultul la medicul chirurg a durat puțin, evoluția postoperatorie era bună.

La ora 10 erau gata de drum. Urcușul pe dealul Feleacului a fost dificil. În fața coloanei de câteva sute de mașini mergeau două camioane care împrăștiu nisip cu sare, la lopată, pe ambele benzi de circulație. Mergeau încet, doar cu 5 kilometri la oră, așa că din cauza aceasta au ajuns la Turda, cale de circa 40 de kilometri, după 2 ore. Dar dincolo de Feleac șoseaua era bună, chit că ploua destul de tare, pe anumite porțiuni.

Paul a mai dat o probă de îndemânare la traversarea Pădurii Bogății, dincolo de Sighișoara. Prin pădure șoseaua era acoperită cu gheață, apa curgea pe deasupra stratului alunecos, iar mașinile mergeau încet, cu 10 – 15 kilometri la oră. Această piedică i-a întârziat destul de mult, la Brașov au intrat în casă la nași la ora 16,00. Deci au făcut drumul de 300 de kilometri de la Cluj la Brașov în 6 ore!

Noaptea se lăsa peste oraș, iar din cer începuse să cadă zăpada! Nana Janeta i-a pus la masă, au servit o ciorbiță de cartofi, cu tarhon. În timp ce mâncau, neliniștea a dat peste Paul.

— Sărut mâna pentru masă, dar noi plecăm! Trebuie să fiu mâine la serviciu, a început să ningă, riscăm să rămânem în Braşov dacă va cădea zăpadă multă.

— Măi copii, este periculos să porneşti la drum noaptea, iarna. Uite cum ninge! Şi ce dacă nu veţi pleca cu maşina, mâine? Luaţi trenul, maşina rămâne aici, în grija noastră şi o veţi lua mai târziu, când se face vremea bună!

— Nu, tanti, nu! Trebuie să plec acum. Ceva îmi spune că va fi bine, că vom ajunge acasă fără probleme. Gata, plecăm.

Şi au plecat. În două ore au traversat Oituzul şi au ajuns la Oneşti. La 25 de kilometri de Braşov şoseaua era uscată. Şi aşa a fost tot drumul, până la Galaţi. Din Oneşti au sunat înapoi la Braşov şi au anunţat că drumul este foarte bun, că nu sunt probleme. Doar la intrarea în Galaţi, în curba largă de pe malul bălţii Cătuşa, Paul a aţipit o fracţiune de secundă. S-a trezit pe contrasens, noroc că erau 2 benzi pe ambele părţi ale şoselei, era ora 10 seara şi circulaţie de loc. A tras de volan şi a revenit pe banda lui, apoi au ajuns acasă.

Aşa s-a încheiat acel an dificil, plin de evenimente care mai de care, bune şi rele.

Dar totul e bine când se sfârşeşte cu bine!

Capitolul 9

ÎNCEPUTUL SFÂRȘITULUI

Sfârșitul de an a fost liniștit. Părea că greul a trecut. Însă Ionela se purta cu multe rețineri, a luat foarte în serios toate indicațiile și recomandările medicilor pentru a duce o existență preventivă, fără excese de nici un fel. Așa că nu s-au înscris la revelionul organizat la restaurant pentru activul de partid și cadrele din conducerea diferitelor întreprinderi. Acolo s-a distrat elita orașului, pentru ultima oară...

Paul și familia au stat liniștiți acasă. Nu-i părea rău că n-au fost împreună cu colegii la trecerea peste ani, ca altă dată. Dar echipa nu mai era aceeași. Florentin marinarul a plecat din Galați în noiembrie 1988. L-a ajutat Meseriașul să se întoarcă în județul natal, să fie alături de părinții bătrâni și bolnavi. Familia avea nevoie de el, acolo. Și i s-a oferit postul de director adjunct al Bazei Județene de Aprovizionare Tehnico – Materială, unitate care funcționa ca un distribuitor de produse industriale către micile întreprinderi locale. Plecarea lui a fost grăbită de decesul subit al directorului acelei baze cu sediul în Târgu Mureș. Baza rămăsese fără conducere. Altă înstrăinare a venit de la Angela și soțul ei, Jan Cocârjan. Aceștia au intrat într-un cerc de medici prin intermediul unui chirurg, fost coleg pe vremuri cu Jan, în echipa de rugby a Bârladului.

După sărbători viața a continuat pe același fâgaș de restricții. Însă apăruse o speranță, o zare de lumină declanșată de un zvon ce se întindea prin țară. Se spunea pe la colțuri că Marele Conducător a achitat datoria

externă, dintr-o singură lovitură, vânzând o parte din rezerva națională de aur a țării. Asta nu era o problemă care să genereze grijiile omului de rând. Țara avea rezerve de aur, nu degeaba moșii cântau și acum „Munții noștri aur poartă, noi cerșim din poartă-n poartă”. Oamenii așteptau ca, de la o zi la alta, galantarele magazinelor să se umple din nou cu bunătăți, iar belșugul și bunăstarea să se reverse peste oameni. Zilele treceau, se făceau săptămâni, apoi luni, iarna a făcut loc primăverii și iarba câmpului a adus hrană ușoară pentru flămânzi: urzici, pădărie, spanac, ridichi și ceapă verde, brânză proaspătă...

Prin Combinat oamenii ridicau glasul: cât mai durează? Până când? De ce? Însă autoritățile nu se alarmau, nu se punea problema că lucrurile ar putea lua un curs neliniștitor. Deși motive ar fi fost. De câțiva ani în URSS se dezvolta perestroika, un fel de program de relaxare socială, dar care nu prea aducea cine știe ce schimbări în viața oamenilor. Socialismul european era împins spre această perestroikă, țările din siajul Moscovei au luat măsuri de creștere a libertăților cetățenești. Se pare că poliția politică a devenit mai îngăduitoare, deschiderea spre occident din ce în ce mai largă. Țările din centrul Europei erau mai relaxate, românii noștri care prindeau o excursie în Iugoslavia sau în Republica Democrată Germană vorbeau cu mare admirație despre belșug, civilizație, libertate. Și în sistemul socialist – că termenul de „lagăr” socialist fusese abandonat în România – țara noastră era arătată cu degetul ca dictatură recalcitrantă. Ceaușescu nu se supunea Moscovei, juca pe cont propriu! Se răspândeau zvonuri că umbla să înființeze o bancă internațională pentru țările lumii a treia, ceva care să contracareze Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional. România ieșise de sub protecția Statelor Unite ale Americii, relațiile diplomatice s-au înrăutățit până acolo că România a renunțat, de la sine putere, la statutul de țară favorizată ce-i fusese acordat mai de mult.

Cert este că lumea prinsese esența: că Ceaușescu nu avea de gând să facă traiul mai bun, el urmărea să pună banii țării la talpa acelei bănci internaționale cu ajutorul căreia voia să... Dictatorul știa ce! Pe de altă parte perestroika din URSS a determinat inițierea unor tratative secrete între URSS și Statele Unite ale Americii. S-a convenit ca tratativele pentru reîmpărțirea sferelor de influență să aibă loc la Malta, în toamna anului

1988. România nu se putea aștepta la nimic bun din partea celor două puteri, relațiile sale directe fiind dintre cele mai rele în ultimii ani, de la 1968 încoace.

Însă frământările mondiale nu-l interesau prea mult pe Paul. Atenția lui a fost distrasă de o problemă de familie, destul de gravă, ce a apărut recent. Pe la începutul lunii mai s-a îmbolnăvit tatăl Ionelei. Avea crize de fiere. În câteva secunde de criză, temperatura îi urca la 40 de grade și chiar mai mult. L-au internat, cu recomandările unor cunoștințe, la spitalul militar, acolo se spunea că este cel mai bun chirurg din Galați, la data aceea. Medicul Bumbac l-a operat pe tata socru.

— Operația a reușit, dar să vedem cum va trece peste perioada de recuperare. Noi, aici, la spitalul militar nu avem dotări pentru recuperare și reanimare deoarece militarii noștri contractează doar boli ușoare, fiind tineri și viguroși. Iar cazurile mai complicate le trimitem la București.

— Ce ai găsit la tata, a întrebat Ionela?

— Se pare că tatăl dumneavoastră a fost operat aici, la acest spital militar, în septembrie 1944. Asta este ce mi-a povestit pacientul, înainte de operație. O schijă i-a perforat stomacul și i s-a tăiat atunci o bucată din duoden. Pe locul gol i-a crescut ceva, în timp. Această masă a ajuns să-i strângă colecistul și când lichidul produs nu se mai putea deversa pe canalul coledoc pacientul intra în criză. Noi am făcut o legătură artificială, folosind un tub special, ocolind masa de material crescut acolo, pe spațiul duodenal. Acum va fi bine.

— Dar masa asta, excrescența, de ce natură o fi? N-ai luat o biopsie?

— Nu, este riscant, dacă este o masă malignă se poate declanșa procesul de metastază. Așa că am lucrat cu grijă, ocolind zona periculoasă.

Evoluția bolnavului a fost bună, două zile. Dar în cea de a treia noapte i-a fost rău. Secția nu avea asigurat serviciul de noapte cu medic de recuperare. Un tânăr bolnav, cu un picior în ghips, s-a deplasat șontâc afară din pavilion și a reușit să cheme medicul de gardă din pavilionul central. Care i-a dat bolnavului un calmant și un somnifer. A doua zi tata Cristea a relatat acest incident, dar nu a reclamat lipsa de supraveghere medicală noaptea. Cumnatul Costel avea în Galați o prietenă, asistentă la spitalul județean. Aceasta l-a convins că bolnavul trebuie transferat de la spitalul militar la cel județean pentru că acolo

poate beneficia de mai bună îngrijire. Ceea ce Costel a făcut, dând semnătură.

— Știți că vă asumați o mare responsabilitate? Că o dată transferat de aici noi nu mai avem nici o obligație medicală, conform legislației? Acolo aveți pe cineva care să se ocupe de tatăl dumneavoastră?

— Da, avem, spuse Costel, gândindu-se la Sanda, prietena lui.

Dar nu a fost așa. La spitalul județean bolnavul a fost internat la reanimare, dar acolo nici un medic nu l-a luat în primire. Doar Sanda venea, din când în când, să-i schimbe pansamentul. Și doar atât. La reanimare, în salonul unde tata Cristea ocupa un pat, erau internați 2 bărbați, operați recent. Noaptea se petreceau lucruri ciudate. Deoarece soneriile de apel către asistente nu funcționau, bolnavii foloseau o metodă ciudată pentru a chema ajutoare. Ei aruncau borcane goale, pe cimentul culoarului, iar zgomotul de sticlă spartă ținea loc de sonerie de alarmă. Prima dată când a auzit acest zgomot și gemetele vecinului de salon, tata Cristea s-a speriat. A doua sperietură s-a produs în zori, când vecinul cu dureri din patul alăturat a fost găsit mort de asistenta care venise să aducă dozele de medicamente pentru dimineața respectivă. Ea a început să țipe chemând ajutor, s-a produs multă agitație până când s-au liniștit lucrurile, o dată cu evacuarea decedatului la morgă. Dar tata Cristea a intrat în panică și apoi și-a pierdut cunoștința. Așa l-a găsit Sanda, asistenta care și-a asumat răspunderea de a-l îngriji. Ea a apelat la câțiva chirurghi, dar nici unul nu l-a trecut pe lista de pacienți. Atunci Sanda l-a sunat pe Costel și i-a relatat situația. Acesta a apelat la Paul și la soră-sa, Ionela. Situația devenea critică. Paul și-a adus aminte că Jan Cocârjan, soțul Angelei, avusese un coleg în echipa de rugby Rulmentul Bârlad care, acum, era medic chirurg la spitalul județean Galați. Au reușit să ajungă la el, la secție și l-au rugat să vină să vadă ce se întâmplă cu bolnavul. Doctorul l-a scos din starea de semileșin în care era bolnavul și l-a transferat în secție, într-o rezervă cu două paturi. Acolo au făcut veghe de noapte vreo patru zile Paul și mama soacră, pe rând, până când moșul și-a revenit aproape total. Apoi a fost mutat într-un salon comun, cu bolnavi aproape de vindecare. La trei săptămâni de la operație tata Cristea a ajuns acasă, la fiică-sa Ionela. Mama soacră a reușit să se liniștească și ea, apoi, după o săptămână, Paul i-a dus acasă, la Bârlad, cu mașina lui.

În perioada cât a stat la ei, mama soacră a istorisit o întâmplare care îi crease o stare intensă de frică. O vrăbiuță slabă, numai piele și os, venea de câteva ori pe zi la geamul lateral al balconului și lovea sticla cu ciocul, insistând să o spargă. Paul a văzut scena cu ochii lui, iar vrăbiuța cu greu se lăsa alungată. Dar revenea repede și o lua de la capăt. Paul a examinat sticla pe ambele părți, a spălat locul cu o cârpă înmuiată în benzină sperând să îndepărteze pasărea. Dar ea a dispărut brusc doar în ziua când tata socru a fost transferat la salon. Mama soacră a decretat că acea pasăre era un semn, era piaza rea care prevestea moartea soțului ei. Paul a încercat să alunge acest gând rău, dar nu a reușit mare lucru. Era greu să lupți cu femeile speriate și superstițioase.

La începutul lunii august lucrurile reveniseră iarăși la normal. Ionela trebuia să se prezinte la Cluj, la Institutul Oncologic, pentru control la un an de la operație. A plecat cu trenul într-o sâmbătă dimineață, iar Paul a rămas acasă cu copii. Pe la ora prânzului, când a venit o fugă ca să dea de mâncare copiilor, a găsit-o pe Dana agitată.

— Tată, lui Pompiliu îi este rău, are temperatură mare. Paul i-a pus termometrul. După doar două minute temperatura i-a crescut la 40 de grade și două liniuțe. I-a înfășurat brațele și picioarele cu prosoape ude, reci, și a plecat cu el la spitalul de copii. Când l-a luat pe copil în brațe acesta a țipat tare, acuzând dureri la cap și ceafă. Paul s-a speriat. Dacă sunt simptome de meningită, ce se face el singur?

A ajuns la spitalul de copii la ora 14,00. Medicii au plecat acasă devreme, era sfârșit de săptămână, cald, senin, numai bun de o ieșire la un mal de apă sau la munte. În spital era o singură doctoriță de gardă și era plecată în secții, la vizită. Paul a rugat o asistentă să meargă să caute doctorița și să-i spună că a venit cu copilul cu temperatură mare, de 41 de grade. Ar fi plecat el prin spital, dar unde să o caute? La ce etaj? Asistenta nu i-a dat voie să plece de la camera de gardă, că dacă copilul are o boală contagioasă? Știi dumneata ce înseamnă asta? Sâmbătă să bagi spitalul în carantină? Și să chemi ajutoare pentru dezinfecție?

A înțeles că trebuie să aștepte acolo, poate totuși va veni doctorița să-l ajute. S-a așezat pe un scaun, cu Pompiliu în brațe. Frigea. L-a învelit cu prosopul de plajă în care-l adusese înfășurat și a stat liniștit,

legănându-l. Fără să știe de unde, i-a venit deodată să se roage. A închis ochii și s-a așezat, în gând, în genunchi în fața lui Dumnezeu.

Doamne, știu că te-am părăsit de mult. Știu că am uitat de tine. Și mai știu că am făcut multe greșeli în viața mea, până acum. Dar, uită-Te la mine, Te rog! Am avut boala soției, ne-am speriat foarte tare. Dar nu s-a confirmat, a scăpat doar cu operația. Apoi s-au îmbolnăvit copiii, cu acea intoxicație cu salmonela. Pompiliu, acest puiut drag al meu, m-a speriat foarte tare. Știi cum tremura cu tot corpul arzându-i la 41 de grade temperatură? Dar m-ai ajutat și cu el. Eu nu Ți-am mulțumit și iar m-ai pedepsit, cu defecțiunea mașinii. Apoi, la sosirea în Galați m-ai salvat din nou, adormisem la volan și puteam să mor. Și cu tata socru, ce mult ne-am chinuit, trei luni încheiate! Cu vrăbiuța aceea numai piele și os, care bătea ca nebuna, să spargă geamul. Și nu pleca, oricât am alungat-o. Chiar să fi fost o Piazărea, cum a zis mama soacră? Și acum cu copilul, din nou. Nu-mi da, Doamne, mai mult decât pot duce! Te rog! Îți mulțumesc că m-ai ajutat de atâtea ori și îmi cer iertare că nu Ți-am mulțumit, până acum. Te rog, Doamne, nu mă pedepsi, vezi-mă că sunt doar un om. Că n-am făcut rău nimănui ci am încercat să ajut, după puterile mele. Iartă-mă, Doamne, iartă-mă! Vindecă-mi puiutul, nu lăsa să sufere el, dă-mi mie pedeapsa care mi se cuvine!

Și atunci a apărut la capătul culoarului doctorița de gardă. Venea bodogănind, singură. S-a oprit în fața lui Paul și l-a întrebat:

— Ce are copilul?

— Doamna doctor, avea 40,2 grade temperatură la ora 13,45. Acuză dureri de cap și de ceafă. M-am speriat să nu fie meningită!

— Ce? Meningită? Vrei să mă omori? Nu-i destul că sunt singură în tot spitalul, acum mă ataci și cu o boală cumplită? Stai acolo, cu copilul, eu nu te ating nici pe dumneata, nici pe el.

A intrat în cabinet și a ieșit de acolo cu masca pe figură, cu mănuși chirurgicale pe mâini, cu un termometru într-un borcan de sticlă, cu apă.

— Pune-i copilului termometrul în fund. Și roagă-Te lui Dumnezeu să nu fie meningită!

La glasul doctoriței, Pompiliu s-a trezit. Adormise în brațele tatălui. A scâncit ușor când Paul i-a pus termometrul, apoi a stat liniștit, culcat pe burtă pe picioarele tatălui. Paul i-a scos termometrul când a strigat doctorița la el, din cabinet.

— Cât are?

— Nu are, doamna doctor, 36,5 asta arată termometrul. Și nici nu mai frige! Cred că Dumnezeu mi-a ascultat ruga! Mulțumesc, Doamne!

Doctorița a venit lângă el, i-a luat termometrul din mână și a mirosit bulbul magnetic:

— Da, l-ai pus bine. Credeam că nu l-ai introdus în anus și de aceea nu are temperatură. Ia să văd.

A pus mâna pe capul copilului, l-a palpat la fălțuțe, după urechi, i-a adus barba până la piept, apoi i-a tras capul pe spate.

— Te doare, puiule? Spune drept!

— Nu, nu doare!

— Pleacă, om nebun, de aici, mă sperii cu meningita de să-mi sară inima din piept. Pleacă din spital și lasă-mă în pace. Hai, ieși!

Paul a plecat fericit. Niciodată nu L-a simțit pe Dumnezeu atât de viu în preajma lui. Pe tot drumul până acasă i-au curs lacrimile fără să vrea. Dar s-a simțit ușurat. Când i-a spus Dănuței că Pompiliu n-are nimic s-a liniștit și ea. Avea ochii roșii, plânse acolo, singură, în casă.

L-a culcat pe copil și s-a lungit și el alături. Dana s-a cuibărit și ea la picioarele lor. Așa au dormit până la 10 seara când a sunat telefonul. Era Ionela, a ajuns cu bine la Cluj. Eugen a așteptat-o la gară.

— Voi cum sunteți? Bine?

— Da, mamă, suntem bine, tocmai ne-am culcat, Pompiliu a adormit. Vorbim mâine, pa, pa, noapte bună!

— Bine ai făcut, tată, că nu i-ai spus de Pompiliu, că s-ar fi speriat și știi cum e mama!

— Da, copii, hai să mâncăm ceva și apoi să ne culcăm.

Paul a pus de un ceai, a pregătit niște sandviciuri și la ora 11 din noapte s-au culcat la loc. El a mai stat o vreme, a fumat o țigară pe balcon, a privit cerul senin spuzit cu stele. A aruncat țigara și acolo, sub boltă, s-a închinat făcându-și cruci mari și a repetat de multe ori „Îți mulțumesc, Doamne! Îți mulțumesc, Doamne!”

Când s-a întins în așternutul lui pacea l-a învăluit ca un acoperământ minunat, liniștitor. A adormit convins că în ziua aceea L-a simțit pe Dumnezeu Tatăl Ceresc.

Din ziua aceea Paul a devenit credincios.

Capitolul 10

SFÂRȘIT DE EPOCĂ

Pe la mijlocul lunii martie 1987, într-una din acele zile când nu-ți vine să faci nimic altceva decât să dormi, somn fără vise, ore în șir, iar când te trezești, să te vâri iute la loc în pat ca să nu-ți scape somnul, deci într-o zi plină de lehamite când stai și te întrebi ce anume ar putea să te irite în așa hal încât să ieși din starea de amorțeală și să te apuci să faci ceva util, cu pasiune, într-o zi când ploaia cerne picuri fine, luate de vântul care te pătrunde peste tot, ei bine, într-o astfel de zi Paul venea zgribulit dinspre anexa turn. Urcă treptele spre ușa Comitetului și se bucură când portărița îi deschise înainte ca el să apuce să pună mâna fără mănuși pe clanța udă și rece de la ploaie.

— Tovarășe secretar, un domn vă așteaptă aici, pe hol, de două ceasuri. Zice că nu pleacă până nu vă spune ceva foarte important. Priviți-l, dânsul este.

Bănuind că el este cel pe care îl aștepta, un individ cât Paul de înalt, îmbrăcat cu haine boțite, zvântate în timpul cât a stat în așteptare, cu un fular uriaș înfășurat în jurul gâtului peste gulerul hainei din stofă bleu marin, făcu câțiva pași în întâmpinare.

— Sunteți secretarul cu...

— Da, eu sunt. Cu ce vă pot fi de folos? Paul l-a luat destul de brutal în primire, voia să scape mai repede și să intre la el în birou, să încuie ușa pe dinăuntru și să zacă pe scaunul de la birou, fără chef și nemișcat, până

se găta programul și pleca acasă să se bage într-o cadă cu apă fierbinte care să-i spele sila adunată din oboseala muncii făcute doar din obligație. Dar nu avu parte.

— Sunt directorul comercial al întreprinderii de vase emailate din Sighișoara. Sunt la limita existenței, dacă nu mă ajutați cred că... deoarece eu nu văd nici o ieșire!

Starea de neputință și de scârbă îl părăsi pe Paul brusc. L-a trezit disperarea din glasul tânărului de o seamă cu el. Dintr-o dată deveni interesat, nu putea trata cu insensibilitate o asemenea declarație tristă, deși laconică.

— Pofțiți la mine în birou, să nu stăm aici pe hol, în frig.

L-a invitat să stea jos, lângă masa de consiliu – avea și el o asemenea masă la care puteau să stea 12 persoane. Împinse lângă scaunul tânărului caloriferul mobil, cu ulei, îi dădu drumul pe treapta maximă ca să se încălzească rapid, apoi sună la cantină și ceru două cafele și un ceai cu lămâie.

— Lenuța, și, vezi, poate-mi prăjești și două felii de pâine și pui lângă ele și un cub de unt. Și vino cât de repede poți că sunt rebegit de frig. Și-mi stă gripa deasupra capului, gata să mă înghită.

Dar comanda aceasta specială nu era pentru el. I-a venit așa, să ceară ceai fierbinte și pâine prăjită cu unt ca să-l aducă la viață pe disperatul de la castelul care-l adăpostise pe vremuri, în temniță, pe Vlad din neamul Drăculeștilor, spaima osmanlâilor.

— Spuneți ce vă doare.

— Mă cheamă Ion Ciotloș, sunt director comercial de doar șase zile. Săptămâna asta luni dimineață, când intram la fabrică m-a luat directorul cu mașina și m-a dus la Primărie. Acolo, primul secretar al municipiului nostru, Sighișoara, mi-a întins mâna m-a felicitat pentru numirea în funcția de director comercial și m-a trimis la Galați. „Ai delegație, împuternicire, specimen de semnătură, ai și 500 de lei avans de deplasare. La ora 10 ai tren spre București, din Ploiești te descurci să ajungi până deseară la Galați. A trecut aproape întreg trimestrul I, noi n-am primit un gram de tablă laminată la rece din repartitia pe anul acesta, planul la export nu-l mai facem, iar județul ne sancționează pe toți. Fără tablă de la Galați nu te întorci! Ai termen cât îți ajung banii,

după aia dacă n-ai obținut tablă te duci mai departe în lume, doar să dai un telefon unde să-ți expediem familia pachet.” Și de 6 zile stau pe la uși și primesc numai sictiruri. Banii i-am terminat, azi noapte am dormit în gară, pe la 5 m-au dat afară și de acolo, am venit pe jos până aici, iar vestitul Sorin Sorescu de la Desfacere mi-a zis că degeaba stau, că nu mai pup nici un gram de tablă până la vară.

Paul deschise calculatorul. De fapt era doar un terminal cu un capăt din Progliv, programul de livrări. Tastă denumirea întreprinderii și așteptă să treacă timpul de căutare. Din o mie de tone repartizate în anul precedent restanța de livrat este de 700 de tone. Iar pe anul în curs, dintr-o repartiție egală cu cea din 1986, nu s-a livrat nimic. Când forma numărul lui Sorescu ușa s-a deschis și Lenuța de la bucătărie intră cu tava cu cele comandate. Puse tava pe masa de consiliu și, la semnul lui Paul, îl servi pe Ion Ciotloș cu ceai, pâine prăjită și unt. Paul scoase din sertar borcanul cu zahăr și Lenuța îl puse în față musafirului. Între timp Sorescu răspunse la telefon.

— Spuneți, tovarășe secretar. Dar după cum știți, dumneavoastră și cu mine nu avem nici un drept să servim cu tablă pe nimeni, livrările se hotărăsc dimineața, la comandament.

— Da, știu poezia ta. Dar ți-am spus că am pile prin secții, eu am lucrat și la LBR, dacă te dovedesc că livrezi cuiva în afara listei stabilite îți iei tălpășița din Galați și pleci, cu familie cu tot, unde-ți vezi ceafa! Și să nu cumva să te oprești în târg la Sighișoara că acolo temnița lui Țepeș Vodă te așteaptă. Spune-mi, chiar nu vrei să dai nimic acestor crățițari? Nici anul trecut nu le-ai dat repartiția și anul ăsta i-ai programat la capitolul „sictir”. Ce ai de zis?

— Nimic. Asta-i. Poate nea Mircea să aibă o rezervă la dispoziția lui, eu nu primesc favoruri, știți foarte bine. Și chiar dacă aș primi, aș refuza, că toți șefșorii ca dumneavoastră mă pândesc să-mi ia gâtul.

— Bine. Nea Mircea e pe aici? Ce știi? Spune cinstit!

— E la Constanța. A plecat de două ceasuri.

Paul închise. Apoi sună la secretariatul directorului general.

— Șeful este?

— Tovarășe secretar, este ora pe care o știți. Nici la TO nu răspunde. Și închise. Paul se uită la ceas, era doar 14,30.

Ion Ciotloș terminase ceaiul și feliile de pâine, a atacat și o ceșcuță cu cafea. Paul îi zise:

— Mergem la masă, apoi la 15 și 20 de minute mergem la directorul general. Te rog să nu scoți o vorbă, în continuare. Mă doare capul și sunt în acea dispoziție în care aș bate pe cineva. N-ai pățit niciodată așa ceva?

La ora declarată a intrat direct în biroul directorului general, cu toate protestele secretarei. Și l-a tras și pe Ion Ciotloș după el. DG-ul vorbea pe TO. Paul a făcut un pas înapoi, dar directorul general i-a făcut semn să intre. Au intrat și s-au așezat la mäsută.

— Cred că frige tare, tovarășe secretar. Până acum nu ați abuzat de promisiunea mea niciodată. Ce s-a întâmplat?

— Omul acesta este director comercial la Vase Emailate Sighișoara. Această întreprindere are o repartiție de tablă la rece din categoria „sictir”. De azi este bejenar prin țară. Caută loc de muncă și casă pentru el și familia lui. Credeți că îl putem ajuta?

DG-ul umblă la tastatura terminalului. Avea și el aceeași facilități ca și Paul. Văzu ceea ce a văzut și Paul. Fluieră a pagubă, la fel cum făcuse și Paul, cu un ceas în urmă. Și exact la fel ca și Paul a pus mâna pe telefon și l-a sunat pe nea Mircea, directorul comercial.

— Nea Mircea, n-ai plecat la Constanța? Bine. Acum, dar acum, cele 6 vagoane cu tablă la rece de pe ultima poziție din lista de azi o redirigezi la Sighișoara, la crătițari. Și spune-i lui Sorin că dacă-l mai prind că dă toată repartiția crătițarilor numai celor de la Focșani îl trimit la pușcărie. Și pe directorul lui la fel. Ce mama dracului, nea Mircea, dacă ai neamuri la Focșani trebuie să faci din orașul acesta un centru de redistribuire a tablei laminate la rece? Nu primesc explicații și nici scuze. Comunică la ajustaj că directorul comercial de la Sighișoara are împuternicire de la mine să supravegheze încărcarea și expedierea. Și mai comunică-i lui Dorzan să nu facă talente cu podurile rulante, știe el despre ce este vorba. Și să-i faceți omului ăsta de la Sighișoara un marșrut, să ajungă marfa în 24 de ore. Iar luna viitoare îi mai dai 6 vagoane, tot la fel cu marșrut.

— Mulțumesc.

— Știi ce ai de făcut, da? Succes și primește scuzele mele în numele sistemului!

— Aș putea îndrăzni încă o rugămintă?

— Da, ce mai e?

— Puteți vorbi la CFR să-mi dea voie să însoțesc vagoanele până acasă într-o cabină a frânarului? Că nu mai am nici un ban și nu știu cum ajung acasă.

— Uite, 200 îți ajung? Mi-i dai săptămâna viitoare când vii după marfa pe care ți-am promis-o. Și pentru că știu că vrei să mă corupi cu un cadou, adu-i fetei ăsteia de la secretariat un set de 4-5 ibrice pentru cafea, de diferite mărimi. Bine? Nimic în plus.

Când au ieșit din anexa turn, un petic de cer se înseninase și o rază de soare căzu peste ei. Ion Ciotloș arăta a om, nu mai era o curcă plouată, deznădăjduită. Nu spuse decât atât:

— Cât de ușor este să faci binele!! N-am să uit niciodată!

— Iar răul poate să-ți atârne de picioare ca plumbul!

Fapta aceasta de bine i-a legat într-un fel de prietenie, fără efuziuni sau tamtamuri.

În primele zile ale lui septembrie 1989 Ion Ciotloș a intrat, la ora 11, în biroul lui Paul și, foc de supărare, l-a invitat să-i arate ceva urât, de nedescris dar și de netolerat, în laminorul de tablă groasă.

— Ce poate fi așa de grav? Și apoi, de unde până unde la tablă groasă, că n-ai repartiție acolo?!

— Haideți repede, că o să vedeți și vă veți convinge singur, zise Ion, grăbindu-se...

Pe drum, într-un loc pustiu pe trotuarul dinspre nordul Combinatului Ion se opri și începu să spună.

— V-am scos din birou că precis aveți urechelnite. Știți că Sighișoara este un oraș sășesc. Mulți au plecat în Germania, dar mai există destui. Aceștia au adus ori au primit de la rudele lor de acolo partea electronică de la antene tv de tip parabolic. Acum sunt o mulțime de antene, lumea privește la televizor o mulțime de posturi internaționale. Vreau să vă povestesc ceva grav, ceva ce nu am văzut eu, cu ochii mei, dar toată lumea din Sighișoara vorbește. La aniversarea a 40 de ani de la înființarea Republicii Democrate Germania s-au organizat mari festivități. La ședința solemnă a partidului comunist german democrat a participat și tovarășul nostru, Ceaușescu. Când a intrat la tribună a fost huiduit. Cică a trebuit să părăsească sala. Ceva rău ni se pregătește. Lumea spune

că socialismul va cădea, că ce s-a întâmplat deja în Polonia, Ungaria, Cehoslovacia se pregătește și la noi. Trebuie să plecați din partid. Va fi rău de toți activiștii. Mi-ați făcut un mare bine când am fost în cumpăna vieții mele, acum este cazul să vă întorc binele. Vă avertizez foarte serios, vor veni evenimente urâte, ar fi bine să faceți tot posibilul să nu vă implicați nici dumneavoastră, nici familia.

— Ioane, îți mulțumesc pentru avertisment. Te cred, simt că ceva plutește în aer. Dar nu am ce să fac. Orice tentativă de a scăpa poate avea repercursiuni asupra familiei mele. Și nu numai. Apoi, nu știm ce va fi și cum vor evolua lucrurile. Eu mă bazez pe faptul că am conștiința curată. Nu am făcut rău nimănui, totdeauna am ajutat cât am putut. O să vedem ce va fi. Mulțumesc și te rog, nu plimba vorba despre ce se spune despre 30 august și huiduieli. Poate fi periculos pentru tine. Acum hai să intrăm la laminorul de tablă groasă ca să salvăm aparențele.

Ar fi vrut să asculte posturile clandestine de radio, să audă cu urechile lui ce se întâmplă. De la serviciu a plecat cu mașina lui la unchiul Marian. A găsit-o pe mătușa Smaranda singură. A intrat direct în subiect.

— Mătușă, ce mai spun prietenele matale Atena și madam Patrichi despre posturile astea de radio, Vocea Americii și Europa Liberă?

— Măi, nepoate, nu știu. Că m-am certat cu ele săptămâna trecută și le-am spus că nu vreau să știu. Noi am trecut prin război, Marian al meu a fost prins în încercuire la Odessa, numai inima mea știe prin ce frică am trecut. Acum nu mai vreau să aud de rău. Fie ce-o fi, să vină ce-o veni, dar nu vreau să știu dinainte. Că va fi rău, asta o spune toată lumea. Tu să ai grijă, vezi-ți de familie, de copii.

Furtuna din Europa socialistă nu se auzea în România lui Ceaușescu. În Ungaria, la 16 iunie 1989 a avut loc o manifestație publică, cu peste două sute de mii de oameni care au participat la reînhumarea victimelor din 1956. Polonia deja trecuse la măsuri democratice, încă din vara acelui an, 1989. La Praga, în iunie 1989, după Scrisoarea celor 77, vântul reformator prindea putere. Se pregătea detronarea partidului comunist. La 18 octombrie președintele partidului comunist german, Erich Honecker își dă demisia, încep protestele de stradă în Germania de est.

În România lumea se pregătea să-l realeagă pe Ceaușescu în fruntea Partidului Comunist! Partidul organizează adunări generale speciale

în toate organizațiile sale pentru reconfirmarea tovarășului în fruntea partidului și a țării. La noi nimic nu se schimba. Activiștii de partid participă la aceste adunări speciale. Ei trebuie să asigure succesul, liniștea, acceptarea.

Paul participă la adunarea care a avut loc la una din direcțiile de sinteză ale Combinatului. Este ales în prezidiul adunării, împreună cu directorul instituției și alți oameni de încredere. După citirea textului standard se fac înscrieri la cuvânt. Trec primele 3 recitări pe tonalitatea cunoscută, apoi la al patrulea cuvântător începe dizidența. Da, suntem de acord cu realegerea dar să fie mai multă mâncare pe piață. Să terminăm cu rațiile, că nu suntem în război. Și datoria externă s-a achitat, atunci de ce nu trăim mai bine?

Lângă Paul directorul intră în agitație.

— Ce ne facem, tovarășe secretar? Dacă votează împotriva?

— Stați liniștit, nu ne putem pune împotriva curentului. Nu știți proverbul?

Al cincilea și al șaselea vorbitor abordează problema frigului din apartamente, iluminatul, programul tv. Al șaptelea ridică problema turismului, libertatea ieșirii din țară, așa cum a fost în anii 70.

După al șaptelea vorbitor nimeni nu a mai vrut să se înscrie la cuvânt. Secretarul organizației de partid îl invită pe Paul să tragă concluziile și să conducă ședința mai departe. I s-a transferat lui soarta votului final. Va răspunde el, nu cei din sală. Paul conștientizează că este manipulat, dar rămâne calm, nu se panichează.

— Da, tovarăș, am ascultat pe antevorbitori și nu cred că au spus lucruri neadevărate. Aceasta este viața noastră pe care o trăim cu toții, de câțiva ani. Programul partidului de accelerare a plății datoriei externe ne-a pus la un mare efort național la care am contribuit cu toții. Veți spune că eu, activist plătit, am avut privilegii. Sigur, am beneficiat de o masă caldă, la prânz. Ca și dumneavoastră. Nu am avut un meniu de favoare. Am suportat frigul în apartamentul de bloc la fel ca toată lumea. Mi-am adus în casă acumulatorul auto în cele 3 luni când am avut restricții la circulație și mi-am luminat bucătăria ca să gătim, iar copiii să-și facă lecțiile. În perioada cât am lucrat la comitetul județean ca activist cu responsabilități în domeniul energiei am reușit să demonstrez că stingerea

luminii în cartiere, seara, este o prostie. Consumul casnic reprezintă 0,8 la sută din consumul total al orașului. Nu se fac economii naționale cu acest procent. Ați văzut că la noi, în Galați, lumina se stinge mai rar și durează puțin. Ați văzut că la noi, la Galați, de la o vreme frații Petreuș și adidașii se vând la liber. Carnea de pasăre este folosită la fabrica noastră de mâncare. Este o inginerie la mijloc, am obținut păsări mai multe la Galați, peste rația medie din țară. Conducerea locală a depus eforturi să amelioreze greutățile. Eu zic că în curând viața noastră se va schimba în bine. Fiecare dintre noi are propria conștiință, avem o democrație. Dar, înainte de a trece la punctul cel mai important al ședinței aș vrea să vă spun o întâmplare pe care am aflat-o la Academia Ștefan Gheorghiu unde am fost student la fără frecvență. Nu, nu mi-am dat licența, că nu am avut timp să-mi scriu lucrarea finală. Deci, se zice că, undeva, în Occident, se organizează un mare congres de psihiatrie. Care durează trei zile. Printre altele se discută despre atenția distributivă și despre interpretarea individuală subiectivă a aceluiași eveniment la care participă mai multe persoane. La mijlocul dezbaterilor care se țineau într-un amfiteatru măricel, în sală fiind aproape 200 sute de participanți, la un moment dat se deschide o ușă în partea de sus a sălii și năvălesc înăuntru un grup de saltimbanci. Urlă, țipă, folosesc trompete, bat în tobe, dansează, se urcă pe bănci, dar nu se ating de nimeni. Fac doar gălăgie și se mișcă haotic. Se scurg prin sală și ies prin ușa principală. Totul a durat două minute. După revenirea din stupoare, mediatorul zilei le cere participanților să scrie fiecare, pe o pagină de carnețel, câți saltimbanci au fost în acel grup zgomotos. Nu vă speriați, a spus mediatorul. Este un test despre atenția distributivă și interpretarea subiectivă individuală a aceluiași eveniment. La final s-au citit rezultatele. 90 la sută din participanți au dat cifre total diferite. Doar 10 la sută au căzut pe aceeași cifră. Sigur, testul era complex, s-au cerut și alte răspunsuri. Dar numărul membrilor din grup a fost elocvent. Fiecare individ a interpretat în mod subiectiv ceea ce a văzut. Sub imperiul emoției, al zgomotului, al propriei sensibilități și al multor altor factori de influență rezultatele au fost puternic diferențiate.

Ce am vrut să spun cu această fabulă? Știind sentimentul de teamă care ne domină și lașitatea individuală, sunt sigur că mai devreme sau mai târziu se vor face note informative despre ședința noastră de azi.

Informând în scris, fiecare dintre cei prezenți azi, aici, speră că va scăpa de răspundere. Știți câte interpretări identice vor fi în acele note scrise? Doar 10 la sută! Așa că vedeți cum stăm la capitolul curaj și exactitate? Acum, oameni buni, supun votului dumneavoastră realegerea la Congres a tovarășului... Și nimeni nu a votat nici împotriva și nici nu s-a abținut nimeni.

De la ședință, Paul a trecut pe la sediu. Toată lumea plecase acasă, inclusiv colegii secretari și primul secretar. Paul a plecat și el. A doua zi dimineața primul secretar al Platformei a deschis ușa la Paul și l-a întrebat din scurt:

— Ce s-a întâmplat ieri, la tine, la ședință? De ce nu m-ai sunat să-mi spui de acei dizidenți?

— De unde știți? Dar nu a fost nici un dizident. Oamenii au ridicat niște probleme reale, absolut adevărate, verificabile. Iar la vot nu au fost probleme! Ce ar fi trebuit să raporteze?

Paul a jucat, cu mare sinceritate, rolul omului nevinovat care nu a constatat nici o neregulă. Și părerea lui a fost cea care a contat. La alte adunări disidența a fost mai acidă. Pe măsura încercărilor de intimidare sau de contrazicere a vorbitorilor.

Pe urmă a avut loc congresul al XIV-lea. Ceaușescu a citit timp de 6 ore un raport triumfalist. Apoi nu s-a mai întâmplat nimic. Doar un fapt mărunț cu ecou ulterior. În primele zile din decembrie un inginer de la grupul Electrotehnic de la constructor a fost prins de organele de miliție în timp ce lipea afișe instigatoare în stația de tramvai de la poarta est a Combinatului. A fost arestat și la două zile după asta a fost adus la Comitetul de partid al Platformei pentru a fi exclus din partid. Ion M. era cunoscut, mai ales în ultimii ani, ca fiind înclinat spre extremism. Susținea în public că se trage dintr-o familie de ilegaliști, dar unchiul lui nu a luptat pentru un partid comunist precum cel acaparat de Ceaușescu. Ședința a fost scurtă, formală. Alte lucruri nu s-au mai întâmplat până în acea duminică de pomină, din 16 decembrie.

În acea zi nimic din jur, nici afară și nici în casă nu lăsa de înțeles că ar fi iarnă. Paul dormise puțin după masă și acum se pregătea să pună la copt niște cartofi la cuptor. Recolta a fost slabă în acel an, cartofii erau mărunți, dar nici aceia nu prea se găseau. Au cumpărat doi săculeți de

câte 30 de kilograme de la niște ȝigani unguri la marginea drumului, în Tușnad sat. Pe din afară arătau bine, dar la mijloc șmecheria era urâtă. Totdeauna Paul curăța cartofii luați cu sacul, bucată cu bucată, îi freca de pământ cu o cârpă ruptă dintr-un pantalon de trening. Apoi îi așeza în straturi într-o cutie mare de carton, cu foi de ziar între rânduri. După ce va aprinde aragazul o să deschidă televizorul și o să miște antena de cameră până va prinde Chișinăul. Trecuse cu un minut sau două de cinci și jumătate când a sunat telefonul.

— Gheorghiță la telefon, bună seara. Tot activul nostru este convocat la ora 18 la sediu. Comunicări importante, cu tovarășul nostru prim secretar și directorul general. Luați-l cu dumneavoastră și pe Grigore Țîpu.

— Știi despre ce este vorba, Gheorghiță?

— Nu. Bună seara.

L-a sunat pe Grigore, activistul pus la dispoziția lui pentru treburile de rutină.

— Da, nea Paul, vin eu la mașină în 5 minute. Grigore locuia aproape, un rând de blocuri mai spre centru. Era cu 2 ani mai în vârstă decât Paul. Făcuse liceul industrial de metalurgie, a prins un post bun la CTC, la grupa de materii prime. Apoi a intrat în mișcarea sindicală și de aici a fost tras în sus, activist de partid. Era, cum spunea el cu umor „un veritabil huțupan de combinat”, încercând să motiveze într-un fel veselia permanentă, și când trebuia, dar și când nu trebuia. În rest era om serios, nu comenta nici o sarcină, le ducea pe toate la capăt. O singură deficiență a lui Grigore îl nemulțumea pe Paul: nu avea condei! Nu putea să încropească o informare sau un material de ședință și din această cauză Paul trebuia să le facă pe toate.

După ce au urcat în mașină, Grigore s-a dezlănțuit.

— V-ați uitat cumva, după masa asta la televizor, la moldoveni?

— Acum voiam să învârt antena că nu am culoar și mereu văd cu purici. Dar ce ai văzut? întrebă Paul.

— Nu știu dacă are legătură cu ce ne cheamă acum sus, dar televiziunea moldoveană dădea în transmisie directă un concert susținut de formația Rapsodia Română a lor, în Elveția, la Zürich. Și când s-au încheiat ultimele acorduri, din sală s-a ridicat un cetățean, îmbrăcat sobru

și elegant și a aplaudat singur, cred că o jumătate de minut și de abia după aceea a început toată sala. Și comentatoarea de la Chișinău a spus: „Știți cine este persoana care a aplaudat solo? Regele Mihai, al României! Câtă eleganță, câtă distincție. Cât de mult se deosebește un rege de un cârpaci!”

— Ei, lasă! Chiar așa, a făcut comparația dintre un rege și un cârpaci? Păi ăsta-i motiv de scandal diplomatic, cel puțin! Oare din cauza asta ne cheamă la o asemenea oră? Nu cred!

De parcă ar fi primit direct această insultă, Paul suferi câteva secunde, în tăcere.

— Asemenea jigniri sunt de așteptat de la niște provocatori care se cred tari că-i au pe ruși în spatele lor. Și apoi nici nu cred că acea comentatoare de la televiziunea din Chișinău ar fi fost româncă. Precis este mai mult rusoaică, decât cu sânge de moldovean adevărat. Provocatorii sunt totdeauna foarte obraznici.

Apoi au tăcut. La sediu era adunată toată lumea. Paul intră în sala de ședințe și se așeză pe locul său obișnuit. Nu după mult timp intrară directorul general și Primul secretar al Platformei.

— Tovarăși, v-am convocat acum, la această oră deoarece trebuie să vă comunicăm ceva foarte important. De câteva zile, la Timișoara, forțe obscure, provocatori ai unor servicii de spionaj străine incită populația la revoltă. Totul a pornit de la un pastor reformat pe care episcopul lui l-a destituit din funcție și l-a dat afară din cler. Dar pastorul refuză să părăsească biserica și casa parohială, iar de două zile, câteva zeci, apoi sute de enoriași au înconjurat locuința acestuia și scandează tot soiul de lozinci, mai întâi împotriva ierarhului lor, dar azi au început și împotriva statului și partidului nostru. Știrea este preluată de mass-media occidentală și deformată în totalitate. În aceste zile țara noastră este supusă unor provocări murdare. În toată țara întregul activ de partid și de sindicat este convocat la această oră și este instruit să facem zid împotriva unui atentat nedrept, mincinos. Începând din seara acesta Gărzile Patriotice sunt sub stare de alarmă, vom organiza pichete de pază și patrulă la obiectivele importante. Combinatul în întregul lui este un obiectiv strategic, deci trebuie să-l păzim, să fim vigilenți. Iată cum sunteți distribuiți pe uzine.

Și primul secretar citi lista cu repartizarea activiștilor pe uzine. Înainte de apleca spre oțelării Paul îl abordă pe directorul general:

— Nu credeți că ar trebui să dispuneți să se descarce stocajul lichid de oxigen? Noi suntem foarte aproape de graniță și... Dar nu continuă, ceea ce avea de spus se înțelegea foarte bine din puținele cuvinte rostite. Cele două fabrici de oxigen din Combinat aveau fiecare câteva baloane de mare capacitate cu oxigen lichefiat, ca rezervă de avarie. În caz de perforare a blindajelor acestor butelii explozia făcea ravagii pe o rază foarte mare. Dar directorul general îl liniștit:

— Nu este cazul, stați liniștit!

Paul plecă la Uzina de Oțelării care era în responsabilitatea lui. Acolo, activul uzinei, cu șefii de secție, secretarii de partid și președinții de sindicat așteptau comunicatul. Paul repetă informația pe care a ascultat-o la sediul platformei.

— Mai multe amănunte nu știu, nu mă întrebați. Faceți imediat un grafic cu ingineri care vor fi ofițeri de serviciu pe uzină. Da, pentru o săptămână, deocamdată. Dar trebuie să organizați și pichete de pază. La fiecare secție, de pe schimbul care este de serviciu, scoateți 5 – 6 oameni, îi îmbrăcați în ținuta Gărzii Patriotice și aceștia trebuie să asigure paza perimetrului. Orice neregulă se comunică la secretariatul directorului de uzină și de aici la platformă.

Așteptă în biroul directorului de uzină să i se aducă echipele de patrulare pe secții, pe schimbul de după amiază și tabelele cu ofițerii de serviciu pe uzină. Acolo, în surdină, directorul îi spuse:

— E groasă rău, tovarășe secretar. I-au pus gând rău lui Ceaușescu rușii, ungurii și americanii. Peste tot socialismul este răsturnat, la cehi, la unguri, la polonezi. Ați văzut, a căzut Zidul Berlinului! Ce-o să fie cu noi?

— Nu știu să vă spun mai multe, tovarășe director. Sunt și eu neliniștit, poporul fierbe de nemulțumire, foamea, frigul, întunericul, incultura și repetarea obsedantă a laudelor la adresa celui mai iubit fiu au adus lumea la pierderea răbdării. Putem să o pățim. Dar sper să se producă schimbări pașnice, ca în celelalte țări. Deocamdată noi suntem autoritatea legală, noi trebuie să asigurăm liniștea și ordinea.

Apoi a plecat. A lăsat la sediu listele, l-a luat pe Grigore și au plecat acasă. Pe drum, acesta a încercat să afle părerea șefului despre eveniment. Deși ascultase la radio Europa Liberă și știa mai multe decât comunicatul laconic, Grigore nu îndrăznea să spună care era adevărata amploare a

stării de alertă la Timișoara. Paul îi spuse scurt și căutând să fie stăpân pe sine:

— Este începutul sfârșitului. Gorbaciov a trădat, socialismul se va prăbuși peste tot, cel puțin în Europa în mod sigur. Vor rezista China, Coreea de Nord, Cuba și cam atât. Să dea Dumnezeu să se întâmple totul în liniște, ca la vecini. Să nu iasă sânge, că este urgie dacă frate la frate îi ia gâtul.

Era aproape ora 1 din noapte când a ajuns acasă. Ionela s-a trezit imediat:

— Ce s-a întâmplat? Că m-a sunat fratele meu și te-a căutat, voia să știe dacă tu cunoști mai multe despre Timișoara.

— Dar el de unde știe?

— Zice că de la radio, de la ăia...

— Stai, fată liniștită, deocamdată totul este sub control. Vom vedea mâine ce se comunică oficial, în ziare și la radio. Apoi Paul îi povesti ce li s-a comunicat și lor și ce măsuri au fost date pentru întreaga țară. Ca să fie mai convingător îi povesti că a cerut directorului general să descarce rezervoarele de oxigen lichid, dar acesta i-a spus că nu este cazul încă. Lucrurile se vor lămuri în curând și va fi iar liniște în țară.

În ziarul *Scînteia* din 18 decembrie a apărut o știre laconică despre niște tulburări ce au avut loc la Timișoara, provocate de un grup de susținători ai pastorului protestant Laszlo Tökes, sancționat de episcopul său, dar care nu a vrut să părăsească casa parohială. În timp ce în vestul țării nemulțumirile mocnite ale populației răbufneau în diverse localități ca un cazan la începutul fierberii, în centrul și estul țării nimic nu se întâmpla. Doar șușoteli. Doar veștile difuzate de radio Europa Liberă spuneau adevărul despre revoluția din Timișoara.

Joi, în 20 decembrie seara, imediat după ce au ajuns acasă, Grigore Țîpu îi dă un telefon lui Paul și îl invită la el acasă.

— De ce, ce s-a întâmplat?

— Am o problemă și vreau să mă sfătuiesc cu dumneavoastră, răspunse Grigore.

— Bine, vin acuși. I-a explicat Ionelei despre ce este vorba și a plecat la Grigore acasă. Acesta locuia cu soția, mama soacră și fiul lor, ceva mai mic decât Pompiliu al lui Paul.

— Ia spune, Grigore, despre ce este vorba.

— Nea Paul, matale știi ce se transmite la radio Europa Liberă? Atunci când erau singuri, Grigore îi spunea pe nume, deși Paul nu l-a invitat niciodată la o relație de *per tu*.

— Nu știi, Grigore, eu nu ascult acest post pur și simplu pentru că nu am radio. La bucătărie avem un difuzor de pe vremea lui Pazvante care ne este suficient pentru știri și muzică. Dar ce propagandă se difuzează?

— Se transmit evenimentele din vestul țării. La Timișoara și la Sibiu s-a tras în mulțime, sunt victime. Radio Europa Liberă invită populația României să aprindă, în seara aceasta la ora 19,00 lumânări la ferestrele caselor, pentru morții Timișoarei.

— Dumneavoastră chiar nu știți nimic? Nu vi se spune nimic la partid, întreabă soția lui Grigore.

— Nu, nu se spune nimic. La ce ne-ar folosi? Dacă nu se pornește de sus inițiativa de debarcare a lui Ceaușescu atunci va fi rău, poate chiar foarte rău pentru țară. Ce s-a mai discutat așa, pe la județ, la secția economică, a fost scandalul dintre Ceaușescu și Gorbaciov. Cică acesta l-ar fi amenințat că nu va apuca anul nou la conducerea României. Cert este că Gorbaciov distruge tot, Uniunea Sovietică este în degringoladă, Polonia a cedat în fața sindicatului Solidaritatea, în Ungaria au apărut mai multe partide care trag să pună mâna pe putere, în Cehoslovacia la fel, zidul Berlinului a căzut, deci poate să rămână România în afara acestor schimbări? Eu zic că nu, dar asta-i problema, cum se va produce schimbarea?

— Primul secretar, Meseriașul, cum îi spuneți dumneavoastră, cum se comportă? El nu zice nimic?

— Nu, se comportă normal. Însă parcă nu-l mai trage inima la nimic. Este apatic, probabil așteaptă să vadă mersul istoriei. Deci asta era problema voastră de familie? Să mă întrebați ce știu? Nu știu nimic și nici nu sunt foarte alarmat. Vedeți, toată viața mi s-a băgat în cap ideea că socialismul și apoi comunismul sunt epocile firești în această succesiune, în istoria omenirii. Niciodată istoria nu a făcut *zürük*, cum spune neamțul, adică nu s-a produs nici o revenire la o epocă trecută. Poate că va fi o altă organizare, dar nu cred că vom reveni la capitalism.

Grigore atinse problema sensibilă:

— Noi nu ne punem problema astfel, că va fi capitalism sau altceva. Pe noi ne îngrijorează soarta noastră. Eu sunt activist de partid, dumneata ești activist de partid. Dacă lumea se supără pe noi, ce vom păți? Chiar nu vă este frică? Dacă pentru propria piele nu, pentru familie, pentru soție și copii n-ar trebui să fiți îngrijorat?

— Grigore, nu știu ce să-ți spun. Sigur, de familie îmi pasă cel mai mult. Dar frică nu îmi este. Nu știu de unde am această senzație de liniște, nu mă gândesc că ar urma ceva rău pentru mine personal. Chiar nu văd nimic despre viitor. În ultimii doi ani am trecut peste niște necazuri în familie care, zic eu, înseamnă porția mea de durere. Cred și am convingerea că Dumnezeu m-a pus la plată cu avans. În mintea mea există o convingere care spune cam așa: „Stai cuminte, tu ai plătit deja!” Și apoi, ce ni se poate întâmpla, Grigore? Mai mult de o viață nu avem, la un moment dat vine și moartea cu care toți suntem datori. Dar noi nu ne mai gândim la acest sfârșit obligatoriu, noi trăim cu impresia că suntem veșnici. Ce-o fi, o fi și gata!

În sufragerie intră soacra lui Grigore și îi atenționează să se uite pe geam. Înspre bulevardul Brăilei, în blocul turn cu 10 etaje la câteva geamuri pâlpâiau lumânări! Deci oamenii s-au conformat îndemnului de la radio! Deci oamenii știau ce se întâmplă în țară:

— Da, văd, cred că de acum lucrurile se vor precipita și la noi. Îți mai aduci aminte, Grigore, de acel inginer de la Grupul 4 Electro care lipea afișe în stația de tramvai? Acela știa? Sau a ascultat radiourile astea și a intuit că va veni și la noi momentul răscoalei și s-a gândit să iasă în evidență, pentru viitor?

— Cine știe? Poate așa o fi gândit! Dar dacă există ceva organizat? Dacă există un comitet clandestin și tocmai se pregătesc?

— Stai liniștit, vom vedea în zilele următoare. Eu plec acasă, liniștiți-vă!

Nu a mai stat acolo deși i s-a părut că oamenii mai aveau ceva de spus. Credea, pe drum, că poate că... Dar nu, Grigore nu era un fricos. Și el avea relații cordiale cu foarte mulți oameni din Combinat, nu avea nici un motiv să-i fie frică pentru pielea lui.

A doua zi era sâmbătă, 22 decembrie. La ora 11 Paul trebuia să participe la analiza investițiilor, la județ. Ședința era de obicei condusă

de primul secretar. Prezența lui Paul era doar simbolică, totdeauna Meseriașul trecea peste el, pe voi vă analizăm luni, la Combinat.

Gheorghită, activistul de la sectorul de Informare l-a anunțat că ședința de la județ s-a devansat cu o oră, va începe la 10. Paul a plecat la 9 și jumătate. Își făcea socoteala că după ședință va avea timp să treacă prin piața mare să-și cumpere un brăduț, de Crăciun. De când fusese avansat la comitetul de partid al platformei Paul se distra pe seama brăduțului de Crăciun. Un nene oarecare, vecin de cartier care știa cine este și ce funcție are, l-a întrebat, prin 87, când s-au nimerit împreună în piață la cumpărat brazi:

— Tovarășu' secretar, mata nu-ți cumperi doi brazi?

— Dar de ce să-mi cumpăr doi brazi? Unul îmi ajunge.

— A, păi dumneata nu respecti regula? Că voi, activiștii, puneți un brad în casă de Crăciun, îl împodobiți, iar al doilea rămâne pe balcon, la vedere, îl puneți doar de Anul Nou! Ca să nu zică lumea că le aveți cu religia!

Paul a rămas cu gura căscată, pe moment. Apoi a izbucnit în râs.

— Măi nene, ăsta-i banc? Hai că-i bun dacă-i banc. Seamănă cu cele despre olteni!

— Nu-i banc, așa faceți voi, comuniștii!

Paul nu răspunse la provocare. Se uită la el doar intens, lung și apoi îl întreabă:

— Eu la ce bloc stau, știi?

— Sigur. Dar de ce întrebi?

— Ca să vii să mă colinzi de Crăciun, în seara de Ajun. Te aștept la un pahar de vin fiert sub bradul împodobit. Că am și niște îngerași din sticlă colorată și un vârf de brad cu cruce. Vii să le vazi? Sau să pun bradul în balcon, să-l vadă lumea?

Acela a plecat de lângă el, înjurând... comuniștii dracului!

Dar, revenind la ziua aceea de 22 decembrie, Meseriașul a întârziat la ședință un sfert de ceas. Când s-a așezat la masă în sala mare a județului a luat dosarele în mână și le-a răsfoit. Era îngândurat, se vedea că nu-i stă mintea la acele dosare. La puțin timp după intrarea lui în sală a venit șeful de cabinet și i-a șoptit ceva la ureche.

— Tovarăși, anulăm ședința. Mergeți la întreprinderi și așteptați acolo evenimentele.

Lumea s-a ridicat, se întrebau unii pe alții „Ce evenimente?” Șeful de cabinet a reintrat în sală și i-a anunțat că la ora 12 se organizează la București un mare miting care va fi televizat, iar ei trebuie să asigure vizualizarea unui număr cât mai mare de salariați, la locul de muncă. Paul s-a oprit în piață, a cumpărat bradul așa cum își planificase. A trecut pe acasă și l-a scos în balcon, l-a pus la vedere. Copiii erau la școală și la grădiniță iar Ionela la serviciu. La 11,30 a ajuns la sediu. Propagandistul Ionel l-a tras în biroul lui:

— Ai auzit? Milea s-a sinucis!

— Cine? Milea? Care Milea?

— Ministrul de război!

— Al nostru? Ministrul de la MapN? Dar ce motiv o fi avut?

— Cică din cauză că Ceaușescu l-ar fi acuzat pentru eșecul înăbușirii revoluției de la Timișoara. Că n-a ordonat ca armata să tragă în popor.

— Măi, de unde știi tu bazaconiile astea? Nu înțeleg nimic din ce-mi spui tu. Eu vin de la județ, ședința s-a amânat și meseriașul ne-a trimis acasă pentru mitingul de la ora 12, de la televizor.

— Ce miting? Eu nu știu nimic! Hai să-l întrebăm pe Gheorghiță.

La biroul de la Informare Gheorghiță dădea telefoane de zor, mobiliza comitetele de la uzine să deschidă televizoarele și să organizeze participarea la miting.

— Nu am apucat să vă informez, tovarășe secretar, dar nota telefonică spune că este foarte urgent. Îmi cer scuze...

S-au dus în biroul primului secretar. Acesta lipsea. Era plecat din sediu de dimineață. Așa că au revenit la Informare și au așteptat acolo să înceapă mitingul. Nimeni nu spunea nimic, dar se vedea pe fețele lor îngrijorate că știu cu toții ce se întâmplă în țară. Apoi a început transmisia. Cuvântarea era aceeași, șablon. Doar că acum șeful statului vorbea despre unele măsuri de creștere a veniturilor oamenilor muncii.

— Ce l-o apucat? Țsta-i cadou de Crăciun? Mai bine pune niște carne în galantare și portocale și bomboane, să fie din belșug! Pe Paul l-a luat gura pe dinainte, nu și-a dat seama de enormitatea situației decât când a văzut cum se uită toți activiștii la el. Dar n-au avut timp nici de mirare și nici de comentarii. Că s-a declanșat infernul. Apoi transmisia s-a întrerupt.

Paul a plecat la anexa turn.

— Ionele, stai aici cu oamenii, mă duc la directorul general să aflu mai multe.

Pe drum ideea cu stocajele lichide de oxigen îi invadează mintea. Trebuie să ceară descărcarea acestor potențiale bombe, este clar că se întâmplă ceva rău în țară. Îl găsi pe directorul general împreună cu adjunctul în Săliță. Mai era acolo și Vasile, directorul de la Furnale și șeful serviciului plan. Se uitau la televizorul color de acolo, care avea un ecran foarte mare. Tocmai apăruse în prim plan o scenă de scandal. O figură cunoscută, o fi acel poet care s-a legat de Adrian Păunescu batjocorindu-l că s-a declarat, într-o poezie, „Poet al Curții”. Aha, Mircea Dinescu, el este. Striga în gura mare și sărea în sus de bucurie:

— Dictatorul a fugit! Am învins! Trăiască revoluția!

Toți cei din sală erau palizi. Paul zise:

— Ăsta-i Mircea Dinescu, joacă teatru sau ce?

— Nu, gata, este sfârșitul, zise directorul general cu o voce tristă. Paul îl abordă direct:

— V-am rugat, încă de duminică, să dați ordin să fie descărcat stocajul lichid de oxigen. Dați acest ordin măcar acum, poate n-o fi prea târziu?

— Fiți pe pace, s-a descărcat încă de atunci. Nu ne jucăm cu viețile sutelor de oameni din jurul nostru. Unde-i șeful dumneavoastră? Ce ordine aveți? Ce facem acum?

— Păi eu zic să întrebați dumneavoastră la minister, ce ziceți? Ei sunt acolo, poate știu mai multe! Dacă-i criză totdeauna cineva foarte competent trebuie să preia conducerea, să aibă inițiativa!

— Bună idee, hai să vedem ce este pe la minister.

Au trecut în biroul directorului general și acesta a ridicat TO-ul.

— Dă-mi te rog la minister, la șeful nostru. A așteptat un timp cu telefonul la ureche până când telefonista i-a spus că persoana nu răspunde.

— Eu plec la sediul nostru. Vă rog să-mi transmiteți și mie dacă aveți știri proaspete sau ordine. O să aștept acolo.

Mersul pe jos îi făcea bine. Era confuz, mintea lui nu realiza ce întorsătură luaseră lucrurile. Încă era convins că ei, cei aleși, împreună cu conducerile întreprinderilor, aveau responsabilitatea de a instaura calmul

și ordinea. Dictatorul a fugit, foarte bine, noi trebuie să ne continuăm viața, munca... Venind către sediu zări în apropierea intrării un grup de 5-6 persoane care stăteau în așteptare. Îi atrase atenția asupra intențiilor precise ale grupului faptul că în mijlocul lor se găsea președintele de sindicat de la o unitate de sinteză a Combinatului, care dăduse semne de tulburare în octombrie, la acele adunări generale de partid în care s-a votat realegerea la al XIV-lea Congres a tovarășului... Într-adevăr, acesta se desprinsese de grup și îi ieși în întâmpinare:

— Tovarășe secretar, știți ce se întâmplă la București?

— Da, am văzut, dictatorul a fugit, să-i fie de bine, asta am dorit cu toții, nu?

— Da, dar o dată cu fuga lui și puterea politică trebuie transferată la popor, nu se mai poate!

— Bine și ce vreți, transferul de putere? De la noi, Comitetul de Partid al Platformei către cine?

— Vom constitui un Comitet Provizoriu pe care îl va alege mulțimea și vom prelua puterea!

Paul vru să continue dialogul, mai mult pentru a se clarifica asupra direcției evenimentelor, dar privind în jur constată că de treptele Comitetului se apropiau tot mai mulți oameni. Unii veneau dinspre poarta Combinatului, era ora schimbului de tură, alții plecaseră mai devreme din schimb și se îndreptau spre porți, dar toți au ales să treacă prin fața Comitetului, precis că acolo se va întâmpla ceva.

— De acord, trebuie o schimbare dacă masele asta doresc. Cum propuneți? N-ar fi bine să intrăm și să discutăm omeneste, cu colegii mei și să-l convocăm aici și pe directorul general, pe directorii de uzine, pe președinții de sindicate?

— Nu intrăm înăuntru, sunteți înarmați, securiștii sunt înăuntru, au arme și activiștii la fel, știm noi!

— Doamne ferește, măi omule, mă cunoști nu de azi sau de ieri, cum poți să susții o asemenea ineptie? Noi, să fim înarmați? Noi, să tragem? Noi să tragem în cine? În frații noștri, în copiii noștri, în colegii noștri? Îți dai seama ce spui? Neam de neamul meu n-a stat împotriva săracilor ci doar cot la cot cu ei, totdeauna, în primele rânduri!

— Bine, garantați că nimic nu ni se poate întâmpla?

— Evident, doar mă cunoști și eu îi cunosc și pe colegii mei. Uite, îți propun să instalăm o stație de radio cu microfon, să-l chemăm pe directorul general, directorii de uzine, să vorbim ce avem de spus aici, afară, vor ieși și colegii mei, să facem totul la vedere!

— Organizați acest punct de discuții, vă rog.

Paul intră în sediu, culoarele erau pline cu activiști, de-a stânga și de-a dreapta holului central. Nimeni nu îndrăznea să iasă la vedere, în dreptul geamurilor mari din hol. Cu voce tare, ceru să fie instalată stația de amplificare, cu microfon pe trepid, se vor ține cuvântări. Nu este nici un pericol, stați liniștiți!

Iată-l devenit lider de situație. Fără să vrea, îi revenea sarcina de a gestiona această criză. Din dreapta, colegul cu propaganda făcu doi pași:

— Paul, te-ai uitat la mulțime? Sunt mulți beți, uită-te ce ochi au! Ai grijă!

— Da, încă e bine. Ionele, sună la Turn, la directorul general și spune-i să vină aici. Că se constituie acum un Comitet Provizoriu care va prelua puterea și este nevoie ca oamenii să știe că conducerea este cu ei. Să convoace aici, pe treptele Comitetului nostru, pe directorii de uzine care să vină cu președinții de sindicat. Totul este urgent, trebuie să stăpânim masele!

Stația fu amplasată, la apelul celor dinăuntru apărură directorul general și se apropie de microfon. Înainte de a începe acoperi microfonul cu palma și i se adresă lui Paul:

— Tovarășe secretar, care este atmosfera? Ce să spun? Cum să împrăștiem mulțimea?

— Simplu, invocați faptul că fabrica este tot ce avem, de aici trăim noi și familiile noastre. Acum trebuie să avem grijă de fabrică mai mult ca oricând, de ea depinde ziua de mâine, pâinea de mâine. Să mergem în secții și să nu lăsăm ca nimeni să-și facă de cap. Faceți apel la calm, la răbdare. Să-i asculte pe cei bătrâni, pe maiștrii în care au încredere. Între timp, vom afla ce se întâmplă la București și vom primi instrucțiuni, de la Minister în primul rând. Deci, cuvântul de ordine este calm, răbdare. Fără băuturi alcoolice! Directorul general rosti câteva cuvinte, accentuând pe esență, cerând calm, responsabilitate, vigilență și disciplină. Locul lui îl luă directorul de la laminoare, apoi alți directori. Grupul de inițiativă,

cel format ad hoc (avea să se întrebe totdeauna cât de ad hoc a fost organizat acel grup?!) luă microfonul și ceru mulțimii să legitimize formarea Comitetului Provizoriu care ar trebui să preia puterea politică. Propuse în fruntea comitetului pe acel dizident, inginerul de la șantierul de construcții, cel arestat cu câteva zile în urmă pentru că, la oră de vârf, lipise afișe instigatoare împotriva dictaturii. Apoi se propuseră unii pe alții și cu asta totul fu gata, avem o nouă putere legitimă, doar trebuie să luăm ceea ce este al nostru!

Sindicalistul se autonumi prim adjunct al președintelui ales care trebuie să fie urgent eliberat din închisoare. Este poporul de acord cu eliberarea lui? Sigur, toată lumea ceru urgent înfăptuirea acestei măsuri de primă importanță. Sigur, vom merge la sediul miliției și îl vom elibera, dar asta numai după ce vom prelua efectiv, în mâinile noastre, puterea. Așa că declară că, acum, Comitetul Provizoriu va intra în sediu să preia puterea, dar ceru ca geamurile din spate, de la sala de ședințe să fie sparte, iar o gardă de vigilenți să se cațere pe geamuri pentru a interveni în caz de nevoie.

Mulțimea începu să se bucure. Acum puterea trecea în mâna lor, aveau de ce să se veselească. La sugestia lui Paul care a stat lângă microfon în tot acest timp, noul ales a lansat o lozincă de mare importanță pentru acele clipe fierbinți:

— Oameni buni, din acest moment în România începe o nouă eră! Va fi era dreptății! De aceea vă chem pe toți să acționăm sub lozinca **FĂRĂ VIOLENȚĂ!**

Iar mulțimea adunată acolo reluă: „Fără violență! Fără violență!” Strigătul se propagă pe artera principală spre poartă, apoi reverberă în clădirile din jur și se stinse treptat, ca un ecou prin munți. Fără violență! Era o chemare care trebuia să îndemne lumea, majoritatea conștientă din mulțime la responsabilitate. Furia mocnită nu trebuia să escaladeze clipa.

Intrară, în sala de ședințe îi aștepta primul secretar al comitetului platformei. Sindicalistul se așeză în fața lui și ceru cheia de la seiful cu valori, să-i fie predat tot ce există, aur, bijuterii, valută. Paul râse.

— Măi, puișor, ne crezi capitaliștii de altă dată? Sau ai uitat că suntem oameni simpli, ca tine, ca el, ca cei de pe geam? Nu ți-e rușine?

Primul secretar interveni:

— Vreau să-mi garantați că voi ajunge în siguranță acasă, la familie. Sediul este al vostru. Uite cheile de la biroul meu, aici poți să te instalezi ca mare șef. Îți urez deplin succes!

Îșiră. Pe scări lumea se rărise, unii plecaseră acasă, alții spre secțiile lor, cei mai mulți însă se îndreptau spre partea din spate a clădirii pentru a prinde ceva din procedeu de preluare a puterii.

Era în jur de trei și jumătate, oră la care se termina programul funcționarilor. Din birouri se scurgeau spre poartă intelectualii. Cu ei pe stradă nu ar fi trebuit să fie nici un pericol. Primul secretar apărură flancat de sindicalist și de un muncitor voinic, de peste o sută de kilograme, athletic. Sindicalistul strigă spre cei ce se răsuciseră și erau gata să înceapă huiduielile:

— Acestui om noi i-am garantat siguranța. Îl conducem acasă. Mai târziu va fi judecat pentru faptele lui. Oameni buni, să facem cu toți cei prezenți un cordon de protecție și să-l conducem la poartă. Fără violență! Iar grupul format în jurul celor două personalități ale momentului, fostul și noul conducător, reluă cu veselie: Fără violență! Fără violență!

Toată lumea din stradă însoți grupul. Deși lozinca era reluată iar și iar, de undeva, din mulțimea răzleață cineva aruncă un ghemotoc de hârtie spre cel escortat. Grupul de vigilenți urlă: „Fără violență! Nu suntem securiști, noi suntem oamenii noi!”

Paul rămase pe treptele sediului. Lângă el veni colegul cu propaganda. Doar ei rămăseseră din toți activiștii, toți cei din sediu s-au amestecat cu mulțimea și s-au îndreptat spre oraș, spre casele lor.

— Ionele, am avut un noroc chior. Primul secretar ne-a salvat. Mă rog lui Dumnezeu să ajungă teafăr acasă!

— Mulțimea s-a dispersat cu manevra aceea de preluare a puterii, în fața sediului au rămas puțini, în spate nu au ajuns toți câți au fugit să vadă cum se predă puterea, iar acum, că au plecat către poartă, pentru noi lucrurile s-au liniștit, mai spuse Paul.

Peste viaduct, până la prima intersecție spre cartiere era cale de peste trei kilometri. Mulțimea mergea pe jos, tramvaiele zăceau abandonate pe trasee, fără vatmani, cu ușile deschise. Linia de contact fusese deconectată, pentru siguranță.

— Ce facem, întrebă Ionel, propagandistul?

— Mai stăm, comitetul ăsta provizoriu se va întoarce, trebuie să le predăm puterea! Nu-și termină vorba că dinspre poartă se auzi mulțimea urlând.

— Ce este asta? Cred că e de rău, ceva s-a întâmplat!

Ieșiră pe artera magistrală, la poartă era îmbulzeală, un grup masiv de oameni fugeau spre oraș, strigând: „Prindeți-l!”

Apoi dinspre poartă se întoarseră trei dintre membrii comitetului provizoriu autoales. Sindicalistul era în fruntea lor. Se apropie rapid de cei doi secretari și spuse:

— Mă bucur că nu ați plecat, eram sigur de dumneavoastră, sunteți de-ai noștri!

— Adică, cum de-ai voștri? Voi cine sunteți?

— Noi ne cunoaștem de mult, suntem prieteni și azi ne-am adunat să vă întrebăm ce-i de făcut, apoi ne-a venit ideea să preluăm noi puterea. Așa că ne-a mers!

— V-a mers, nu v-a mers, sunteți noua putere politică, oficial. De aici încolo joaca – dacă asta ați făcut până acum! – s-a terminat. De aici încolo încep treburile serioase. Apar problemele noului, se vor îngrămădi peste voi. Sunteți în stare să le faceți față? Sau veți fugi și voi, ca aceia de dinaintea voastră? Trebuie să vă căutați o identitate, un nume, să declarați o platformă, un plan de acțiuni sau un program, ceva. De administrație să nu vă legați, că se creează haosul de pe lume. Combinatul este o unitate cu foc continuu, trebuie să i se asigure funcționarea non stop. Acum, că v-ați băgat, ați cam dat de dracu', băieți! Ori faceți treabă, ori o luați la fugă și vă ascundeți!

— De aceea v-am abordat. Sunteți singurul care ne poate ajuta. Știm că nu ați agreat regimul dictatorial, de multe ori ați jucat la margine de prăpastie, sau cel puțin așa a înțeles lumea. Acum trebuie să veniți alături de noi, vorba dumneavoastră, ori faceți treabă ori o luați la fugă și vă ascundeți. Dumneavoastră știți să gândiți și să spuneți cuvintele potrivite, s-a văzut astăzi că aveți multă prezență de spirit. Dacă nu ați fi fost dumneavoastră cine știe cum s-ar fi derulat lucrurile! Ce ar fi dacă ne-am apuca împreună să concepem o platformă de acțiuni?

Paul privi spre colegul lui, propagandistul.

— Tu ce zici, Ionele? Ne băgăm?

Cu jumătate de voce, acesta sugera: „De ce nu iei în calcul că ar fi bine să ne oprim aici? Să-i lăsăm pe ei să se descurce singuri.”

Paul nu-i acordă atenție până la capăt, ci întorcându-se spre primvicele ales întreabă:

— Ce s-a întâmplat la poartă? Ce a fost urlatul acela teribil care s-a auzit până aici? Și de ce v-ați întors? Nu trebuia să-l duceți pe fostul prim secretar acasă, așa cum ați promis?

— Când am ajuns la doi pași de poarta mare, care era închisă, dar nu complet, primul secretar s-a smuls din mâinile noastre și a luat-o la fugă spre un ARO care, cu ușa din spate deschisă, pornise încet spre oraș. Omul nostru a crezut că acea mașină era pentru el, salvarea lui, așa că a încercat să urce. Dar n-a apucat, mulțimea l-a ajuns din urmă și l-a prins. Noi nu am mai putut face nimic. Am asistat neputincioși la scena care a urmat: l-au urcat într-un camion de transport cocs mărunț care se blocase în mijlocul mulțimii și l-au forțat pe șofer să pornească mașina spre viaduct. Unii urlau ca descreierații: „Să-l aruncăm peste viaduct!” Nu știm ce s-a întâmplat mai departe, am trimis pe unul dintre noi, electricianul de la Oțelării să meargă cu mulțimea, să încerce ceva, nu putem să facem o crimă de la început! Omul acesta a adunat în jurul lui un grup destul de mare de colegi de muncă, puteau să constituie un nucleu puternic de inițiativă. Sugestia noastră era să strige, să scandeze mereu FĂRĂ VIOLENȚĂ și să dirijeze mulțimea spre sediul miliției. Acolo să-l elibereze pe președintele Comitetului Provizoriu proaspăt ales și să-l predea pe fostul prim secretar organelor puterii. Și aducerea în Combinat a Președintelui nou ales în fruntea Comitetului Provizoriu. Cred că va merge!

Paul căuta o soluție. Cum nu vedea nici o altă alternativă, acceptă cooperarea cu Comitetul, dar numai până ce va sosi Președintele ales. Nici o clipă nu s-a gândit că el, ca persoană, ar putea fi în pericol, că individul arestat cu aprobarea lor, a secretariatului comitetului de partid al platformei doar cu câteva zile în urmă ar putea să se răzbune pe primul om din vechea structură care i-ar apare în față. Chiar dacă se cunoșteau de peste 20 de ani, chiar dacă lucraseră alături la punerea în funcțiune a unor secții mari din Combinat.

Au intrat în sediul în care rămăsese doar portărița și s-au apucat de treabă, în biroul lui Paul. Spontan, el își formulase în minte o schiță a acestei Platforme Program, sau cel puțin ideea centrală trebuia impusă cu fermitate. Această primă teză, primul articol trebuia să declare necesitatea stringentă, vitală de a menține fluxul de producție sub control. Pentru aceasta, echipa tehnică de conducere a Combinatului, pe toate nivelele, trebuie să-și exercite autoritatea deplină și ca atare, noul Comitet ales garanta legitimitatea cadrelor de conducere aflate pe posturi la acest moment. Întregul personal din Combinat li se va supune, ierarhic. Asta se va impune în primul rând, doar așa se vor menține disciplina, răspunderea la fiecare loc de muncă.

A doua teză trebuia să fie chemarea la non violență. Orice abatere de la disciplină, voită sau accidentală, se sancționează conform regulamentului de organizare internă a Combinatului. Măsura îi suna în urechi ca un fel de stare de urgență sau de stare de necesitate, dar nu îndrăzni să sugereze declararea unui asemenea regim.

În continuare, impunerea rolului de conducere la locul de muncă trebuie realizată cu sprijinul direct al sindicatelor. Această anexă a puterii politice comuniste nu era contestată de popor. Încă. De aceea, trebuie să se confere sindicatelor puteri și răspunderi sporite. Ele trebuie să asigure alegerea Comitetelor Provizorii la nivelele inferioare, pe uzine, secții, ateliere, etc. în asigurarea conducerii la locul de muncă.

Și așa mai departe. Articolele acestei Platforme-Program a Comitetului Provizoriu, în număr de 12, puteau să devină o bază bună pentru o structură de conducere serioasă, responsabilă. Cel puțin până când lucrurile se vor lămurii la nivel central. Paul își dădu seama că omisese acest aspect, al subordonării pe verticală. Nu știa ce s-a mai întâmplat la București în orele cât ei fuseseră ocupați cu propria revoluție. Dar va afla curând, trebuie să se pună de acord cu directorul general, nu poate să-i impună acestuia un rol, în mijlocul furtunii, fără măcar să-l anunțe ce se cere de la el. Dar dacă a fugit și acesta? Alungă din minte o asemenea aberație, nu era posibilă o asemenea dezertare rușinoasă din partea acestui om de caracter.

Între timp a ajuns la sediu electricianul de la Oțelării, membru în Comitetul Provizoriu, cel care primise sarcina de a calma mulțimea și de a-l preda organelor puterii.

— Ce s-a întâmplat cu Primul secretar, întrebă Paul, la unison cu toți ceilalți.

— La capătul viaductului dinspre oraș am oprit un autobuz gol care venea dinspre Serele Galațiului și l-am urcat pe Primul secretar în el, însoțit de colegii mei de muncă. Aceștia mi-au promis că-l vor duce la Miliție. Sunt oameni serioși, colegii mei, de aceea eu m-am întors aici, că nu puteam pleca din Comitet fără să văd ce se mai întâmplă. Și iată că bine am făcut!

Din secretariat veni Ionel cu textul Platformei Program bătut la mașină.

— Acum, băieți, trebuie obținut acordul conducerii și să faceți bine să-i atrageți de partea voastră, zise Paul.

— Păi, trebuie să ne faceți legătura cu directorul general, noi nu avem curajul să-i vorbim așa, că doar suntem, încă, niște neica nimeni, zise sindicalistul, acum Prim Vicepreședinte.

Se duseră cu toții la anexa conducerii. La secretariat, fata de serviciu se ținu calmă, nu se sperie de grupul destul de mare, vreo opt oameni. Calmul ei se datora prezenței în grup a secretarului.

— Unde-i domnul director general?, întrebă acesta.

— A plecat încă de la ora 3 la o avarie în Combinat. Dar făcu, subtil, semn cu capul că ar fi în birou.

— Bine, o să verificăm dacă nu a intrat prin Săliță, că totdeauna se spală pe mâini când revine de pe teren, salvă aparențele omul obișnuit cu procedurile ocolitoare. Și intră în biroul directorului general. Închise ușa după el înainte de a saluta.

— Care-i situația la Comitet? Ce s-a întâmplat cu fostul nostru Prim secretar? Spuneți toate noutățile că de la cuvântările de pe treptele Comitetului noi ne-am retras aici și ne-am sfătuit cu directorii de uzine. Toți sunt în Combinat, din oră în oră sună la secretariat și raportează. Până acum este liniște și pace. Deci, spuneți ce noutăți aveți dumneavoastră!

Paul povesti episodul cu predarea puterii, apoi cu grupul care s-a constituit ca să-l ducă pe Primul secretar acasă, fuga acestuia, reacția mulțimii, autobuzul salvator și tot ce a mai urmat. La urmă îl informă pe directorul general despre comitetul provizoriu și Platforma Program pe care au conceput-o și pe care vor să-l prezinte conducerii.

— Am aflat că avem un Comitet Provizoriu, mai mult autoproclamat decât ales de mulțime, zise directorul general, lăsând loc spre o anumită aluzie ... Cine sunt oamenii și ce vor? Secretarul dădu raportul, pe scurt.

— Vedeți că sunt timorați, sunt copleșiți de rolul asumat, dintr-un foc s-au trezit la mare înălțime și sunt cam amețiți. Fiți blând și cooperant, vă vor binele, dvs. și actualei structuri tehnice de conducere. Platforma Program are ca idee centrală garantarea conducerii Combinatului de actuala structură tehnică, legitimă. Trebuie să vă asumați rolul de conducere a treburilor administrative, nimeni să nu abuzeze de situație și să creeze stări de pericol.

— Bine, să intrăm și să ne cunoaștem! Descuie ușa și trecu în Săliță.

Secretara îi introdusesese pe băieți, aceștia stăteau în picioare, în jurul mesei ovale. Directorul general dădu mâna cu fiecare, îi întrebă numele, prenumele, funcția, locul de muncă. Apoi îi invită să ia loc. Prin simpla lui prezență, cu prestața omului obișnuit cu situații neobișnuite, reușise să se impună, membrii grupului erau mai timorați acum decât atunci când se apropiaseră de intrarea în anexa administrativă.

— Unde să stăm?, întrebă ei.

— Uite, voi stați de partea asta a mesei, domnul director general și adjunctul pe locurile lor obișnuite, iar noi, foștii, pe partea asta.

— Cum adică „foștii”, întrebă a mirare sindicalistul. Directorul general ridică o sprânceană, întrebător. Nici el nu realiza această eschivă din partea secretarului.

— Stați, băieți, să ne înțelegem, zise Paul. Tovarășe director general sau domnule director general, cum e corect să spunem acum? Dar asta nu contează, la urma urmei. La ora 15,30 azi, la sediul nostru, dumneata și acești oameni care fac parte din Comitetul Provizoriu, ce fel de înțelegere ați încheiat cu Primul secretar al platformei? Spune!

— Păi, preluarea puterii! răspunse acesta.

— Atunci, dacă ați preluat puterea politică, noi, adică eu și propagandistul acesta de lângă mine, cine putem fi alții decât niște „foști”?

— Și atunci, de ce ne-ați ajutat până acum? De ce ne-ați conceput Platforma Program și ne-ați învățat ce să facem în continuare? Ce rol credeți că ați jucat de la ora 15,30 până acum, dacă nu cel de „ai noștri”?

— Da, în particular ai dreptate, v-am ajutat pentru că așa am simțit și așa simțim și noi transformarea, așa dorim să se continue lucrurile de aici în colo. Dar noi suntem ai trecutului, poate să vă fim de folos o vreme, dar atât!

În timp ce acest dialog privat – și nu prea! – avea loc între cei doi, directorul general parcursese cele câteva foi aduse de noul organ revoluționar. Se adresa tuturor celor din sală:

— Acest document, Platforma Program, cine a scris-o? Cine a conceput-o?

— În cea mai mare parte tovarășul secretar Tarniță, spuse sindicalistul.

— Florine, dă drumul la televizor, i se adresa DG-ul adjunctului. O să auziți acum ceva absolut extraordinar!

Și într-adevăr, la televizor un personaj cunoscut din emisiunile culturale din epoca tocmai defunctă citea proclamația către țară a Comitetului revoluționar provizoriu central. Aproape cuvânt cu cuvânt la fel ca în Platforma Program locală.

Când lectura la televizor s-a încheiat, directorul general, adresându-se grupului de oameni din Săliță întrebă:

— Voi toți faceți parte dintr-un comitet sau o organizație, v-ați pregătit din timp pentru acest eveniment sau ce se întâmplă? Explicați-mi și mie, pentru că este foarte important.

Sindicalistul fu cel care răspunse:

— Noi nu facem parte din nici o organizație, pur și simplu ne-am trezit acum acționând. Poate tovarășul Tarniță... și lăsa totul în suspensie, neștiind, neînțelegând nici el cum de s-a produs o asemenea coincidență.

Secretarul, roșind:

— Ferească sfântul să trageți concluzia că fac parte dintr-o conspirație! Nici gând de așa ceva, doar mă cunoașteți nu de azi, de ieri! Pur și simplu este identitate de gândire, oamenii de bună credință care nu au înghițit starea anterioară de lucruri pot gândi la fel, pot folosi aceleași cuvinte pentru a-și exprima ideile! Eu nu văd aici nimic nefiresc.

— Înseamnă că dumneata, tovarășe secretar, ai stofă de conducător de răscoală, nu glumă! De fapt, cine ești dumneata, cu adevărat?, spuse

ca o concluzie directorul general și râse, spărgând starea de încordare ce planase până atunci.

— Să lăsăm asta. Acum această Proclamație, dacă sunteți de acord cu ea, trebuie difuzată în uzine, directorii să preia cu adevărat puterea executivă, iar Comitetul provizoriu să treacă la organizarea aceasta pseudo-politică. Zic așa că nu cred că avem de a face cu o formă politică de revoltă. Deci trebuie ca sindicatele să se substituie politicului, folosind sprijinul autorității administrative. Iar eu și cu colegii mei să ne retragem acasă, la familii și să așteptăm scurgerea evenimentelor.

— Bine, cred că asta este o alternativă bună, poate cea mai bună, mulți oameni care vor veni pe aici și pe acolo (arătând cu capul în direcția Comitetului) nu vor ști cine este cu adevărat tovarășul Tarniță și vor vedea în el doar o persoană din trecut care caută să se agațe cu dinții de un avantaj politic. Cred că a sta de o parte acum este cel mai sănătos lucru. Iar peste două, trei săptămâni, când lucrurile se vor liniști, trebuie să veniți la angajare, doar sunteți oameni de-ai producției, de aici ați fost promovați aici trebuie să reveniți! Nu-i așa, domnule Vice Președinte al Comitetului Revoluționar Provizoriu?

Și astfel, din nou, spiritul lui Tănase Todoran bătrânul ieși la suprafață, în mijlocul unor evenimente care coincideau cu cele pe care martirul, le trăise, le provocase, poate le și condusesse la vremea lui.

Dar acum erau alte timpuri...

PARTEA a III-a

**LA VALE ÎN GOANA
DUPĂ PROFIT**

Capitolul 1

PODUL DE PIATRĂ S-A DĂRÂMAT

Emiercuri, 26 decembrie, ziua a doua de Crăciun. Azi a împlinit 43 de ani și 5 luni. De trei zile îi sună în minte cântecelul copilăriei „Podul de piatră s-a dărâmat/ A venit apa și l-a luat”. Își spune că a avut noroc, a apucat să calce peste dărâmăturile podului și să treacă pe malul celălalt. Însă acum se simte singur, părăsit. Un vânt hain suflă a pustiu pe acest mal, iar el nu știe încotro să o apuce.

Patruzeci și trei de ani de viață au rămas pe partea cealaltă. Cale de întoarcere nu-i. Iar în fața lui, spre viitor nu se zărește nimic. E ceață, e negură, vine noaptea tristă și nu știe dacă și când se va arăta lumina. Măcar de s-ar însenina, să vadă un licăr de stele, cât de slab.

Încă și azi e Crăciunul, e sărbătoarea Nașterii Fiului, sărbătoarea Bucuriei, în Cer și pe Pământ...

Poate că este, în altă parte. Că aici, la noi, peste Ziua Sfântă au sărit două șuvoaie de sânge. O armă automată a împrăștiat plumbi și a luat viața unui dictator și a soției lui. În chiar Ziua de Crăciun!

Unii s-au bucurat, ziceau că aceia și-au primit răsplata!

Alții însă s-au întristat. Să faci moarte de om în Zi Sfântă?!

Nu o să cadă sângele acelora peste capetele noastre, ale urmașilor noștri?

A trecut doar o zi de când răzbunarea s-a împlinit. Disparația dictatorului naște sentimente contradictorii. Unii, poate că se bucură și zic așa: „În sfârșit, suntem liberi, vom putea beneficia de...” Alții, mai coțiți și mai cu frica lui Dumnezeu se tem, doar clatină din cap și nu știu ce să zică.

După evenimentele din 22 decembrie Paul a reușit să se destindă în cele două zile care au urmat, până la Crăciun. Nu-l încerca nici un sentiment, peste el se lăsase liniștea. Era ca o pauză după efort. Nu era amorțeală, era pur și simplu un vid de senzații, un vid de sentimente... Știa că va veni altceva, dar ce oare? „Nu știu, la asta ne vom gândi mai încolo”, își spunea parcă fugind de confruntarea cu realitatea ce va să fie. În ziua de Crăciun a apucat să sune acasă, la socrii, la frați, să-și ureze unii la alții sărbători fericite și... ce-o fi, o fi! Apoi a sunat unchiul Marian. „Veniți la noi”, a zis el, însă nu rostea cuvintele cu prea multă convingere. „Venim mâine, azi nu mă simt prea bine” a răspuns Paul. Avea o gheară în piept, sub stern, dar nu s-a plâns, nu voia să sperie copiii. După masa de prânz s-a retras în dormitor și a ațipit câteva minute. Ionela, lângă el, stătea fără să miște, doar sufla ușor.

Paul s-a întors pe spate, ținea ochii închiși. Erau clipele pe care și le-a dorit, acum putea să se gândească în liniște. Citise pe undeva că cele trei componente ale întregului, adică trupul, psihicul/rațiunea și sufletul evoluează împreună spre împlinire, spre viitorul care aduce finalul existenței pe pământ. Că totuși, sufletul este cel care va fi mesagerul, cel ce se va desprinde și va da socoteală în fața Dreptului Judecător. Că el, sufletul, este componenta cea mai ascunsă, poate mai abstractă, pe care omul nu o identifică prea bine în timpul vieții lui pe pământ.

Cugetând la acestea Paul gândi că viața pe care a dus-o până acum a fost doar o trăire a trupului și a psihicului... rațiune, după cum îi spunea în sinea lui. A trăit de azi pe mâine ca să-și îndeplinească nevoile. A trăit emoții, bucurii, tristeți, satisfacții, a trăit din plin, a trăit evenimentele care s-au succedat cu clipele. Și sufletul din el, sufletul ce a făcut? Ce poate să spună despre sufletul lui? Nimic. La acest capitol era complet neștiutor. Dar stai, dacă sufletul este cel ce transcede trupului și rațiunii, n-ar trebui să îl descopere prin ceva, poate prin credință, cu ajutorul rugăciunilor?

Ca atunci, în tinerețe, când Mimi, bibliotecara de la Toplița l-a învățat să citească rugăciunile la necaz și supărare.

Se ridică din pat și caută Biblia, în bibliotecă. Se duse la bucătărie și deschise cartea sfântă, la întâmplare. Psalmii. *Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul și toate cele din lăuntrul meu numele cel sfânt al Lui!* Rămase cufundat într-o pace nefirească, o liniște ca un balsam îl înconjura din toate părțile. Simți că acele cuvinte care i s-au arătat i le-a pus înaintea Duhului Sfânt, ele erau cheia care i-au deschis poartă chiar Poarta Raiului. Citi mai departe: *Binecuvintează ... pe cel ce scoate din stricăciune viața ta!*

Se lăsă mângâiat de acest verset. Din nou liniștea care l-a însoțit duminică, în ziua de 23 decembrie, a coborât asupra lui. Îi era bine acum. Apoi și-a adus aminte că această liniște era la fel cu cea care a coborât asupra lui în ziua aceea de august, când Pompiliu, puilul lui drag, s-a vindecat de febră mare, cât l-a legănat pe brațe pe holul spitalului de copii, așteptând să vină doctorița. Și lacrimi i-au curs din ochi atunci și nimic nu l-a mai durut pe urmă. Asta-i! Nu putea exprima în cuvinte tot ce simțea, dar inima lui, rațiunea lui, sentimentele lui îi spuneau că și-a descoperit sufletul!

De pe malul necunoscut al râului vieții Paul privi spre malul celălalt, pe care tocmai îl părăsise când podul de piatră s-a dărâmat. În viața pe care a trăit-o, 43 de ani și 5 luni a crezut în menirea lui de a face bine oamenilor. A crezut, chiar a fost convins că i s-a dat să facă binele, iar călăuză i-au fost textele din învățăturile partidului său. Nu cuvântările zornăitoare ca tinichelele goale. Ci principiile, acele propoziții scurte asimilate și de partidul lui, dar care sunau mult mai plăcut în cele 10 Porunci ale Lui Dumnezeu. Acum viața pe care a lăsat-o pe malul celălalt nu i se mai părea o irosire. N-a trăit în zadar. Liniștea și pacea care-l învăluiau îi spuneau că da, n-a fost nimic în zadar. De acum înainte însă va trebui să trăiască astfel încât să merite această liniște, să o păstreze mereu deasupra sa.

În ziua următoare au făcut o vizită unchiului Marian. Familia era reunită, venise acasă și Georgiana de la București, cu soțul Mihai. Pe masa întinsă mătușa Smaranda a pus felii de cozonac, prăjituri și pahare pentru vin. Ionela și Paul au venit cu autobuzul, prin oraș patrulele Frontului

Salvării Naționale foiau în sus și în jos, nu exista mașină care să nu fie oprită și cercetată.

Și poveștile despre revoluția din București au început. Georgiana nu a ieșit în stradă, nici în 22 decembrie și nici după. Soțul ei, Mihai a stat în seara de 22 cu părinții, mama lui a devenit foarte agitată după fuga lui Ceaușescu. Apoi toți ochii s-au întors spre Paul. În zilele acelea de furtună revolta a fost împotriva dictatorului. Despre partid încă nimeni nu se manifestase. Dar toată lumea știa că urma la rând judecarea și acuzarea Partidului, a servilor acestuia.

Paul le-a povestit, cu lux de amănunte, tot filmul evenimentelor de la Combinat. A început cu îndemnul pe care i l-a dat, în septembrie, acel Ion Ciotloș, directorul de la Sighișoara, de a părăsi barca partidului până nu e prea târziu. Apoi le-a istorisit cum a fost la acea ședință de confirmare a realegerii lui Ceaușescu la al XIV-lea Congres. Apoi ziua de 22 decembrie. Nu a omis nimic. Toți l-au ascultat fără să-l întrerupă. Unchiul Marian a oftat și a zis, ca o concluzie:

— Noi, adică eu și cu baba mea și frații mei, ne-am trăit traiul și ne-am mâncat mălaiul. Dar ce-o să fie cu voi? Voi aveți ceva peste 40 de ani, fetele mele peste 30 de ani. Mai aveți de muncit destul. Cum va fi traiul mai departe? Știe cineva să spună?

— Sigur, cele mai bune informații ni le puteți da dumneavoastră, care erați deja maturi până la război și v-ați trăit începutul vieții în vremuri capitaliste. Cum era pe atunci? Ce reguli erau, ce șanse aveau oamenii simpli? Noi știm câte ceva din cărți, din cele pe care le-am învățat la școală, dar ce este scris în ele o fi fost chiar așa?

— Nepoate, omului sărac Dumnezeu i-a rostuit munca și spinarea plecată, zise mătușa Smaranda. Toată viața am tras în jug, ne-am luat unul pe altul cu nevoile și sărăcia. Grija noastră a fost să fim în rând cu oamenii cinstiți, pe care să nu-i arate lumea și să-i vorbească de rău. Ne-am făcut căsuța asta, din chirpici, e adevărat, dar pământul ține de cald și de hrană. Am adus pe lume fetele astea, de drag, nu din tăvăleală nerușinată, că eu l-am iubit pe bălanul ăsta de bărbat ca pe copilul meu și el a făcut la fel. V-am crescut cu rânduială, cinstite și bine educate, cu școli de meserii sănătoase, că statul ăsta ne-a dat posibilitatea să trăim ca oamenii. Eu zic și vă zic cu credință: din partea noastră v-am dat tot ce trebuie pentru

drumul în viață! Dacă o să continuați tot așa n-o să vi se întâmple nimic rău. Eu cred cu tărie că așa va fi!

— Iar tu, Paul, ție Dumnezeu ți-a hărăzit soarta ta. Poate că e o soartă mai specială. Simt eu așa, că v-am mai spus de atâtea ori și mereu le zic fetelor ăstora ale mele. Că femeia are ceva special, inima ei este ca o ureche care aude ce oamenii nu pot auzi și vede acolo unde ochiul omenesc nu vede nimic. Vezi-ți de drum, nepoate, fii cinstit și muncitor, că dacă până acum n-ai greșit cu nimic, tot așa, nu trebuie să greșești nici de acum. Doar ai grijă, cu capitaliștii nu-i ușor să te pui. Trebuie să fii cu băgare de seamă, să nu-ți sară țăndăra la orice nedreptate. Nu poți să fii tu, singur, apărătorul tuturor. O să vezi, unii oameni te vor acuza că te-ai amestecat, nechemat, în viața lor, așa că abține-te. Să dai ajutor doar când ți se va cere!

— Înțeleaptă baba mea! Unchiul Marian era mândru de cuvintele cu miez pe care le rostise Mădița lui. Dar trebuia să spună și el câteva cuvinte, că avea și el destulă înțelepciune.

— Caută să te amesteci cu oameni care te cunosc. Nu sta alături de străinii care te pot judeca greșit, neștiind nimic din ce ai făcut până atunci. Dacă te angajezi înapoi în Combinat cere să te primească în secția unde ai fost primit cu prietenie, nu cu lingușeală. Să nu stai supărat pe cei ce nu vor voi să te cunoască, să stea de vorbă cu tine sau vor întoarce capul trecând pe lângă tine ca niște străini. Mai târziu lumea se va așeza, nu-i nici o grabă.

Ziua a trecut ușor, au închinat un pahar de vin și s-au încurajat unii pe alții pentru zilele ce vor veni. Apoi Paul și Ionela s-au întors acasă, în cuibul unde pușorii stăteau cuminți la televizor și urmăreau un film cu îngeri și Moș Crăciun.

Capitolul 2

DIN NOU LA MUNCĂ

Tramvaiul masiv, românesc, rula greoi, balansându-se. De mult nu mai circulase cu tramvaiul. Paul își aduse aminte de anii de început când mergea zilnic la tură cu autobuzele prăfuite și dormita, sprijinindu-și capul pe brațul ridicat cu care se ținea de bara orizontală. Acum era la fel, doar că nu era noapte. Ziua era tot mohorâtă, iarna nu voia să se arate deloc peste acest colț de țară.

La trei săptămâni de la Revoluție Paul s-a hotărât să încerce angajarea în Combinat. Imediat după Anul Nou l-a sunat doamna Jeni, contabilă lor de la partid și l-a invitat să-și ridice salariul cuvenit pe luna decembrie. A ridicat doar dintr-o sprânceană când a semnat ștatul pentru suma integrală. N-ar fi fost normal să se calculeze cele cuvenite doar pentru 22 de zile?

— Deocamdată contul nostru nu este blocat, așa că facem toate plățile urgent, că mâine cine poate ști ce-o să mai fie? Contabila era îngrijorată, deși se străduia să nu izbucnească în plâns. Era o femeie umilă, respectuoasă, genul care își cunoștea locul și căuta să treacă nebagată în seamă. N-a deranjat pe nimeni, niciodată.

— Unde veți munci în continuare, doamna Jeni? S-a luat vreo hotărâre cu personalul din aparatul salariat? Că Gospodăria de Partid este mare, are mulți angajați aici și la fermele din județ.

— Nu știm nimic, tovarășe inginer. Toată lumea se uită la televizor, că primele știri de acolo vor veni, după evenimentele din stradă. Ce vedeți

dumneavoastră aia se va întâmpla! Dar dumneavoastră? Vă întoarceți în Combinat?

— Da, dar aștept să se liniștească lucrurile.

— Aveți grijă, lumea este rea. Atât mai spuse femeia și dădu de înțeles că nu trebuie să continue o discuție fără rost.

Paul l-a sunat cu două zile în urmă pe Grigore Țăpu și l-a întrebat ce se mai întâmplă prin Combinat. Altă dată omul acesta ar fi sărit cu invitația „Haideți la un cârnat și un pahar de vin, la mine, să discutăm ca oamenii, nu la telefon.” Acum s-a arătat rezervat. În acele zile era mult mai bine ca oameni ca ei să nu se adune. Veștile teribile, zgomotoase, despre lovituri date de teroriști, atacuri puse la cale de aceștia sau amenințări încă răbufneau la radio sau la televizor.

— Ce să fie? Bine, se muncește, se bârfește pe la colțuri, toată lumea citește ziare, peste tot sunt maldăre de ziare. Dumneavoastră ce mai faceți? Bine?

— Da, mulțumesc, bine. Aș vrea să vin să mă angajez. Tu ce părere ai, e bine acum sau să mai aștept?

— Nu știu, la Poarta Est e mare înghesuială la Angajări. Că s-a dat ordin să fie primiți în Combinat toți șomerii din porturile gălățene, căăștia fac cel mai mare scandal în fața Prefecturii. Și ca să-i facă să plece de acolo, FSN-ul le-a promis salarii uriașe la Combinat și pensionare la vârsta de 50 de ani. Nu știu ce să zic. Faceți o probă.

—Tu te-ai angajat, Grigore?

— Da, eu m-am angajat imediat după Crăciun, la CTC, la vechiul meu loc de muncă. Dar mi s-a atras atenția...

— Bine, bine, am înțeles. Mulțumesc pentru sfat! Și a închis.

Se aștepta să fie sub observație, însă nu a sesizat nimic anormal în legătură cu el sau familia lui, până la acel moment. Dănuța începuse școala după vacanța de iarnă. Au așteptat-o cu nerăbdare să vină acasă în prima zi, să afle care este atmosfera din școală, din clasă, cum se comportă profesorii, colegii.

— Tată, azi totul a fost normal, ca și cum n-ar exista o Revoluție. Lecțiile s-au predat la fel, profesorii, colegii s-au comportat fără reproș. Doar atât a fost mai deosebit că profesorii, pe rând, fiecare cum intra la ora lui, aducea vorba despre examenul de bacalaureat și despre admiterea

la facultate. Că nimeni nu poate ști ce ne poate aduce viitorul și ce meserii vor căutate în anii ce vor veni. Fetele cu care am fost prietenă până acum, Alida și Elena și Corina au venit la mine și m-au întrebat cum am petrecut vacanța, dar nu au făcut nici o aluzie la tine sau la ce ni s-a întâmplat nouă în zilele acelea. Stați liniștiți, este bine!

Li s-a luat o piatră de pe inimă. Liceul unde învăța fiica lui era o școală vedetă în Galați, acolo mergeau copiii elitei locale, fii de directori, activiști de partid, doctori. Cam toți erau de aceeași condiție, dacă era să se întâmple ceva, toți ar fi suferit la fel sau aproape...

La jumătatea lunii Ionela l-a îndemnat să încerce să se reangajeze.

— Acum avem bani, ai luat salariul, dar altul nu mai primești. O să avem nevoie de bani, că rezerve nu avem, doar datorii. Deci nu sta, poate că lucrurile s-au liniștit pe platformă, încearcă.

Luni dimineața, pe 15 ianuarie, la Biroul de Angajări coada era mare. Peste 100 de oameni stăteau la rând, afară, în frig. Paul s-a dus de-a lungul cozii până în față, părând că ar căuta pe cineva. Nu a văzut nici o figură cunoscută. Dar nici chipuri prietenoase! Când a ajuns în față, funcționarul de la ghișeu l-a zărit prin geamul deschis și l-a strigat:

— Domnu' inginer, intrați! Și i-a deschis ușa.

— Ce faceți? Ați venit la angajare? Că m-a anunțat directorul nostru că dacă veniți cumva să vă anunțăm că ați fost repartizat la Semifabricate, la LSF. Vă dau Fișa de angajare, vă dau legitimația cu numărul de marcă pe care l-ați avut și cu ele mergeți la Serviciul personal, la domnul Neguț.

A fost un șoc plăcut. Deci promisiunea directorului general din seara de 22 decembrie a funcționat. S-a dus la Personal și a bătut la ușă, la șeful serviciului. Domnul Neguț l-a primit imediat, a scris mare, oblic, pe Fișa de angajare „Reangajare”, a semnat și a pus ștampila pătrată.

— Cred că cel mai bine ar fi să mergeți la Turn, să vă semneze Fișa directorul general, cu „Aprobat”, ca să nu vă pierdeți timpul cu fișa medicală. Și, domnule inginer, vă dau un sfat: nu vă opriți în drum la taclale cu nimeni. Evitați-i pe foștii activiști, pe secretarii de partid din uzine și secții. Se interpretează și nu știți cine ce hram poartă, azi. Proverbul spune „Ferește-mă, Doamne, de prieteni, că de dușmani mă feresc singur!”

La anexa Turn a intrat pe ușa din dos. Astfel i-a evitat pe șoferii directorilor care stăteau ciotcă, pe caloriferul tubular călduț, din dreapta ușii de acces. A urcat scările la etajul 1 și când a intrat în secretariat s-a întâlnit cu directorul general.

— Vă salut, domnule inginer. Începeți? Deocamdată veți lucra o vreme la LSF, apoi vă iau consilier, acum s-a înființat acest post nou și am nevoie de dumneavoastră aici, la Turn.

— Puteți să-mi semnați Fișa de angajare? Sunteți bine? Ar trebui să vă menajați mai mult, domnule director general, nimic nu merită...

Generalul doar l-a privit, fără să spună nimic. A semnat Fișa de angajare și a plecat. Era convocat la Prefectură, la o ședință în care iar se cereau favoruri... Dar nu s-a mai întors decât ca vizitator. La Poarta Est niște „revoluționari” glumeți au atacat Aro-ul cu care pleca spre oraș. Au balansat mașina de câteva ori, apoi au bătut cu pumnii în portiere, în parbriz, au dat șuturi la roți, iar șoferul a profitat că nici unul din agresori nu stătea în fața mașinii și a demarat în trombă. De la Prefectură a transmis un telex la Ministerul Metalurgiei prin care anunța că își dă demisia pe motive de sănătate.

Secretara directorului general, aceeași Marie din ziua revoluției, a pus ștampila rotundă pe semnătura șefului și l-a îndrumat înapoi la Personal pentru stabilirea salariului și pentru Nota de trimitere la secție, la LSF.

Salariul care i s-a acordat era bunicel, gradația 29, maximă, treapta 1-a din 3 posibile. Era conform legii, adică în concordanță cu vechimea totală în muncă. A luat Nota de trimitere și a plecat la muncă. Doar era angajat din aceeași zi.

Secția de semifabricate era un laminor atipic pentru Uzina de Lamine Plate. Aici se fabricau bare de relaminare pentru oțel beton. Barele nu erau produse plate. Secția era o continuare a ansamblului format din Oțelăria nr. 3 și Turnarea Continuă nr. 3, obiectivele care au întregit la 10 milioane de tone capacitatea finală a Combinatului. Șeful de secție până la revoluție fusese Gheorghe Tutunaru, cunoștința mai veche al lui Paul. Dar în 22 decembrie muncitorii l-au amenințat și omul a plecat fără un cuvânt. Și nu a revenit decât pentru a-și depune dosarul de pensionare. Acum șef de secție este fostul lui adjunct tehnolog.

Sectorul de întreținere este organizat ca secție subordonată inginerului șef de profil pe uzină. Secția de întreținere și reparații mecano-energetice, SÎRME, are în componență două ateliere, unul electric și unul mecanic și câte un birou tehnic, pe fiecare specialitate.

Paul s-a prezentat la dispeceratul secției. Acolo l-a găsit pe Doru Bordeianu, fostul lui coleg de stagiatură de la LBC, acum șef de secție mecano-energetic. Îi va fi șef de acum încolo. Când i-a înmănat hârtia de la Personal a văzut o încruntare scurtă, o jenă pe chipul lui Doru.

— Ai fi preferat să nu ai de a face cu mine? Te simți jenat? Nu voi sta mult timp, directorul general mă vrea consilier la Turn. Când va fi asta? La vară sau cel mai sigur când țara se va așeza la loc. Până atunci trebuie să mă suporti, Dorule. Promit să nu-ți creez neplăceri, în măsura în care va depinde de mine.

— Nu-i vorba de asta. Fostul secretar de partid pe secție este maestru principal la mine, la electricieni. Îl cunoști, a fost pe schimbul tău în LBC, în zona degrositoarelor. E un oltean căpos, are destui dușmani printre oameni deoarece este un perfecționist. De aceea oamenilor le-a fost frică de el, iar acum îl amenință, dar mă amenință și pe mine. Tu vei fi o problemă în plus. Însă nu pot refuza o repartitie venită de la directorul general. Dacă el te-a primit înapoi, în Combinat, înseamnă că se bazează pe ceva. Acuma hai să vedem ce o să fie la noi. Trebuie ca inginerii și maiștrii să te accepte. Depinde de tine cum o să te prezinți și cum o să le plăci.

Au intrat în sala de aparate electrice de la trenul finisor. Acolo avea Bordeianu biroul. Stătea la comun cu un subinginer, Marin Moraru și cu tânărul șef de atelier, Ionuț Lupulescu. Acesta primise decizia de promovare cu o săptămână în urmă, înlocuind-o pe Simona, fata lui Tutunaru, care nu a vrut să se expună prea mult, după plecarea tatălui ei la pensie.

Doru i-a convocat în sala de comandă a trenului finisor pe ingineri și pe maiștrii. Erau cu toții 9, cu Doru 10. Acesta le-a adus la cunoștință dispoziția directorului general și a direcției de personal privind încadrarea inginerului Paul Tarniță ca inginer reglor la ei, în secție. Nu le-a ascuns că tovarășul Tarniță a fost secretar cu problemele economice la comitetul de partid al platformei. Dar l-a descris ca un bun coleg, om liniștit și harnic. Apoi i-a dat cuvântul lui Paul să se prezinte.

— Multe nu am să vă spun în plus față de cele ce le-ați aflat de la domnul inginer Bordeianu. Am lucrat primii 11 ani după absolvirea facultății în Combinat, aproape 2 ani la secția de reparații energetice, apoi la laminorul de benzi la cald și la laminorul de benzi la rece. Am fost scos din producție în anul 1980, în ianuarie și încadrat la secția economică a comitetului județean de partid, specialist în probleme energetice. Din vara lui 1986 am fost ales secretar cu probleme economice la platformă. Nu mi-a plăcut munca politică, pur și simplu am avut ghinionul sau norocul să fiu luat la ochi și pus pe rol. Acum mă întorc în producție, avere nu am, trebuie să-mi câștig pâinea, am o familie, soția și doi copii. Țsta sunt și angajamente nu mi-am luat nici o dată în viață, dar mă țin de treabă, nu-mi place să fiu neserios sau să-mi încalc cuvântul dat.

— De ce ați acceptat să munciți la partid, domnule inginer? Întrebarea i-a fost pusă de Ionuț, tânărul șef de atelier. Vă întreb deoarece ați spus că nu v-a plăcut munca politică. Dacă este adevărat atunci trebuia să refuzați, pur și simplu.

— Da, trebuia, dar nu am avut argumente solide. Printre altele, atunci la data de 15 ianuarie 1980 (iaca, sunt exact 10 ani de atunci) nu știam ce se va întâmpla peste 10 ani. Că-mi va cere cineva socoteală de ce am acceptat să fac muncă de partid. Chiar dacă așa fi știut ce va fi peste 10 ani, tot nu așa fi refuzat. Pentru că un refuz doar așa, fără un motiv întemeiat, ar fi atras sancțiuni atât pentru mine cât și pentru familie.

— Când ați aflat de evenimentele de la Timișoara și cum ați reacționat, întrebă un alt maistru.

— Duminică, 16 decembrie 1989, am fost chemați de acasă la ora 18,00 și ni s-a comunicat situația de la Timișoara. Ni s-a spus că este vorba de o provocare pusă la cale de agenți sovietici și americani. După cum știți, Ceaușescu nu se avea bine nici cu Gorbaciov și nici cu americanii. Am crezut comunicatul acesta și am urmat indicațiile care ni s-au dat, adică să lămurim oamenii despre faptele adevărate care se întâmplă și să luăm măsuri de vigilență. Era ceva de ordin patriotic. Dumneavoastră ați fi procedat altfel?

— Aici eu pun întrebări, se răsti maistrul. De ce nu ați spus oamenilor adevărul, că la Timișoara s-a tras în mulțime, că Ceaușescu a ordonat să fie împușcați oameni nevinovați?

— Dumneavoastră ați știut acest aspect despre Timișoara, atunci, duminică în 16 decembrie sau mai târziu? Că eu am aflat asta doar de la televizor, în seara de 22 decembrie, după ce am ajuns acasă.

Aici interveni Doru:

— Meștere, hai să fim oameni serioși, toți eram cufuriți pe noi de frică în zilele acelea. Omul ăsta nu a dezertat de la datoria de român, într-o țară atacată din afară. Cine sunt teroriștii? Cine a tras la Revoluție? Știe cineva precis? Acum este prea devreme să dăm sentințe. Paul a fost un comunist la fel ca mine sau ca fiecare dintre noi, cei de aici. N-a omorât pe nimeni, nici n-a torturat, din contră a ajutat cum a putut și el prin Combinat pe unii și pe alții. Trebuie să muncească? Trebuie! Hai să nu-l alungăm și veți vedea că este un om bun și un bun coleg. Directorul general îl apreciază și în curând îl va promova consilier la Turn. Credeți că de rău îl va lua acolo? Și credeți că nouă ne va face rău să avem o susținere la acel nivel? Gata, eu am decis, de azi domnul inginer principal Tarniță Paul muncește la noi și cu noi. Trebuie să-l ajutăm să învețe sistemul de automatizări cehesc pe care-l avem aici și care nu seamănă nici cu cel rusesc de la LBC și nici cu cel german, de la LBR. Să mergem la treabă!

Și așa s-a scurs prima zi de muncă din Noua Epocă, a Capitalismului căruia i se puneau bazele în acele zile, după un scenariu de autor anonim, având regizor anonim, dar cu actori români.

Și a fost luni, 15 ianuarie 1990.

Capitolul 3

LA MAI BINE

Integrarea în muncă a decurs greu, cu efort mare. Paul a strâns din dinți și a încercat să studieze atent documentația și schemele de automatizări. Printre dulapurile cu aparataj, pe o masă cu roțile se afla un osciloscop, gata pentru intervenție în cazul unei defecțiuni. Ca și în cele două laminoare unde a învățat meserie, la fel și aici, cartelele cu reglaje definitive erau blocate cu șuruburi de fixare. A încercat să urmărească o formă de semnal, pas cu pas, dar nu reușea să localizeze un posibil defect. Nimic nu corespundea cu ceea ce învățase mai de mult. Iar la explicații nu se înghesuia nimeni. A apelat la Doru, rugându-l să-i facă o singură trecere peste schema de acționare.

— Nu te chinui, suntem trei care cunoaștem această acționare, nu cred că te vom implica prea curând în sarcinile noastre curente. Uite, ca să nu stai degeaba, îți dau o treabă inginerască de făcut. În octombrie anul trecut au fost puse în funcțiune două mașini speciale, fabricate complet în țara noastră. Inclusiv aparatura electrică este românească, pentru prima dată avem o acționare secvențială realizată cu componente electronice de ale noastre. O mașină de îndreptat și alta de strunjit țagle rotunde. Secția noastră trebuie să producă și țagle rotunde, pentru prăjini de foraj petrol. Calea cu role de evacuare nu este adecvată pentru aceste macaroane care ies foarte bune din trenul finisor. Și până la răcire finală se mai strâmbă, fac curburi mai mari sau mai mici. Mașina de îndreptat poate să facă

operațiunea de rectificare liniară, dar numai până la o limită, din cauza puterii motoarelor electrice. Dacă țagla este dreaptă ea trebuie strunjită exterior, până la un diametru dat în comanda de produs finit. Pentru asta avem mașina de strunjit. Aceste două mașini ne-au fost predate de constructor, fără reglaj și punere în funcțiune. Acționările sunt simple, secvențiale, semnalele sunt de tip binar adică „1” și „0”. Avem două fete care au fost școlite pentru astfel de acționări. Împreună cu ele trebuie să puneți aceste două mașini în funcțiune într-o lună de zile. Caută-le la baza locală, Stela și Mioara sunt numele lor. Și pornește treaba cu ele.

S-au jucat cu aceste două mașini mai mult de o lună. Comenzi de țagle rotunde nu erau, așa că au lucrat cu lotul de țagle fabricate în premieră la Galați în decembrie 1989. Apoi au stat, mașinile au intrat în conservare.

În luna mai Paul a rămas fără o activitate concretă. Laminarea mergea destul de bine, rareori apăreau ceva defecțiuni, dar totdeauna se rezolvau repede. Paul umbla prin hala de laminare, urmărirea funcționarea utilajelor pentru că avea ce vedea. Cele opt ore de muncă treceau anevoie, ar fi putut sta la taclale cu oamenii, dar acolo se discuta prea multă politică și el nu voia să se lase antrenat în dispute partizane. În cei 20 de ani de muncă niciodată nu s-a plictisit ca acum. Efectiv simțea că este un om în plus, iar inutilitatea și-o simțea dureros, în mușchi și oase, dar mai ales în suflet. Avusese parte de o viață tumultuoasă, muncise aproape toată viața 10 sau 12 ore pe zi. Iar acum se mișca de colo – colo fără rost.

Pe 30 mai, în 1990, într-o miercuri, pământul s-a cutremurat din nou. Era aproape de ora 14,00. Oamenii se pregăteau de predarea schimbului. Paul era în hala celor două mașini speciale la care lucrase cu plăcere. S-a uitat o vreme la stiva de țagle strâmbe căutând o soluție pentru valorificarea lor. Trebuiau reîncălzite și apoi îndreptate la forjă. Dar merita atâta efort? Nu era mai simplă retopirea în convertizor? Atunci a început să se miște pământul. Unda de șoc avea o componentă mare pe orizontală. Însemna că este un cutremur de suprafață. Gândul acesta i-a venit instantaneu, aducându-și aminte de lecțiile pe care le-a primit de la geologul Matei Chirilă, nu cu mulți ani în urmă. Un astfel de cutremur putea face mult rău. Mișcarea oscilatorie devenea din ce în ce mai puternică. Paul s-a sprijinit de un stâlp de susținere a halei și

nu-i venea să creadă ce amplitudine mare are balansul. De pe podurile rulante din acea travee s-au auzit țipete. Macaragițele intraseră în panică, podurile se deplasau fără comandă, înainte și înapoi, intrând și ele în vibrații. Acolo sus groaza era cumplită, se auzea după încărcătura de frică din țipetele acelor femei care se temeau să nu se prăbușească cu utilajele lor. Apoi, încetul cu încetul, lucrurile s-au liniștit. Mișcarea pământului a încetat. În aer plutea o pâclă de praf, înaltă mai mult de un stat de om.

Pe traveea pe care s-a aflat Paul la acel moment efectul seismului s-a simțit cel mai tare pentru că unda s-a propagat de-a lungul axului halei. De aceea podurile rulante au plecat la plimbare singure. Pe celelalte travei, perpendiculare pe aceasta, mișcarea de balans a fost mai mică în amplitudine din cauza rigidității construcției metalice. Dar nu s-a înregistrat nici o pagubă. Alimentarea cu energie electrică s-a întrerupt, apoi semnalizarea de avarie la cuptoarele de reîncălzit metal s-a declanșat când presiunea gazului a scăzut sub pragul de avarie. Însă la ora 14,30 totul a reintrat în normal.

Toată lumea din schimbul de zi a intrat în panică. Telefonii nu funcționa și nimeni nu putea prinde un ton de orăș. Toți se întrebau „Ce-o fi cu familia mea?” La fel a făcut și Paul. Din hală s-a îndreptat spre birou, voia să sune și el acasă. Dana era la școală, Pompiliu probabil acasă încă de la ora 12,00, iar Ionela la serviciu. Noroc că sediul cooperativei unde muncea Ionela era la doar 5 minute de casă, sigur a fugit să vadă de băiat. Când a ajuns acasă Paul avea să afle că Pompiliu era pe afară, în fața blocului, atunci când s-a mișcat pământul. Se juca singur, culegea crenguțe cu flori galbene din gardul viu, vrând să facă un buchet pe care să-l dăruiască surorii lui, de Ziua Copilului. Cutremurul nu l-a speriat prea tare, el s-a lăsat pe vine și apoi a căzut pe fund, iar când s-a ridicat cutremurul se opri. Ionela l-a găsit tot afară, era liniștit, nu dădea semne de frică. Pe Dana cutremurul a prins-o în clasă. Aveau ultima oră, de fizică. Profesorul a fost inspirat, le-a cerut copiilor să se lase în genunchi și să între sub bănci. Dar mulți băieți nu au încăput, băncile erau prea mici pentru ei. Iar această lecție de salvare, făcută pe viu, în loc să-i sperie, le-a creat prilej de râs: „Lunganule, ridică Pământul pe umeri!” îndemna unul, în timp ce altul striga după ajutor, blocat covrig sub pupitrul de lemn, iar al treilea își invita colegele să vină sub aripa lui protectoare. Când mișcarea

pământului a încetat, copiii au început să-și spună impresiile, cu voce tare. Un băiat și o fată, prieteni vechi și fără de sfială, s-au strâns în brațe și nu se îndurau să se desprindă, nici după ce pământul s-a liniștit. Le-am zis, povesti Dana acasă: „Copii, ați mai văzut așa o dragoste mișcătoare ca la porumbeii noștri?” Profesorul i-a scos în ordine pe culoar, clasa lor era la etaj și scările de evacuare se goliseră astfel că au ieșit cu toții afară, fără incidente. De la școală a venit aproape alergând, se gândea „Oare ce a făcut frățiorul meu, singur în casă?”

Doru a urcat în birou ca să le spună colegilor să se ocupe de repornirea instalației, să inspecteze dacă sunt daune. Paul l-a completat, prima verificare trebuie să o facem la sistemul de alimentare, adică în stațiile de 6 kilovolți. S-a dus el la cele 2 stații, totul era în regulă, nimic nu arăta că s-ar fi strâmbat vreo bară de forță. Când au terminat repornirea laminorului se făcuse aproape ora trei. Au plecat spre casă, Doru era cu mașina, l-a luat și pe Paul cu el. Au trecut pe la ajustajul LBC-ului să o ia pe soția lui Doru, apoi, cu mașina plină, s-au îndreptat spre oraș. La poarta nord a Combinatului un paznic i-a îndrumat să aleagă șoseaua spre Sere și prin vale, spre Filești, satul inclus în marginea Galațiului. Le-a arătat viaductul, se vedea de la poartă o coloană compactă de mașini oprite pe magistrală și se auzeau claxoanele apăsate cu disperare de cei blocați în trafic. Au ajuns destul de lejer pe șoseaua de centură, de acolo urmau să coboare în oraș prin Țiglina III. La capătul traseului troleibusului Doru l-a lăsat pe Paul să coboare, ei au ajuns aproape de casă și nu avea sens să-l ducă pe Paul mai departe, putea să folosească troleul. Circulația mașinilor revenise aproape la normal, doar dinspre Combinat se scurgea masa compactă a celor care ieșeau, pe rând, din blocaj.

Cutremurul pământului a avut efect și asupra oamenilor. Răutatea umană Domnul o pedepsește cu mânia pământului, că Domnul nu bate cu bățul, spuneau oamenii.

Paul se scula cu noaptea în cap, tot la două zile și stătea la rând la lapte. Șeptelul județului nu a fost grozav nici înainte de revoluție, iar acum, după ce oamenii și-au luat înapoi animalele de la CAP-uri, lucrurile parcă s-au stricat și mai mult. Multe vite erau bolnave din cauza proastei îngrijiri și, decât să le vadă murind, țăranii preferau să le taie sau să le vândă abatoarelor. Că din vara lui 1990 au început să apară mici

firme private de carmangerie, abatoare particulare, iar acestea aveau nevoie de carne tot timpul. Mai spre toamnă a început să apară laptele din import, în cutii dintr-un carton special, frumos colorate. Laptele avea un termen de garanție foarte mare, din cauza conservanților adăugați din belșug. Lumea lăuda acest produs, spuneau că are un gust mai bun decât laptele nostru. Înclinarea oportunistă spre o admirație fără rețineri față de orice venea dinspre Vest se generaliza pe zi ce trece. Cu toate acestea, specialiștii noștri au ridicat glasul împotriva acceptării necondiționate a tuturor darurilor venite din afară.

Că lucrurile nu erau pe roze, că trebuie să avem mai mult discernământ, că nu trebuie să ne plecăm cu exagerată recunoștință în fața Occidentului au devenit îndemnuri înțelepte abia atunci când o parte a presei a semnalat apariția unor boli rare, necunoscute pe pământ românesc. Hepatita de toate gradele, infestările cu virusul HIV erau dezvăluite ca boli grave, ținute ascunse de regimul dictatorial. Au fost semnalate, cu îndreptățită mânie, cazuri de SIDA la copii mici, unii doar abia născuți. Și ceva de neimaginat, existau copii născuți bolnavi din părinți sănătoși! Revoltător! Ce lucruri urâte se întâmplau sub ochii noștri și noi habar nu aveam!

Toate aceste cazuri și necazuri se discutau și se comentau la cozi, dimineața. La auzul unor asemenea ineptii Paul a reacționat imediat.

— Măi oameni buni, cum să se nască copii bolnavi de SIDA din părinți sănătoși? E cu neputință! Ori e propagandă și ne iau de proști ori e altceva. Prea ne asaltează Occidentul acesta milos cu atâtea ajutoare, zeci și sute de transporturi de medicamente gratuite. Și multe transporturi vin cu însoțitori, medici fără frontiere foarte miloși și carismatici, care sar în ajutorul nostru să vadă efectele experimentelor cu acele medicamente necunoscute la noi, fără prospecte însoțitoare cu detaliile pe care să le citim. Nu cumva sunt medicamente expirate? Ori se fac experiențe pe noi, cobaii? Ce părere aveți?

Euforia libertății proaspăt dobândite, împletită cu valurile de ajutoare de tot felul n-a ținut prea mult. Distribuția direct din camioane sau tiruri a pachetelor cu daruri de la organizațiile filantropice occidentale s-a oprit după intrarea în vigoare a legii societăților comerciale. Primele magazine private au fost cele cu haine second hand! Dar nimeni nu a

verificat vreodată actele – dacă au existat așa ceva! – care justificau proveniența acelor fonduri de marfă. Așa a început divizarea societății postsocialiste în oameni bogați (puțini, e drept, la început) și oameni tot atât de săraci pe cât de proști!

În primele trei luni din 1990 evenimentele politice erau cele care țineau populația într-o stare de încordare permanentă. În primele săptămâni guvernul provizoriu, Frontul Salvării Naționale, căuta soluții de normalizare a vieții sociale, economice și politice. Partidele istorice, cel liberal și cel țărănesc au renăscut precum pasărea Phoenix din cenușă. Revenirea lor pe scena politică a declanșat disputa privind forma de guvernare cea mai potrivită pentru țară. Revenirea regalității era exclusă cu vehemență. Partizanii regelui erau puțini, timizi și fără lideri cu prestanță. În plus, cele două partide istorice ocoleau subiectul „regalitate”, fără să dea explicații tranșante. Ele încercau să se impună cu modelele republicii parlamentare în care rolul Președintelui țării să fie strict delimitat, astfel încât niciodată să nu se repete precedentul Ceaușescu.

Curios lucru, constata Paul fără să împărtășească nimănui această observație proprie, partidul comunist și regimul socialist nu au devenit ținte vehemente ale criticii publice. Oamenii se exprimau împotriva Securității și a Miliției, dar destul de reținut. Abuzurile organelor coercitive din epoca socialistă erau dezvăluite ca fenomene urâte, însă nimeni nu aducea acuze punctuale, împotriva nimănui anume. Din această cauză începea să se instaureze dezordinea deoarece nici noua Poliție (de fapt o mai veche Miliție cu alți pantaloni!), nici jandarmeria nu se arătau pe străzi, iar agenții de la circulația rutieră nu aveau curajul să sancționeze altfel decât cu mustrări blânde pe cei care greșeau chiar grav, însă fără accidente cu victime umane.

În aprilie și mai s-au emis câteva acte normative menite să accelereze stabilizarea țării. Partidele au început să se pregătească pentru alegeri. Era nevoie, urgent, ca un Parlament ales democratic să elaboreze Constituția și legile de bază care să reglementeze opera de constituire a societății noi, capitaliste. Așa s-a ajuns la primul Parlament, la primul Guvern, iar Primul Ministru nu putea să fie altul decât Revoluționarul cu Jerseul Roșu, vedeta adulată de femeile mai coapte, intelectuale, nu doar simple gospodine de la coada cratiței.

În aceste luni de formare a noului regim, Paul s-a lăsat furat de evenimente o singură dată și era să iasă rău. După alegerile pentru Parlament și Președinție în 1990, premierul investit a prezentat programul de guvernare într-o sesiune a Parlamentului transmisă în direct la postul național tv. Paul a reacționat cu voce la două ineptii – așa le-a considerat el! – debitate de acest premier care aprinsese imaginația unei anumite categorii, destul de largi, de susținătoare înfocate, în fapt, după cum spuneam, niște cucoane cu pretenții de intelectuale.

„În timpul cel mai scurt, pe orice cale, trebuie să ne creăm propria clasă de oameni bogați! Capitalismul înseamnă un patronat puternic, bine pregătit managerial.”

— Dixit Primul Ministru! Gata, fraților, la treabă, puneți mâna și furați cât puteți din averea statului ca să devenim clasă de oameni bogați foarte repede!

— Asta ați înțeles din ce a spus Premierul? Sări în sus o colegă, fan al Revoluționarului cu Jerseul Roșu.

— Eu? Da, asta am înțeles și m-aș apuca imediat să fur dacă m-aș pricepe și așa avea curaj, tupeu, nerușinare și lăcomie. Însă eu nu știu să fur. Dar alții da, sunt destui care practică meseria asta și au experiență. În plus, acum au și dezlegare, adică au mână liberă din partea Puterii.

A doua ineptie notabilă a fost etichetarea industriei naționale cu titlul de rușine „morman de fier vechi” care trebuie înlocuit cu unități mici, performante. Și acest îndemn a fost corect și la timp recepționat de o parte importantă a patricienilor țării. Tot ce a fost „fier vechi” a început să se taie, la scurt timp. Mare lucru nu a mai rămas. A durat nu prea mult, cam un sfert de secol de trudă grea. Ceva ar mai fi acum de mărunțit, că vânzarea se face pe principiul „plin-plin”. Adică vine vaporul din Turcia cu oțel beton și tablă zincată și pleacă cu fier vechi.

— Ați înțeles îndemnul, oameni buni? Ar fi bine să vă reprofilați cât mai repede pe alte meserii. Ingineria nu va mai merge, poate doar la sectorul demolări. Și după asta, când n-o să mai avem ce vinde din industria de doi bani, bună de dat la fier vechi, o să mergem la țară, la arat și semănat, că de cules vor avea grijă, toamna, hoții! Însă istoria ne spune că foamea și sărăcia au fost cauzele care au împins popoarele la migrare.

Și cred că vom migra și noi, ar fi cazul, prea stăm aici, pe pământul acesta parcă bătuți în cuie, de atâtea milenii!

— Domnule inginer, sunteți uimitor! Am crezut că v-ați făcut om cuminte, dar văd că tot comunist ați rămas. Nu pricepeți nimic din mersul spre înnoire al țării!

— Da, doamnă, aveți dreptate, așa-i! Cred că văd așa de strâmb lucrurile de acum și viitorul de poimăine deoarece am moștenit o deformare sau malformație, ce-o fi, că tot spre stânga dau în gropi! Dar să dea Bunul Dumnezeu să mă înșel! Când credeți că ne vom întâlni pe acest loc, admirând măcăcinii și gropile rămase ca vestigii ale exploatării fierului vechi, până la ultimul șurub? Eu zic că cel mult peste 40 de ani, dacă nu chiar 25!

— Nu mai am ce discuta cu dumneavoastră, sunteți iremediabil! Comunismul trebuie pus la zid și împușcat, pe vecie!

— Și comuniștii, nu? Vă rezerv un loc lângă mine, la zid! Că țara, în proporție de peste 50 de procente, a fost alcătuită din comuniști, ați uitat așa de repede? E ultima dată că vorbesc despre acest subiect, vă promit că voi tăcea pentru că, deși este democrație declarată și garantată, ea nu este pentru toată lumea. Deci, doamnă, înțelegeți că țara aceasta a pierdut un război în care a avut un rol destul de mare. Prin trădarea lui Gorbaciov socialismul dispăre. Piețele se reîmpart. Sferele de influență se creionează din nou. România a pierdut acest război pentru că obraznicia lui Ceaușescu a fost mult prea mare și de netolerat. A îndrăznit să devină independent, a îndrăznit să nu mai fie datornic. Noi nu mai avem loc pe piață. Primul pas ni s-a dictat, marionetele au îndeplinit ordinul. Au anulat orice investiție de stat. Țara nu are dreptul la dezvoltare. Tot ce are țara trebuie împărțit. Învingătorii vor lua hălcile cele mari. Voi, cățeilor, gustați măcar din firimituri. Istoria se repetă, doamnă. S-a întors vremea fanarioților.

— Nu aveți nici o dovadă că se va fura. Pe ce vă bazați?

— În principiu, pe bârfa de la cozile de dimineață, de la lapte. Că oamenii comentează, dar vin și cu exemple, cazuri recente care ne intrigă pe noi, proștii. Un evreu bătrân, autodidact, care lucrează cu mult elan tineresc la un Dicționar de Termeni de Economie de Piață, mi-a spus următoarea poveste: Cică un om tânăr, inteligent, ajunge să fie apreciat la

adevărata lui valoare de către șefi. Și drept răsplată este promovat. Urcă, treaptă cu treaptă, aproape de vârful piramidei. Acum are 40 de ani, este încă tânăr, dar se simte obosit de atâta urcuș. I se pare că răsplata primită pentru competența și fidelitatea lui este prea mică. Și atunci decide să se desprindă, să devină propriul stăpân. Pune la cale o afacere, întocmește un proiect și abordează o bancă pentru un credit de investiții. El are nevoie de 100 de mii de dolari. Banca îi oferă jumătate, iar pentru cealaltă jumătate vrea participare la afacere. Omul refuză. Caută o altă bancă. Peste tot i se oferă aceeași soluție, nimeni nu-l va credita fără să primească o cotă de participație la afacere. Obosit, până la urmă, acceptă condițiile ce i se pun. A ales banca cea mai bună, adică oferta cea mai bună. Pentru acoperirea sumei totale de investit banca oferă jumătate, dar cere să i se dea, pe viață, doar 20 de procente din profit. Tânărul pornește la treabă. În câțiva ani visul lui se împlinște, afacerea este rentabilă, an de an profitul crește. Banca își ia cota parte, iar patronul reușește să restituie capitalul împrumutat. Apoi, nemulțumit că banca primește an de an cotă parte din profit, se hotărăște să răscumpere partea băncii din afacere și să rupă orice relație cu ea. Banca, de voie, de nevoie, acceptă. Trec anii, tânărul are acum 60 de ani, dar afacerea este a lui în totalitate. Ziua când a achitat ultima tranșă din cota investită de bancă era 22 decembrie 1989. Salariații se revoltă, îl dau jos pe patronul de drept, chiar îlucid iar banca își primește înapoi privilegiile. Morala: datoria, creditul funcționează cu dublu rol în economia de piață: este mijloc de finanțare, dar și garanție că treaba va funcționa. Atâta timp cât mai ai de restituit din credit ai și garanția că ești lăsat să trăiești, nu neapărat ești lăsat în pace. Dar când nu ai nevoie să fii creditat și nici nu ai datorii la nimeni, lupii din piață se adună în haită și te omoară.

Paul n-a mai continuat. Această lungă explicație l-a obosit peste măsură. De fapt amarul din suflet l-a vlăguit. I-a cerut lui Doru învoire pentru a doua zi, voia să meargă la medic, pentru un consult cardiac. Cardiopatia ischemică declarată doar ca fază incipientă în 1985, în urma incidentului cu acel Căpcăun, acum s-a instalat definitiv. Paul a primit tratament cu recomandarea de a nu renunța nici măcar o zi la pastilele prescrise. Și a mai primit o listă destul de lungă de sfaturi, îndemnuri de a se lăsa de unul sau altul din relele – dar plăcutele! – obiceiuri cotidiene.

Lunile treceau în șir, nimic nu se schimba. În primăvara lui 1991 șeful de secție l-a convocat pe Paul după operativă de dimineață. În sălița de lângă dispecerat erau adunați patru oameni.

— Domnule inginer, dumneavoastră aveți și studii economice, nu?

— Da, aproximativ, că nu mi-am dat licența la Ștefan Gheorghiu! Dar de ce întrebați?

— Ați auzit de expresia „locația gestiunii”? Știți ce este asta?

— Da, ca principiu, însă dacă vreți să vă referiți la ceva concret atunci problema trebuie studiată în profunzime. Dar de ce întrebați?

— Noi, cei de față avem o idee. Dar ca să o punem în practică trebuie să știm mai multe despre locația gestiunii. Credeți că ne puteți da o mână de ajutor? Adică să ne prezentați condițiile realizării unei astfel de locații și ce spune legea despre asta. Cât timp vă ia ca să vă informați? Noi am vrea mâine, dacă se poate.

— Nu cred că se poate așa de repede, dar trebuie să îmi dați liber, cel puțin azi și mâine, să merg să mă documentez. E bine?

— Da, uite îl sun pe Doru și îl rog să vă dea voie să mergeți la o documentare.

Paul a plecat la anexa turn. Acolo cel mai informat om era șeful serviciului plan, cu care colaborase foarte bine pe timpuri. Când a urcat la el, la etajul 2, a rămas surprins. Pe ușa biroului cunoscut scria acum „Direcția de marketing”. A bătut la ușă, a intrat direct în secretariat. Se făcuseră ceva transformări pe acolo. Fata din secretariat era Nina, o foarte isteasă și tânără stenodactilografă care fusese cea mai importantă în acest rol la ei, la Comitet.

— 'Tovarășu' secretar, ce faceți aici?

— Eu am venit în vizită. De când aceste noutăți? Cine-i director, tovarășul Zaharescu?

— Domnul Zaharescu, da. De la Anul Nou ne-am înființat. Aveți treabă cu el? Să vă anunț?

— Da, dacă are timp!

Nina apăsă pe un buton și vorbi pe fonie:

— Domnul Tarniță de la LSF. Puteți să-l primiți?

— Spune-i să plece, nu am timp!

— Mulțumesc! Și plecă, ridicând din umeri. Mormăi, pentru sine mai mult, dar auzi și Nina „Ce-am fost și cum ne-am ajuns!” Dar l-a auzit

și domnul director Zaharescu. Nina nu fusese destul de iute de mână să închidă linia de fonie și directorul și-a dat seama că... Și a ieșit în ușa biroului:

— Tovarășe secretar, nu mi-am dat seama că sunteți dumneavoastră, poftiți!

Paul acceptă scuza formală și se apropie de noul mare șef.

— Felicitări! Și la mai mare. În sfârșit, iată un semn de progres și la noi.

Au schimbat câteva cuvinte apoi Paul a intrat direct în subiect. Voia o sursă de informații despre locația gestiunii.

— Este un subiect cunoscut. S-a învățat și la facultate, la Academia de Studii Economice. Au fost chiar două tentative de aplicare, vă mai amintiți, acele pseudoprivatizări de restaurante în locația gestiunii care nu au mers, pe la mijlocul anilor 80. Acum locația gestiunii face parte din formele de privatizare reglementate în Legea Societăților Comerciale. Citiți legea, o găsiți la orice chioșc. Dar cel mai bine vă puteți informa la Camera de Comerț și Industrie. Acolo președinte este fostul dumneavoastră coleg de la secția economică, cel care se ocupa de export, Dan Tătaru. A venit și la noi, acum SIDEX-ul este membru fondator al Camerei. Mergeți la el.

Camera de Comerț primise ca sediu fostul conac Costache Negri, care a aparținut Muzeului de Istorie al Galațiului. L-a găsit pe Dan Tătaru instalat într-un birou somptuos. Fosta sufragerie a conacului servea de secretariat dar și sală de ședințe, de recepții, orice cu lume multă. Dan l-a primit cu efuziune:

— M-am gândit la tine, chiar am întrebat pe cineva la Prefectură dacă mai știe ceva de tine. Te-ai ascuns în Combinat și nu mai vrei să știe lumea de tine. Sau ce? Uite, noi de abia ne-am înființat. Am nevoie de oameni destupați, pornim niște activități extraordinare, totul este nou. În capul meu numai noi, foștii activiști de la economic suntem apti să facem față la această avalanșă de treburi. Fosta noastră echipă ar fi minunată acum, aici. Nu vrei să vii la Cameră?

Au stat de vorbă puțin. Dan era chemat la Prefectură, dar i-a promis lui Paul că îl va căuta la telefon după masă și îl va convoca la vorbe pe îndelete, mai pe seară. Și așa a fost. A reușit să-i trezească interesul cu

planuri de viitor dintre cele mai captivante. Cu muncă multă, program lung, ca pe vremuri.

— Da, sunt interesat, însă nu pot pleca așa, pe nepusă masă. Lasă-mă să fac proiectul cu locația gestiunii cerută de secție și apoi am să te caut.

Au întors pe toate fețele ideea de a cere laminorul în locația gestiunii. Aproape zilnic grupul celor patru și Paul se întâlneau și analizau. Când ținta s-a conturat clar în mintea lor, Paul a început să lucreze la Proiect. La sfârșitul lunii septembrie a depus un Memoriu la secretariatul Consiliului de Administrație al SIDEX SA pentru preluarea laminorului de semifabricate în locația gestiunii. Motivul de bază al cererii: LSF era ultimul obiectiv cu care se încheia balanța de oțel lichid. Dacă cererea era mare pentru laminate plate atunci LSF-ul primea mai puțin de lucru. Intenția echipei care cerea acordarea contractului de locație era aceea de a intra puternic pe o piață ce se va dezvolta curând, cea a construcțiilor, civile și industriale. Piața construcțiilor va absorbi mult oțel beton. Pentru acest produs existau în țară suficiente capacități de producție. Însă lipsea materia primă, țagălele de relaminare, adică exact produsul pe care-l realiza LSF-ul. Echipa propunea un contract ferm cu Combinatul, de aprovizionare cu oțel sub formă de blum sau, în caz că balanța de oțel nu permitea un asemenea contract, atunci LSF-ul să aibă libertatea să achiziționeze semifabricatul necesar, adică blum turnat continuu fie din țară, fie din import. Doar în aceste condiții se va putea asigura rentabilitatea acestui obiectiv.

Memoriul a fost semnat de cei cinci. După depunerea lui la directorul Direcției de Marketing, care avea rol de secretar al Consiliului de Administrație, cei cinci s-au întâlnit de câteva ori pentru a finaliza contractul de asociere. Paul a fost inclus în asociație cu o participație mult sub cea discutată inițial. El primea câte un procent de la fiecare din cei patru dar trebuia să contribuie cu o cotă egală la constituirea capitalului asociației. Adică trebuia să depună zece mii de lei, fără drept de a-i retrace voluntar. Însă i se garanta rolul de administrator, director executiv care coordonează întreaga activitate. Asociația se va constitui ca persoană juridică doar după ce proiectul lor va fi aprobat.

Pe la sfârșitul lui octombrie cei cinci au fost chemați la directorul de marketing. Memoriul lor a fost analizat însă nu i se poate da curs.

Autoritatea tutelară, adică Fondul Proprietății de Stat nu aprobă dezmembrarea Combinatului sub nici o formă.

Paul a plecat dezamăgit de la acea întâlnire. Dacă lucrarea lor ar fi primit legală binecuvântare soarta lui ar fi fost alta. Acum însă, viața lui trebuia să reentre în plictiseală, un drum fără rost i se deschidea în față.

Nu a acceptat o asemenea alternativă. De la Combinat a plecat la ora obișnuită. Din centru și-a continuat drumul la Camera de Comerț.

Octombrie așternea covor de frunze și nostalgii pe Calea Mihai Bravu, o stradă rezidențială a vechiului oraș. Case boierești cu cerdac și bolte de plante cățărațoare, garduri scunde și porțițe de fier forjat spre stradă se înșirau pe ambele trotuare continuându-se până la intrarea în Grădina Publică. Era liniște și pace, un soare blând se cernea prin frunzișul rărit al teilor și castanilor bătrâni.

Paul a intrat cu un sentiment de încredere în holul mare al Casei Costache Negri. Dan, președintele Camerei, răsoia niște pagini înșirate pe o măsuță scundă. Lângă el și vorbind ca de la egal la egal, doi domni participau la o discuție pe baza acelor documente. Când Paul a deschis ușa un vânticel pornit dinspre fereastra deschisă spre stradă a ridicat câteva foi încercând să încurce lucrurile.

— Paul, ai venit la cel mai potrivit moment. Stai lângă noi. Îi cunoști pe colegii mei? Ionuț Olinoiu și Marcel, am fost împreună în echipa de reglari a Șantierului Naval, acum suntem colegi aici, la Cameră. Ei te cunosc, le-am povestit eu că ne-am întâlnit recent și că tare bine ar fi dacă ni te-ai alătura și tu.

— Mă bucur să vă cunosc. Despre ce-i vorba?

— Lucrăm la organigrama Camerei. Avem aici vechea structură a Camerei de Comerț la Galațiului, așa cum a funcționat ea de la înființare până la desființare, în februarie 1949. Camera noastră este una dintre cele mai vechi din România, înființându-se după Legea Camerelor dată de domnitorul Alexandru Ioan Cuza la 2 octombrie 1864 ca organism al Circumscripțiunii nr. 6 care cuprindea județele Covurlui, Tutova și Fălciu. Camera noastră a fost una dintre cele mai puternice din țară, având unele privilegii care-i aduceau venituri importante. Și noi, uitându-ne la trecut, vrem să reînviem o instituție care să reglementeze normele de conduită ale comerțului modern, civilizat și să fie un îndrumător al comerciantului

român de astăzi, care nu prea știe ce să facă și cum să se consolideze într-o piață în formare. Ai venit numai bine, vrem să-ți dăm și ție un rol în piesă. Doar ai promis că te transferi la noi!

— Da, am promis și de asta am venit. Sigur că vreau să știu ce perspective sunt cu această Cameră și dacă o să am parte de ziua normală de muncă de pe vremuri, cu care am fost obișnuit. Asta dacă mă hotărâsc să mă mut aici!

— Ce vorbă-i asta, dacă te hotărăști să te muți?! Sigur că te hotărăști, doar n-o să stai în deal la furnale să miroși cocs și alte otrăvuri. În sinteză ai lucrat, tot acolo trebuie să continui!

Și au vorbit până târziu, că înserarea a coborât repede și pe la ora șapte i-a apucat foamea pe toți. Dan i-a invitat la o friptură la Cazinoul din Grădina Publică. Paul a sunat acasă și a anunțat-o pe Ionela că este la Camera de Comerț și că va întârzia încă vreo două ore.

— Iar începi cu orele târzii? Eu cred, măi omule, că tu o cauți cu lumânarea. De ce n-ai astâmpăr? Vrei să te muți la Cameră?

— Vorbim, mamă dragă, când ajung acasă. Nu la telefon, bine?

S-au simțit bine acolo, la cârciuma din parcul orașului. Discuțiile s-au purtat despre viitor, perspective, câștiguri, deschideri spre lumea civilizată, relații și alte multe idei ademenitoare. Pe la ora 9 au plecat, masa a intrat în obligațiile de protocol ale Camerei...

Deși ora era înaintată cei doi soți au avut o lungă discuție despre pasul pe care Paul se pregătea să-l facă. Ionela nu era de acord cu o viață agitată, acum voia liniște și „bărbatul devreme acasă!”

— Nu te-ai săturat de muncă fără odihnă? De griji și tensiuni, mereu și mereu? Nu-ți place cum ești acum, cu un orar de muncă fără obligații, bine plătit și cu libertate de mișcare? Nu-ți place să stai mai mult cu noi, cu copilul acesta care are nevoie de tine acum? Că este în clasa a treia, înțelege mult mai ușor lecțiile și tu poți să-l atragi spre preocupări noi, de viitor. Că de Dana nu ai avut prea mult timp să te ocupi, măcar cu Pompiliu să fii mai apropiat. Și apoi trebuie să mă ajuți mai mult în casă! Eu am deja trei operații, nu sunt foarte sănătoasă. Toți doctorii mi-au spus să mă cruț.

— Tu ai dreptate în tot ce spui. Numai în legătură cu timpul, cu împărțirea orelor, n-ai prea brodit-o. Că nu pun la socoteală orarul meu de

dimineață. Când se termină programul în Combinat, fără evenimente care să mă rețină peste program, ajung în oraș la ora 17,00. Între ora 5 dimineața când plec de acasă și 5 după masă eu nu pot veni în oraș. Deci eu sunt disponibil pentru treburile casei de la 6 seara. Dar dacă aș fi în oraș cu serviciul aș putea mai ușor să rezolv și alte multe din cele necesare zilnic. Exact ca pe vremea când lucram aici, la județeană, mai ții minte? Însă mai este o latură a problemei pe care trebuie să o înțelegem bine, amândoi. Că vremurile sunt în schimbare, lumea afacerilor se deschide larg, nu putem rămâne slugi pe vecie. Ce le oferim copiilor? Dănuța este deja în anul doi de facultate, n-am ales cum trebuie cariera ei. Vezi că industria noastră se prăbușește, primul și cel mai afectat sector care se dezmembrează este industria ușoară, confecțiile, textilele, marochinăria și încălțămintea. Turismul acesta comercial concurează până la anihilare industria autohtonă. Asta o știi și tu cel mai bine, că singură recunoști că facem față din ce în ce mai greu la marfa expusă pe tarabe și în buticuri, adusă cu sacoșele de la turci, de la bulgari și din China. Unde își va găsi de lucru la terminarea facultății? Că sistemul repartițiilor la încheierea studiilor a fost desființat, studenții au vrut libertate, dreptul să-și aleagă drumul singuri, după absolvire. Iar eu, dacă stau izolat de lume acolo, în Combinat, ce relații voi mai avea? Că fără relații nu mai faci nimic, mai ales acum!

Ionela a acceptat, resemnându-se. Viața lor, de acum înainte, va fi dominată de „interesul copiilor”. Asta va fi prioritatea, vor munci ca să le asigure viitorul, adică o meserie, o locuință, un loc de muncă, iar mai încolo, o familie.

— Da, sunt de acord cu tine, dar trebuie să punem ceva de o parte și pentru bătrânețile noastre! Că nu avem nimic, nici o rezervă, nici măcar nu avem cont în bancă! Trebuie să fim atenți la cheltuieli, să nu risipim nimic!

Bunele intenții sunt componente esențiale pentru pietrele de pavaj de pe calea spre Rai. Dar totdeauna drumul acesta trece prin zone dificile, cu mlaștini și alte capcane, trebuie să treci peste râuri, să urci munții, să sapi tuneluri... În următorii trei ani Paul și Ionela vor vedea cât de greu este să asiguri cele potrivite planului croit pentru casa proprie și a copiilor, că socotelile de acasă nu se potrivesc cu cele din târg, că de multe ori târgul devine de nerecunoscut...

La sfârșitul lunii noiembrie 1991 Paul a plecat din Combinatul Siderurgic. În mintea oamenilor încă era adânc înrădăcinată ideea că salariul și toate drepturile se pot păstra doar dacă pleci cu transfer de la un loc de muncă la altul. Transferul era esențial! Continuitatea în muncă era esențială! Vechimea neîntreruptă în muncă era esențială! Așa că Paul a căutat să obțină semnăturile necesare pe un document de transfer, ultima semnătură necesară fiind a directorului general al Combinatului. Așa că a intrat în anexa turn tot pe ușa din dos, așa cum a intrat prima oară și a cerut secretarei să-i dea voie să intre la directorul general. Conducerea SIDEX-ului era asigurată prin contract managerial de un grup de cinci directori, repartizați pe compartimentele mari: producția, finanțele, sectorul mecano-energetic și primii doi din vârful ierarhiei, adică directorul general și adjunctul lui. Grupul conducător tocmai terminase o ședință operativă și ieșeau, pe rând, din Săliță. Paul i-a salutat cu decență, fiecare l-a întrebat de sănătate, ce mai face, pe unde muncește, cum trăiește... Directorul general și-a pus semnătura pe Nota de Transfer, nu înainte de a cere explicații: de ce pleci de la noi, crezi că acolo va fi mai bine? Adjunctul mecano – energetic l-a avertizat pe un ton destul de dur:

— Știi că acum la noi funcționează regula că cel plecat nu mai este primit înapoi? Gândește-te foarte bine, tovarășe secretar!

Acest ultimatum și mai ales tonul cu care a fost rostit l-au iritat pe Paul.

— Domnule director, plec la muncă. De când am terminat facultatea și am venit la Combinat am avut parte de 10 – 12 ore de muncă zilnic. Pentru mine viața cu 4 ore de muncă inginerescă pe lună este moarte curată. Mă duc la Cameră pentru că aceia sunt în organizare, va fi de muncit din greu câțiva ani, totul este nou și de vârf acolo. O să învăț economie de piață și când voi simți că sunt pregătit voi bate la ușa dumneavoastră să-mi ofer serviciile calificate. Dragostea dintâi rămâne tot Combinatul, dar câteodată mai trebuie să facem pauză ca să ne limpezim sentimentele.

— Bine, omule, așa să faci, zise directorul general și îi întinse documentul semnat și parafat.

Paul nu și-a aflat vocația nici la Cameră. A rezistat 2 ani, răstimp în care și-a făcut o echipă de tineri creatori de materiale utile managerilor

în relaționarea afacerilor cu mediul specific. Adică ei au fost cei care, prin Cameră, au oferit sfaturi practice de organizare a afacerii, de reprezentare și de promovare în lumea businessului. A organizat cursuri de formare pentru oamenii de afaceri deveniți peste noapte mari patroni prin noroc conjunctural sau prin furt și tupeu în cele mai dese cazuri. Combinatul era sursa principală de îmbogățire rapidă și fără prea mare efort. Orașul trăia, respira prin toți porii săi numai prin plămânii Combinatului. O pleiadă de firmulițe s-au născut și au dispărut renăscând în altele, cu alte scopuri și obiective. Banii câștigați prin transferările succesive ale oțelului plămădit în uzinele Combinatului s-au dus spre munții Vrancei, la cascada Putnei în jurul căreia s-a construit satul de vacanță, cartierul rezidențial al Galațiului. Vile mari, opulente în interior și colț de rai în grădini, îmbogățitorilor le era teamă de ochii invidioși ai vecinilor și fugeau de la oraș să se ascundă pe alte meleaguri. Cu toate acestea orașul trăia bine, piața Galațiului și-a reluat locul de cea mai scumpă din acest colț de țară.

Camera de Comerț și Industrie a devenit una dintre cele mai bine cotate din țară. Veniturile creșteau lună de lună, banii se colectau din două surse, una principală, a taxelor de înființare a noilor societăți comerciale și a doua, secundară, a serviciilor asigurate mediului de afaceri de echipa de tineri a lui Paul. Orice companie nouă trebuie să-și facă cunoscută prezența pe piață. Trebuie să-și fixeze o țintă, să-și croiască un plan de afaceri. Are nevoie de publicitate, de reprezentare, trebuie să comunice. Pentru aceasta îi trebuie multe hârtii frumos lucrate, fără de care nu-și poate vinde mărfurile pe piețele care devin, pe zi ce trece, tot mai aglomerate. În numai patru ani de la Revoluție capitalul privat autohton s-a născut și s-a ridicat repede în picioare, călcând tot mai viguros. Pungile cu galbeni se rotunjesc și se înmulțesc, dar mare parte dintre acești patroni rămân doar simpli colectori de bani, nu fac nimic ca să deprindă o brumă de cunoștințe atât de necesare, nu-și schimbă calitatea, în profunzime. Nu învață să investească și să se consolideze, rămân adepții unor practici și metode de multe ori ticăloase, atât de minuțios prezentate de telenovelele ieftine care abundă pe toate canalele, parcă anume aduse spre desfătarea acestei categorii de oameni noi. Mulțimea de îmbogățitori mici și mijlocii ameteșc repede de efemera putere născută din clinchetul arginților.

Fudulia nevestelor și ficeleor adolescente le macină câștigul care se duce pe zorzoane ieftine și chefuri în locații din ce în ce mai costisitoare, mai întâi în restaurante și hoteluri altă dată rezervate pentru nomenclatura de partid, scumpe doar prin renume, nu și prin calitate și lux veritabil. Apoi banii lor iau calea mărilor sudului sau spre coastele pretențioase ale Mediteranei. Iarna europeană este rezervată schiului pe pârtiile foarte bine amenajate în Alpi sau bronzului în Bora Bora...

O parte din patronatul proaspăt născut acceptă să se instruiască. Pentru ei, Paul și echipa concep și organizează traininguri de management, marketing, limbi străine. Toate pe ideea de minim necesar și rapid asimilabil. La unii bruma de cunoștințe predate se prinde ușor și, dublat de talente și aptitudini native, în curând apar pe piață oameni și firme de calitate. Dar nu este simplu să-ți găsești asociatul demn de încredere. Averea se face, crește și după un timp se sparge în bucăți în focul disputelor că „cine sau care e mai tare”. Și uite așa, viața și piața cern și selectează...

Banii nu aduc fericirea, creează doar senzația de putere. La orice nivel puterea se manifestă la fel, mai întâi cu aroganță, apoi cu dispreț, iar la urmă cu teroare. Sarcinile pe care trebuie să le ducă la bun sfârșit îl mână pe Paul prin oraș, peste tot unde se constituie firme noi, unde se deschid depozite de mărfuri. Face vizite nenumărate, umblă din poartă în poartă și oferă serviciile Camerei, cu multă diplomatie sugerează patronilor mici corecții care pot avea urmări directe asupra profitului final. Propune acțiuni educative, teoretice și practice însă puțini sunt cei dispuși să dea bani pe cunoaștere și informare. Unul chiar i-a spus-o direct, cu mult tupeu:

„Ce-mi trebuie mie școală? Nu mi-a plăcut școala niciodată! Eu trag cu ochiul la vecinii mei și nu mă las mai prejos de ei. Cu școlile voastre cheltuiesc bani fără nici un folos. Mai bine-i beau cu mândrele...”

În primăvara anului următor Paul a participat cu un grup de reprezentanți de la câteva Camere la o deplasare în Ungaria, la un schimb de experiență. Așa suna invitația organizatorilor, pretențios: „informări reciproce pe teme actuale de piață!” Reprezentanții se vor reuni la Oradea, la Camera de comerț bihoreană și vor pleca de acolo cu două microbuze. Destinația: orașul Heviz, la coada lacului Balaton, foarte aproape de

granița cu Austria și Croația. Tot Heviz se numea, în limba maghiară, și Toplița, orașul natal al lui Paul.

A călătorit cu trenul două zile ca să ajungă la timpul stabilit, la Oradea. Un drum lung, obositor, cu vagoane reci, puțin igienice. Grupul era compus din 22 de delegați de la 18 Camere județene. Majoritatea erau oameni de afaceri, doar vreo doi erau, ca și Paul, simpli salariați.

Au ajuns la destinație după ce au traversat Ungaria de-a lungul, cale de 300 de kilometri, pe șosele excelente și apoi pe autostrada care lega Budapesta de Occident. Au văzut o țară curată, prin toate localitățile pe unde au trecut, mai mari sau mai mici, se vedea aceeași grijă de gospodari. Traficul auto disciplinat nu era foarte aglomerat. Prin localități șoferii celor două microbuze cu care călătoreau își reduceau viteza la limita legală. O singură dată au menținut viteza de croazieră de pe șoseaua care traversa, nici măcar pe un kilometru lungime, marginea unei localități. Și imediat au fost încadrați de 3 mașini, în față, în spate și pe partea stângă și au fost obligați să tragă pe dreapta. Cei trei ocupanți ai mașinilor care, atenție!, erau doar voluntari, nu erau patrule de poliție le-au explicat, politicos, că este foarte important să respecte viteza legală, să respecte țara și populația, să nu-i pună pe localnici în pericol. I-au anunțat că mașinile lor au fost înregistrate și comunicate pe tot traseul, spre supraveghere, până la destinație. Mult timp după ce au pornit din nou la drum în mașină subiectul a fost comentat, întors pe toate fețele. Paul nu s-a băgat în discuții. Doar la sfârșit și-a exprimat acordul cu cei care au apreciat corect gestul voluntarilor unguri de a fi vigilenți față de respectarea ordinii și legii.

În cele 5 zile de activități cu program de sală Paul nu a aflat nimic nou. Întâlnirea cu ungurii nu a fost organizată ca un schimb de informații, din capul locului li s-a explicat că este vorba de un curs pentru „basic people”. Paul a cerut explicații organizatorilor să răspundă de ce au fost induși în eroare. Că această activitate subminează autoritatea camerelor române de comerț. A cerut să li se explice ungurilor că este o eroare, ei nu sunt oameni din categoria „basic people”. A doua zi s-a făcut corecția cuvenită, dar asta a subminat programul inițial. În continuare s-a făcut mai mult turism și repaus, iar în final lumea a plecat cu o oarecare nemulțumire, legat de timpul și banii cheltuiți fără folos.

Însă spectacolul cel mai grotesc aveau să-l trăiască la revenirea în țară. La vama Borș se formase o coadă de câteva zeci de mașini, pe partea românească controlul vamal era ceva mai exigent și întârzierea de aici provenea. Paul se împrietenise cu delegatul Camerei de la Sibiu și acesta a surprins doi ofițeri unguri exprimându-se nu foarte elegant la adresa colegilor români că nu se mai satură de „vămuir” pe toți cei care intră în România, comportamentul lor fiind același față de străini și de conaționali. Peste toate, dinspre teritoriul românesc plutea un miros îngrozitor, ca și cum s-ar fi dat foc la o stivă de piei crude de animal. Mirosul nu era ceva obișnuit, adică nu se mai întâmplase niciodată așa ceva. Duhoarea dublată de lipsa de interes a vameșilor români a generat foarte repede proteste din partea unor cetățeni germani, lor li s-au alăturat toți cei care suportau mirosul greu și nepăsarea oficialilor, astfel că aceștia au fost nevoiți, până la urmă, să accelereze procedurile și să dea drumul la mașini. Apoi au văzut sursa acelor mirosuri. Pe marginea drumului până la intrarea în Oradea fumegau câteva grămezi de gunoaie cărora oameni de ordine le dăduseră foc, fără să le pese ce ispravă nemernică au făcut. Colegul din Sibiu l-a invitat pe Paul să-l însoțească în mașina lui până la Cluj. El venise cu autoturismul propriu și acesta a rămas acolo, în parcare din curtea Camerei bihorene. Imediat ce au ajuns la capătul drumului, în Oradea, cei doi și-au transferat bagajele și au pornit la drum. Vântul își schimbase direcția și acum mirosul greu năvălise peste oraș, ceva mai puțin intens însă. Drumul de la Oradea la Cluj le-a creat câteva probleme. Au făcut o pană de cauciuc din cauza drumului desfundat, numai gropi și bălți-capcană. Din asfaltul de pe vremurile comuniste se mai zăreau rareori câteva petece pe ici, colo. Sibianul, vigilent, a oprit la primul atelier de vulcanizare de pe drum și a rezolvat cu roata de rezervă. Norocul lor, pentru că după câțiva kilometri pana s-a repetat, la o altă roată, într-o altă groapă plină ochi cu apă tulbure. Și tot așa, de patru ori au oprit să cârpească petec peste petec.

— La dus am luat-o prin Beiuș, aveam informații că drumul este mai bun. Dar tot așa am pățit ca și acum. Măcar prin Cluj fac mai puțin cu vreo 40 de kilometri, însă întârzierea este mai mare și paguba la fel. Sibianul era plin de draci, mereu înjura nesimțirea românilor care fură și fură și nu se mai satură.

— Mie mi se pare ceva strigător la cer tot ce am pățit pe acest „drum al oaselor” de la Oradea la Cluj. O arteră magistrală pentru accesul în țară dinspre Europa occidentală este într-un hal greu de explicat. Eu, dacă aș fi fost un străin, care am pornit spre România cu gând să leg aici o afacere, m-aș fi întors de unde am venit după prima pană de cauciuc. Parcă ar fi o manevră intenționată acest drum grotesc, un mijloc de a ne izola, de a nu admite o conectare a României la restul Europei. Mă doare sufletul, cum este posibil așa ceva?!

Paul i-a povestit lui Eugen, fratele său, la Cluj, toată aventura acelei săptămâni consumate fără folos.

— Am zis că a fost o cheltuială fără folos, dar acum revin și zic că nu este chiar așa. Am mirosit „parfumul de bun venit” cu care îi primim pe străini la granița noastră de la Oradea și „calea cu covor roșu” pe care-i invităm să circule pe turiștii și oamenii de afaceri străini care vin să ne vadă țara. O țară care a intrat pe mâinile unor neisprăviți! Furtul nerușinat, tupeul, subcultura, insolența, astea sunt principalele trăsături de caracter ale celor pe care i-am ales, la centru și local, ca să ne conducă. Doamne, în ce hal ne-am făcut-o singuri!

Dar revolta lui Paul nu avea nici un rost. Peste alți cinci ani, el va străbate acest drum din nou, plecând cu echipa sa de la Marketing de la Combinatul Siderurgic SIDEX SA la Târgul tehnic de primăvară de la Budapesta. Pe o porțiune de 15 kilometri de la Oradea spre Cluj drumul avea asfaltul nou, însă turnat doar pe un singur sens și se vedea că lucrările fuseseră abandonate de ceva vreme. În rest, găurile au devenit stăpâne absolute pe șosea. Halal țară, halal conducători!

În viața de toate zilele democrația afișată politic peste tot căpăta interpretări și aplicații într-o diversitate plină de fantezie. Toate faptele micilor conducători (care acum se numesc manageri!) poartă ștampila democrației, chiar și tirania este aplicată ca un fel de principiu democratic. Micii tirani locali, fie că acționează în domeniul public ori în cel privat își motivează faptele prin meritocrație. Iar atunci când titluri și funcții fac parte din sfera eligibilului, la perioadă se derulează scenariu puse la punct în detaliu astfel încât totul să apară corect, transparent, nefraudat, netrucat. Mai mulți analiști de geopolitică au surprins fenomenele care se derulau la noi în țară și nu numai la noi, ca fiind manifestări ale unei

lupte dure între „democrație” pe de o parte și „capital” pe partea adversă. Democrația voia să pună șaua pe Capitalul care dorea să se înmulțească exploziv, iar Capitalul, la rândul lui, căuta să se impună în însuși sânul Democrației, prin oameni, grupuri și interese... Iar rezultatul acestei lupte s-a măsurat pe spinarea boborului prost și supus, bun plătitor de taxe și impozite culese „spre binele obștei”, după cum s-a putut constata cu ochiul liber în foarte puțini ani de nou regim capitalist.

La Camera de Comerț și Industrie funcția de președinte este eligibilă. La 4 ani se prezintă un raport și se derulează procedura alegerii Consiliului și a Președintelui. Membrii Camerei sunt convocați din timp prin anunț în presa cea mai citită, dar și telefonic. Grupuri și grupări se adună și se sfătuiesc pe cine să aleagă, pe cine să susțină, ce întrebări să pună, ce răspunsuri să ceară. Salariații asistă fără nici un drept de intervenție, ei nu pot fi membri ai Camerei decât dacă devin persoane juridice, adică își fac firme și se înscriu la Cameră ca membri. Iar în scenariul care se pune la cale pentru ziua adunării generale sloganul dominant este cel al meritocrației: eu am făcut, eu am obținut, eu v-am ridicat, eu am dres aia și aialtă. Dar păcat, adunarea nu poate fi dusă până la capăt, nu-i cvorum! Și atunci, conform Statutului, următoarea întrunire va avea loc la data de..., fără a se mai cheltui bani pentru convocarea membrilor și fără a se mai pune condiția de cvorum. Iar alegerile se fac prin vot cu majoritate simplă.

Și în ziua cu pricina sala este dominată de un anumit grup de interes, iar președintele este ales sau reales fără probleme. Însă în aceste zile iese la iveală că unul dintre prietenii apropiați a încercat să înjunghie pe la spate... Dar nu i-a mers! Trebuie aplicate represalii? Evident că da! Păi să trecem la treabă. Și liniștea se sparge, apar vocalize pe care ușile închise nu le pot înăbuși, acuzele se aud deslușit, ușile sunt trântite din ce în ce mai des și mai puternic, iar geamurile zdrăgăne. Și ruptura se produce. Prietenii vechi se rup, ranchiuna se propagă și... asta-i! Însă, fraților, luați aminte! Totul a fost cât se poate de democratic!

Și repet, DEMOCRATIC!

Iar dragostea cea mare nu ține mai mult de doi ani. În vara lui '93 Paul este curtat asiduu de patronul unei firme de IT, cu sediul la două case distanță de Casa Costache Negri a Camerei. Firmă bună, cu profit, salariați

tot unul și unul. Uite, mi-am cumpărat un copiator color, produs de firmă de avangardă în domeniu, este o adevărată uzină capabilă să facă dintr-o poză simplă, alb-negru orice, chiar și un afiș de mari dimensiuni. Nu ești interesat? Voi face cu ea un centru de copiere color, firmă independentă, la care vei avea 10 procente, ba nu, 15 procente participație. Iar la salariul tău actual adaug de la mine încă jumătate. Poți să începi de mâine? Sigur, interesul poartă fesul, acum suntem în octombrie, vine toamna rece și ploioasă, ne trebuie un fes nou, mai bun și mai călduros.

Deci, Dane, asta e! Din punct de vedere democratic plec! Nu te poți supăra pe mine, acum tu nu ne mai vrei pe cei care ți-am fost alături la punerea temeliei, tu ai toate meritele, deci rămâi cu ele, noi plecăm ca-n balada chiriașului grăbit!

Dar, la patron, surpriză! Știi, noi aplicăm tehnici moderne de evaluare și încadrare a salariaților pe posturi cu responsabilități și lefuri pe măsură. Deci, te prezinți la adresa cutare și te supui unui test de evaluare psihotehnic și abia apoi vom semna un contract individual de parteneriat. Bine, dar dacă nu trec testul, eu ce mă fac? Că de la Cameră am plecat! Rămân pe drumuri? Măi omule, am familie de întreținut, fata este studentă la Iași, băiatul crește... A, nu-ți fă probleme, bazează-te pe o certitudine, anume că ești un om bun, cu caracteristici grozave, nu poți să ratezi. Testul este doar așa, de formă, și pentru fațada de mare firmă, ca să ne menținem aura de...

Și Paul a trecut testul. Chestionarul stufos, nu dificil însă, punctat cu capcane dese, vizând consecvența în răspunsuri la întrebări ce revin sub nuanțe schimbate, acest test a durat trei zile. Iar rezultatul îl vom discuta împreună luni, dimineața, după care vei începe munca de angajat. E bine așa? Discontinuitatea de cinci zile la vechimea în muncă nu mai este o problemă acum, de Cod al Muncii!

Iar luni dimineața patroana firmei de evaluări moderne de management dă rezultatul: excelent, pe toată linia. Sunteți foarte bun, veți aduce profit consistent. Aveți cunoștințe temeinice, experiență, stil foarte bun de comunicare, sunteți persuasiv, chiar aveți și carismă! Eu recomand patronului să NU vă angajeze! Două săbii nu pot încăpea în aceeași teacă. Și la calitățile pe care le aveți cineva trebuie să vă dea un brânci în apă, departe de mal, să învățați să înotați singur!

Paul a rămas mut. Nu asimila alternativa unui gest de autodeterminare, nu se considera pregătit să pornească pe calea constituirii unei firme proprii. În urechi și în minte îi suna doar recomandarea de a nu fi angajat. Doamne, ce capcană! M-a dizlocat de la Cameră ca să devină el, acest patron, cel mai tare pe piață și chiar singurul! Ai făcut prostia, mergi și o rezolvă!

Paul s-a prezentat la angajator cu plicul conținând rezultatul testului și recomandarea finală a evaluatorului.

— Felicitări! Uite, niște rezultate excelente, mă așteptam să fie bune, însă sunteți, domnule, cu cel puțin două clase mai sus față de așteptările mele. Sigur că vă angajez, nu sunt de acord cu recomandarea finală a evaluatorului. Dar țin cont de ea și ca să nu intrăm în conflict vă propun să acceptați ca în contractul de muncă să precizăm că salariul fix este cu 10 procente mai mare decât cel luat în ultima lună la Cameră. Însă performanțele personale vor fi premiate cu până la 50 la sută din salariul de bază, în plus. Sunteți de acord?

— Sigur! Când începem?

— Acum, asta-i contractul individual de muncă, citiți, adnotați și semnați dacă sunteți de acord.

Cu inima ușurată de povara gândului negru cu care a venit la sediul nou, aducând plicul cu rezultatul testului, Paul semnă contractul și începu munca la noul patron. Primele trei luni au decurs cu o evoluție spectaculoasă. Copiatorul era o mașina super, putea face orice lucru complicat. De exemplu, din două cărți putea rescrie una, din două broșuri de prezentare de firmă putea să facă una și tot așa, dintr-o broșură putea disjunge două sau mai multe. Succesul de piață a fost total, au realizat câteva produse pentru sărbătorile de sfârșit de an cu care au triplat încasările față de nivelul calculat pentru a asigura rentabilitatea afacerii.

Dar atât. Pentru ianuarie 1994 nu aveau comenzi, acoperirea era zero. Paul cunoscuse atunci, în preajma Crăciunului, neliniștea nopților omului de afaceri care poate rata. Și nu-i plăcu sentimentul acesta, de loc. A dovedit că există performanță, că poate aduce profit, dar a înghițit în sec. Deși profitul brut era de aproape patru ori mai mare decât cel minim care asigura salariul de bază, Paul a primit doar 50 la sută spor din

salariul de bază. Că așa prevedea contractul, pe care singur l-a semnat, fără observații!

Deși era amărât în sinea lui, Paul nu s-a manifestat pe față ca să nu apară nemulțumit sau nedreptățit. Trebuia să stea liniștit pe locul ce i se rezervase în teaca sabiei, cum spusese evaluatorul psihotehnic. Cum sărbătorile de iarnă băteau la ușă, de la firmă toți angajații au primit sume de bani numerar, destul de consistente, cu care să-și cumpere sacoșa de cadouri pentru Crăciun după propriile dorințe și preferințe, cu depunerea documentelor de plată pentru decont. Era Ajunul, Paul tocmai a ieșit din magazinul de cartier cu ultimele cumpărături când a dat nas în nas cu Vasile Gheorghe, directorul general adjunct al Combinatului.

— Ce faci, omul muncii? Văd că o duci rău de tot, nu glumă!

— Mulțumesc, o duc chiar așa, adică rău de tot. Mi-a mers foarte bine până acum, dar pentru ianuarie nu am nici un contract, sunt pe zero. Nu-i ușor să fii patron!

— Deci ești patron, da?

— Nu, nici vorbă, dar am responsabilități ca și cum ar fi firma mea. Însă numai până la câștig, acolo-i dreptul exclusiv al patronului!

— Auzi, omule, lasă-te de prostii și hai acasă! Locul tău nu-i pe drumuri, vino să mă cauți după sărbători, am ceva special pentru tine.

Invitația directorului general adjunct al Combinatului i-a pus inima la loc. A sărbătorit Crăciunul și Anul Nou cu socrii, într-un concediu scurt, binemeritat. După sărbători a făcut un traseu lung, de 10 zile, în orașele mari din Moldova, promovându-și firma și produsele. A obținut câteva promisiuni, însă nimic concret. Revenind la muncă a avut surpriza să găsească un coleg cu care să împartă conducerea firmuliței. Imediat și-a amintit de invitația directorului general executiv, s-a urcat în mașină și, pe la ora prânzului, a deschis ușa la cabinetul acestuia.

— Măi omule, acumă vii? Ce ți-am zis eu? După sărbători, nu?

— Păi acum nu-i după sărbători?

— Ai ratat ceva de soi, hai la directorul general să vedem ce mai putem face pentru tine!

La etajul 1 i s-a adresat aceeași întrebare („acumă vii?"). Paul nu-și ascundea mirarea, dar răspuns la întrebare n-a primit. Până la urmă i s-a

oferit un post în cadrul serviciului marketing, cu perspectiva rapidă de numire ca șef al acestui serviciu.

— În luna mai directorul Zaharescu iese la pensie, locul lui va fi dat actualului șef serviciu marketing, iar dumneata vei promova atunci, îl lămuri directorul general adjunct, Vasile Gheorghe.

— Ai spus când ai plecat din Combinat că vei reveni când o să consideri că ai învățat destulă economie de piață ca să fii de folos uzinei unde ai crescut de mic. Ești gata? Dacă da, pune pe hârtie un plan de acțiune și vii la noi să-l discutăm. Acum ocupă-te să-ți faci o gândire cum să organizezi acest serviciu.

Și uite așa, Paul s-a extras singur dintr-o teacă neîncăpătoare și s-a întors acasă. Prima senzație care l-a încercat după ce a câștigat certitudinea că poate reveni în Combinat a fost cea de... lărgime, de spațiu suficient de mare pentru a se putea lăfăi, a respira neînghesuit! Dimensiunea Combinatului l-a cucerit din prima clipă când a călcat pe drumul prăfos al Magistralei Nord – Sud, umblând să-și facă angajarea, în acel august fierbinte din 1969. Au trecut 35 de ani, ca o clipită! Acum o luăm, iarăși, de la capăt!

Capitolul 4

DIN NOU ACASĂ

Direcția de marketing a fost înființată în 1991 pe structura fostului serviciu plan cu scopul de a asigura rentabilitatea producției Combinatului. Acest indicator economic era urmărit aici prin politica de prețuri și prin controlul cheltuielilor. Scopul final al direcției de marketing, definit de la început de artizanul ei, economistul Constantin Zaharescu, era de a include aici compartimentele de import, de export, aprovizionarea internă și desfacerea de produse finite pe piața internă care se aflau structurate în puternica Direcție Comercială, condusă cu mână forte de Mircea Rogoz. Nimeni nu putea să-l clintească pe acest om. Puterea pe care o avea era dată de valoarea comercială a laminatelor plate din oțel, de gradul de acoperire a cererii interne și externe cu aceste produse și, în consecință, de locul pe care aceste produse îl aveau pe piețele metalelor, în țară și în exterior. Ambiția lui Constantin Zaharescu s-a lovit de opoziția lui Rogoz, de neclintit în a conserva actuala organizare. El invoca totdeauna comparația cu marile siderurgii occidentale, chiar sugera și punea la cale externalizarea vânzărilor. Da, era de acord ca Direcția de marketing să includă și un serviciu comercial dar acesta putea fi, cel mult, ca un post de transfer a proprietății mărfii spre compania care va avea ca atribuții vânzarea și încasarea prețului corect. Dacă nu se putea face, deocamdată, această manevră atunci Mircea Rogoz avea pretenții asupra compartimentului prețuri. Formarea prețului fiecărui sortiment

trebuia să fie o atribuțiune esențială a vânzătorului care, astfel, poate să negocieze cu clientul fiecare tranzacție.

Dacă gândurile acestea, expuse de nea Mircea în acele ceasuri de șuetă cu Primul secretar cu doar doi sau trei ani în urmă erau, atunci, catalogate ca vise periculoase, acum ele erau clar exprimate de același autor ca necesități urgente, chiar condiții vitale pentru un viitor mai bun. Devenise de notorietate modul cum unul încerca să-și impună ideile novatoare, iar celălalt, adică Zaharescu, își apăra sfera din ce în ce mai mică a atribuțiilor.

Paul cunoștea în amănunt încheștarea celor doi puternici. Ea nu era nouă, lupta s-a dat, pe planul argumentelor, în epoca trecută, sub ochii și urechile Primului secretar, Meseriașul cum rămăsese pomenit în amintirea celor care au făcut parte din echipa lui de lucru în ultimii trei ani ai regimului detronat. Discuția a avut loc într-o vineri și a dat peste cap tot programul de analiză stabilit pentru ziua aceea. Meseriașul avea obiceiul de a juca adesea rolul patronului exclusiv. Spunea el așa:

— Tovarășe director general, puneți-vă în locul unui patron. Cum ați gândi faptele pe care le analizăm acum? Nu v-ar interesa profitul, în exclusivitate? Noi suntem blocați acum de sistem, marfa are un preț controlat strict pentru piața internă, iar la export intervenția noastră asupra vânzărilor este nulă, nulă și subliniez puternic acest aspect pentru că el determină rentabilitatea noastră. Dacă vrem să mărim rentabilitatea trebuie să gândim și să punem la cale o strategie care să ne aducă înapoi controlul asupra produsului finit până când el își schimbă stăpânul în mod definitiv și irevocabil. Noi suntem la cheremul unei instituții numită Ministerul Comerțului Exterior care ne ia marfa și o vinde pe piața externă după o politică comercială despre care noi nu știm ce să zicem, dacă este bună sau nu. Însă ne este pus nouă în spate cursul de revenire leu-dolar al tonei de laminat din oțel. Și nu scăpăm de critica Secretarului General al Partidului.

— De acord cu dumneavoastră, însă trebuie să știți că luăm bătaie numai pentru o jumătate de problemă și bine că măcar scăpăm de o acuzație mai gravă în care chiar că nu avem nici o vină și nici o putere de control. Casele noastre de comerț exterior vând o cotă importantă din marfa noastră ca să cumpere, pentru noi, materiile prime de bază, adică

minereul de fier și cărbunii cocsificabili, plus feroaliajele pentru toate mărcile de oțeluri. Ministerul Comerțului Exterior vinde tabla noastră în amestec cu alte produse, din alte industrii interne, în cadrul acordurilor comerciale încheiate cu alte state. Valoarea tablelor noastre se pierde în aceste acorduri globale însă din valuta obținută din vânzări statul ne asigură necesarul de materii prime conform planului de stat. Aici nu avem nici un control. Noi luăm bătaie numai pentru vânzările directe, adică acolo unde tabla vândută este încasată de casa de comerț exterior și raportată ca atare. Aici cursul de revenire este calculat direct, intervine prețul extern obținut, în valută și costul intern complet, în lei. Gândind ca un patron, corect ar fi ca noi înșine să vindem produsele la export, iar din valuta obținută să ne facem aprovizionările necesare. Însă piețele externe trec, frecvent, prin crize care pot dura mai mult sau mai puțin. Recent am cunoscut o asemenea criză, a produselor siderurgice, care a durat mai bine de doi ani. Și vânzându-ne tabla în cadrul unui acord comercial global prețul nostru s-a compensat într-o măsură bună cu celelalte produse din cadrul tranzacției globale. Altfel am fi avut probleme foarte mari, chiar cu funcționarea Combinatului.

— Recunosc avantajul metodei specifice unei economii centralizate, în acest caz, spuse Primul secretar, însă problema rămâne deschisă, pe fond. Vedeți, aici este clară superioritatea socialismului, numai o economie puternică, centralizată poate manevra eficient împotriva capitalismului lovit permanent de crize economice devastatoare. Cu toate acestea interesul nostru este să impunem modificări structurale care să ne aducă un control mai mare asupra vânzărilor la export.

Aici a fost momentul în care Mircea Rogoz a intervenit într-un mod strălucit.

— Tovarășe Prim, am putea avansa o soluție care ar fi în avantajul nostru în totalitate.

— Cum anume, nea Mircea? Ia spune, îl încurajă Primul secretar.

— În actuala organizare tabla noastră nu-și schimbă proprietarul decât în condițiile precizate de INCOTERMS, o reglementare internațională pentru toate tipurile de tranzacții de comerț exterior. Dacă marfa noastră are de suferit până la cumpărătorul final tot nouă ni se impută orice scădere de calitate și implicit, de preț. Iar vinovatul

real, adică tocmai Casa de Comerț Exterior nu pățește nimic. Soluția ar fi externalizarea vânzărilor. Produsele noastre finite să fie preluate, printr-un act cert și clar de vânzare-cumpărare, de o firmă de comerț care să se ocupe direct de vânzări în calitate de proprietar al mărfii. Iar nouă să ne dea prețul intern, conform prețurilor naționale în vigoare. Așa noi o să avem de răspuns numai pentru costuri, ca și acum, dar nu vom fi implicați în cursul de revenire. Acest raport de schimb, leu-dolar, ar intra în răspunderea exclusivă a firmei de comerț exterior.

— Este o idee interesantă, zise Primul secretar. Cunoști vreun caz de acest gen, în Occident?

— Sigur, la Voestalpine Austria, toată vânzarea este externalizată. Și le merge foarte bine. Și mai sunt câteva combinate în Italia care fac la fel. Oricând putem comanda studii de caz, doar să ni se permită cheltuiala valutară, zise Mircea.

Amintirea acelei zile se estompă dar Paul nu a ezitat să-l întrebe, când va prinde un moment prielnic, pe directorul Zaharescu despre acest subiect.

De la directorul general a urcat la etajul trei la cabinetul lui Zaharescu și s-a prezentat, să-i spună decizia luată de angajare la marketing.

— Da, știu totul, ar fi trebuit să fie altfel, dar, în fine, asta-i situația. Ce planuri ai? Directorul Zaharescu nu devenise cordial dintr-o dată, așa cum se comporta pe vremuri când Paul îi era superior din punct de vedere politic. Dar era suficient chiar și atât.

— Trebuie să concep un plan de constituire a serviciului marketing. Asta înseamnă atribuțiuni, limite de competență, organigramă, personal, etc. Ca să reziste ca serviciu trebuie ca în structură să aibă trei compartimente minimum, adică trei birouri, nu?

— Da, așa este, zise Zaharescu. Noi îl avem acum numit șef de serviciu pe Petrică Costiniu, îl cunoașteți, a fost director la uzina electrică până la Revoluție. Apropo de asta, am aflat de rolul pe care l-ați avut în ziua aceea, vă felicit pentru curaj și calm.

— Da, mulțumesc, însă cred că nu e cazul să mă dau mare, pur și simplu am fost luat de val! Paul dorea să treacă peste acest subiect, Zaharescu nu era un nostalgic, din contră. Paul a auzit că a profitat cât a putut de schimbarea de regim și ar fi vrut să tragă mai multă spuză pe

turta proprie. Dar astea erau vorbe, faptul că a reușit să transforme un simplu serviciu de plan într-o direcție funcțională cu perspective certe nu putea fi cotelat ca o realizare nesemnificativă.

— Costiniu are ceva pregătit în această privință? Mă refer la organizarea serviciului de marketing, spuse Paul. Spera să intre în posesia unui minim de idei, să nu pornească totul doar de la gândirea lui.

— Are, dar nimic nu-i pus pe hârtie. Mergeți și vorbiți, doar acum sunteți subalternul lui, singurul lui subaltern, deocamdată.

Paul îl găsi pe Petrică Costiniu în birou cu Nicolae Șerban, actualul șef al serviciului plan, fost adjunct al lui Zaharescu. Stăteau doar ei doi într-un birou destul de încăpător. Trecură rapid peste partea introductivă, șeful i se adresa ca de la superior la unul aflat mai jos, poate cu mult prea mult...

— Măi Tarniță, ai să stai în biroul de alături, cu ceilalți salariați ai lui Șerban. Domnul Vasile Gheorghe mi-a promis că îi dă afară pe cei de la Direcția de Investiții, îi mută la anexa energetică. Iar în locul lor se va muta serviciul marketing al tău. Dar va dura puțin, mai ai răbdare.

— Bine, Petrică, dacă zici tu, așa să fie. Acum spune-mi, ai ceva în gând special despre rolul și sarcinile acestui serviciu de marketing?

S-a văzut că replica lui Paul la egalitate de apelare, dar spus pe un ton calm, politicos cât se putea, l-a deranjat pe Costiniu, însă omul s-a repliat rapid.

— Scuză-mă, noi am mai lucrat împreună în cadrul Comisiei Energetice a Județului și la bilanțul energetic al Combinatului am lucrat împreună, cred că putem zice că suntem destul de apropiați, nu vrei? Dar dacă considerați că trebuie să fim protocolari, fie cum vreți.

Acestea au fost adresate în egală măsură, lui Paul și lui Șerban.

— Domnule Costiniu, curând veți fi numit director al nostru. Atunci n-o să vă convină ca noi să vă zicem peste tot „măi Petrică!” Cred că trebuie să ne obișnuim cu stilul protocolar care se practică din totdeauna în Combinat, nu credeți? Șerban a fost tranșant de data aceasta. Paul l-a aprobat, cu recunoștință pentru modul cum a rezolvat o situație care putea să degenereze, în viitor.

Paul se scuză, trebuie să se ocupe de formele de angajare. Primi de la Șerban o coală de hârtie, completă cererea de reangajare și coborî

cu ea la directorul general. Maria i-a adus-o semnată și aprobată, cu o mențiune către Direcția de Personal. „Serviciul Marketing, inginer principal. Încadrare tarifară după vechimea totală”

Ziua următoare a rezervat-o închiderii capitolului „Aventuri la patron cu două săbii într-o teacă”. Înainte de a anunța că pleacă, Paul mai făcu o tentativă de reconciliere. Nu-i plăceau despărțirile cu vorbe grele. Într-un oraș de dimensiunile Galațiului oamenii se pot întâlni nu numai întâmplător, pe stradă ci chiar la diverse ocazii oficiale unde este jenant să rămâi cu mâna întinsă în aer la un salut refuzat. De aceea deschise subiectul despre înțelegerea inițială de a participa cu 15 procente la capitalul firmei. În biroul patronului își făcuse loc, ca director executiv, o mai veche cunoștință a lui Paul, Ion Țarcă, fost activist cu funcție administrativă la județ.

— Sigur, înțelegerea rămâne, însă trebuie să facem niște modificări la Statutul societății. Majorăm capitalul social cu creditul bancar pe care l-am făcut atunci, imediat după deschiderea centrului de copiere. Și facem modificări la structura acționariatului, adică vă includem cu participarea de 15 procente după ce virați suma de 30 milioane lei vechi.

— Asta-i regula? Nu vorbisem de plata în rate cu reținere din salariu?

— Nu-mi amintesc, am spus eu așa ceva? Nu pot accepta așa ceva, am nevoie de capital imediat. Suntem pe dezvoltare, acum este un moment favorabil să mă extind așa că îmi trebuie banii acum. De ce credeți că l-am angajat pe domnul Bogdan Prisecaru să vă fie coleg? Pentru că a vărsat deja 10 milioane, cota de 5 la sută participație. De aceea el este directorul executiv. Dar l-am avertizat că dacă depuneți un capital mai mare vom face rocada imediat.

— Regret profund, nu am de unde să scot o sumă atât de mare. Chiar și cu plata în rate aș ezita să fac mișcarea asta. Din păcate afacerea nu este prea rentabilă, copiatorul minune a fost supraevaluat la prețul de vânzare. Greu se va amortiza fără campanii de câteva mii bune de copii full color pe lună. Iar acum piața este destul de strânsă și încă o bună perioadă de timp va fi tot așa. Nu vedeți că circulația de cash este la un nivel scăzut? Comenzile pe care le-am adus eu în noiembrie și decembrie ar trebui să se repete cel puțin o dată la trimestru, însă este foarte greu în

orașul nostru. Galațiul este dominat de Combinat. În jurul acestuia s-a format deja un zid de intermediari care crește mereu. Aceste firmuțe care facturează și refacturează o marfă pe care nici măcar nu o văd la culoare au fost botezate „căpușe”. Toată țara îi detestă pentru că ei iau caimacul. Au sediul în apartament, nici un angajat, deci costuri aproape zero, dar profitul este egal cu adaosul comercial integral. Iar banii care li se adună în conturi pleacă la munte sau la mare, își fac vile și căsoaie, de cele mai multe ori de prost gust, în loc să investească local, pentru dezvoltarea noastră.

— Am aflat de satul de la Cascada Putnei. Deci așa, nu dați credit pe firma asta de copycenter?! Și cât de entuziasat ați fost la început!

— Da, recunosc, mașina m-a entuziasmat, plus promisiunile generoase cu care m-ați scos de la Cameră. Și doar ni s-a semnalat la Cameră această practică de ademenire a specialiștilor cu promisiuni și metode de legare de glie. Că, de exemplu, dacă m-ați fi acceptat cu 5 la sută participatie și plata în rate din salariu m-ați fi legat pe termen lung. Așa, oferta dumneavoastră s-a schimbat, o refuz și sunt nevoit să plec.

— Este o concluzie firească. Îmi pare rău, s-ar fi putut mult mai bine.

— Și unde pleci, Paul, întrebă curios Ionuț Țărcă. Înapoi la Cameră?

— Nu, înapoi la Combinat. S-a înființat, în 1991, Direcția de Marketing, dar fără să fi pornit un serviciu de marketing. Acolo mă duc.

— Și cu ce vă veți ocupa? De data asta cel curios a fost patronul.

— Deocamdată am un răgaz de o lună să concep statutul de funcționare al serviciului, atribuțiunile, organizarea, schema de personal, etc. Iar din mai vom începe selecția de personal. Am de gând să-mi fac o trupă tânără, la fel cu cea de la Cameră. Se lucrează foarte bine cu tineretul.

— Sper că nu plecați supărat de la noi. Eu vreau să rămânem prieteni, poate ne mai dați câte o dată o mână de ajutor, zise patronul, schimbându-și subit atitudinea.

— Sigur, nu m-am despărțit de oameni niciodată cu ranchiună, îmi place să las loc de ziua bună! Chiar, puteți să-mi faceți o ofertă de calculator care să fie ca un fel de server de rețea? Că vreau să fac o rețea de calculatoare, toți servanții să fie interconectați.

— La ce capacitate vă gândiți?

— Păi, în finalul acestui an trebuie să formez 3 birouri a câte 5 salariați minim fiecare. Deci vor fi 15 posturi de lucru, zise Paul.

— Bine, aceste posturi să funcționeze ca niște terminale sau să fie independente? mai întrebă patronul.

— Nu terminale, categoric nu! Noțiunea de „terminal” mă trimite înapoi, la vremea când aveam „controlul de partid asupra valorificării produsului finit”. În fapt, aveam un terminal de la Centrul de Calcul, cu ajutorul căruia puteam vizualiza – și doar atât! – un progliv, adică programul de livrări de produse finite. Nu mai vreau așa ceva. Fiecare post de lucru va fi independent, fiecare cu parolă proprie pentru intimitatea unor secvențe speciale de activitate individuală.

— Destul de exigent și pretențios. Eu am vrut să trag aici, la firmă, pe fiul directorului centrului de calcul al Combinatului, este un foarte bun sofist, dar nu mi-a mers. Poate că reușiți să-l atrageți la dumneavoastră?

— Hm, e o informație bună. Să vedem. Deci, domnule Ștefan, vreau să fac lichidarea, de mâine încep treaba în Combinat.

— Bine, faceți o cerere pentru închiderea cărții de muncă și achitarea obligațiilor financiare reciproce. Noi o să vă achităm salariul integral pe luna aceasta, chiar dacă suntem doar la jumătatea lunii și vă mai dăm un salariu în plus pentru bună colaborare. E bine așa? Ne împăcăm? Rămânem prieteni?

— E foarte bine, dar nu trebuia să mă mituiți, eu tot voi fi prieten cu dumneavoastră și cu firma. Dar dacă este vorba de recunoștință sunt de acord să fiu premiat!

Cu portmoneul frumos rotunjit, Paul se opri în poarta firmei. Încotro să o ia? Ar fi vrut să tragă la o cârciumă, undeva, să mănânce o friptură bună și să ciocnească un pahar cu un prieten. Dar avea el vreun prieten? Își dădu seama că nu reușise, în mai bine de douăzeci de ani, să se atașeze de nimeni. S-a întristat pe moment, dar s-a scuturat ca un câine de blana udă și s-a hotărât să treacă pe la Cameră. Echipa lui, băieții lui trebuie să stea de vorbă măcar câteva minute cu ei, poate avea să se energizeze. Chiar așa, îi plăcu termenul acesta de „energizare” care îi venise în minte nu se știe cum. Avea nevoie de energie tânără ca să o ia de la capăt. Că asta făcea, pentru a câta oară? Mai întâi, la Combinat, a trecut prin trei locuri de muncă, însă cel mai mult îi plăcuse pe schimburi, cu băieții din laminorul de benzi la

cald. Acolo, tot cu tineretul s-a luat, poate fără să-și dea seama. Înainte de a fi tras în munca politică, a ajuns profesor, a predat un curs de automatizări la clase terminale la Liceul Vasile Alecsandri. Perioada de dascălie a fost cea mai frumoasă din viața lui de om matur. Își dădea seama că adevărata lui chemare este cea de pedagog. Se simțea atras de copiii deștepți, îi plăcea să dialogheze cu ei. Făcea acest lucru cu copiii lui ori de câte ori aveau câteva ceasuri de relaxare, împreună. La partid, la comitetul județean se formase o echipă tânără. Și aici s-a simțit bine. Dar în Combinat, la comitetul de partid al platformei, a tras din greu. Noroc că aveau loc, de 3-4 ori pe săptămână, analizele cu Meseriașul, care îi ținea în priză pe toți, altfel ar fi renunțat la munca de partid. Precis că ar fi optat pentru o carieră didactică. Și poate că ar fi fost mult mai bine, mai reconfortant. Își aducea aminte, cu drag, de dascălii pe care i-a avut în școală acasă, în orașelul acela de munte, Toplița. Chiar și cu severa Învățătoare din primele două clase – cum o chema, oare? – se putea glumi, apoi cu profesorul Burian, spaima cifrelor și fracțiilor, tot îl dăduseră pe brazdă ei, copiii. A venit apoi perioada liceului, cu Liviu Moraru, Profesorul Cel Înalt cum îi rămăsese porecla de vacanță, că în timpul anului școlar era Senatorul Roman! Doamne, ce frumos a fost!

Urcă scările la Casa Costache Negri. Nu-i venea să zică sediu sau Cameră, acea clădire era destinată să fie, pe veci, casă de boier mare, cărturar, patriot și revoluționar, loc de întâlnire pentru elite. Echipa lui lucra de zor tot acolo, pe holul de la intrare și în salonul oficial. Din lipsă de spațiu au trebuit să se înghesuie, aproape sufocându-se. La intrare, cele două multiplicatoare Gestetner pufăiau păstrând tactul mediu. Paul pornise aceste două copiatoare, de fapt multiplicatoare achiziționate de Dan la un preț derizoriu din Franța, de la Bordeaux, regiunea cu care Galațiul a reușit să se înfrățească și cu care doar Camera continua să mențină o relație de prietenie destul de strânsă. Paul Dobrescu, secretarul general al Camerei, a devenit în scurt timp liderul acestei prietenii și organiza, periodic, misiuni economice în Franța, iar de acolo veneau, mai rar, ce-i drept, prietenii lui de afaceri, mai ales la vremea culesului viilor.

Băieții l-au întâmpinat cu bucurie. Mustăciosul Marian a deschis ușa spre marele salon și a strigat chemarea: „A venit șeful!” și pe dată scaunele și-au hârșăit picioarele și șase tineri, patru băieți și două fete, au tâșnit spre hol. „Șefu, șefu!”

— Doamna Cecilia, le dați voie la copii să meargă cu mine la o pizza? Că azi sunt pus pe făcut cînste!

— Stați că mă duc eu să cer aprobarea de la domnul președinte! Și Marian țâșni pe dată, intrînd în cabinetul lui Dan, președintele, fără să respecte protocolul. Ieși pe dată cu Dan după el și cu Paul Dobrescu în urma lor.

— Arestați-l pe dușman, grăi Paul, secretarul general, după ce că vine rar pe aici, mai vrea să și fure echipa de flăcăi! La ocnă cu el!

— Nici dacă aș fi revenit dintr-o expediție în Himalaya nu m-ați fi primit mai grozav! Data viitoare trebuie să-mi pun pempărși! Paul era și el emoționat, nu se aștepta la atîta efuziune sentimentală.

— Băieți, lăsați-l cîteva minute la mine și apoi plecăm cu toții la Panoramic, la o pizza.

— Ura, Șefu', să mai veniți să ne scoateți la chef, zise cu veselie Alina, fata cea frumoasă a unui fost mare director din Șantierul naval.

În ziua aceea Paul a ajuns acasă la ora ieșirii schimbului de zi din Combinat. În urma lui a venit și Ionela de la servicii. Paul aranja masa în sufragerie, pentru toți patru, cînd ea a intrat pe ușă. Tocmai punea paharele de gală, iar pe colțul mesei, pe un platou argintat, moștenire de la bunica Ionelei, așezase patru sticle de pepsi, băutura preferată a copiilor. Paul fredona un cântecel vesel, ceva de genul „Vulpe, tu mi-ai furat gîasca...”, iar Dănuța și Pompiliu dansau strîmbîndu-se.

— Ce-i cu veselia asta? Și de ce pui masa aici? Copiii n-au mîncat pînă la ora asta? Și de ce ești așa de vesel azi? De mult nu te-am văzut așa, ce-ai pățit?

— M-au chemat înapoi, acasă! Azi mi-am luat lichidarea de la firmă, iar de mâine lucrez în Combinat. Voi fi șeful serviciului Marketing.

În timp ce Ionela se schimba în haine de casă, Paul îi povesti cum a încheiat socotelile la firmă, cum a plecat de acolo cu două salarii pe luna în curs, apoi cum a fost primit la Cameră, cum s-au dus cu toată gașca la Panoramic, la o pizză și o bere.

— Sunt vesel că am reușit să rămân prieten cu toată lumea, că mi-am găsit în sfîrșit, zic eu, adevăratul rost. De aici voi ieși la pensie, aici este casa mea, a fost casa mea din prima zi de Galați și de abia acum mi-am dat seama care-i rostul meu pe lume.

Capitolul 5

MULT DE MUNCĂ

Era mijloc de săptămână când Paul și-a reluat locul în familia mare a siderurgistilor gălățeni. Petrică Costiniu i-a recomandat să vorbească cu șeful organizării muncii pentru un loc în microbuzul care era pus la dispoziția șefilor de servicii din sinteza Combinatului. Răspunsul acestuia fu pozitiv, mai era un loc liber. Deci zilnic, la 7 dimineața și la 15, 30 după amiaza, aveau mașina lor de transport lejer. Pe drum se porneau discuții, comentarii despre evenimentele politice recente, astfel că niciodată nu s-au plictisit în jumătatea de oră de călătorie.

Pe la ora 11 Paul intră în biroul comun al lui Șerban și Costiniu.

— Sunt curios să știu cum s-a încheiat anul 1993, zise el. Totdeauna mi-au plăcut cifrele de sinteză, abia așteptam să fie calculate de dumneavoastră. Mai țineți minte, domnule Șerban, cum făceam telefoane după telefoane ca să aflu primul rezultatele sintezei?

— Da, îmi aduc aminte. Ce vremuri erau atunci! Dar acum e dezastru, domnule inginer. Dacă mergem tot așa intrăm în colaps și ne blocăm definitiv, răspunse, amărât, Șerban.

— De ce, ce s-a întâmplat de sunteți atât de amărât, domnule șef de plan? Ați pus planul mare, prea mare și nu ați reușit să-l faceți? Păi, am uitat să mai dăm hei-rup și să facem „cincinalul în patru ani și jumătate”? Că metodele astea nu cred că le-am uitat în doar patru ani! Paul încerca să o dea pe glume dar oamenii, amândoi, erau mult prea sobri.

— Am intrat sub pragul de rentabilitate cu producția fizică. Am coborât la 2,7 milioane tone oțel brut și ne-am umplut de datorii. Răspunsul lui Șerban lămurea mărimea dezastrului.

— Cum a fost posibil așa ceva? Nu-mi vine să cred, zise Paul. Cu toată revoluția și perturbările care au avut loc la sfârșit de an știu, de la Direcția de Statistică, de la prietenul meu de acolo, domnul Popescu, directorul adjunct, că 1989 a fost anul cu cea mai mare producție realizată vreodată de Combinatul nostru, de 7,6 milioane tone de oțel brut. Îmi aduc aminte că atunci, în august 1989, sub coordonarea Primului secretar, Meseriașul, am îndeplinit proba de parametri, adică am făcut oțel, trei zile la rând, la nivelul corespunzător celor 10 milioane de tone proiectate. Când s-a transmis telegrama la Comitetul Central cu informarea despre această ispravă presa noastră socialistă a făcut explozie. Ce ne mai distram la Săliță pe seama acestor știri bombă, până a intrat Meseriașul și ne-a redus la tăcere.

„Fraților, ne-am tăiat craca de sub picioare! Documentația noastră care demonstrează că nu putem face niciodată 10 milioane de tone de oțel a fost respinsă! Comitetul de Stat al Planificării a prezentat, pe baza argumentelor noastre, cifra de plan pentru 1990 de 7,6 milioane tone, dar Tovarășa a respins proiectul de plan. A zis, fără să asculte nici un comentariu: *În septembrie mergem la Galați să sărbătorim recordul de 10 milioane de tone și voi îmi veniți la plan cu doar trei sferturi? Ce argumente? Ce documentație? Să nu aprobi văicărelile impotenților ăstora, Neculai, auzi?* Furtuna e mare, cred că se lasă cu un măturoi uriaș. Nimeni nu vrea să ne creadă că în doar 3 zile de record am adunat cu măturica și fârașul toate firimiturile de feroaliaje, că ultimele oale de oțel au rămas nedescărcate din lipsă de loc la standurile de turnare, că CFR-ul nu a făcut față la evacuarea vagoanelor pline cu laminate și la introdus de vagoane goale, pe care nu le mai găsea în rețea. Dezastru! Până la vizita din septembrie nimeni nu ne ascultă. Trebuie să lăsăm să treacă și cel de al XIV-lea Congres și doar după aceea să atacăm în forță tot sistemul.”

— Ne-a povestit în amănunt toată ședința aceea istorică, tovarășul Constantin Zaharescu, șeful nostru de atunci, zise Șerban. Aveam un morcov uriaș, dacă s-ar fi aplicat acea cifră de plan, de 10 milioane de tone, salariile noastre se duceau la jumătate și în două luni revoluția ar fi

pornit de la Galați. Atunci prăpădul ar fi fost cu mult mai mare, în toată țara.

— Dar acum, de ce s-a ajuns la un asemenea nivel scăzut? Nu înțeleg, zise Paul. Minteia lui era un burete uriaș, gata să absoarbă toată explicația. Fără să-și dea seama simțea cum se înfierbântă, o stare de neliniște lua locul celui optimism debordant cu care părăsise, ieri, orașul și venise pus pe fapte mari, la Combinat. Iar acum se dezumfla aflând cruda realitate.

— În primul rând avem niște pietroaie uriașe la glezne. Fluxul de oțel nr. 2, care este fără turnare continuă, are tehnologii depășite și acest tip de oțel nu mai are căutare. Iar fluxul nr. 3, din partea de nord a Combinatului, este tributar fontei transportate cu vagoanele speciale pe un parcurs de aproape 5 kilometri. Aici avem producție limitată din cauza capacității de aprovizionare cu fontă lichidă, dar și a prețului mic al țaglei pe piață, deși cererea de oțel beton este în creștere, de 2 ani încoace. Deci scădem capacitatea eficientă sub 6 milioane de tone anual. Dar nu aceste probleme interne sunt cauza pierderii de producție. Cererea de pe piață este cauza principală. Economia de piață se autoreglează, azi poți fi sus, iar mâine să dai faliment.

— Este cumva criză mondială pe piețele de laminate din oțel? Paul citise ceva despre acest subiect, dar nu a insistat, atunci, pe detalii.

— Încă nu, dar se pregătește, adică sunt semne, după cum spun analiștii externi, completă Petrică. Despre piața externă cele mai tari informații le poate da domnul Vasile Gheorghe, directorul general adjunct. Dar, în linii mari, situația este urâtă din cauza caselor de comerț exterior. Ele ne joacă valuta, pierdem la vânzarea de tablă pentru aprovizionarea cu minereu și cărbuni unde le plătim din nou, comision. Apoi conversia valutară ne joacă feste, conform legii noi trebuie să calculăm totul în lei românești, iar cursul de schimb, instabil pe piețele bursiere, ne duce la pierderi, deseori.

— Și ce soluții sunt? Paul voia să pună al doilea set de întrebări, legate de rolul pe care marketingul îl va avea în această carte a sorții. Însă, până la a intra pe domeniul propriu mai vru să afle care este starea pieței interne.

— Deci la export lucrurile nu stau pe roze, este clar că trebuie umblat urgent la măsuri. Combinatul nostru are un mare handicap față de ceilalți

mari producători concurenți din siderurgia mondială. Însă pe piața internă cum stăm? Că lovitura dată sistemului economiei centralizate, în primul rând anularea tuturor investițiilor de stat planificate până la revoluție, ne lasă fără clienți. Dar cum este posibil așa ceva?

— Simplu ca un upercut, la box, zise Șerban. De exemplu, vagonarii, nu mai pot onora cererea de la ruși, deoarece nu au cum să se autofinanțeze. Capitalul de lucru, sau circulant cum se mai numește, le-a lipsit deoarece în sistemul economiei centralizate finanțările s-au făcut cu țârâita, strict după nevoi și nu totdeauna la timp. Iar în prezent creditele bancare au devenit un coșmar viu, pe picioare. Unde s-a pomenit dobândă de peste 100 la sută la credite de nevoi curente la societăți comerciale? Ce fel de produse poți da pe piață la care să pui un preț de vânzare cu adaos comercial de două sau chiar de trei ori prețul de cost? Că altfel nu ai cum să restitui creditul. Fără să fiu nostalgic eu zic că această perioadă de tranziție ne va pune întreaga economie la pământ. E ca și cum s-ar face un experiment cu noi, de expunere la cele mai letale condiții ca să vadă până unde există capacitate de supraviețuire, la un popor, nu la un individ. Dar românul este inventiv. Soluțiile au pornit de jos, de la simpli indivizi. De fapt, nu chiar simpli, pentru că modul cum au gândit și cum au pus un mecanism nou, în mișcare, arată că avem de a face cu oameni inteligenți și pragmatici, în același timp. Iată, a venit unul cu pile politice la domnul Vasile Gheorghe și i-a cerut 100 de tone de tablă zincată de grosimea cea mai mică, dar cu plata după 30 de zile. Fără garanție, fără avans. Fiind o relație impusă, Combinatul a trebuit să accepte. Tabla aceasta are valoare de aur, noi o dăm la tonă, iar comercianții o dau la detaliu, nici măcar la kilogram, ci la suprafață. Dintr-o tonă rezultă 160 de foi de 1 pe 2 metri ca dimensiune. Vânzând-o la bucată detailistul câștigă de la simplu la mai mult de dublu. Și vânzarea se face într-o săptămână, de multe ori el o vinde direct, la poarta Combinatului. Și în cele 30 de zile date ca termen de plată el rotește valoare tablei de 3 sau 4 ori. Iar la scadență vine cu o altă condiție: nu există bani pe piață, așa că nu pot să vă plătesc cu cash. Dar am la schimb chereștea sau vopsea sau șuruburi sau cuie, etc. Și trocul se face, mai totdeauna în detrimentul nostru. În cazul întreprinderilor mari termenul de plată a depășit, acum, 45 de zile, astfel că abia putem aduna banii necesari pentru salariile curente. Noroc

cu Dacia și cu șantierul naval, care s-a privatizat și face cu noi afaceri corecte, cu plăți la termen.

— Deci, în aceste condiții speciale, ce ar trebui să facă serviciul marketing? Ce strategie trebuie să aplicăm, ce atribuțiuni de bază ar trebui să avem, întrebă Paul adresându-se, de data aceasta, direct lui Petrică Costiniu.

— E simplu, cele specifice marketingului, așa cum este definit în teorie. Caută cartea de marketing a lui Koetler și aplică de acolo ca să construiești un serviciu bun, performant.

Și cu asta, lămurit buștean, Paul trecu în biroul lui și începu să mângâiească hârtii. Întrebarea era: ce trebuie să facă pentru ca să fie de real folos companiei de care se simte atât de atașat? Conform definiției termenului de marketing trebuie să-și aducă aportul în vânzări. Dar cum? Zona aceasta este tabu, nici altă dată când aparținea puterii politice nu se putuse apropia de acest sector. Vânzările erau strict controlate, profitul gri de acolo provine. Cine-l împarte, cui îi revine partea cea mai mare? Cât de mare este puterea numărului 1? După ce întoarse această întrebare pe toate părțile puse pe hârtie cifra 1. Mare, gros. Dedesubt completă: **FILIERE DE VÂNZĂRI**. Pe vremea când avea acces la multe informații obținea destul de ușor un teanc de file listate din calculator cu disciplina contractuală. În tabel erau trecute contractele, cele mai importante, grupate pe ramuri industriale, adică pe ministere. Acolo poate să vadă cine sunt marii beneficiari, ce structură sortimentală conține contractul și cum stăm la zi, cu livrările, pe laminoare. Acolo sunt partenerii principali ai Combinatului, cei care acoperă peste 50 la sută din vânzări. Acestora trebuie să li se acorde atenție mărită însă favorurile trebuie acordate în regim de reciprocitate. Prioritate vor avea companiile care vor face plățile în bani, nu în sistemul de compensații.

A doua categorie trebuie selectată tot din aceste liste, după mărimea contractului. Aici va trebui să propună conducerii să stabilească niște limite de demarcație a grupei valorice, adică tonajul minim și cel maxim contractat. Și aici prioritate trebuie acordată plăților în bani.

Și, în sfârșit, a treia categorie va cuprinde contractele mărunte, cele despre care se spune că ar constitui „zidul căpușelor”. Deși nu acoperă decât o mică parte din vânzări, aceste firme fac intermediieri cu societățile

comerciale care vor să încheie contracte directe cu Combinatul și sunt refuzate sistematic de Serviciul Desfacere pe motiv că cererile lor de metal sunt mult sub capacitatea unei oale de oțel lichid.

Ideea unei strategii de vânzări prindea contur iar delimitările dintre diferitele categorii de clienți trebuiau mult mai clar definite. Paul cugetă la câteva criterii de ierarhizare și până la urmă ajunsese la concluzia că trebuie introdus un sistem de punctaj numeric prin care să se stabilească locul fiecărui partener în piața specifică.

Reveni la foaia de hârtie pe care așternuse cifra 1, Filiere de vânzări. Completă primul subpunct „Criterii de ierarhizare”. Apoi marcă subpunctul nr. 2 „Sistemul de punctare a relației cu partenerul”. Ce mai trebuie evidențiat? Un gând îl determină să revină la capul paginii, șterse titlul primului punct și îl înlocui cu „Strategia de vânzări”. De aici încolo subpunctele deja înscrise urmează să fie modificate și ele. Dacă-i așa, păi atunci las pe prima foaie titlul inițial, cel de „Filiere de vânzări” și noile idei le trec pe o altă foaie. Așa a făcut și aici a pus titlul „Strategia de vânzări”. Imediat i-au venit în minte noi idei și le așternu repede pe hârtie: Principii. Structuri funcționale implicate, atribuțiuni. Piața – definiție. Parteneriatul de afaceri – principii. Ierarhizarea partenerilor. Priorități. Favoruri și privilegii. Ba nu, sună ciudat acum să spui că acorzi favoruri și dai privilegii într-un sistem democratic. Înlocui cu „Sistemul de bonusuri”. Și în acest moment colegii îl întreabă:

— Mai rămâneți la birou? Programul s-a încheiat, haideti acasă. Și mâine e o zi. Acum legea de bază a muncii la patron este „Nu te grăbi să rezolvi azi ceea ce poți lăsa pe mâine”!

— Da, corect, aveți dreptate. Dar m-am luat cu treaba și m-am deconectat de ceas. Gata, vin și eu.

La 15,30 fix ușile s-au deschis în toată anexa Turn și furnicuțele harnice au format șirul indian în mișcare pe scări spre ieșire. Paul s-a urcat în microbuz și a așteptat să se facă efectivul complet. Nea Mărin șoferul face numărătoarea locurilor ocupate și îl informează pe șef că gata, putem pleca. Paul interveni, în acest moment:

— Lipsesc doi oameni, Strungaru de la Tehnic și domnul Ovanesian de la Institut.

— Îi luăm de pe traseu, zise șoferul, și porni. Într-adevăr, cei doi așteptau la marginea drumului. De cum și-au luat locurile au și dat drumul la dialog. Capul tuturor „relelor” era Florică Strungaru, el arunca o informație, ca o pietricică în baltă și striga apoi că este un smarald sau safir sau rubin. Cel mai informat însă era domnul Ovanesian. Totdeauna avea de adăugat o completare importantă, aflată dintr-o sursă mai puțin la îndemâna Strungarului sau o picanterie de culise fie din contextul subiectului respectiv, fie dintr-o similară întâmplare.

Domnul Ovanesian era un om de o inteligență sclipitoare, mult peste medie. Un om destinat să fie lider prin soluții foarte potrivite momentului sau prin argumente bine construite. În plus, avea și o putere de convingere implicită, adică pe măsură ce-ți vorbea te făcea să fii gata de acțiune sau, mai simplu, doar să-l aprobi. De aceea, își aducea aminte Paul, respectuos, de legenda care se povestea despre domnul Ovanesian în laminorul de benzi la rece pe care l-a condus de la piatra de temelie încă vreo 5 ani buni de producție. Se spune și acum, cu la fel de mult respect, că domnul Ovanesian cobora destul de rar în secție, cam o dată sau de două ori pe săptămână. El afirma că oamenii muncesc cel mai bine nu când sunt supravegheați, ci atunci când pot să-și facă treaba în liniște, fără stresul provocat de ochiul vigilent și sfredelitor al unui zbîr care caută, pândește cea mai mică greșeală și nu o lasă nepedepsită. Dar când pornea în aceste vizite, domnul Ovanesian o făcea cu tot amănuntul. Îl însoțeau adjuncții lui, tehnologii celor două sectoare, decapare și tandem precum și adjuncții de la sectoarele de întreținere. Intrau prin toate cotloanele, domnul Ovanesian era extrem de exigent cu curățenia, cu punctualitatea și cu cinstea. Când constata nereguli nu dădea cu biciul, ci invoca un așa numit „implant de disciplină germană” care era peste tot, fusese inclus în construcție, în utilaje și echipamente, dar și în spiritul de meseriaș al fiecărui lucrător, de la necalificat până la șeful secției. Cerea celui vinovat să se integreze acestui spirit de disciplină și apăsa pe o lege foarte aspră pe care avea pretenția că o instaura în laminor cu orice prilej: „Dragii mei, în laminorul de benzi la rece nu încape obiceiul de a zice și face *lasă că merge și așa; la noi legea este un om și un cuvânt*. Paul era convins că domnul Ovanesian era cea mai potrivită alegere pentru a fi directorul institutului de cercetări și proiectări al Combinatului și chiar

spusese, de câteva ori, că unele din cauzele nereușitelor acestor ani au la bază acele procese de „confirmare și reconfirmare în funcții” a șefilor de pe toate nivelele ierarhice, declanșată de Premierul revoluției, Vedeta cu Jerseul Roșu. Domnul Ovanesian nu a fost contestat însă, în mod elegant a plecat la pensie, recomandând pentru postul de director pe cel mai tânăr și competent inginer doctor metalurg, pe care îl alinta ca pe un copil minune, pe Viorel Depemunte, un om deosebit după cum și numele îi era deosebit.

Curând au ajuns în oraș, pauza de informații s-a încheiat, acum să grăbim spre casele noastre. Paul a intrat doar cu două minute înaintea Ionelei.

— Vai, ce obosită sunt! Am făcut cred că vreo zece kilometri pe jos, prin tot orașul. O să stau întinsă un pic, să-mi odihnesc picioarele, până atunci pune masa. Pompiliu, tu ai mâncat gustarea pe care ți-am lăsat-o în frigider? Ai scos-o să se încălzească măcar puțin?

— Da, mamă, am mâncat-o, mie nu-mi este foame!

— Lasă, puiule, până așez eu masa, te apucă foamea din nou! Procedeu acesta, mai mult un ritual prozaic decât ceva ieșit din comun, însemna pace și tihnă în casa lor. Cu întreruperi dictate de perioadele de munci cu ziua lumină, Paul fusese gospodarul mesei de prânz și bucătarul cinelor încropite din te miri ce.

— Uite, Pompiliu, două polonice porția ta și un polonic pentru Dana, că borșul ăsta de zarzavat făcut de mama îi place tare de tot și soră-tii, care, acolo, la Iași, la facultate, nu are parte de așa ceva. Hai, mănâncă mai întâi partea ei și apoi partea ta. De multe ori Paul o făcea și pe Dănuța participantă la mesele lor, arătând că mereu se gândește la ea și-i duce dorul...

Tot el a strâns masa, a spălat vasele, apoi, consultând-o pe Ionela, s-a oferit voluntar să facă cumpărături.

— Lasă, mergem împreună, tu doar să cari sacoșa că la bani faci risipă, mereu cumperi ori prea mult ori ceva ce nu ne trebuie. Ai început să te îngrași, mai ieși și tu pe teren, nu sta toată ziua numai în birou.

— Bine, Pompiliu ți-ai făcut temele?

— Mai am puțin. Mergem la un tenis, tată?

— Sigur, ai auzit ce zice mama, că mă îngraș. Trebuie să mă pui la alergat. Eu o să joc tenis tot pe post de copil de mingi, cu cine mergi la o partidă, tot cu Dragoș?

În curtea școlii din apropiere mulțime de copii din cartier se adunau zilnic la fotbal, alții băteau mingea de baschet la un coș, iar unii, mai selecti, loveau mingile de tenis la pereții școlii, făcând chiar partide de squash sau ceva de genul acesta. Paul se amesteca și el până când copiii îl alergau, intenționat, că le plăcea să râdă de cei mai în vârstă. Și se lăsa păgubaș, apoi câte unul îl ruga frumos să îi culeagă mingile trimise spre gardul școlii, iar apoi corvoada se generaliza, astfel că Paul era cunoscut printre prietenii și colegii fiului său ca „tată de mingi”.

Săptămâna aceea se scurse ca o clipită. Duminică, pe la ora prânzului, Paul dădu un telefon unchiului Marian, întrebând dacă mai spre seară ar fi bucuroși de oaspeți.

— Sigur, nepoate, ce vorbă-i asta? Voi totdeauna sunteți bineveniți!

Când au intrat în sălița dinaintea camerei de zi, mătușa Mândița tocmai strângea, cu cuvertură cu tot, piesele de remi, jocul de duminică după amiază al familiei.

— Măi, dar voi, tot rar, de la o vreme, măi copii! Mătușa Mândița totdeauna se arăta nemulțumită față de ei că nu veneau mai des, măcar așa, să ne dați ziua bună să vedem și noi culoarea ochilor voștri, dacă sunteți veseli sau triști, dacă v-au luat valurile vieții, că vă pomenesc mereu și zic omului ăsta: „măi, ce-o mai fi cu nepotul tău, Paul, ce măriri au venit peste el de nu mai dă nici un semn de viață?”

— Și eu îi zic, babei mele, că te pomenești că l-au pus iarăși mare șef pe copilul ăsta, că el are stofă cu bună căutare, măi femeie! Și unchiul Marian îl luă pe nepotul preferat pe după umăr și-l strânse la piept, într-o îmbrățișare bărbătească.

— Păi sigur că iar a venit vremea măririlor, le-a răspuns Paul. M-am întors în Combinat, asta am făcut în săptămâna care a trecut.

— Pe tine tot mereu te trage așa către focul cel tare! De unde atâta drag, măi Paule, de fumul și zgura aceea? Nu-ți era mai bine în oraș, la curăție și mai aproape de casă? Ca de obicei, mătușa Smaranda nu-l lăsa în pace până nu scotea de la el tot adevărul. Iar Paul asta aștepta, să se întindă la vorbă doar-doar s-o lansa mătușa într-un monolog moralist, cuvânt bun și ziditor, cum spunea unchiul Marian.

— Că, mă, nepoate, eu și cu baba mea mergem în toată duminica la biserică, la slujbă, colo, pe Tudor Vladimirescu, și ne simțim tare bine.

Că a găsit părintele un fecioraş cu un glas ca de înger şi l-a adus cântăreţ de strană şi de când ne duce acest copil slujbele aşa o frumuseţe este şi o linişte coboară peste sufletul meu că nu-mi vine să mai plec din biserică, la sfârşit! Iară baba asta vrea să mă facă de râs, că totdeauna când ieşim către casă şi ne mai însoţim la drum cu vreun vecin, Mândiţa mea, uite ce-mi face! Zice, mă bărbate, ce-o predicat preotul, că eu n-am înţeles nimica. Nici nu mai aud bine şi el, popa nostru, vorbeşte încetişor de mă adoarme, că aşa o linişte şi pace îi în biserică de îmi aduc aminte cum era la noi în sat, înainte de războiul cel mare, că tot aşa venea pacea şi atunci peste mine în casa cea sfântă.

Şi cu asta căldura dialogului îşi făcea efectul, spunea fiecare câte ceva, altul răspundea şi minutele treceau de-a valma de se făcea târziu şi trebuiau să-şi ia rămas bun şi să lase oamenii să cineze în tihnă.

— Deci, ia spune, măi băiete, cum de te-ai întors? Te-au primit când ai bătut la uşă sau ei te-au chemat?

— Tanti Smaranda, cred că mai degrabă a fost gând la gând cu bucurie, cum se zice. Că m-am întâlnit în zilele de Ajun cu directorul general adjunct Vasile pe la complexul nostru, la Ancora, şi am stat puţin de vorbă şi el mi-a zis aşa: „Lasă prostiile, omule, şi vino acasă. Locul tău îi pe lângă noi, nu umbla pe coclauri. Te aştept după Revelion să vii să vorbim, poate avem un gând cu tine!” Şi m-am dus, dar mai întâi am făcut ce trebuia la firmă, la patron, să nu zică despre mine că i-am lăsat cumva încurcaţi. Iar luni, săptămâna asta, când am intrat în birou la directorul general adjunct Vasile acesta m-a luat, nemulţumit: „Acuma se vine? N-am zis eu că te aştept după Revelion?” Şi l-a fel m-a întâmpinat şi directorul general Alexandru, cu aceleaşi vorbe, de mă miram eu că de ce am greşit şi le-am încurcat socotelile. Iar ei n-au vrut să-mi spună de ce erau nemulţumiţi, probabil ca să nu-mi facă inimă rea. Dar tot o să mă facă şef, prin luna mai, că iese un director la pensie şi cel puţin doi oameni vom face un pas înainte.

— Ți-am zis eu? Mătuşa Mândiţa, sfătoasă, trebuia să iasă deasupra ca uleiul peste ape. Nu ți-am zis că pe băietul ăsta îl cată funcțiile cum mă caută pe mine femeile de pe strada noastră să le fac rochii și fuste și toate cele? Aşa-i aluatul nostru, plămadă de şefi! Doar să lăsați moștenire din acest aluat și copiilor voștri, Ionela, auzi?

— Da, tanti, aud, dar eu sunt sătulă de șefiile lui Paul, ca de mere acre. Că șefia îi place, iar nouă nu ne mai dă atenție, de loc. Iar se cunună cu Combinatul, iar o să vină acasă la ore târzii, iar o să stea nopțile pe balcon să „cujete”, că așa zice ardeleanul de câte ori mă scol și așternutul îi gol lângă mine.

— Măi copii, soarta omului pe frunte-i scrisă, cu litere de foc, dar nu se poate citi privindu-te în oglindă. Că eu mereu le spun fetelor mele, când vine acasă Georgiana, fata mamei doctoriță, că acum dacă s-au mai liniștit furiile revoluției și țara iar se așază, a venit vremea ca oamenii să-și caute, fiecare, locul care i se potrivește. Uite, domnul Neculiță de mai de vale de noi, sărac a fost o viață întreagă, băiatul lui nu s-a pricopsit nici cu o meserie măcar, că nu i-a plăcut cartea. Și a ajuns că până la revoluție era mare șef la ușa cinematografului Republica, controlor de bilete. Iar mai zilele trecute a venit acasă cu un Mercedes negru, frumos și lucios de-ți ia ochii. Pus la costum scump, cu haină de blană alaindelon și căciuliță de boier, zici că oare cum o ajuns așa un prăpădit de golan la sacul cu bani. Iar tată-su îl laudă la toată lumea, că și-a găsit „Vocația” (auzi, măi nepoate, ce cuvânt ales „Vocația!”). Pe unde, Doamne, iartă-mă, o fi stat pitită Vocația asta de era pusă deoparte pentru Fănică Neculiță? De aia spun, cum am zis mai toată viața mea la fel, aveți grijă, fetelor, să nu lepădați cinstea pe doi galbeni că nimeni nu vă mai spală obrazul de rușine. Că neamurile noastre, adică părinții mei și unchii și mătușile mele, la fel și familia și neamurile Răpeștilor lui Marian de la Smulți tot oameni gospodari și de soi bun am fost cunoscuți. Nimeni nu ne-a făcut de rușine. Iar acum a venit vremea golanilor, că de lux au făcut rost, au tot pavoazul strălucitor, dar ferească sfântul să-i auzi când deschid gura! Că se aude de la un kilometru că-s analfabeți și prost crescuți, majoritatea! Dar sunt patroni, cu literă mare! Am auzit pe una, o sărăntoacă până mai ieri, la rând la lapte crud, cum vorbea despre fecioru-său, zicea despre altul: „Cine, fa? Serelistul ăla? Păi ăla nu-i ajunge nici la degetul mic lui feciorul meu, care are SA, nu un amărât de SRL de doi bani!” Că ea s-a oprit la rând numai ca să se laude, că nu are nevoie de laptele ăsta. „Că dacă-i spun lui Mirel al meu îmi aduce lapte din ăsta cu cisterna! Dar noi nu bem așa ceva, ne cumpărăm lapte numai la cutie, știi cutiile alea cu vaca albastră care ține o floare în bot? Ei, numai așa bem noi, că avem bani destui!” Și a plecat

fudulă, legănându-și fustele scurte peste crupa de iapă de regiment! Na, că am dat-o și eu pe limbajul mahalalei, iartă-mă Doamne!

Au râs, monologul mătușii Smaranda a făcut lumină și a ales oile cele bune de caprele răioase, a subliniat unchiul Marian citând din Evanghelie. Cu voioșia dobândită de atmosfera revigorantă a casei unchiului și mătușii de pe Radu Negru, strada cu parfum de săpun ieftin de la Apollo, fabrica veche de 150 de ani, Paul și Ionela s-au întors la cuibul lor unde Pompiliu, acum băiat mare, de 11 ani, butona un calculator simplu, cu jocuri de îndemânare.

În aprilie Paul i-a dat Ninei, secretara, să dactilografieze memoriul conceput de el purtând titlul pompos „Strategia de marketing a SIDEX SA Galați”, autor Paul Tarniță. Fata a lucrat materialul într-o săptămână, printre picături, deoarece trudea din greu la transcrierea steogramelor ședințelor de Consiliu de Administrație al cărui secretar era, de drept, directorul de marketing care, în curând, va ieși la pensie.

De la 1 mai Constantin Zaharescu a plecat din Combinat, după o viață de muncă în siderurgie. Locul i-a fost luat de Petrică Costiniu, iar ca șef serviciu marketing a fost promovat Paul Tarniță. Acum lucrurile se așezau pe un făgaș normal, deși economia țării slăbea pe zi ce trece. Directorul general adjunct Vasile Gheorghe a urcat la etajul lor, cu o jumătate de oră înainte de terminarea programului, și a înmănat deciziile de promovare celor doi, adresându-le un cuvânt de spor la drum nou.

— Ne-am adunat azi să dăm actele de numire pe funcții celor doi oameni care, după nume, par a fi sfinții apostoli ai acestei direcții de marketing. Sfinte Petre, să fie într-un ceas bun! Sfinte Pavel, să ai spor la scris, precum a avut Sfântul Apostol Pavel la epistole! Preferința noastră, mai pământeană, ar fi să ne scrii îndrumare de proceduri ca să crească rentabilitatea, profitul, să ne plătim datoriile și să creștem salariile la oameni.

— Păi, îmi dați atribuțiunile directorului general, la un salariu de șefșor de serviciu?

— Sigur, ce credeai? Că aici o să stai de pomană, numai în ședințe, cum ai făcut la comuniști? Aici e de muncă. Bag seamă că dumneavoastră nu vreți să munciți, aici, la acest etaj. Și nici pe alții nu vreți să lăsați să muncească! Unde-i șampania? Credeți că scăpați așa ușor? Nina, ajut-o pe Maria să aducă paharele și sticlele, eu am dreptul să declar abrogat,

timp de o jumătate de oră, Decretul 401 și să promulg Decretul 402, adică *Beau Șefii, Bem și Noi!* Hai noroc, să trăiți și la mai mare!

După șampanie, Petrică și Paul au coborât la Vasile și au comentat pe marginea memoriului scris de autorul proaspăt promovat. El a venit cu dosarul în mână și i l-a înmănat directorului general adjunct, scuzându-se că exemplarele 2 și 3 sunt greu de citit din cauza indigoului uzat. Paul atacă imediat acest subiect:

— Domnule director general, s-au împlinit 4 ani de când trăim într-o epocă nouă, dar Combinatul se prezintă în exterior mai rău ca înainte de venirea Meseriașului. La capitolul comunicare stăm cel mai rău. Mașini de scris ca vai de capul lor, funcția de secretară este penultima, după ea urmează necalificații. Secretarele au doar 6 trepte de salarizare, dar au un rol foarte important. Numai dacă ne gândim că sunt femei și acolo, la birou, trebuie să fie cât se poate de onorabile, ca aspect, adică coafură, îmbrăcăminte, machiaj, limbaj, știință de secretariat. Dați-mi voie să încep cu asta. Apoi, trebuie să trecem la școlarizarea directorilor și inginerilor șefi la limbi străine. Engleza este limba predominantă, dar toți străinii se descurcă și cu franceza. Abea după ce ne punem la punct în interior va trebui să ne facem apariția și în public, în afara țării. Că multă lume cumpără de la noi, mai ales tablă navală care este cotate ca una dintre cele mai bune, dar puțină lume știe cine suntem și ce știm să facem. Marketingul nostru trebuie să crească repede, ca Făt Frumos din poveste, că vremurile ne-au luat-o înainte!

— Foarte frumos. Și de ce-mi spui mie toate acestea? N-ai primit undă verde de la domnul Alexandru la angajare? Dă-i drumul!

— Păi atunci semnați-mi să mă dotez cu câteva obiecte de birotică și calculatoare. Vreau să încep cu Nina, secretara noastră. Nu sunteți de acord, domnule director, ca de la noi, de la Direcția de Marketing, să pornească valul înnoirilor?

— Sigur, asta vom face. Dar mai discutăm și mâine, că am și eu câteva idei, trebuie să le luăm pe toate în considerare.

— Măi oamenilor, eu vă dau termen de gândire să-mi veniți cu propuneri ca să rezolvăm problema numărului uriaș de contracte de vânzări pe care îl avem acum și pe care nu le putem accepta în totalitate. Iar legea nu este de partea noastră și oricine ne dă în judecată poate cere daune interese, de ne jupoaie de bani. O săptămână vă ajunge?

Capitolul 6

STAREA ALFA

A doua zi după instalarea pe funcții Costinoiu îl chemă pe Paul ca să se pună de acord cu programul de dezvoltare.

— În primul rând vreau să-ți atrag atenția că eu sunt directorul și nu tu. Când vorbim de dezvoltare totul trebuie să pornească de la mine. Deci îți cer ca de acum încolo să nu vorbești neîntrebat, iar dacă ai ceva de spus cere voie, de la mine sau de la cel care este mai mare la masă. Această Direcție va funcționa pe mâna mea, că de aia am fost numit director.

— Este cât se poate de clar, cu excepția sarcinilor directe pe care le-am primit de la domnul director general. Că eu v-am întrebat, din prima zi, dacă aveți o gândire, un plan privind activitatea de marketing și ați spus că nu vă bateți capul cu așa ceva. Ei bine, pe mine de asta m-a adus înapoi în Combinat domnul director general adjunct Vasile. Și voi face ceea ce este scris în dosarul acela, pe care i l-am dat.

— Dacă ai sarcini directe să le faci, eu nu răspund dacă vei face greșeli și nici nu te voi acoperi, doar te voi sancționa.

Paul s-a așteptat la o asemenea reacție. Era firesc pentru Costiniu să fie intolerant cu executantul, nu ar fi avut curajul să-i reproșeze directorului general că a creat două posturi de conducere în aceeași direcție. Din nou cazul de la firma de unde tocmai a plecat se repetă. Două săbii în aceeași teacă. Ieri după amiază a fost dominat de acest gând,

parcă era o fatalitate. În urmă cu doar câteva zile s-a bucurat ca un copil care și-a găsit jucăria pierdută când s-a văzut din nou „acasă”, la locul lui. Să nu fie acest serviciu de marketing „locul lui”?

Costiniu nu s-a împăcat niciodată cu ideea că Paul a fost adus înapoi, în Combinat, cu sarcini speciale care îl desemnau ca favorit al directorului general. Între ei a domnit o pace superficială, însă Paul nu și-a permis să nu fie atent la faptele, gesturile și cuvintele proprii, cu precădere când se aflau împreună, în public. De multe ori a fost provocat, din exterior, parcă anume. A reușit totdeauna să iasă zâmbind din astfel de situații, iar succesul acesta Paul l-a pus pe seama providenței. Iar argumentele lui erau solide, se bazau pe fapte recente al căror protagonist a fost el însuși, Paul Tarniță. Iată ce s-a întâmplat.

În vara anului 1993 Paul s-a întors spre credință. A reușit să asculte liturghia de la început până la sfârșit, dar nu oricum, ci concentrându-se asupra cuvintelor și a muzicii, să le pătrundă înțelesul. Din primele zile călduroase ale primăverii anului 1990 sentimentele religioase ale lui Paul începeau să se nască și să se întărească. Adeseori pomenea numele Domnului, cu deosebit respect. Mergea în fiecare duminică la biserică, asista la liturghie câteva minute apoi pleca, ieșea ca și când o voce aspră îl împingea spre ușă. Ce cauți tu, aici? Nu-i loc pentru tine în biserică, ieși! Pleacă! Tot la mătușa Măndița a găsit explicația.

— Când dracul vede că te pierde, caută prin orice metode să te întoarcă înapoi. Îți bagă și furca în ochi, la nevoie. Acum tu ești la mijloc, îngerul tău păzitor te trage la credință, dracul te trage la rele. Adu-ți aminte ce spuneai despre clipele pe care le-ai trăit la spitalul de copii, cu Pompiliu pe genunchii tăi, când l-ai suspectat de boală grea. Nu spuneai că ai simțit cum Bunul Dumnezeu ți-a dat semn de îndurare? Nu spuneai de liniștea aceea foarte plăcută care te-a cuprins acolo, la spital? Acum trebuie să răspunzi pentru darul primit în urmă. Trebuie să pornești pe calea credinței. Trebuie să te străduiești să înțelegi, cu inima, care este motivul pentru care ești atras de biserică.

Mătușa Măndița l-a privit cu alți ochi. Parcă acum are în față un copil de țăran din satul lor, lipsit de curaj să facă pasul spre Seminar deoarece simte că nu are credință destulă. Iar Paul, limpezindu-se ca la o revelație, și-a dezvăluit inima și mintea:

— Mătușă, eu și când am muncit la partid am avut o credință. Aveam convingerea că trebuie să fac bine oamenilor, că am fost pus în acea funcție și mi s-a dat o anumită putere tocmai ca să-i ocrotesc și să-i ajut pe oameni. Cu mijloacele și instrumentele partidului, nu cu altele. Acum, când partidul s-a dus, în inima mea este un pustiu. Nu vezi matale că nu-mi găsesc locul și liniștea? Nimic nu mi se potrivește, n-am stare locului. Merg la biserică și diavolul mă dă afară. Bine că am venit la matale, ca la un liman de scăpare, acum am priceput ce mi se întâmplă, trebuie să dau din mine ceea ce îmi cere Domnul.

Și până la urmă a reușit. Acum asculta slujba cu bucurie. Iar când a pătruns înțelesul cuvintelor liturghiei a venit și ușurarea. Zăgazul lacrimilor s-a rupt și a plâns. Stând în genunchi, cu capul plecat, lacrimile i-au curs arzându-i ochii. Erau lacrimile otrăvite ale remușcărilor nespuse. Totul era deosebit de frumos!

În acea lună mai din 1994, când supărarea pricinuită de conflictul născut, fără voia lui, cu directorul față de care trebuia să arate supunere, Paul și-a căutat liniștea în rugăciune. A citit din cartea de rugăciuni, a citit câțiva Psalmi, dar nu a găsit răspuns la căutarea lui. Însă în duminica aceea s-a întâlnit la biserică cu Sanda, prietena lui Costel, cumnatul lui.

— Ce faci tu, aici, la biserica noastră, Sanda? Că tu locuiești în cartierul Dunărea, ai altă parohie.

— Părintele Ioan are niște probleme de sănătate și m-a rugat să-i dau o mână de ajutor. De aia sunt aici, fac niște măsurători aici, în biserică.

În primul moment Paul a crezut că este vorba de atmosferă, doar Sanda este asistentă la Policlinica județeană, la cabinetul de Explorări Funcționale. Poate că verifică starea atmosferei din biserică, eventual niște alergeni, mucegaiuri de tencuială. Biserica a fost muzeu din 1957 până în 1992, când a fost redată cultului. Poate că în această perioadă s-au instalat niscaiva bacterii dăunătoare în pereți, în tencuială, în mobilier și în tâmplăria din lemn.

— Dar ce are părintele Ioan, îl văd destul de robust, nu arată a om bolnav. Paul i s-a adresat cu curiozitatea omului fără gânduri ascunse. Îi place de părintele Ioan, este un om cu har, cântă frumos, predică lucruri cu miez. Păcat să fie suferind.

— A venit la spital să facă niște analize și, printre altele, a venit și la probele respiratorii. Când am început procedura părintele a văzut pe biroul meu ansa și cadranul gradat cu icoana Mântuitorului. M-a întrebat ce sunt acelea. Eu i-am explicat că sunt instrumente de măsurare energetică din știința numită radiestezie. Părintele m-a ascultat cu atenție și la urmă mi-a explicat că uneori are stări de slăbiciune, aproape de leșin. Atunci spune o rugăciune puternică și își revine. Dar voia să știe dacă îi pot explica mai precis ce se întâmplă. Și de asta sunt aici.

— M-ai făcut curios și pe mine. Ce este această „radiestezie”? Și cum ai ajuns tu la ea?

— Dacă vrei să știi mai multe vino mâine după masă la ora 16,00 la sala de ședințe a cinematografului Republica. Acolo se fac înscrierile pentru cursul de gradul 1, costă doar 50 de mii și vei afla chiar mâine despre ce este vorba.

Radiestezial-a captivat de la început. Erau multe persoane cunoscute în sală, profesori, ingineri, medici, chiar și un fost director din Combinat. Sanda, absolventă a gradului 3, făcea parte din echipa de evaluatori. Ei foloseau această ansă, o sârmuliță îndoită în forma literei V, cu cele două barete componente având extremitățile îndoite perpendicular pentru a se sprijini pe buricele degetului mare și a celui arătător și a se roti liber. Făceau o scanare în aer, în fața plexului solar a celui examinat și completeau niște cifre pe tabele.

Paul s-a așezat la rând la măsura unde lucra Sanda, A întrebat-o ce anume măsura.

— Sunt date despre starea ta de sănătate. Uite, ar trebui să te lași de fumat, ai plămânii slabi, iar inima ta este bolnavă. Ar trebui să faci niște consulturi de specialitate și asta cât mai repede. Și mai sunt și niște probleme de natură spirituală, ești foarte puternic atacat de cineva de la serviciu, ai mare grijă!

— Cum, astea toate le-ai aflat doar mișcând sârma aceea prin fața mea? Păi asta-i vrăjitorie! Nu-i periculos? Și mai zici că ești și credincioasă! Paul s-a mirat destul de zgometos, astfel că lumea din jur a devenit atentă la cei doi.

— Tot ce fac eu aici fac cu credință. Vezi că lucrez sub icoana Mântuitorului? Asta nu-i vrajă ci, așa cum spune în Evanghelie „Ceea

ce la oameni nu este cu putință, la Tatăl ceresc este cu putință. Chiar altele mai minunate vei afla dacă-mi vei urma mie!” Să știi, Paul, că acest curs poate să-ți aducă multe răspunsuri din cele care nu-ți dau pace zi și noapte. Doar stai și ascultă cursul introductiv și procedura de aliniere a chakrelor pe care o va face Comandorul și vei vedea că e bine!

Curând evaluările s-au încheiat și cel care fusese numit Comandorul s-a ridicat în picioare la masa de prezidiu din capul sălii și a deschis ședința de inițiere. Căpitan de rangul 3 în marina militară, retras la pensie, Comandorul, cum era supranumit, începuse cercetările sale în domeniul radiesteziei încă pe la începutul anilor 80. Circulau niște povești nescrise despre persoane cu puteri paranormale extraordinare, atât la sovietici cât și la americani, că aceste persoane dotate sunt folosite în spionaj, cu rezultate remarcabile, etc. De fapt totul era cunoscut din vechime. Radiestezia s-a dezvoltat plecând de la tehnica „fântânarului”, multe sate din România aveau, în vechime, câte un fântânar, poate ați și cunoscut unii din aceștia. Da, spuse cineva din sală. Și apoi domnul respectiv povesti cum în satul său natal mai trăiește și acum un fântânar. În afara acestei tehnici de identificare a surselor subterane de apă potabilă pe care o stăpânește fără a da greș, dar și fără a ști să explice cum face, omul este poreclit „Prostul satului”.

Aici interveni Comandorul și în câteva cuvinte făcu portretul acestui „prost al satului”, fiindă frecvent regăsită la sate, dar și la oraș. Este un om cu handicap intelectual. De multe ori gângav, fără carte, cam cum era Petrache Lupu, minunea de la Maglavit, cel care a atras zeci de mii de pelerini la ședințele sale de premoniții în anii de dinaintea războiului. Acești naivi, semidocti sau handicapați, sunt cei care, în Fericirile din predica de pe munte a Mântuitorului, sunt desemnați cu versetele „fericiți cei săraci cu duhul” sau „fericiți cei blânzi” sau „fericiți cei curați cu inima”. Răul, necuratul și necurăția nu poate lucra asupra acestor oameni aleși. Dacă vă veți strădui și veți urma învățăturile pe care cursul nostru vi le oferă vă veți putea curăți inimile și veți putea pune în valoare mai mult din capacitățile cu care fiecare dintre noi este înzestrat, mai spuse, în final, Comandorul. Apoi trecu la procedura de aliniere a chakrelor despre care dădu, în prealabil, explicațiile necesare.

Paul a trecut și el pe sub mâna Comandorului. Cu dreapta pe creștetul lui și cu ochii închiși Comandorul a zăbovit câteva secunde cu el. Apoi a deschis ochii și i-a spus lui Paul:

— Domnule, dumneata ai un potențial uriaș. Dacă te vei strădui mai mult, adică vei reuși să te menții curat, vei putea obține rezultate foarte bune.

A durat destul de mult timp ca toți cei peste 50 de oameni din sală să treacă peste procedura individuală de Inițiere. Păstrându-și scepticismul, Paul constata că nimic nu i s-a întâmplat, nu simte nimic deosebit. Dar când toți s-au așezat în scaune și s-a făcut liniște Comandorul le-a cerut să închidă ochii și să stea într-o poziție cât mai relaxată. Atunci Paul a realizat că se aștern peste el liniștea și pacea pe care le-a simțit o dată sau de două ori în viața lui, când a scăpat din cumpenele cele mari ale existenței sale. Îi era bine, acolo în sala radiesteziștilor.

— Simțiți cum s-a lăsat peste voi liniștea și pacea?, întreabă Comandorul. Oamenii răspunseră afirmativ, abia șoptit.

— Este starea alfa, prima stare de eliberare energetică. Tot ce ne înconjoară în universul acesta, inclusiv noi, suntem energie vie, energie vibratorie. Cu cât frecvența acestor vibrații este mai înaltă cu atât suntem mai curați. Lucrurile rele, energiile negative sunt, de fapt, doar vibrații de joasă frecvență, apropiate de frecvența cutremurelor de pământ. Toată lumea simte panica și teroarea, frica rece în timpul cutremurelor. Iar alteori, când vă treziți din senin cu o sudoare rece, în mod inexplicabil, să știți că o entitate negativă s-a apropiat ori chiar v-a atacat. Atunci să spuneți Rugăciunea Împărătească, Tatăl nostru, care ne-a fost dată de însuși Dumnezeu ca să ne scape de rele. Veți vedea singuri ce putere are această rugăciune.

Apoi le dădu noilor cursanți programul întâlnirilor din săptămâna aceea. Cursul durează două săptămâni, iar la sfârșit vor face câteva zile, pe teren, determinări de surse de apă.

Capitolul 7

SUCCESUL LUI FLORENTIN

Peste câteva zile începea școala. Frunzele, câte mai rămăseseră prin vii, au început să prindă culoarea toamnei. Culesul strugurilor era în toi. Orașele se goleau de bărbați, toți împrăștiți cu pământ alergau la țară să salveze de hoți ce se mai putea salva. Că definiția țăranului, rostită cu multa lui înțelepciune de către Bulă, eroul național dizident, s-a modificat puțin. După acest ilustru autor, țăranul nu mai era acel personaj sătesc care era ajutat permanent de elevi, studenți, militari în termen și funcționari să culeagă recolta. Nu, acum țăranul devenit iar mare sau mic proprietar pe pământul său, nu mai avea grija culesului. Se ocupau hoții să nu-i lase nimic acestuia. Oricare ar fi fost sistemul de recoltare, de zi sau de noapte, produsele tot acolo ajungeau, adică la piețele en-gros, unde proveniența mărfii devenea, instantaneu, anonimă. La întrebarea „numai din curiozitate, de unde sunt roșiile astea, așa mari și roșii?” răspunsul era invariabil „sunt românești, de la noi din grădină!”, dar miezul era verde și mirosea a chimicale!

Pe la mijloc de săptămână Paul a fost sunat seara, pe telefonul fix, de Florentin Moldovan, Piratul, cum fusese botezat de Meseriaș pe vremea când...

— Măi tovarășe activist, îți mai aduci aminte de mine? Florentin sunt, de la Mureș.

— Sigur că te știu. Ce, te-ai săturat să ruginești pe uscat și ai venit la îmbarcare? Ce cauți la Dunăre?

— Nu mă mai prinde nimeni pe barcaz, gata cu viața de marinar. Acum sunt om de afaceri și am venit la tine să mă ajuți. N-ai vrea să ne întâlnim pe Faleză, să facem câțiva pași și să vorbim?

— Sigur, dar mai bine vii acasă la mine, că-i târziu și strada, noaptea, nu mai este la fel de sigură ca pe timpuri, răspuse Paul. Că acum, pe lângă hoții care sunt și boschetari, au apărut și haitele de câini vagabonzi, foarte agresivi când sunt în haită.

— Bine, vin, tot acolo stai, nu? răspuse Florentin de la Târgu Mureș și după cinci minute sună la ușă. Paul deschise și îl trase înăuntru pe vechiul prieten, îmbrățișându-l.

— Măi, ardelene, miroși fain de tăt, a slănă afumată și a pălincă! Altceva voi nu mai mâncați? Că doar amu este tot ce vrei, în toate magazinele.

— Noa, ia de aicea, știam eu că ești slab de dor și ți-am adus o tablă de slănă, două oase de o ciorbă de fasole cu afumătură, trei cepe roșii și o sticlută de turț. Ia-le de aici și dă-mi, dacă ai, la schimb, o altă beutură tradițională românească numită whisky!

După ce gătară de suguit, prietenii și-au tras scaune și s-au așezat lângă masa din sufragerie.

— Dar pe Lela n-ai adus-o cu tine, măi ardelene? Cum umbli teleleu pe drumuri fără nevastă? întrebă Ionela. Ai mâncat de amiază? Că cină ți-o pus cumnata, sigur, nu-i așa că-i așa?

— Amu muieră îi zice, nu nevastă! Am lăsat-o la cumnata noastră, că zicea că-i obosită de la drum. Dar ne vedem mâine, dacă ne ajută Dumnezeu. Dar văd că ardeleanul tău te-o învățat bine să glăsuiești ca pe la noi!

Mai cu o glumă, cu niște amintiri faine de pe vremea când picnicurile de zi la Priza Dunării se terminau când la unul, când la altul dintre ei, după ora politețurilor și informațiilor reciproce, Florentin trecu la scopul vizitei sale.

— Măi Paule, tu mai ai ceva trecere la directorul general Alexandru, ca să mă ajuți în problema mea? Sau, mai bine, spune-mi care este atmosfera în Combinat!

— Păi dacă vrei să-ți povestesc despre atmosferă nu terminăm nici mâine pe la prânz. Mai bine spune care-i baiul tău și eu te voi introduce în atmosferă iute minte, răspunse Paul.

— Mă, noi în luna mai am terminat formele de privatizare a bazei noastre prin metoda Mebo, o știi, nu? Și am pus până și pe ultimul necalificat să se înscrie cu 2 acțiuni minim, făcând împrumut la bancă. Eu le-am promis că afacerile ne vor merge așa de bine, dacă ne privatizăm, că într-un an toată lumea o să-și plătească împrumutul la bancă. Suntem în a patra lună de atunci și afacerile ne merg tot mai prost. Oamenii încep să-și vândă acțiunile, le-am interzis să le dea în afara firmei că își vor pierde locul de muncă, dar nu am găsit până acum nici o soluție ca lumea. Altceva decât tablă de la Combinat și oțel beton nu văd ce aș mai putea comercializa cu câștig așa mare. Dar pe aici nu poți trece de vestitul Soric, Marele Soare Sorin, că el una două te sictirește și te dă pe mâna căpușelor. Am luat ceva tablă zincată de laăștia, de la poartă, dar o dau aproape de prețul pieței, eu nu pot pune prea mult adaos comercial că ies de pe piață. Așa că trebuie să ajung să contractez direct ca să nu dispar de tot.

— Știu toată povestea asta, că de aia m-a adus Vasile înapoi, să mă ocup de marketing. Eu pot să te ajut, dar o să te coste foarte scump, va trebui să cedezi jumătate din acțiunile tale și trei sferturi din livada cu peri și pruni, jumătate din recolta anuală de țuică și să mă ții pe banii tăi două săptămâni la tratament la Sovata, la sectorul împachetări cu trufandale de 18 ani!

— Numai două săptămâni? Așa de rău ai ajuns, mă omule? râse el, de față fiind și Ionela la discuțiile lor.

— Am glumit, însă, vorbind serios, mi-ai venit numai bine, ca o mână și la timpul cel mai bun. De când m-am reangajat am lucrat la un proiect privind formarea și dezvoltarea activității de marketing. Un capitol important se ocupă cu problema reducerii numărului de contracte cu clienții, armonizarea legii contractelor cu specificul activității noastre. Tu știi foarte bine, la Sidex unitatea de produs este oala de turnare, adică oala de oțel elaborat cu insuflare de oxigen și amestecul de feroaliaje conform rețetei. Dar oala noastră are capacitatea de 165 de tone de oțel lichid. În mod normal orice contract ar trebui să fie un multiplu de 165 de tone de oțel lichid sau, cu o scoatere finală de 85 la sută ar trebui să vindem numai

multipli de 140 de tone. Dar legea contractelor nu ne dă voie să facem așa. Trebuie să dăm fiecăruia ceea ce dorește. Avem un număr impresionant de procese civile din cauza acestui dezacord între lege și puțința tehnică. Soluția este distribuția autorizată. Eu am propus să construim o rețea de distribuitori în teritoriu, fiecare comerciant autorizat de noi va polariza un număr de mici consumatori și le va da ceea ce doresc, cantitativ și calitativ. Rolul vostru ar fi acela de a servi în condiții avantajoase clienții mărunți care acum ne încurcă. Spune, pe câte județe te poți extinde cu vânzările?

— Păi, aș putea pe toate cele 13 județe ale Transilvaniei, răspunse Florentin.

— O să intrăm mâine la Vasile sau la Alexandru, depinde care va fi disponibil și în toane bune, eu voi susține proiectul meu și voi propune să facem experimentul cu COMAT-ul tău, ca distribuitor teritorial. Ca să câștigi condiții preferențiale trebuie să propui o cantitate minimă de tablă pe care o poți vinde lunar. Să nu te arunci la prea mult, propune ca termen de probă 6 luni, cu 100 – 150 de tone pe județ, deci cam 2.000 de tone lunar. Pentru o asemenea cantitate cere un discount la preț, acesta să-l declare că va fi adaosul tău comercial astfel ca oamenii să știe că prețul tablei va fi același, la COMAT Tg. Mureș, ca și la poarta Combinatului. Ai adus cu tine ceva pagini cu antetul tău, nescrise?

— Pentru ce îți trebuie? Nu, n-am la mine așa ceva.

— Atunci sună la tine acasă ca mâine să trimită o pagină goală cu antetul vostru la adresa mea de poștă electronică. Pe această pagină vei completa o cerere de acordare a titlului de distribuitor autorizat pe 13 județe din Transilvania – și le vei enumera – precum și dreptul la un discount care să permită ca prețul practicat de distribuitor să fie egal cu cel al producătorului. Dacă ai această hârtie, Alexandru ți-o va aproba și tu o vei putea difuza la clienții tăi din tot Ardealul. Poți fi „fruncea, mă Piratule”!

Lui Florentin îi sticleau ochii. Nici în cel mai frumos vis nu ar fi gândit că ar putea obține un asemenea avantaj. A plecat de la Paul surescitat, aștepta ziua următoare ca mirele ziua nunții!

Și au obținut aprobarea acestui proiect. Cu Florentin Moldovan s-a deschis capitolul distribuției autorizate de produse plate din oțel

în România. La sugestia lui Paul, directorul general a completat, pe aprobarea înscrisă oblic pe cererea Comatului, ca responsabili cu ducerea la îndeplinire a acestui contract, pe șeful serviciului desfacere și pe șeful serviciului marketing. Astfel Marele Soric a fost redus la calitatea de simplu executant!

Pe la ora prânzului, când au ieșit din ședință, Paul a transmis prin fax, apoi prin poșta electronică, o copie a acestui document prețios colaboratorilor lui Florentin care, imediat, au trecut la retransmiterea către clienții lor potențiali invitația de a se prezenta la sediul COMAT pentru ca să...

Seara, cele două familii, împreună cu văduva lui Ion Moldovan, fratele decedat al lui Florentin, au servit o cină veselă pentru a sărbători evenimentul fericit, deschizător de chiverniseală viitoare.

În ziua următoare Florentin s-a prezentat singur la ușa Marelui Soare și, după insistențe din ce în ce mai puternice, dar strict politicoase, a reușit să-l determine pe acesta să citească cererea de distribuție și rezoluția directorului general. Lui Soare i-a căzut falca de uimire:

— Cine ți-a făcut asta? Târniță? El este, de mult mă pândește! Hai la directorul meu, să vedem ce zice el.

În toamna lui 1994 noul director comercial nu împlinise încă luna de când se așezase pe scaunul acesta. Venea din producție, nu se pricepea la comerț sau, mai bine zis, nu se ridica la cota de experiență, siguranță de sine și curaj de a-și susține cauza în fața conducerii așa cum o făcuse nea Mircea. Acest nou director a zâmbit încurajator spre Florentin și i-a spus, scurt:

— Onorează acest avantaj sponsorizând echipa de handbal feminin a Combinatului. Măcar un echipament complet pentru fiecare component!

— Un echipament complet la trimestru, așa voi face, dar numai după ce văd livrările pe octombrie și noiembrie. Echipamentul va veni de Moș Nicolae, ca dar din Ardeal!

De voie, de nevoie, Soare s-a supus. Însă prețul i s-a părut mult prea mic pentru o asemenea pleașcă!

Distribuția s-a urnit, de bine, de rău, chiar din acea săptămână. Clienții au venit la Târgu Mureș și au semnat noile contracte după ce au

văzut că prețul final rămâne neschimbat, dar crește, nesperat, gradul de siguranță că cererile lor vor fi onorate cât mai bine. De Sfântul Nicolae Florentin a venit la Galați cu darul promis. La Tg. Mureș salariații lui au primit câte un premiu special reprezentând viramente în avans, la banca fiecăruia, din suma de restituit, inclusiv dobânzile aferente, la creditul de privatizare angajat. Iar două săptămâni mai târziu, Comatul Mureș a organizat un colocviu științific pe tema distribuției autorizate de laminate plate din oțel. Invitați speciali au fost directorul Direcției de Marketing și șeful serviciului de marketing de la SIDEX Galați... La plata salariilor cuvenite pentru luna aprilie 1995 toți acționarii COMAT Mureș au reușit să achite integral creditele de privatizare contractate. Iar Florentin Moldovan a devenit acționarul majoritar...

Capitolul 8

ÎN PĂDURE DUPĂ LEMNE

În septembrie personalul Direcției de Investiții s-a mutat pe noua locație. Împreună cu directorul Costiniu și directorul general adjunct Vasile au inspectat spațiul rămas liber și au hotărât compartimentarea. Paul a făcut o schiță grosieră pe o foaie de caiet, iar directorul Vasile i-a pus-o în brațe lui Costache, directorul administrativ:

— Omule, te apuci de lucru, că acest serviciu se va naște după cum vei croi mai repede pereții și geamurile despărțitoare. Ai termen comunist, adică trebuie să fii gata săptămâna trecută!

De câte ori putea, Vasile Gheorghe sublinia faptul că pe vremea comuniștilor el nu fusese apt pentru funcția de director, din punct de vedere politic.

Paul avea acum doi angajați, Laurențiu, care provenea din zona dispeceratului energetic și Irene, inginer mecanic, o băiețoaică tunsă sport, mereu agresivă sau cel puțin așa dădea impresia din cauza unei creste de păr care se revolta mereu și sălta spre cer la fiecare pas al fetei. Îi plăcea să fie strigată „Airini”, pronunția engleză a numelui, iar Paul, ori de câte ori era bine dispus, o tachina moldovenizând-o „Airinei, ce mai faci?”

Irene urma să se ocupe de biroul de promovare a imaginii Combinatului. Aici se vor naște prospectele de prezentare cu oferta de produse, aici se vor face pregătirile pentru ieșirea în lume, la târguri,

expoziții, congrese, nu numai în țară, ci și în lumea largă. Cum SIDEX-ul devenise membru al prestigioasei asociații europene a producătorilor siderurgici, EUROFER, Paul a cerut ca la prima ședință de lucru Irene să participe în calitate de „reporter improvizat”, urmând să abordeze, cu mult curaj, personalități marcante din lumea oțelului pentru a culege informații prețioase despre tehnologii noi, tendințe mondiale, politici și conflicte comerciale și orice ar fi considerat oportun de înregistrat pentru a da mai departe, la prelucrare. Paul a încurajat-o, deoarece fata asta avea din naștere o curiozitate senină. Adică la fel de calm și naiv punea atât întrebări cu miez, cât și prostioare care stârneau cel puțin zâmbete condescendente. Dar ea nu se supăra, totdeauna a ieșit câștigătoare cu bună-dispoziția sa molipsitoare, râzând destul de sonor, dar pe atât de plăcut, ca sala în care se afla – oricât de mare sau de mică – să reverbereze imediat și lumea să se binedispună.

Următorul angajat a fost Petruș, fiul unuia din juriștii Combinatului, un tânăr ambițios și grăbit. Directorul Costiniu l-a numit șef de birou și l-a făcut imediat adjunct al lui Paul. Bun cunoscător de engleză, înarmat cu majoritatea termenilor tehnici și economici uzuali, Petruș l-a însoțit pe Costiniu în toate deplasările externe pe care acesta le-a făcut pentru promovarea companiei lor.

Au venit apoi, pe rând, la angajare, prin transfer intern din secții productive, Bogdan, fiul directorului Centrului de Calcul, despre care Paul aflate lucruri bune de la patronul firmei de care s-a despărțit la revenirea „acasă” și Virgil, fiul directorului financiar al Combinatului, Simona, fiica secretarei directorului Vasile. Costiniu a transferat-o de la uzina energetică pe Viorica, doamna care fusese factotum-ul la cabinetul lui de director din vremurile anterioare Revoluției. O intrare spectaculoasă și-a făcut Teodora, fiica doamnei Daru, contabilă principală în serviciul de costuri, componentă a Direcției de marketing.

— Eu trebuie să fiu acceptată, am chemare pentru această muncă. Sunt economistă, șefă de promoție, știu engleză, franceză și germană de la mama de acasă, iar acum învăț spaniola cântând! Era Teodora așa cum s-a prezentat? Nu, nici pe departe. De isteță da, era isteță, știa toate cele pe care le declarase că le știe. Dar, în rest, Dumnezeu cu mila, că numai curaj nu avea să-și prezinte marfa!

Firea voluntară a fetei i-a adus câștig pe loc, Paul a simpatizat-o imediat și bine a făcut deoarece destul de repede Teodora va deveni personaj de mare folos la greu...

De la Direcția de Personal Paul a primit informația că s-a dat anunț pentru angajare de economiști și juriști din cele mai recente promoții ale Universității gălățene. Urgent trebuie să ne dați tematică de concurs și bibliografie, apoi să participați în cadrul comisiei de examinare a concurenților. Deși această acțiune i s-a părut o corvoadă nesuferită la început, curând Paul s-a lăsat prins în joc și a venit de acolo cu trei achiziții de valoare, spunea el.

Unul era Radu Costinescu, economist, un tânăr care își știa interesul:

— Eu pot să dezvolt o activitate cu totul nouă pentru Combinat și chiar pentru Direcția de Marketing. Ceva despre care n-ați auzit până acum. Biroul de bonitate, așa se va numi această activitate și va acorda fiecărui partener de afaceri, cumpărător sau furnizor, un punctaj de evaluare, pe baza căruia se pot lua decizii cu diminuare de risc. De curând Parlamentul a scos Legea Bonității, avem un cadru legal care trebuie respectat, deci nici nu încap discuții, trebuie să mă angajați. Eu mi-am dat licența cu acest subiect, am luat nota maximă, altul mai bun ca mine nu există. Dar vi-l recomand și pe colegul și prietenul meu Ionuț Călușaru, o să intre imediat la dumneavoastră, noi facem împreună echipă.

Cel de al treilea tânăr, Liviu, era specialist în standarde și tehnologii de finisare a oțelului. El spunea că la negocierile comerciale poate face față cu brio la furnizarea, în engleză și germană a informațiilor tehnice despre procesele de finisare a produselor siderurgice.

Cei trei tineri pe care i-a adus Paul cu el au întregit echipa de bază. Când le-a făcut cunoștință noilor sosiți cu trupa veche, Paul a zis cam așa:

— Aveți grijă de ei. I-am întâlnit la poarta Combinatului, stăteau cu mâna întinsă și mi s-a făcut milă de ei. Mi-au promis că nu se vor întoarce la condiția de „băieți de stradă”!

Lângă Bogdan stătea pe scaun o tânără atrăgătoare.

— Mirela sunt, Munteanu după soț. Bogdan mi-a spus că aveți nevoie de un specialist în design. Eu mă pricep, chiar bine de tot, la grafică pe calculator, pot face orice. Despre serviciul de marketing se vorbește cu

literă mare în tot Combinatul, așa că vreau și eu să fiu membră a Clubului Tineretului.

Poți să rezisti la asemenea asalturi? Puțin probabil, mai ales când schema de personal îți permite.

În ziua următoare, după o noapte-sfetnic-bun, Paul și-a convocat echipa la o ședință de lucru.

— Bogdan, gândește-te la o rețea de calculatoare din generația de mâine, tu vei fi serverul sau unitatea centrală, vei gestiona această rețea. Ai grijă, cum o proiectezi, așa o vei avea! Imediat începu ciorovăiala:

— Bogdan, pe mine notează-mă cu o unitate tare, cu imprimantă color numai a mea și copiator color, sări prima Mirela.

— Bine, fată pretențioasă, tu vrei deci o sculă tare! răspunse Bogdan, făcând loc unei atitudini peste o familiaritate obișnuită.

— Nu fi măgar, că știi că Florin al meu e un tip dur!

Petruș ceru și el acces la un serviciu de legislație, inclusiv la Monitorul oficial, iar Liviu a vrut abonament la Metal Bulletin. Radu și Ionuț nu au fost mofturoși:

— Acceptăm ce ni se dă, dar să știți că suntem nervoși dacă se blochează rețeaua. Că ne-am săturat de extensiile făcute în rețea, mereu și mereu la Universitate. Noi doar acolo am lucrat în rețea, pe vremea studenției și nu vrem să ne mai chinuim!

Mirela veni cu un adaos: scule de birotică obligatorii: mașină de broșat cu spirale, laminator de folii transparente, ghilotine de birou două tipuri, cutere, creioane colorate, carioci și alte piese ce vor apare în viitor.

— Și eu vreau un calculator bun, dar mie să-mi pui și niște jocuri inteligente că dacă n-am treabă mă plictisesc și plec la plimbare imediat. Așa că mă țineți legată de scaun doar cu jocuri, zise Teodora, vrând să nu facă notă discordantă în corul moftangiilor.

— Doamna Viorica, faceți un tabel cu omul și nevoia lui, apoi veniți la mine să facem cererea de dotări.

Cea care închise lista de dotări a fost Irene:

— Pentru Târguri și Expoziții, puneți și trei cafetiere mari, trei servicii de cești de cafea și un cuptor cu microunde.

— Bravo, A Irinei, bravo, uite noi nu ne-am gândit la sufletele noastre, gata, te luăm de suflet la o pizza, faci cinste la Panoramic după

program? Bogdan deveni spontan organizatorul grupului vesel, avea cu cine!

Ascultându-le zumzetul, Paul avu revelația orelor de automatizări pe care le-a predat la acel liceu de top din Galați, pe la sfârșitul anilor 70, înainte de a-l lua partidul pe sus. Grupul tinerilor lui colaboratori era impregnat cu energie pozitivă, la fel ca toate acele clase de adolescenți deștepți și puși pe șotii. Paul trecu, pentru scurt timp, în biroul lui și măsură cu ansa lui de radiestezist gradul de beneficiatitate al echipei, ca un tot unitar. Fantastic, aproape 75 la sută! Va trebui să determine compatibilitățile reciproce după afinitățile care se manifestă de la început între diversele perechi. Spontaneitatea își are rolul ei, învățase recent la cursul de radiestezie de gradul II la care participa în săptămâna aceea în fiecare după amiază.

Ziua s-a terminat la pizza, la terasa Panoramic de pe malul Dunării. Râsul Irenei trecu pe la toate mesele, precum Toamna pe deasupra viilor în versurile lui Topârceanu, descărțind frunțile și lărgind zâmbete pe fețe. Paul a plătit jumătate, restul l-au acoperit cu toții, ciorovăindu-se ca studenții pentru fiecare leuț.

— Șefu, trebuie să vă gândiți și la salariile noastre, zău așa, nu vedeți că nu ne ajung banii nici de o pizza?! Irene era în mare vervă, iar Paul se simțea ca un Protector cu puteri magice, gata să le rezolve toate mofturile și pretențiile.

— Să vă văd mai întâi la muncă, apoi „înșet și înșetișor” vom ajunge și la acest capitol.

Și au avut de muncă. La jumătatea lunii februarie 1996, de la Ministerul Economiei, Departamentul resurse materii prime și tehnologii, a sosit o comunicare importantă: la 25 mai se deschide Târgul Internațional Tehnic la Budapesta, România va participa cu un stand național, iar SIDEX este invitat să facă parte din delegație. Instruirea a avut loc peste o săptămână, Combinatul a cerut să i se dea jumătate din suprafața totală de expunere și a primit... nici măcar a 10-a parte. Termenul de pregătire era destul de strâns, exponatele trebuiau depuse la Romexpo, organizatorul standului, pentru a fi transportate la destinație cu un camion specializat. Cu ce fel de exponate ne prezentăm? Cine va face parte din echipa reprezentativă? Cum facem rost de cazare? O

mulțime de probleme trebuie rezolvate pentru prima dată. Persoana de contact de la Romexpo nu era din cale afară de amabilă. Paul a ghicit că omul voia o atenție, un cadou, ceva, ca să-și dezlege sacul de informații. Paul a apelat la ajutorul băieților de la biroul de protocol, acolo existau de toate: țigări, băuturi veritabile, mici fleacuri și zorzoane care se dau la primele contacte între firme, gen brelocuri, truse de tot felul, etc. Paul a plecat în delegație la București și a reușit să-l atragă pe omul în cauză la un prânz la o cârciumioară de la Șosea. Acolo a primit toate informațiile. A scris totul în carnetul de ședințe, avea de mult obiceiul acesta de a nota ceea ce era important.

După o discuție constructivă cu directorul Costiniu privind echipa cu care să facă deplasarea, Paul a întocmit referatul și l-a depus la directorul general. A doua zi a primit hârtia retur cu indicația: „Contactați celelalte firme siderurgice din Galați, inclusiv Institutul de cercetări al nostru și faceți o participare colectivă. Deplasare cu un Ford de la Protocol.”

Au urmat câteva zile de agitație. O participare de grup însemna o mare durere de cap. Prima problemă era suprafața de expunere. Mult prea mică pentru atâtea produse. Paul a pus-o pe Mirela să-și arate talentele, inclusiv să compună ceva, cât mai artistic pentru prezentarea gamei de table ale SIDEX. Și a ieșit totul bine, adică acceptabil, chiar și ochiului foarte critic al directorului Costiniu. Care a decis ca grupul să fie condus de... Petruș, iar Paul va rămâne acasă! Evident că Paul a protestat, dar argumentele lui nu au fost suficiente. Și atunci a apelat la mediere din partea directorului general adjunct Vasile. Care, consultându-se cu Alexandru, generalul, au impus ca grupul să fie condus de Paul, om destul de copt ca să se impună cu autoritate și asupra reprezentanților celorlalte companii siderurgice din Galați.

Cum facem rost de cazare? Grupul număra 12 participanți, iar microbuzul Ford de la Protocol putea duce doar 9 oameni, inclusiv șoferul. Până la urmă au convenit ca GFB-ul, fostul atelier de microproducție al Institutului de cercetări privatizat cu mare succes, să contribuie cu o Dacie break pentru 4 persoane. Tot gândindu-se la cazare Paul a apelat la cunoștința lui de la Romexpo, pentru o sugestie. Domnul Lara avea o gazdă în plin centrul capitalei ungare, o familie de pensionari la care trăgea de fiecare dată. Acolo nu mai încape nimeni. Dar de ce nu căutați

pe Internet? Sunt oferte de pensiuni din belșug. Tocmai când a reușit să deschidă o pagină de oferte turistice l-a sunat Florentin, de la Tg. Mureș.

— Paul, am auzit că mergi la târg la Hungexpo, e adevărat?

— Da, dar de unde știi?

— Am vorbit mai înainte cu șeful tău și el mi-a spus. Măi, drumul e lung până la Budapesta, fă un popas de o noapte la noi, la Mureș și apoi continuă-ți călătoria. Mai stăm și noi la o palinkă de vorbă, ce zici? Că i-am sugerat și lui Petrică, șeful tău și a zis că depinde de tine.

— Bine, am să vorbesc cu el și te voi anunța. Dar pentru un popas de 13 oameni te-ai gândit la o soluție de cazare pentru o noapte?

— Nu-i problemă, sunt două pensiuni aproape de baza mea, acolo o să dormiți!

— Dar de ce zici „dormiți” și nu „dormiți”, cum este corect?

— Că mă, dacă te oprești la Mureș, tu o să dormi la mine, adică o să dormi puțin, de aia!

— Noa bine, dar la unguri sălaș poți să cauți tu, ceva fain și mai ieftin, la vreo pensiune?

— Sigur, avem noi niște prieteni într-o zonă faină, cum ar fi cartierul Primăverii din București. Îl pun eu pe Piști Fulop al meu să ceară o ofertă și să ți-o trimită. Ce-ai zice să-l iei cu tine și pe băiatul ăsta, că știe ungurește bine, din familie și ți-ar fi și translator.

— Măi Florine, fain te-ai gândit, brava, așa sigur mă opresc la tine!

Deplasarea va dura, *cap-coadă*, 12 zile, în care intră o zi de amenajare a standului. Au hotărât să plece vineri, în 19 mai. Cu o zi înainte Florentin îi dă un telefon lui Paul:

— Măi Paule, fii foarte atent la valută. Să nu-ți dea de la bancă dolari mângăliți sau ruți și nici mai vechi de 1980, că ungerii nu ți-i primesc nicăieri. Și poți avea chiar și necazuri cu poliția lor. Dar mai vorbim la Mureș.

Avertizat, Paul a luat acasă la mână pachetul de multe sute de dolari americani. Din toată echipa doar cei de la GFB mergeau cu banii lor, celelalte firme făceau parte din grupul manageriat de conducerea SIDEX, deci valuta toată i s-a înmănat lui Paul. Aveau dreptul la 30 de dolari pentru cazare, pe noapte, iar diurna era tot de 30 de dolari. Asta era alocația pentru fiecare delegat. Ori 9 zile, plus cheltuielile cu

motorina plus un adaos pentru situații neprevăzute, suma era destul de consistentă.

Majoritatea bancnotelor din pachet erau de 100 de dolari și tot majoritatea arătau ca vai de lume. Pe Paul l-au trecut fiori. Cum să iasă din țară cu așa ceva? Ce să facă? Îi veni o idee. L-a sunat pe Dan, la Camera de Comerț.

— Dane, ajută-mă! Și îi explică toată trășenia. Acesta îi dădu dreptate, așa este, numai băncile românești acceptă astfel de bancnote care provin de la diverși oameni de afaceri destul de dubioși. Acum e târziu, vino la prima oră la Cameră, o să sun la bănci ca să-ți rezolvi problema. Suma ta este destul de mare, s-ar putea să nu găsim toți banii într-un singur loc, adică la banca voastră.

În loc să plece la 6 dimineața, cum făcuseră programul, au reușit să iasă din Galați la 11,00. Deci o întârziere de 5 ore! Șoferule, nea Mitică, bagă jar și dă bice la cai! Urca nea Mitică până la sută, apoi o lăsa treptat la 60! Noroc cu Emil, de la GFB, cu Dacia lui, mereu îl claxona pe nea Mitică să țină viteza! Și au ajuns, pe la 4 după masă, la porțile Tg. Mureșului. Venind dinspre Brașov au găsit repede sediul COMAT-ului, după explicații și după plăcuțele indicatoare de pe stâlpi. Acolo îi aștepta Florentin cu stafful lui de conducere și personalul bucătăriei. S-au spălat pe mâini, pe ochi, și-au dezmoțit picioarele și apoi s-au dezinfectat cu o tărie de 55 de grade. Bucătăreasa le-a pus în față o ciorbiță de cartofi cu tarhon și un gulaș, tot de cartofi, cu ceva urme de afumătură.

— Să știți că-i numa aromă sintetică, n-am pus carne și nici oase că suntem în zi de post și-i mare păcat la drum lung. Îi pericol! Numai dacă vă dă dăzlegare Părintele Ioan, de la Recea, numai așe puteți păcătui cu dinadinsul! Lelea Maria era imaginea fidelă a bucătăresei cu mulți nepoți. Dacă închizi ochii o poți vedea grăsuță, cu șurțul numai flori, mânecile bufante prinse cu elastic sub cot, năfrămuță roșie dintr-o fostă cravată de pionier, cu tricolor pe margine și obraji bucălați. Și gura care nu-i mai tace!

Florentin o chemă lângă el, la capul mesei și îi zise, scurt:

— Fă oficiul, gazdă creștină!

Și lelea Maria spuse frumos rugăciunea, binecuvântă mâncarea pusă în strachină de lut în fața stăpânului bazei și îi puse în brațe o pâine rumenă cât roata carului, să o taie după legea creștină, făcând cruce peste

pâine cu vârful cuțitului, apoi cu pâinea proptită pe piept tăie felii groase de un deget, de-a latul. Apoi le puse câte o felie de pâine îmbietoare fiecăruia, zicându-le:

— Slabi sunteți că mâncați numai zgură de oțel, luați și beți ca să vă faceți rumeni ca porcul nostru fript pe jar! Haida-hai! Își goli dețul de jinars dintr-o sorbitură și icni:

— *Bun îi vinul, bună-i apa!*

Dar ca țuica nimica nu-i!

De unde iei să mai pui

În paharul însetatului!

După masă au mai stat cam o oră la povești, au făcut un tur al bazei și apoi Piști Fulop i-a condus pe oameni la pensiune, în sat la Ungheni. Dimineața la 7,30 vor lua micul dejun la cantina bazei, apoi vor pleca mai departe.

Maria, nevasta lui Florentin, îi aștepta cu masa pregătită.

— Dragă Lelă, abia ne-am ridicat de la masă, te rog, nu insista!

— Noa, du-te, mă, slăbănogule, doi mici și-un cârnat de casă și un pahar de vin, nici măcar atâta nu poți mânca la mine acasă? Că Comunistu ăsta mănca de trei ori pe atât și tot zâce că îi este sete! Așa-i poreclit de vecini, aici pe dealul Cornișa, Comunistul! Hai să-ți arăt casa noastră. Abia am terminat-o, că dacă nu era câștigul de la Galați nici până acum nu ne săltam de la fundație în sus!

Maria era foarte veselă, deborda de bucurie. Se simțea împlinită în casa mare, cu etaj și mansardă cu balcon, cu curte cu flori și câțiva pomi fructiferi printre care pusese două leagăne rustice, așternute cu cergi ardelenesti viu colorate. Aveau în curte și un cuptor cu grătar pentru mici și alte cărnuri bune la o întâlnire de familii sau prieteni. Tocmai fumea subțire acel grătar distructiv de siluete, cu un strat de mici și felii de kaiser tăiate numai potrivit ca să picure untură sfârâindă pe felie de pâine de casă, cu ceapă roșie tăiată solzișori și ceșcuțe pântecoase din lut puse pe o tepsie de tablă cu flori roșii de trandafiri pe care odihnea o glajă cu dop din cocean de porumb, semn că înăuntru nu poate fi decât țuică trasă de două ori din prune brumăriile culese toamna pe rouă în zori de zi.

— Tu, Mărie și Lelă, fain lucru curtea voastră! Loc de beții și veselie...

— Cu oameni de omenie, întregi urarea nevasta lui Florentin.

— V-ați chivernisit ca lumea iar casa cu curte și grădină te duce cu gândul la părinți, la copilărie. Frumos lucrat, să vă deie Bunul Dumnezeu sănătate ca să le folosiți ani mulți și buni de acu în colo!

— Drept îi, mă Paule, că atâta l-am tocat la cap pe Comunistu de Florentin să facă, să nu steie cu banii în bancă, îi spuneam că eu la bloc nu mai stau, vreau la aer, pomi și flori. M-am săturat de sărăcie și dacă acuma-i vremea bogătanilor, apoi hai și noi cu trăsura printre ei. Ai văzut Merțana noastră? Și Flori, fata noastră are mașina ei, la Cluj, unde-i studentă. Iar lui Niky, ăsta micu, i-o instalat scaun de pilot cosmic cu consolă de jocuri, de nu mai stă la lecții, că mi-i teamă că se face analfabet. De la jocuri și desene animate a învățat de mic engleza și la materia asta îi cel mai bun în clasă, la cei 12 ani ai lui.

— Păzește-ți casa și bărbatul, că tânăr îi, chimiru-i plin, vestea despre el îi umblă pe dinainte. Lasă-l nu prea slobod în frâu, dar nici prea strâns. Meri cu el la petreceri și chiolhanuri ori de câte ori poți, nu-l lăsa singur, că Florentin îi la vârsta periculoasă. Una-două îi sar nasturii de la pantaloni... Mergeți la biserică, faceți-vă rând la slujbe în fiecare duminică să vă știe oamenii că sunteți credincioși și chiar rugați-vă lui Dumnezeu să vă deie minte bună în cap, pace și liniște în casă și bună înțelegere. Că bogăția înseamnă multe chinuri de tras. După fiecare petrecere stai mahmur ore în șir de-ți vine să lași lumea. Dar după fiecare liturghie poți sta liniștit în leagănul tău dintre pruni și să-I mulțumești Domnului pentru toate câte ți le-a dat. Apropo de religie, spunea Florentin ceva de Părintele Ioan de la Recea. Cine-i acest preot și de ce îi vestit?

— N-ai auzit de el? Că-i cunoscut în toată țara, iar voi la Galați trebuie să știți de el mai mult ca alții. Că el o slujit la tinerete ca preot călugăr la mănăstirea de la Tudor Vladimirescu, acolo, la Maica Veronica, până au desființat comuniștii așezământul cu legea din 1959. Pe Maica Veronica au măritat-o cu sila, iar pe părintele l-au băgat la pușcărie. Îi clarvăzător părintele, vin oameni din toată țara la spovedit și la sfat, că părintele dă leac bun la orice năcaz și durere. O să treceți pe lângă mănăstire mâine, în drum spre Cluj, la capătul gardului aeroportului nostru. Musai să vă închinați la părintele, să vă citească o rugăciune de drum lung, că face bine. Și să-i lăsați un ban bun, să-i fie de folos că vrea

să ridice biserică nouă, să stea ortodoxia tare în credință aici, în coasta catolicilor și uniților!

— Bine că mi-ai spus, așa am să fac!

Și s-au oprit, a doua zi, la poalele dealului pe care sta cocoțată biserica veche a mănăstirii de măicuțe de la Recea. Paul a scris un pomelnic de drum, cu prenumele tuturor celor din echipă și le-a povestit despre Părintele Ioan tot ce aflase de la Maria. Toată lumea a ascultat cu interes, doar Mircea Pescariu, inginerul șef de la GFB, nu voia să creadă.

— Nu există clarvăzători, asta-i poveste. Cum poate cineva să se uite la mine și să zică cine sunt, câți ani am și ce am făcut sau voi face?

Așa că Paul l-a invitat cu el, să urce la biserică și să-i lase părintelui pomelnicul și vreo 50 de dolari danie pentru construirea bisericii celei noi. S-au oprit în pronaos, era destulă lume la slujbă pentru o zi de sfârșit de săptămână. Părintele Ioan tocmai spunea ultimele cuvinte din predică. Stătea în fața ușilor împărătești ale altarului, iar lumina dinspre geamul înalt îl scălda, creând o aură miraculoasă de strălucire în jurul lui. Văzându-l, Mircea a exclamat scurt: „Extraordinar!” Era impresionat de tabloul ce i s-a înfățișat ochilor necredinței lui.

Cei doi au stat și au ascultat slujba până la capăt. Când părintele s-a retras în altar ca să-și lepede veștmintele, Paul, urmat de Mircea, s-a apropiat de ușa altarului, chemând cu voce joasă:

— Părinte Ioan, părinte Ioan!

Preotul coslujitor, mai mărunț de stat decât părintele Ioan, a deschis ușa altarului și s-a răstit la ei, supărat de lipsa de cuviință a acelor oameni.

— Aveți răbdare, acuși iese Părintele și se ocupă de toți, fiți cu bună cuviință, oameni buni!

— Lasă-i și iartă-i, părinte, că sunt gălățeni de-ai mei și zoresc la drum lung!

Auzind acestea, Paul îl trase pe Mircea mai aproape de el, în ușa deschisă și zise:

— Uite, Mircea! Părintele știe că suntem de la Galați după mașina noastră rămasă mai jos, în porumbiște. Părintele a tras o scară și s-a uitat pe geam și a văzut mașina, i-a citit numărul și a tras concluzia că suntem la drum lung. Nu-i nici o minune aici, ai dreptate!

Mircea Pescaru cercetă geamul tăiat la înălțime pe peretele dinspre răsărit al altarului și zise:

— Nu văd nici o scară și nici nu cred că de aici se poate vedea numărul mașinii noastre. De unde... și n-a mai continuat, doar s-a roșit la față. Iar Părintele, luând pomelnicul și banii din mână lui Paul i-a zis acestuia:

— Chemați băieții să urce, să spunem o rugăciune de drum cu folos și să vă miruim. Ca să vă fie toate tocmite cu bunătate de sus!

Au ascultat rugăciunea rostită de Părintele Ioan și binecuvântarea de la urmă:

— Mergeți fără nici o teamă, Domnul vă apără de rele pe tot drumul. Dar să priviți cu atenție, de la Turnul Pescarilor din cetatea Budei spre Parlamentul maghiar, căutați să vedeți steagul nostru tricolor așezat acolo de oștenii noștri în două rânduri, în 1919 și în 1945 și să-i aduceți cinstire!

Au aflat, de la maica stareță, că acel steag la care se referea Părintele face parte dintr-o legendă.

— Dar nu-i bine să spuneți acea legendă nimănui. Pacea și iertarea, iubirea de frați este a noastră, a creștinilor acestui pământ. Va veni vremea, poate mai repede decât se crede, că cei care ne-au oprimat se vor răsuci să-și ceară iertare. Iar în ochii lor se va citi, la vremea aceea, că și-au înțeles păcatele și le este rușine de ele.

Paul și echipa și-au văzut de drum. Au ajuns cu bine, totul le-a mers minunat, minut cu minut, ca după un orologiu bine uns și reglat. El a fost cinstit cu sine și cu cei pe care i-a condus. Detalii despre modul cum a decurs acea misiune în străinătate s-au răspândit din gură în gură. Unii l-au apreciat pe Paul la justa lui valoare, bazându-se pe cunoașterea lui anterioară. Aceștia l-au stimat mai mult. Cu sinceritate. Dar totdeauna există invidioși. Astfel unul, crezându-se mai presus decât Paul numai pentru că vremea comuniștilor a trecut, s-a încumetat să-l sfideze, adresându-i-se batjocoritor:

— Ați greșit ușa de intrare, tovarășe secretar. Pentru dumneavoastră este permis doar accesul pe ușa de serviciu!

Acestuia, nea Mitică, șoferul care i-a dus cu mașina protocolului până la Budapesta și înapoi i-a spus, certându-l:

— Nu-ți este rușine obrazului? Măgar laș ce ești! Acest om „domn” a fost pe vremea tovarășilor și „bun tovarăș” este acum, pe vremea domnilor! Să-i porți respect întotdeauna!

Multă vreme i-au sunat cu bucurie aceste cuvinte, în minte. Dar nu s-a lăsat amăgit. A da de la tine, fără să pui măcar o fărâmă de inimă în darul tău nu-i lucru împlinit. Paul urma cursurile de radiestezie, ajunsese la gradul 4, însă sufletul lui lua hrană ziditoare din partea de prelegeri care prezenta motivația, temelia spirituală a tot ceea ce omul trebuie să îndeplinească pe pământ. Radiestezia, sau cel care le-a făcut instruirea de radiestezie l-a împins spre credință aprofundată. Paul mergea cu plăcere la biserică, în fiecare duminică și s-a apropiat tot mai mult de preotul paroh și de cântăreții de strană. Cel bătrân era tatăl preotului paroh. Împreună, tată și fiu formau o echipă care iradia bunătate și credință. Iar cântărețul al doilea, tânăr și inimos voia să organizeze un grup coral care să dea o mai mare intensitate mistică sfintei liturghii. Trăind în acest mediu Paul simțea că devine mai bun, că fără preget trebuie să se străduiască să fie mai bun!

În toamna aceea Florentin a organizat cel de al treilea colocvii științific cu tema centrală distribuția organizată de produse siderurgice. Era octombrie târziu, cu brumă pe tot pământul în diminețile reci, dar frunzele roșcate ale toamnei împrumutau din văpaia lor ceva căldură soarelui, la amiază și încă două ore până spre apus. Feeria culorilor pe platoul transilvan până spre Sovata te umplea de bucuria vieții. Cei care soseau de pe drum au povestit că mirajul acestei toamne parcă i-a ținut locul, cu mare greutate s-au desprins urmând calea. Dar toți au adus cu ei căldura luminii risipite peste natura toată ca picurii aruncați din penelul unui pictor magician.

La această reuniune au binevoit să participe directorul general Alexandru și cei doi directori ai principalelor case de comerț exterior cu care Combinatul lucra în afara țării. Cina de bun soset a fost îmbelșugată iar veselia le-a adus-o în inimi bardul Maramureșului, cel cu glas mândru și fălos, un rapsod bine cunoscut până peste zări nu numai pe pământul străbun, oștean slujitor în ansamblul artistic al armatei cu grad de conducător de oaste.

Iar a doua zi, la sfat cu producătorul principal al bunurilor pe care le împărțeau spre folosire, comercianții au fost de acord că s-a împlinit

vremea ca ei să se constituie într-o asociație care să-i reprezinte, să-i unească și să le dea direcții de urmat spre dezvoltare. Comitetul de inițiativă pentru întocmirea hârtiilor necesare nașterii, botezului și înregistrării asociației îi includea pe directorul Costiniu, pe Florentin Moldovan, gazda reunirii lor, și specialiști desemnați de cele două case de comerț exterior. Convocarea pentru procedura de constituire avea să se facă cu avizul conducerii SIDEX, în prima jumătate a anului următor.

Întors acasă după o absență de aproape o săptămână Paul avu surpriza să o găsească pe Dănuța acasă. Își luase două zile din concediu și cu bani împrumutați de la colegi a venit acasă să ceară ajutor.

— Dragii mei părinți, viața la Brașov este din ce în ce mai grea. Firma noastră, încă proprietate a statului, funcționează cu poticneli mari. Salariile noastre sunt mici, perspective de mărire nu prea există, din contră, oamenii sunt îngrijorați că ne pândește falimentul. Eu locuiesc la căminul fabricii, ați văzut că totul este precar, uzat și cu confort redus. Cu toate că aici plătesc o chirie simbolică, salariul tot nu-mi ajunge. Dau toți banii pe mâncare, rar mai contribui și eu la o ieșire cu colegii la un picnic în împrejurimi. Am venit să vă cer ajutorul. Trebuie să-mi dați ceva bani, poate că se va ivi o posibilitate de alt loc de muncă, mai bun, deși în meseria mea sunt slabe speranțe în altă parte. Industria ușoară românească este îngenunchiată, pe piața internă mărfurile aduse cu turismul comercial ne concurează fără drept de replică, iar la exterior ne-am pierdut contractele după 1989. M-am gândit să urmez, la seral sau la fără frecvență, cursuri de științe economice sau de drept. Nu-mi place meseria de avocat sau de judecător, nu mi-ar plăcea să dau sentințe împotriva oamenilor. Deci ca economist poate că mai bine m-aș descurca în viitor. Dar aceste cursuri trebuie să fie plătite, tot la ajutorul vostru trebuie să ajung. Mi-a venit foarte greu să vă spun aceste lucruri, dar...

— Ce vorbă-i asta? La cine altcineva poți să ceri ajutor, mai înainte de orice dacă nu la părinții tăi? Încă suntem în putere, trebuie să te ajutăm și o vom face, nici nu se pune problema altfel. Spune, cum te-ai gândit să procedezi? Renunți la acest loc de muncă? Vrei să vii acasă și să urmezi facultatea aici, la Galați?

— Nu, nici vorbă, nu renunț la acest loc de muncă. Deși fabrica merge prost, recent s-a achiziționat o mașină de tricatat supermodernă.

Cred că este de ultimă generație. Este o mașină rotativă, lucrează ca un veritabil robot, la o rotație pune câteva zeci de rânduri de fir, poate crea tricouri cu model. Suntem îndrăgostiți de ea, mai ales noi, cei mai tineri. Am cerut conducerii să ne dea documentația spre studiu și să ne lase pe noi să o punem în funcțiune. Suntem trei în echipă, un băiat din Roman, absolvent al Politehnicii din Brașov, specializat în robotică, mai ales în partea de mecanică fină. Îl cheamă Cristi, ca pe fratele meu, dar este un rebel, se consideră deștept fără egal, deoarece puțini se pricep la mecanisme care funcționează, cum zice el, cu trei sau patru grade de libertate! Apoi mai este colega mea Nicoleta, din Suceava, ea este confecționeră, are talent de designer, poate ajunge departe. Iar la urmă sunt eu, tricoteza. Eu sunt tehnologa echipei, eu trebuie să învăț să programez mașina să facă modele, să-i pun de acord vitezele cu poziționarea acelor de împletit, să-i creez productivitatea etc. Este fain tare, nimeni nu vrea să renunțe.

— Cum, măi, Dănuța, o asemenea bijuterie nu are punerea în funcțiune contractată cu furnizorul? Păi asta este crimă, este ca și cum ai cumpărat-o ca să te uiți la ea, în vitrină! Cine-i deșteptul care a făcut așa ceva?

— Cică forul tutelar, nu uita că noi suntem încă întreprindere de stat! De fapt avem un stăpân real, Casa de Comerț Exterior, ea ne ține sub control. Casa este privatizată, dar cum fabrica noastră este datoare la ea, suntem ca și cumpărați, doar actele de proprietate mai trebuie întocmite. Și va veni curând vremea și pentru recunoașterea oficială a adevăratului stăpân. Mașina asta a fost cumpărată de Casă aproape pe gratis, zic ei, un adevărat chilipir. Însă reglajul, punerea în funcțiune și asigurarea costă enorm, Casa nu vrea să cheltuiască bani pe așa ceva. Reprezentantul Casei ne-a chemat deoparte, în oraș, la un restaurant și ne-a chestionat mai rău ca la securitate. Ne-a explicat că trebuie să facă un raport despre noi din care să reiasă dacă merităm și suntem destul de calificați să ne ocupăm de Biju. Că noi așa am botezat-o, Biju de la „bijuteria”! Acum așteptăm verdictul de la București. Noi am cerut și o scurtă școlarizare la firma producătoare de astfel de mașini, dar numai după ce o punem în funcțiune. Ca să clarificăm toate problemele care rămân neclare după pif! Asta i-a plăcut cel mai mult inginerii de la Casă, i-am rupt gura, cum zice Cristi al nostru.

— Și mie mi-a plăcut tot ce ai spus până acum, zise Paul. Se vedea de la o poștă că era tare mândru de fata lui! Îți place meseria ta, mai ales după cum ai descris-o este ceva care are viitor. Eu voi face tot posibilul să te ajutăm cu bani. Pentru asta mă las de fumat. Banii din scrumul de țigară vor veni la tine ca un supliment. Ba nu, îi împart în mod egal la amândoi copiii mei, partea lui Pompiliu o punem deoparte, la bancă.

— Asta-i o veste extrem de bună, lăsatul de fumat, zise Ionela. Dar cum de ți-a venit?

— De trei zile visez același vis urât, cum că mă aflu în vârful unor scări și pe trepte se cațără un puhoi de șobolani, dar nu reușesc să sară peste ultima treaptă, ca să mă atace. Iar o voce îmi sugerează „Lasă-te de fumat! Lasă-te de fumat!” Nu știu ce înseamnă dar cred că sunt intoxicat cu nicotină, așa că de azi dimineată nu am mai pus gura pe nici o țigară și nici poftă nu am de ele!

Târziu, noaptea, după ce copiii au adormit, Ionela îl sculă pe Paul și îl invită la o discuție, la bucătărie.

— De câtva timp mă gândesc la o chestie, cred că am sucit-o și răsucit-o destul și pot să-ți spun și ție ce gând am. Noi avem ceva bani puși de o parte, cu ce ai economisit tu acum din deplasarea ta la unguri cred că ne apropiem de suma necesară să-i cumpărăm o garsonieră Dănuței, la Brașov. M-am interesat de prețuri, pe internet. La primăvară vom avea banii, cu condiția ca prețurile să nu crească prea mult. Dacă locul tău de muncă la Combinat este sigur, măcar până la pensie, cred că putem visa să ne mutăm cu totul lângă Dana, la Brașov. Facem economii, adunăm banii, ne îngrijim și de ăsta micu' și dacă ne punem în minte un asemenea scop trebuie să facem tot posibilul. Eu cred că merită! Tu ce zici?

Paul nu zise nimic, doar o luă în brațe și o dezmierdă. În noaptea aceea ar fi fost gata să pună prima celulă a celui de al treilea copil, dar Ionela s-a opus.

— Vremurile sunt tulburi, sălbatic. E un risc să faci copii mai mulți decât îi poți crește. Trebuie să te gândești cum le vei asigura viitorul. Pentru noi soluția părinților noștri a fost simplă: voi să învățați bine că Statul are grijă de voi. Vă dă locuință, serviciu, salariu și tot ce aveți nevoie, la limita inferioară, desigur, dar vă asigură! Acum, nădejdea copiilor stă doar în părinții lor, în puterile lor proprii și în puțin noroc!

Zilele trec, toamna cea frumoasă, cu nostalgiile cântate pe strune de vioară lasă loc zilelor mohorâte. Ploi mărunte și reci, cernute din cenușiul norilor care întunecă zarea se fac stăpâne peste orele zilei și nopții. Apoi, când vremea devine uscată, frigul se așază peste fire, oamenii se adună în case, în jurul sobelor, stau la televizor și se delectează cu producțiile comerciale pe care televiziunile le afișează pe toate canalele: filme violente, conflicte sângeroase între interlopi, supermeni care fac dreptate folosind împotriva eroilor negativi aceleași arme de distrugere... Nici o morală nu se desprinde din aceste producții care devin parcă trase la indigo, de la o casă de filme la alta. În opoziție cu violența, chiar la extrema cealaltă, latino-americanii crează telenovele siropoase, de dragoste curată sau vinovată, destine fatale se împletesc sub ploaia de suspine și lacrimi de crocodil. Încet, încet, cultura dispare de pe micile ecrane, sălile de cinematograf cad în ruine. După doar 5 ani de epocă nouă micul ecran bate cinematografele. Rețeaua națională de difuzare de filme dă faliment. Industria națională se supune, docilă, destinului trasat ei prin declarația celui politician cel puțin inconștient, dacă nu chiar trădător de țară, prim-ministru al primului guvern postdecembrist, că totul este doar un morman de fier vechi și trebuie tratat ca atare. Rând pe rând marile întreprinderi care mai ieri erau mândrie națională se prăbușesc, dând faliment. Se dărâmă, una după alta, precum castelele din cărți de joc, ramuri industriale interconectate care dădeau de lucru milioanei de oameni. Ministerul Economiei adăpostește acum doar mici echipe de birocrați, ce s-au mai putut salva din vechile structuri ale fostelor ministere gigant. Nu mai există ministerul construcției de mașini, nici ministerul metalurgiei, nici ministerul minelor și petrolului, nici al chimiei, nici... Fostele întreprinderi de stat se privatizează denumindu-se, acum, companii. De pe porțile lor veritabile batalioane de specialiști, foarte bine calificați în școlile României, cu experiență câștigată în anii atât de urâți ai epocii defunctului, pleacă acum spre Occident să-și vândă forța de muncă pe bani ce par a fi bucăți de aur rupte din Raiul capitalist... În spatele lor, pe acoperișuri și turnuri, pe garduri și pereți, afișe jalnice, rupte și înmuiate de ploii anunță cu mândrie sfidătoare: „Noi nu ne vindem țara ...” Da, n-o vindem, o dăm degeaba sau o lăsăm să o mănânce moliile și rugina. Bătrâni stafidiți și smochiniți stau pe băncile vechi, la porți sau la margini

de drum, privesc cu ochi triști și goliți de-a lungul uliței, ca-n versurile poetului amărăciunii unui veac trecut, renăscut acum. „...Și George nu mai vine...”

Călătorind prin țară, mânat cu diverse treburi Paul vede tot mai des, repetat, imaginile ruinei naționale.

În numele dreptului la democrație! În numele drepturilor oamenilor! În numele lăcomiei fără margini, a lipsei de scrupule.

Ce ați făcut cu țara aceasta? Copii pe trei sferturi orfani, părăsiți de părinții plecați să se îmbogățească pe la porți străine, rămași acasă cu bunici nevolnici, vor întreba, sleiți de dor: „Părinții noștri plătesc prețul democrației, dar noi... de ce?”

*

— E tristă țara asta, România, măicuță! Ne-a părăsit Bunul de răi ce suntem? Că ne-am omorât conducătorul, fără judecată dreaptă, în zi de Crăciun? Ori pentru că s-au adunat relele omenirii în granițele noastre ca în zilele de dinaintea Potopului?

Paul nu aștepta răspuns. Mâna aceea de straie cernite cu ochii mari sub culionul care ascunde părul cărunț, purtând numele de Maica Cecilia, nu știe cum arată lumea de afară. Viața ei este în Sfânta Mănăstire. Grija ei de căpătâi este să țină candela plină cu undelemn pentru ceasul când va veni Mirele. Și să se roage, să se roage pentru păcatele ei, pentru păcatele maicii ei care zace bolnavă în chilia de alături. Pentru toate neamurile ei de acum și de demult pentru care nimeni nu mai plătește un parastas...

— Știu, domnule inginer, știu. La ușa bisericii noastre vin oameni din satele vecine, de la orașele din județ, din Moldova, din țara toată. Se opresc la poartă mașini cu oameni în trecere, în drumul lor prin lume. Se opresc să aprindă o lumânare pentru viii lor sau pentru morți. Unii se închină la icoane, pleacă genunchii și stau câteva clipe cu capul plecat și gândul la necazurile lor. La Sfânta Mănăstire nu vin oameni să-și strige bucuria... Mai vin, din când în când, unii cu poveri grele pe suflet care vor să-și răscumpere greșelile prin fapte bune. Acum au bani, unii au bani mulți, le place să se laude că au adunat bani cu lopata. Poate că banii lor nu sunt câștigați, toți, cu trudă și sudoare cinstită. Dar vor să

facă danii că, poate, astfel, Cerul se va îndura de ei, de sufletele lor de păcătoși. Multmilostivul ne îndeamnă să-i primim pe toți, mai cu osebire pe cei păcătoși, că și El a venit în lume să lecuiască pe cei bolnavi, nu pe cei sănătoși. Noi zicem că truda noastră-i trudă grea, că purtăm povara păcatelor noastre dar și a celor care ne-au încredințat păcatele lor să le punem noi pe Altarul Iertării. Dar mai grea este truda oamenilor din lume care se ostenesc să rămână curați, în mijlocul mlaștinii cu mâl și capcane. Faceți parte, domnule inginer, dintre aceștia? Da, vă străduiți, se vede pe chipul dumneavoastră. Este loc, în lumea de unde veniți și unde vă întoarceți, este loc pentru multă strădanie. Trebuie doar credință și dragoste și milă. Să vă dea Bunul Dumnezeu din aceste bunătăți cerești, din belșug! Mergeți cu bine și mai veniți, nu numai când vă este greu. Veniți cu oameni care-și caută calea, aduceți-i la lumina rugăciunii, aduceți-i să ne dea și nouă să trudim pentru ei.

La aceste cuvinte ale maicii Cecilia, sora maicii starețe a Sfintei Mănăstiri zisă a Gologanului, au coborât din Dacia lui Paul nenea Costică lipoveanul și Gheorghe Manea, sculerul matrișer de la Șantierul Naval și Nicu Rouă, șoferul de la Electrica. Și nea Ștefanache Onu. Au ascultat smeriți cuvintele maicii, s-au închinat zvârlind cruci mari peste piept, cu fața spre turla biseriței. Au zis, cu vocile lor de țărani reîntorși de la oraș la obârșii, un cuvânt de rămas bun și apoi s-au urcat la loc. Paul a pornit mașina și a îndreptat-o spre Galați. Se apropia ora prânzului, era sâmbătă, era sfârșit de ianuarie 1997. Lipseau de acasă de ieri, adică de vineri. I-a adunat pe rând, de la casele lor, Paul, spunându-le că trebuie să meargă să cumpere lemnele pentru care au strâns acei bani de la credincioșii bisericii, lemne destinate măicuțelor de la Gologanu, care stau în frigul iernii acolo, în câmp, departe de sat.

Pe la început de decembrie, în postul Crăciunului, părintele Ioan, de la biserica lor, cea mai veche din Galați a făcut chemare la pelerinaj. „Să mergem la o mănăstire nevoiașă să le ducem câte ceva de ajutor și să facem o rugăciune cu măicuțele bătrâne, dar dreptcredincioase de acolo”, le-a zis bunul părinte. Și au plecat, în sâmbăta de dinainte de Sfântul Nicolae, cu două autocare, aproape o sută de oameni, bărbați și femei. Au ajuns la ora potrivită pentru începutul liturghiei pe care părintele Ioan și părintele Vasile, duhovnicul măicuțelor, l-au slujit cu mult har. Biserița abia i-a

încăput pe toți. Soba de teracotă din spatele stranei împărătești a dat mai lesne căldură acum, cu atâta lume adunată la cuvântul de învățătură. Măicuțele, majoritatea bătrâne, cu ani mulți în spinările încovoiate, erau înfolite cu rânduri multe de straie sub îmbrăcămintea monahală. Pereții bisericii erau scorjiți, două crăpături porneau de jos și urcau, oblic, spre câpriori, lăsând să se vadă miriștea din coasta mănăstirii. Până în urmă cu un an biserica fusese depozit de grâne al IAS-ului din zonă. Mănăstirea, redeschisă la cererea câtorva măicuțe, care au supraviețuit patruzeci de ani după decretul cel urât din 1959, arăta jalnic. Trebuia mână de gospodar și brațe puternice, sănătoase, ca să aducă la lumină, cât mai aproape de ce au fost, odată, aceste case-chilii și acareturi. Așa slabe și în vârstă au răspuns chemării, toate care mai trăiau din vechea obște. Din alte părți sau din lume au venit măicuțe mai tinere și în puteri, novice care au vrut să se facă mirese ale lui Iisus. Și mănăstirea a pornit. Maica stareță Maria, împreună cu sora ei Cecilia și și mama lor, maica Siluana, au adus la obște cele aproape două sute de stupi ale familiei lor. Mierea și ceara au adus venit bun cu care au repornit obștea cea de credință.

Iată, din nou harnicele albine, minusculele lucrătoare ale Domnului, au pus bună temelie acelui loc care, până mai ieri, nu făcea nici măcar... un Gologan! Cu acești bani măicuțele au cumpărat câteva vacuțe, oi, capre, porci și găini. Au primit, donație, un tractor defect și fără cauciucuri, o Dacie break destul de obosită și un ARO într-o stare bunișoară. Pe toate le-au adus la lumină. Doar bani pentru reparația bisericii nu au reușit să adune. Iar în chilii s-au încălzit, în iarna aceea, cu strujeni de porumb și știuleți. Dar și acestea cu mare zgârcenie, că erau puține. Credincioșii veniți de la oraș în acel pelerinaj de la Biserica Precista au adus mulțime de sticle cu untdelemn, borcane cu zacuscă, tocană de legume, măslina, făină de grâu și de porumb. Și au văzut și au simțit frigul din câmp și greutatea straturilor de haine de pe trupurile firave ale măicuțelor bătrâne. Câțiva bărbați, cu milă și suflet bun, s-au vorbit între ei, pe drumul de întoarcere, ca duminică să strângă bani să le cumpere măicuțelor măcar un camion zdravăn de lemne de foc. Și au strâns șase sute de mii de lei, vechi. Costul a două tone de lemne de foc. Dar toată luna decembrie vremea s-a încălzit, n-a nins, Crăciunul și Anul Nou au fost fără zăpadă. Depozitele de lemn de foc erau goale! Din cauza

vremii, pământul era moale în păduri, utilajele nu puteau intra la tăiat lemnul de foc. Oamenii erau supărați că nu puteau duce la bun sfârșit lucrarea pentru care s-au străduit să adune bani. Apoi, pe la mijlocul lui ianuarie, a venit un viscol cu zăpadă multă, dar amestecată cu apă. Peste noapte totul a înghețat, mulțime de copaci s-au rupt. Însă drumurile s-au refăcut, acum se putea intra în păduri. Esențele slabe, cum era salcâmul, s-au rupt sub povara gheții așezată pe ramuri. Pădurea trebuia curățată. Vestea că s-a intrat în pădure s-a extins repede. Paul a aflat acest lucru de la Grigore Țăpu, fostul lui activist de la economic, acum șef de echipă CTC la grupa de materii prime din Combinat.

Și vineri dimineață, ultima din acea lună ianuarie, s-a trezit cu îndemnul de a-și chema ajutoarele și să plece la pădure, la Bujoru, să facă rost de lemne pentru măicuțe. Au plecat la drum la ora 11. Șoseaua spre Bujoru era acoperită cu un strat subțire de zăpadă. Nu era polei, mașina a rulat în siguranță cu cei cinci pasageri. Toți au ascultat îndemnul lui Paul că trebuie să ducă la îndeplinire ceea ce și-au propus cu o lună în urmă. Doar Nicu Rouă, de meserie șofer profesionist, nu era de loc împăcat, mereu revenea cu întrebări:

— Cum, domnule inginer, mergem așa, cu ochii închiși, nu știm unde și cu cine trebuie să vorbim pentru lemne? Mergem doar pentru că o voce vă spune dumneavoastră că suntem pe drumul cel bun? Nu vă dați seama că este iarnă, ziua-i scurtă, ne putem rătăci în pădure. Haideti acasă, poate va veni lemn de foc și la depozitul de combustibil, cumpărăm de acolo.

Tocmai atunci le apără în față, venind dinspre Bujoru, un camion încărcat cu vârf cu bușteni tăiați la metru, din salcâm. Paul semnaliză cu luminile și trecu pe mijlocul drumului, direct spre camion. S-au oprit față în față. Paul a coborât repede și s-a apropiat de portiera șoferului.

— Domnule, vinde-ne nouă lemnele din camion. Ne trebuie pentru sfânta mănăstire de măicuțe de la Gologanu, de lângă Cudalbi. Este urgență și nevoie mare acolo, de lemne.

— Nu pot domnule, deși inima îmi spune să o fac. Dar lemnele acestea sunt deja vândute și banii încasați. Dar la parchet avem lemne tăiate destule, mergeți 2 kilometri spre pădure de la ieșirea din Bujoru spre Gănești și veți vedea, la un kilometru de drumul de coastă, un vagon

pe roți, din cele militare, care scoate fum pe coș. Acolo-i parchetul, o sfoară de pădure de salcâm i-a fost dată patronului nostru, maiorul T., care o taie și o vinde. Acolo puteți cumpăra cu bani cinstiți. Mai întrebați oamenii la ieșirea din Bujoru, toată lumea știe locul!

— În cât timp ajungem acolo, nene? Putem intra cu Dacia? Întrebarea a fost pusă de Nicu Rouă, șofer cu experiență.

— Sigur, vă spun că da. Văd că aveți cauciucuri noi, puteți intra și ieși fără probleme. Într-o oră sunteți la domnu' maior!

Paul a pornit la drum, încrezător, dar și încăpățânat. Nicu bodogănea „aventură ca asta n-am mai trăit. Sau o fi o minune?” Și, până la urmă minune a fost. Nimeni din cei cinci prieteni nu s-a îndoit de natura sfântă a drumului făcut de ei.

Din Bujoru au mers fix 2 kilometri pe drumul de coastă, dar nu au zărit vagonul militar care să scoată fum pe coș. Au mai rulat o jumătate de kilometru până în vârful dealului. Acolo, jos, în mijlocul unei poiene largi se afla vagonul cu pricina. Un fir subțire de fum se ridica dintr-un burlan ce ținea loc de coș. Drumul până la acel vagon era bine călcat, urme late de roți de camion arătau că pe acolo se circula, nu glumă. S-au îndreptat spre destinație, era ora două după amiază când au bătut la ușa casei lui *domnu' maior*.

I-au povestit omului povestea lor. Acesta a dat din cap, admirativ. „Cred că mergeți pe o minune, fraților. Aveți un curaj de sergenți de tunuri antitanc, nu alta, zise acesta. Camionul pe care l-ați întâlnit pe drum se întoarce pe la ora 18,00. Va trebui să-i dați șoferului 100 de mii ca să facă drumul, noaptea, cu dumneavoastră până la Gologanu.”

De la 18,00 până la 22,00 cei cinci au reușit să încarce camionul. Cu cocoșă, după cum a ordonat domnul maior.

— Mihai, poți scoate camionul din vale?

— Nu, domnu' maior. Trebuie să trag cu tractorul. La camion și la tractor aveau o singură baterie. Au mutat sursa electrică pe buldozer, au pus și ei umărul la spatele camionului și, milimetru cu milimetru, au urcat panta de trei sute de metri lungime până în dreptul vagonului – casă. Paul a scos plicul cu bani și i-a numărat toți banii maiorului.

— Sunt 600 de mii. Toți câți avem. Dar luni, dacă vine șoferul dumneavoastră la Galați, să mă caute la telefon sau la anexa turn din

combinat, etajul 3, eu îi dau plata pentru drumul de noapte. Dacă nu vine el, atunci voi veni eu, marți, să vă aduc diferența. Aveți cuvântul meu!

Maiorul scoase din plic o sută de mii, îi dădu lui Mihai, apoi alte două sute mii și le opri, iar restul îi dădu lui Paul.

— Uite, domnule inginer, dați banii aceștia maicii starețe Maria, mă cunoaște, spuneți-i că un maior hoț de lemne îi cere să se roage pentru el, păcătosul.

Și au plecat. Au coborât în Bujoru, apoi, de la Viile, s-au îndreptat spre Băleni și la miezul nopții au tras camionul în fața bisericeții, în curtea fără poartă și câini de pază a Sfintei Mănăstiri. Cei cinci bărbați s-au dus să se închine la altarul de vară, la icoanele care nu se zăreau, dar erau acolo, veghind. Au adus slavă Maicii Sfinte pentru ajutorul dat și călătoria sfârșită cu bine. În chiliile cele mai apropiate s-a aprins lumină, de lămpi și de lumânări.

— Cine-i acolo, cine sunteți? întrebare maica stareță și sora Cecilia, ieșind afară. Ne-ați întrerupt de la Miezonoaptea, noroc că nu am început slujba încă.

Paul a ieșit în față, cerându-și iertare pentru tulburare la așa o oră târzie. Îi spuse maicii că, iată, cu ajutorul Sfintei Născătoare de Dumnezeu, am pornit la drum dimineața, mănăți doar de un gând și și-au îndeplinit legământul de a le aduce lemne de foc.

Au tras camionul lângă bucătărie, acolo patru măicuțe tinere au descărcat ditai camionul în jumătate de oră. Șoferul și-a luat rămas bun, iar maica Cecilia i-a dus pe bărbați și i-a așezat la masă, în chilia rezervată, după obicei, doar Prea Sfântului, Episcopul eparhiei. Un reșou pus în priză mai devreme încălzise destul de bine aerul rece în răstimpul cât oamenii flămânzi și rebegiți de frig le-au povestit cum au mers pe mâna domnului inginer, acesta de față, care le-a spus că i-a fost trimis un gând bun. Au mâncat câte un ou fiert tare, cu o pulpă de pui și bucăți de prescuri. Au băut vin roșu, aspru, de butuc, și s-au culcat de-a curmezișul paturilor. Au dormit somn întăritor, ca la mănăstire, până la 6 și jumătate dimineața. La ora aceea a bătut la ușă o măicuță, afară alta bătea toaca și chema la utrenie. La 8 și jumătate slujba de zi s-a încheiat și oamenii au fost poftiți la masă. De data asta îi aștepta o masă caldă, cu cârnați și ouă jumări, lapte proaspăt muls de la vacuțele pe care doar ce le-au

cumpărat în toamna anului trecut, o iahnie de fasole cu costițe afumate de porc. O mămăligă aurie, lățită pe o farfurie întinsă aburea miros de pământ muncit cu trudă în cântare sfântă, cu credință și dragoste. Apoi, la rugămintea mamei Cecilia, până la prânz, cu puținele scule pe care le avea Paul la mașina lui, au mai reparat niște clanțe și broaște de uși, au pus la loc niște balamale, au făcut ce au putut pentru niște măicuțe nedotate cu uneltele trebuincioase. Iar la prânz au plecat spre Galați. Minunea a constat în aceea că, a doua zi, duminică, la biserică, toți au povestit că familiile lor nu au fost de loc îngrijorate că unde or fi bărbații, unde au plecat de nu mai vin. Nevestele au stat liniștite, cu convingerea, cu credința că sunt bine și sănătoși toți, că se află sub ocrotire, în misiunea primită de la Maica Domnului!

Au hotărât să nu povestească nimănui detaliile călătoriei lor. Doar că au găsit lemnele de foc, le-au cumpărat și le-au dus la destinație.

Capitolul 9

ARDIMET

Anul 1997 a fost un an spornic pentru echipa de marketing. În aprilie Paul și Petruș au plecat la Hanovra, la târgul tehnic internațional care, pe o suprafață de trei ori mai mare decât Romexpo din București, găzduia anual unul dintre cele mai mari și mai cuprinzătoare reuniuni expoziționale din Europa Centrală. Mai mult au umblat prin târg decât au stat locului, la standul României, să dea explicații dacă s-ar fi ivit niscăi clienți. Dar nu a venit nimeni să întrebe de soarta lor. În compensare, băieții și-au umplut bagajele, aparatele de fotografiat și telefoanele mobile cu imagini luate direct sau furate, cu mare fereală ca să nu intre în bucluc cu cei care nu voiau să fie obiect de reportaje neautorizate. Au plecat cu bagaje puține și s-au întors cu capetele umflate ca niște banițe, pline cu idei noi și informații de tot felul.

Târgul de la Hanovra le-a schimbat radical conceptele de participare și expunere la asemenea manifestări. S-au prezentat la târgul tehnic de la Budapesta mult mai moderni, mai nonșalanți. Cu un an în urmă Paul a dat peste o arhivă bine conservată de filme color, extrase din reportajele televiziunii și ale studioului de filme Sahia, făcute cu prilejul înaltelor vizite ale Iubitului Conducător la inaugurări de noi obiective mărețe la Combinatul lor. Din această sursă pusă lor la dispoziție spre consultare, Paul a comandat peste 100 de postere cu imagini din Combinat, cu precădere de la liniile cu focul oțelului procesat în diverse faze tehnologice.

De acum înainte Combinatul va afișa postere viu colorate și va oferi, spre distracție, vizitatorilor piese componente de tip Lego pentru montaj. Și prospecte, multe prospecte conținând informații tehnice și oferte comerciale. Că lumea a văzut și a pipăit mostre din feroaicele pe care le produc și le oferă spre vânzare, nu-i musai să care la drumuri lungi zeci de kilograme de table neinteresante.

După Budapesta Paul a plecat într-o deplasare de grup, cu reprezentanți ai tuturor combinatelor siderurgice din țară la Bruxelles, pentru o informare privind tehnologii de valorificare ale unor subproduse din siderurgie. Au stat 10 zile și au primit sumedenie de documente despre metode de procesare a unor deșeuri. Acestea constituie peste tot în lume haldele de otrăvuri care distrug solul și apele pe suprafețe uriașe în jurul centrelor siderurgice. Poluarea și lupta împotriva ei devin subiecte de acorduri și tratate internaționale cu impuneri ultimative pentru a proteja Planeta Pământ, măcar în ultimul ceas, de autodistrugere. Orice procedeu care curăță pământul de aceste surse de cancer este bine venit, iar dacă se poate obține un profit, cât de mic, atunci totul este și mai bine venit.

Începutul lui noiembrie, cu vânt și ploi reci l-a mânat pe Paul împreună cu Bogdan în misiune expozițională tocmai în India, la New Delhi. Ce căutau ei acolo, pe acel subcontinent sufocat de o suprapopulație în cea mai mare parte săracă, aflată la pragul cel mai jos al sărăciei? Interesul expozițional era al indienilor. Combinatul siderurgic s-a alăturat celorlalte companii care ocupau locuri în standul național, reprezentând produse pe care marea firmă indiană a fraților Kapadia le vindeau, cu exclusivitate pe această piață. Acești Kapadia erau trei frați excelenți comercianți care aduceau bun câștig statului român. Dar și ei, la rândul lor, se arătau loiali afacerii. Românii din stand au stat sub atenta ocrotire a neamului Kapadia, căci majoritatea salariaților firmei din capitală erau membrii ai clanului. Și s-au bucurat de multe privilegii, cazare la un hotel cu o igienă europeană, ieșiri la restaurante selecte cu specific local sau occidental, ba au făcut și câteva excursii la locuri istorice înscrise în patrimoniul culturii universale.

Ca și în China, cu aproape 10 ani în urmă, Paul a absorbit, ca un burete, toate elementele unor culturi și civilizații fabuloase. China și India

au fost cele mai frumoase daruri pe care viața i le-a oferit. Iar la sfârșitul acestei minunate călătorii Paul și Ionela au putut împlini făgăduiala dată fiicei lor cu un an în urmă. Suma necesară cumpărării garsonierei au întregit-o cu banii pe care Paul i-a economisit din această călătorie, iar după ce Ionela a colindat prin Brașov văzând cu ochiul ei mai multe oferte s-a oprit pe cea mai bună, încheind în scurt timp actele necesare. La începutul lunii decembrie Ionela a stat o săptămână la Brașov, supraveghind curățenia, zugrăvitul și reparațiile inerente unei mutări în casa ce-i venea fiicei lor ca un liman de ieșire din nevoi. Au cumpărat mobila necesară și când totul a fost gata Paul a venit și el, la sfârșit de săptămână, și au mutat cele câteva lucruri cumpărate sau primite de la mama precum și garderoba fetei lor, ajunsă acum o domnișoară respectabilă care, în sfârșit, putea să primească vizitele colegelor și prietenelor ei în propria ei casă. În zilele acelea Ionela a primit ajutorul lui Gică Dandu, colegul de facultate a lui Paul, pe care acesta l-a cunoscut cu mulți ani în urmă, când erau pionieri într-o tabără de vară, în corturi, la Izvorul Mureșului.

Dar evenimentul cel mai de seamă al anului 1997 a fost constituirea asociației distribuitorilor de oțel. În prima parte a pregătirilor Paul a fost foarte puțin implicat, directorul Petrică Costiniu s-a ocupat de tot și de toate. Lista membrilor fondatori a fost întocmită de Florentin Moldovan, directorul general al COMAT-ului din Târgu Mureș. A reușit să trezească interesul a 35 de colegi de COMAT-uri. Nu a vrut să se implice cu alte firme private, el s-a scuzat în adunarea generală că doar pentru aceștia 35 poate să-și pună obrazul. Dar este convins că în curând se vor atașa de asociație mulțime de companii private pe care Combinatul va trebui să le cerceteze dacă au o bonitate corespunzătoare sau nu.

Primele două zile ale lunii mai 1997 au fost reci, cu ploi mărunte și sâcăitoare ca cele de toamnă târzie. A plouat și în cea de a treia zi. A venit apoi o dimineață promițătoare, care a alungat întunericul nopții și ceața deasă cu un vânt răbufnind în rafale scurte, hoațe. Acel gen de vânt care smulge umbrelele din mâini și ridică fustele fetelor peste genunchi, făcându-le să țipe ca găștele când se pregătesc de decolare de pe luciul apei. Spre prânz ceața s-a topit și soarele a strălucit triumfător, luminând orașul murat de atâta umezeală. După o jumătate de ceas de soare și căldură, natura s-a înviorat. Un ochi atent ar fi zărit cum teii tineri plantați

de-a lungul șoselei falezei Dunării se scutură de frig și se ridică, înălțând ramurile spre lumina binefăcătoare. Diamante sclipeau pe frunzele crude, de curând ieșite spre un nou ciclu de viață, apoi picurii de apă se evaporară și atmosfera deveni grea, umedă și puternic parfumată cu mirosul reavăn al ierbii ce cresc, în ziua aceea, cu câțiva centimetri buni, așternându-se în covoare smălțuite cu floricele galbene și albăstrele pe lângă rondurile cu petunii răsădite de gospodarii orașului în săptămâna de Florii și în cea de dinaintea Paștelui ortodox.

Lumină, soare, căldură, toate au dat semnal de debut pentru o primăvară întârziată. Dar după două ore de veselie cerul se acoperi cu nori vineți, amenințatori. Vântul puternic învolbura norii care sosiră în galop, apoi herghelia furtunii coborî pe pământ, aplecând copacii și stârnind puținul praf ce apucase să se usuce la căldura soarelui. Aerul se liniști tot atât de brusc cum se zbugiumase cu câteva clipe în urmă și cerul se deschise, potop de apă începu să cadă șiroaie peste oraș. Era prima ploaie de vară, caldă, multă, rapidă și... scurtă. Căci totul a durat doar 10 minute, apoi decorul a revenit la surâsul anterior.

Era ora amiezii și mai marii Combinatului decisă că ședința a durat destul.

— Domnilor, acum că am convenit ce rost are asociația proaspăt înființată, am citit și adoptat actul constitutiv, statutul și regulamentul de funcționare, eu zic să trecem să alegem fruncea, adică pe conducători. Ați văzut organigrama propusă, avem nevoie de un președinte și trei vicepreședinți. Aceștia vor numi un director executiv și toți cinci, împreună, vor forma Colegiul Director al asociației distribuitorilor de metal. Noi, conducerea Combinatului, ne-am sfătuit și am ajuns la concluzia că președinte s-ar potrivi să fie directorul nostru de marketing, domnul Petrică Costiniu. Iar vicepreședinții să aibă următoarele atribuțiuni: unul să fie de relații comerciale interne, altul de relații externe, iar al treilea să se ocupe de dezvoltare. Ce ziceți, avem niște nume? Cine se oferă, fie să propună pe cineva, fie să se propună pe sine? Da, fără modestie, cel care consideră că poate să ducă și această sarcină suplimentară să iasă în față și să spună cine este și de ce se oferă. Ascultăm!

— Eu mă ofer să fiu vicepreședinte pentru relații interne, sunt Florentin Moldovan, directorul bazei de distribuție de la Târgu Mureș. Mă cunoașteți,

eu am avut inițiativa constituirii distribuției autorizate pe zone geografice, am primit sprijinul domnului director de marketing, Costiniu Petru și a șefului serviciului marketing, fostul meu coleg Paul Tarniță. Cu domnul Costiniu am pus la cale toată documentația necesară pentru a convoca ședința de azi, cu aprobarea domnului director general, aci de față, domnul Alexandru Florin.

— Foarte bine că te-ai propus singur, tizule, mi-ai luat-o înaintea. Are cineva ceva împotriva acestui domn cu multe inițiative? Nu, deci l-am confirmat în funcție.

— Eu mă ofer să fiu vicepreședinte cu dezvoltarea, sunt Oprescu Gheorghe, directorul bazei de la Focșani. Eu sunt și în Comitetul Director al asociației COMAT-urilor, deci cunosc aproape toate companiile care se ocupă cu comerțul cu metale. Trebuie să îi atragem pe toți, sau cel puțin majoritatea, astfel încât să nu lăsăm loc speculei care a început să se dezvolte de ceva vreme.

— Sunt obiecțiuni la adresa Focșaniului? Nu sunt, deci avem trei din patru. Domnilor, pentru funcția de vicepreședinte cu relațiile externe vă propun eu un om. Vine din sectorul privat, firma dumnealui n-are doi ani de când a înființat-o, dar merge foarte bine. Este bun vorbitor de limbă engleză și a colindat lumea, câțiva ani înainte de Revoluție și după. Este domnul Mironescu Constantin, de profesie căpitan de navă de curse lungi, a făcut parte din flota comercială a României până când privatizările la modă ne-au spulberat-o. De aceea s-a gândit dumnealui să încerce să conducă ceva și pe uscat. Domnule Costel, te opui, cumva, propunerii mele? Ai avea curajul să mă refuzi?

— Nu domnule director general, se poate să refuz un ordin? Dumneavoastră sunteți, pentru mine, amiralul siderurgiei românești, nu este denumit Combinatul de la Galați „nava amiral a siderurgiei”? Și la cârma navei amiral stă însuși Amiralul și dă ordine! Iar noi, căpitani de barcazuri, trebuie musai să ascultăm de ordine!

— Sunteți de acord să-i încredințăm afacerile externe? Și după ce votul unanim al celor din sală îl puse în scaun și pe cel de al treilea vicepreședinte, directorul general i se adresa tot acestuia:

— Costele, trebuie să iei legătura cu federația FIANATM a asociațiilor naționale de distribuție de metale din Europa și să ne propulsezi și pe noi, acolo. Ce zici?

— Desigur, o voi face.

— Acum, domnilor aleși, numiți-vă omul de corvoadă, care să fie în măsură să vă ducă la îndeplinire sarcinile pe care vi le veți asuma, pe funcțiile voastre. Da, ați auzit bine, domnilor, o asemenea asociație de interes național trebuie să aibă un director executiv destoinic, activ, cu inițiativă, care va munci pentru toată echipa Colegiului Director, că doar n-o să vină de la Târgu Mureș sau de la Focșani oamenii aceștia și să facă treabă ei înșiși aici, la Galați. Ei au propriile afaceri, trebuie să și le dezvolte, să le consolideze. Deci v-ați gândit la cineva?

— Da, domnule director general, m-am gândit la șeful serviciului de marketing, Tarniță Paul, zise Petrică Costiniu. Are toate aceste aptitudini pe care le-ați enumerat și ne-a și ajutat la convocarea adunării constitutive. Fiind în subordinea mea, ne va fi mai ușor să împărțim sarcinile, aici, la Galați.

— Bine, declar ședința de constituire închisă, vă invit să gustăm o porție de fasole bătută, produsul specific al bucătăreselor Clubului nostru. Cu toate celelalte bunătați alături. Cheltuiala este a protocolului Combinatului, dar este prima și ultima de acest gen. De acum înainte voi fi invitatul Asociației, ori de câte ori veți considera că trebuie să vă fiu de sprijin.

Pe holul larg al Clubului SIDEX fusese aranjat un bufet cu produse culinare. De fapt, erau aliniate vreo 10 mese cap la cap și pe fețe de mese imaculate așteptau la ospăț fel de fel de platouri cu preparate din carne, pește, aperitive și patiserii, inclusiv cofeturi. Nu lipseau nici sticlele cu vin, vodcă, whisky și câteva pântecoase conținând pere întregi crescute și înecate în țuică de pere. Aceste specialități fuseseră aduse de Florentin Moldovan de la Batoșa, de lângă Reghin, de la o livadă veche ce agăța de ramurile perilor sticle special comandate pentru a proteja fructele în creștere și maturizare. Iar țuica de pere era delicioasă peste măsură. Aceste sticle fură primele golite, urmate apoi de altele, cu „băutura tradițională a marinarilor români, numită Whisky”, cum decretă Costel, vicele marinar.

Paul se atașă grupului conducător. El fusese coleg de muncă cu Florentin Moldovan, se cunoșteau bine, erau prieteni buni, amatori de cântări de pahar ardelenesti și nu numai. Florentin era și el marinar, căpitan de curse lungi calificat, fusese coleg cu Costel Mironescu.

— Costel, tu când te-ai lăsat la uscat? Sau ai eşuat? Sau ți-au luat galoșii apă? întrebă Florin, tizul cel mic.

— În '95, după ce era să... pe o furtună de 9 pe coasta Turciei, în Marea Neagră. Am să-ți povestesc aventura altă dată, e de domeniul romanului „Toate pânzele sus!”, cineva ar trebui să o scrie odată. Dar tu?

— Eu în '86. După un tsunami în largul deltei fluviului Congo. Și la mine aventura a fost teribilă, o poveste cu multă adrenalină.

— Am să le scriu eu, spuse Paul, tot am avut ambiția, încă din liceu, să mă fac scriitor. Dar patria a vrut ingineri, nu ostași ca voi. Se referea la jocul copilăriei „Țară, țară, vrem ostași!” care intrase la arhivă, fiind înlocuit cu calculatoarele din ce în ce mai performante și cu jocuri de război teribile, captivante pentru toată puștimea mondială.

Directorul Costiniu, noul ales președinte al Asociației, li se atașă, apoi îl trase pe Paul de o parte:

— Ai verificat dacă toată lumea a semnat Actul Constitutiv, de față cu notarul?

— Da, domnule director, dosarul este în ordine, ne mai trebuie contractul de închiriere a sediului, fără asta nu ne primește Tribunalul la înregistrare.

— Bine, ai plătit notarul?

— Nu, notărița este o cunoștință a mea, de la Camera de Comerț, a zis că mă îngăduie la plată până ne intră în cont primele cotizații. Trebuie să acționăm rapid, eu am să emit facturile în după amiaza asta și le expediez mâine, dar îmi trebuie un contabil, neapărat. V-ați gândit la cineva?

— Lasă asta, le rezolvăm mâine. Acum să dăm atenție la toată lumea, treci pe la toți, mai ales la cei care stau singurei, izolați. Fă cunoștință cu ei, află cât mai multe.

Agapa se încheie după un ceas de relaxare. Într-adevăr, fasolea bătută fusese un deliciu, mâncare ostășească de cazan, cum spunea tizul cel mare, directorul general.

Petru își adună dosarele și plecă spre centru cu Florentin Moldovan, prietenul lui. Conveniră să iasă pe seară la o cină, la un restaurant pe faleză, cu soțiile. Că Florin venise cu nevastă-sa, Maria, Lela cum o strigau în familie. Petru se angajă să-l sune mai târziu ca să-i zică de restaurant, spre

seară credea că va fi greu de prins o masă liberă la restaurantele de pe faleză, ziua devenise splendidă, primăvara plăcută invita la bună dispoziție. Se opri la vaporezul *Malnaș*, ancorat la mal, amenajat ca restaurant de clasă. Îl cunoștea pe administrator, fusese mulți ani administratorul cantinei de la Atlas, fosta întreprindere de utilaj greu de construcții, de pe platformă. Rezervă o masă pentru 8 persoane, la ora 19,00. Era surpriza pe care i-a pregătit-o lui Florin, invitând la întâlnire pe Gela cu soțul și pe Sandu cu soția, foști colegi pe timpurile bune din urmă cu mai bine de 10 ani. Îi avertizase că plata consumației se va face în stilul clasic, adică nemțește, din poșetele doamnelor!

În timp ce ultimii sosiți erau întâmpinați cu exclamații de bucurie și strângeri în brațe, pe ușa deschisă larg a salonului de la prova micuței ambarcațiuni își făcu apariția Costel Mironescu, vicepreședintele proaspăt ales pe funcție în ARDIMET-ul înființat cu doar câteva ore în urmă. Era cu soția, o blondă frumoasă care atrăgea imediat privirile deopotrivă ale bărbaților și ale femeilor prin lumina pe care o radia, împrăștiind bucuria vieții! Căutau și ei o masă pentru o cină liniștită, bucurându-se de primăvara sosită în sfârșit. Florin îi ieși în întâmpinare, salutându-l și invitându-l să li se alătore. Nu, poate că vă incomodăm, lăsați, poate altă dată. Dar Florentin insistă și astfel cercul vesel se mări la 10 persoane.

Seara a fost minunată. Veselia a crescut imediat după primul pahar de țuică de pere. Paul primise de la Florentin o sticlă cu dedicație, inclusiv instrucțiuni de utilizare. Așa că lăsase sticla cu țuica la restaurant, să fie pusă la gheață și să fie servită în pahare criogenate, așa cum povestise Florentin că se gustă această delicatete. Apoi depănără amintiri.

Ceasul amplasat în mijlocul unei cârme artizanale prinsă pe un perete lângă barul amenajat la prova arăta ora 10 când barcazul - cum l-au poreclit cei doi lupi de mare hârșiți în furtuni pe tot globul - începu un tangaj destul de accentuat. Toată lumea punea mâna pe paharele care riscau să se spargă, alunecând de colo - colo. Privind pe hubloul dinspre șenalul Dunării, Florentin a remarcat sursa balansului:

— Uite ce copaie caraghioasă! Pe Dunăre trecea un vaporeș cu o construcție aparte, chiar și un necunosător în ale navigației și-ar fi dat seama că ceva nu era potrivit în construcția navei.

— Are un pescaj mic, cred că a încărcat doar câteva foi de tablă groasă și s-a scufundat până la linia de plutire. Cred că pe mare va lua apă la bord la cel mai mic vânt de travers, mai adăugă Florentin.

— Da, ai dreptate zise Costel, celălalt marinăr. Este o costieră de 2000 de tone, o navă ca asta m-a determinat să mă las de marinărie.

— Hai, povestește, *captain*, îl încurajă Paul. Cred că este cea mai potrivită oră pentru povești marinărești. Florentine, hai să mai ciocnim și acest pahar pentru toți marinarii de uscat, comercianți de metale! La mulți ani și multă prosperitate.

Ciocniră și Costel nu s-a lăsat rugat a doua oară, deși soția lui parcă ar fi vrut să nu aducă la suprafață amintiri mai puțin vesele.

— Am plecat din Constanța pe o asemenea copaie, la început de noiembrie. Trebuia să ajung la Anvers, să duc un motor pentru unul dintre petrolierele noastre de o sută de mii de tone, rămas în pană acolo. Marșul era urgent și mi-au dat mie nava să o conduc ca secund, căpitanul era bolnav, prea șubred ca să stea în picioare pe tot parcursul drumului. Am protestat cât am putut, era noiembrie, trebuia să ies în Atlantic, dincolo de Gibraltar erau furtuni, iar golful Biscaya nu era un loc potrivit de traversat cu o navă cu fundul plat, chiar navigând pe lângă coaste. Însă contraamiralul m-a liniștit, tocmai pentru că este o vreme mai nepotrivită și comandantul este bătrân și bolnav te-am ales, ca să te încercăm, după drumul acesta vei primi brevetul. Altă navă, mai mare, nu avem pentru un transport atât de mărunț. Așa că, marinărule, pune-ți pupa-n vânt și fă treabă bună. Am plecat, nu eram încântat de loc, soția a rămas acasă îngrijorată, deși ea, fiind la Galați, nu a văzut cu ce fel de vaporaș mă duceam în cursa mea de promovare. Am avut o vreme splendidă pe tot drumul, Atlanticul era calm, atât de calm de parcă ar fi fost Marea Neagră, nu cea de a doua imensitate acvatică de pe glob.

Căpitanul povestea frumos. Paul l-a întrerupt, o clipă, pictând un portret imaginar:

— Costel, când vei fi bunic, să-ți lași o barbă de tip pământuf, albă să fie, să-ți pui o pipă din spumă de mare în colțul gurii și să le spui nepoților această poveste de bătrân lup albit de furtuni. Povestești foarte frumos, bravo!

— Da, până aici povestea este frumoasă, Leviatanul de aici încolo ne va ieși în întâmpinare. La Anvers am așteptat în radă numai două zile, încărcătura ne-a fost preluată repede și noi am tras la un cheu lateral să încărcăm un transport ocazional, pentru Grecia, niște lăzi cu utilaje. Că ne trebuia balast, altfel riscam la orice vânt mai tare ca o briză. Am plecat imediat, echipajului nu i-am dat învoire la țarm, voiam să mai prindem oceanul liniștit. Și am avut noroc, până la Gibraltar apa a rămas oglindă. În Mediterana am avut parte de câteva zone cu turbulențe, dar am scăpat la adăpostul coastei africane. Golful Syrta Mare ne-a dat ceva de furcă, acolo căpitanului i s-a făcut foarte rău, am luat-o spre nord către Pireu și când am ajuns la destinație a trebuit să-l debarcăm pentru spitalizare. Am lăsat un matelot cu el, un grec brăilean care știa limba părinților săi, i-am lăsat și câteva sute de dolari ca să facă față la spital.

Navigând spre Bosfor ne-a prins o furtună de 6, era gata să ne dea peste cap, noi nu aveam nimic la bord, iar costiera nu era înzestrată cu tancuri de balast. Pe furtuna aceea mică noi eram o coajă de nucă extrem de șubredă. La Stambul am așteptat până ce am găsit un transport pentru Varna, nu era ceva greu, exact cât îmi trebuia ca să nu iau apă la galoși în Marea Neagră, care nu putea să fie periculoasă, cu furtunile cele mai mari de numai 9 grade. Însă aici am avut de furcă, a trebuit să plătim pentru tot calmul de care am beneficiat de-a lungul călătoriei la dus și la întors. La câteva ceasuri de la plecare din Marea Marmara am dat de furtună. Vântul ne-a împins spre coasta turcă, spre țărmul Anatoliei. Am zis că mergem spre est cât putem, buletinul meteo ne încuraja, furtuna nu va dura decât câteva ore. Apoi vom lua cap compas Varna și gata, vom fi ca și acasă. Dar n-a fost să fie așa. Când valurile de travers au devenit uriașe, se spărgeau peste noi niște dealuri de 12 - 14 metri înălțime, am hotărât să caut un adăpost. Harta indica un mic golf, la o jumătate de oră distanță. Tocmai bine, puteam ajunge acolo pe lumină. Dar acel golfuleț a fost o capcană groaznică. Nu am putut intra la adăpost cu nava orientată spre larg. Valurile și vântul m-au împins cu tribordul spre mal, era cât pe ce să eșuăm. În capătul dinspre est al golfului am ieșit, câteva minute, de sub vânt, așa că am aruncat ancora de furtună. Apoi a venit o rafală care m-a împins spre stânci. Am trecut la timonă, am reușit să stăpânesc nava. Mi-am dat seama că cel mai bine era să stau paralel cu țărmul, cu

tot riscul valurilor mari dinspre larg, ele nu mă loveau dacă puteam sta ocrotit de vânt. Așa că am acceptat provocarea, am început un balans înainte - înapoi, aproape de stânci la prova și la tribord, iar la pupa se spărgeau valurile imense, venind direct din larg sub vânt. Am executat un dans teribil, când cu motoarele înainte, când cu ele înapoi. Îmi era frică să nu forțez prea mult mașinile, o avarie la motor m-ar fi aruncat pe plajă, direct printre stânci, nimeni nu ar fi scăpat cu viață. Am zis că singur trebuie să fac jocul, eu eram responsabil pentru navă, dar mai mult aveam grija oamenilor. Îi vedeam pe toți cum mă priveau speriați, simțeam gândurile lor asaltându-mă. „Oare, tinerelul ăsta o fi având har de la Dumnezeu să ne scape?” Exact astea au fost cuvintele mecanicului șef: „Căpitane, roagă-te lui Dumnezeu să-ți dea har să ocrotești motorul principal, că fără el morți suntem!”

Și m-am rugat. La fiecare ciocan de apă m-am rugat „Ține-mă, Doamne!” Când vântul mă împingea spre est, spre stânci, dădeam motorul înapoi. Dacă prindeam o scobitură de val, trebuia să pun motorul pe înainte, să nu cad cu pupa în prăpastie că mă acoperea valul de 12 metri dinspre larg. Uite așa am dansat 30 de ore! Aș fi vrut un răgaz, cât să fumez o țigară. Doar atât, o țigară! Am alungat gândul rău, spunându-mi: „Doamne, fie-Ți milă de mine păcătosul, alungă ispita din capul meu, Te rog! Cum să pun iarba dracului în gură și, în același timp, să mă rog Ție ca să mă ajuți să scap viu, eu și oamenii aceștia care au familii, copii. Iartă-ne, Doamne, și ne mântuiește!” După 30 de ore de chin, la capătul acestei rugăciuni spuse cu gândul, am simțit o relaxare. În mine, în trupul meu extenuat de efort, dar și în marea care parcă, parcă, ar fi dat semne de oboseală. Zbaterea apei a mai durat 6 ore, la miez de noapte a ieșit luna, cerul s-a înseninat, treptat, și noi am lăsat ancora, am adormit care pe unde am apucat. M-a trezit bucătarul, plimbându-mi pe sub nas o cafea cu o aromă cum n-am mai simțit niciodată mai târziu, în viața mea. Soarele era deja sus, pe un cer senin, iar noi, pe la 8 am pornit motorul și am îndreptat nava spre larg. Stâncile printre care am executat dansul morții 36 de ore erau, la lumina zilei, doar niște spinări negre, șlefuite de ape, dar sub luciul oglinzii pândeau colții și coada lui Moby Dick. După asta am pus baza pe soția mea, ea a devenit barometrul călătoriilor mele. Plecam la drum cu aviz, mergi în pace, totul va fi bine! Sau, ai grijă, stai prin porturi cât mai mult!

— Ce ai simțit atunci, la ceasul de cumpănă, la 30 de ore de furtună? întreabă Florentin.

— Oameni buni, atunci, în acele secunde, L-am simțit pe Dumnezeu printre noi. Am știut că a urcat la bord, venind ca Iisus pe ape și certând furtuna. Nu m-am încumetat să-L ispitesc, ca Sfântul Petru, și m-am smerit, capul mi-a căzut în piept și o lacrimă de recunoștință mi-a ars pleoapa. Mai târziu am citit în Evanghelie cuvintele cele mai potrivite pentru a exprima ceea ce am simțit eu, atunci. În pilda Fiului risipitor, Tatăl îi spune fiului cel mare, cel ascultător și cuminte, câteva cuvinte cu înțeles profund. Dar nu sunt convins că acela le-a pătruns înțelesul, pe moment. ***Fiule, tu totdeauna ești cu mine și toate ale mele ale tale sunt. Trebuie însă să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat.*** Timp de 30 de ore am fost ca fiul cel mare, am stat în umbra legii, l-am slujit pe Tatăl Dumnezeu, dar de iubit nu am știut cum să-l iubesc. O clipă a fost de ajuns ca să dau de o parte rușinea neascultării, a păcatelor din toată viața mea de până atunci și să cer iertare Tatălui, ca fiul risipitor. Acel gând rușinos, cu țigara, a fost cererea mea de iertare! Nici nu vă dați seama câtă bogăție există în cuvintele Cărții Sfinte!

Târziu, se despărțiră, regretând că nu puteau da curs invitației soților Gela și Jean (Cocârjan, cum fusese poreclit acesta de puștiul lui Paul, Pompiliu Cristian, atunci când făceau împreună picnicuri pe malul Dunării, toată vara până toamna târziu) de a face un popas de o jumătate de ceas la ei, în apartament, ca pe timpuri. De multe ori aniversările onomasticilor sau zilelor de naștere serbate într-un separeu la un cunoscut restaurant central se încheiau cu un ceas de cafea acasă la unul din ei, cel mai adesea la Gela. Ultima dată Jean i-a pus pe toți bărbații să tragă la rame: așezați spate în spate, câte doi, la comanda tobei trebuiau să se aplece înainte și înapoi, mimând trasul la vâsle. Până când începuse un vecin din bloc să bată amenințător în calorifer, cerând liniște la 11 seara.

— Gela, nu putem să fim nebuni ca altă dată. Acum suntem capitaliști serioși, nu ne compromitem. Poate altă dată, pe viu, să facem așa, dar undeva în insulele sudului, ce zici, ne inviți?

— Da, în septembrie anul ăsta, în Indonezia. Mergeți?

— Sigur, ne duce Florentin cu iahtul lui, glumiră toți! Cu barcazul lui Costel nu ne încumetăm!

Capitolul 10

ÎNCEPUTUL DECLINULUI

În primele luni ale anului 1998 Combinatul a primit o atenționare specială din partea Departamentului Comerțului din Statele Unite ale Americii privind oportunitatea reinvestigării sancțiunii de dumping aplicată SIDEX SA în anul 1994 la exportul tablei groase. Documentul a fost dirijat la Direcția de Marketing. Directorul Petre Costiniu, la rândul lui, a transmis hârtia Serviciului marketing spre clarificare.

Paul a citit documentul, a cerut echipei să facă o traducere cât mai exactă a textului și cu versiunea în limba română a început colindul. Mai întâi s-a adresat Serviciului Export, o sancțiune de dumping înseamnă că produsul incriminat nu poate fi exportat în Statele Unite. Acolo nimeni nu știa nimic. În 1994 altcineva era la conducere, noi nu știm nimic. Poate ar fi bine să întrebați la Metalimportexport, casa noastră de comerț exterior care face exporturi peste mări și oceane, trebuie să știe ei ceva.

Paul s-a adresat conducerii casei proprii de comerț exterior, Sidex Trading, cu sediul în Galați, dacă au cunoștință de existența unei sancțiuni de dumping la exportul de tablă groasă spre SUA, sancțiune aplicată din 1994. Da, știm că există o asemenea sancțiune, dar ea este aplicată produsului „tablă groasă” fabricată de SIDEX SA Galați și exportată de Metalexportimport București (MEI, prescurtat). Și ce-i cu asta? Da, vor o reinvestigare? Păi, zice directorul Sidex Trading, luați legătura cu MEI-ul, acolo o anumită doamnă s-a ocupat cu procedura,

trebuie să fie încă tot acolo, la MEI, că era tinerică, poate chiar sub 30 de ani să fi avut pe atunci.

Paul a încercat un telefon, la secretariatul casei, explicând cum s-a priceput mai bine despre ce era vorba în propoziție. Secretara – acum se numea asistent manager! – i-a făcut legătura la un număr din interior și Paul a auzit-o spunând: „Anca, vezi că rahatul ăla american cu dumpingul iar l-a scormonit cineva. Sidex-ul te caută!” „Aoleu, mamam, scapă-mă, spune că nu mai lucrez la MEI.” Dar era prea târziu, mamam îi făcuse deja legătura.

— Doamna Anca, dumneavoastră, care nu mai lucrați la MEI, puteți, totuși, să-mi dați niște informații despre ce s-a întâmplat în 1994 cu acest dumping? Mă numesc Paul Tarniță și sunt șeful serviciului marketing la Sidex. Am primit sarcina să actualizez această problemă deoarece ne-a sosit o adresă oficială din partea Departamentului Comerțului din State care ne întreabă dacă nu dorim să redeschidem acest dosar.

Și fata, că tânără era și nemăritată, îi spuse în câteva cuvinte despre ce este vorba și îi ceru, imperativ, să o lase în pace. Ea, Anca Boiangiu, nu vrea să mai audă despre acest caz și nici despre Sidex nu vrea să audă!

— Bine, văd că sunteți foarte supărată pe americani, vă cred, nici eu nu-i iubesc mai ales când ne aplică o taxă de dumping de 100 de procente, dar cu mine ce aveți? Că nu ne cunoaștem și eu nici nu știu dacă vom mai avea ceva de împărțit, în continuare. Tot ce vă rog este să îmi transmiteți, pe o pagină, un istoric al anchetei din 1994 și cine din SIDEX a fost implicat în această problemă.

— Nu dau scris nimic. Cereți domnului Șerban Nicolae, șeful serviciului plan, să vă dea toate detaliile, că el avea sarcina să rezolve problema și știe tot, chiar mai bine decât mine.

Răspunsul domnișoarei era cât se poate de categoric. Problema este în curtea noastră, iată cine este împricinatul! Șerban Nicolae!

Paul a intrat în biroul colegului și i-a pus textul original și scrisoarea sub nas.

— Cred că trebuie să mergem împreună la domnul Costiniu și să vă ocupați dumneavoastră, în continuare, de acest subiect.

— Pentru toți sfinții, scăpați-mă de beleaua asta. Nu mă pricep, n-am nici un vorbitor de engleză și cu sărut mâna nu mai vreau să apelez

prin Combinat. Luați-o, rezolvați-o, e a dumneavoastră, este o treabă de relație comercială. Asta intră în obiectul de activitate al serviciului dumneavoastră.

— Nu, nu sunt de acord cu dumneavoastră. Ați fost pe problemă în urmă cu 5 ani, știți cel mai bine despre ce este vorba, deci nu-mi puneți motanul în brațe.

Și s-ar fi certat încă mult timp cu „na-ți-o ție, dă-mi-o mie!” dacă Costiniu n-ar fi fost cât se poate de ferm:

— Serviciul Marketing se va ocupa de acest subiect. Aveți traducători, aveți grupa de economiști de la biroul de bonitate, aveți tot ce vă trebuie. Deci, domnule Tarniță, vă ocupați personal de această investigație. Pe toată durata lucrului cu antidumpingul de celelalte activități se va ocupa Petruș.

Răspunsul la invitația Departamentului Comerțului l-a dat Combinatul sub forma unei întrebări: „Ce înseamnă deschiderea cazului din nou?” De aici a început toată distracția.

Redeschiderea unui caz de sancțiune presupune ca producătorul și exportatorul sancționat să livreze pe piața S.U.A. un lot de probă. Condițiile comerciale – care trebuie să fie cele normale, conform prevederilor W.T.O., organizația mondială a comerțului – vor fi apoi investigate după aceeași procedură ca în urmă cu cinci ani. Departamentul Comerțului recomandă ca firmele străine să facă apel la serviciile unui avocat american autorizat, de preferință din lista celor agreați de guvernul SUA. Dacă SIDEX și MEI acceptă reinvestigarea cazului, atunci Departamentul Comerțului va transmite chestionarul ce trebuie operat cu toate răspunsurile în termen de 30 de zile. Apoi datele transmise vor fi analizate și se va face evaluarea prețului final de cost comparativ cu prețul real de vânzare la export în Statele Unite a produsului incriminat.

Deoarece România nu este considerată o țară cu economie de piață, încă procesul de tranziție nu s-a încheiat aici, Departamentul Comerțului va aplica tuturor elementelor de cost prețuri prelevate de la un combinat de mărime comparabilă dintr-o țară cu economie de piață, țară de asemenea comparabilă economic cu România.

La prima vedere totul pare simplu și clar, își spune Paul, după ce citește corespondența cu examinatorul de dincolo de ocean. Adevărata

dimensiune a problemei se va vedea doar când chestionarul tehnico – economic va fi tradus și interpretat corect.

Nu a trebuit să aștepte prea mult, poșta a funcționat cu mare repeziciune. Data recepționării plicului cu chestionarul a marcat startul cronometrului care a început numărătoarea inversă a celor 30 de zile. Și nu sunt zile lucrătoare ci zile calendaristice. Deci, fraților, trebuie să muncim zi și noapte ca să ne încadrăm în termenul final.

Cele două entități juridice implicate, adică SIDEX și Metalimportexport sunt obligate, din nou, să colaboreze pentru finalizarea acestui caz. MEI-ul a căutat cu rapiditate un client american și i-a livrat acestuia un lot de câteva zeci de tone de tablă groasă. Americanii au preluat informația și s-au pus pe treabă. Românii au făcut la fel. De data aceasta nemulțumirile Ancăi Boiangiu nu au mai avut temeii, chestionarul Sidex-ului nu putea fi rezolvat decât din interior.

Primul asalt s-a dat la traducere. Chestionarul nu era foarte stufos, avea doar 100 de pagini plus anexele. Iar limbajul era unul corect, fetele lui care s-au ocupat cu traducerea au apreciat că textul este scris într-o engleză didactică. Asta a însemnat că nu au dat peste termeni echivoci. Irene (A Irinei, cum o alinta Paul), Andrada, Simona, Teodora, Bogdan și Virgil au primit capitole din chestionar și lucrând în ritm de „hei-rup” au dat gata paginile în 2 zile.

— Echipă *Tarintați*, vă felicit, aveți primul rezultat care confirmă că începeți să fiți tari prin forțele voastre, nu ale taților voștri! Paul așa îi botezase atunci când au venit la angajare, pe rând. „Toți aveți părinți puternici, pe care eu îi respect pentru că merită, pe lângă că au funcții înalte aici, pe platformă, sunt foarte buni pe posturile lor. Asta nu vă dă vouă dreptul să preluați ceva din meritele lor exclusive. Meritele voastre, în ochii mei, acum, sunt zero! Numele vostru este Echipa *Tarintați*. Această poreclă o știm doar noi, ea va dispărea pe măsură ce veți câștiga merite personale. Este clar? Mie nu îmi este frică de tații voștri deoarece îi cunosc ca oameni corecți. Deci, să dăm start la competiție!”

Lectura chestionarului, făcută cu echipa de traducători, nu a relevat greutăți de netrecut. Băieții de la Bonitate au fost incluși pentru partea economică. Greul aici se localizează. Dificultatea este pitită în anexe. Iată,

spre exemplu, americanii ne cer să integrăm toate elementele de cheltuială în formula finală de determinare a prețului de cost.

— Ce înseamnă asta, Costache, după părerea ta? Paul avea deplină încredere în băiatul acesta după ce l-a testat la citirea și interpretarea unui bilanț anual de firmă, făcând apel la ajutorul tatălui lui Virgil, șef de serviciu la contabilitate.

— Asta înseamnă că formula de calcul a costului trebuie să conțină fiecare element de cheltuială, integrat de-a lungul fluxului tehnologic. De exemplu, la o tonă de fontă se consumă o cantitate mai mare de minereu de fier, în funcție de conținutul de oxizi de fier. Apoi, la o tonă de oțel se consumă 750 kg de fontă plus fier vechi plus elemente de aliere, var, dolomită etc. Deci putem determina, prin integrare, cât minereu de fier intră într-o tonă de oțel lichid. Și așa mai departe.

— Am înțeles. Poți tu să faci calculele acestea până la capăt?

— Nu, șefu', este foarte laborioasă treaba, vă propun să apelați la Centrul de Calcul. Însă ne trebuie toate consumurile specifice de elemente componente, de la serviciul plan pentru a determina structura finală a formulei costului. Cred că va fi o formulă kilometrică, în final!

Abia acum își dădu seama Paul ce întindere avea această investigație și cât de aprofundată este ea. Cu această lecție a apelat la șeful lui, directorul Costiniu, pentru sprijin.

— Domnule director, chestionarul cere să cuprindem în analiză toate elementele de cost de pe tot lanțul de producție. Priviți, aici se specifică distinct, capitole pentru consumul de apă, inclusiv potabilă, consumul de gaze, adică gaz metan, oxigen, azot, etc., consumul de energie electrică, termică, consumul de forță de muncă, consumul de materii prime și materiale, adică minereu de fier, cărbuni de cocsificare, feroaliaje, calcar, var, dolomită, etc. Practic, tot Combinatul trebuie să-și aducă contribuția la această lucrare. Cred că va trebui să o luați în coordonare, trebuie un rang de director de la nivelul de sinteză care să aibă puterea de a comunica de la egal la egal, cu uzinele și compartimentele speciale.

— Nu, domnule, stai liniștit, nu-ți voi lua plăcerea să te dai *grande*. O să scoatem o decizie de la directorul general prin care îți dăm puteri depline să lucrezi așa cum ai definit mai înainte. Azi vei avea această decizie.

Paul făcu o listă de activități implicate și persoane de comunicare cu echipa lui de la fiecare sursă de informații. Când primi decizia cu atribuțiunile de mare coordonator, Paul, personal, convocă telefonic, pentru a doua zi, un comandament de distribuire de machete. Munci la aceste machete cu Bogdan și Costache până noaptea târziu.

La ședință Paul primi o informație de mare valoare care îi simplifică foarte mult munca. Serviciul Costuri, vecinii lor de palier, dețineau formula costului total integrat. Pentru a determina costul unui anumit produs, ei, adică cei de la Costuri, aveau nevoie de informații punctuale de pe tot lanțul tehnologic. O dată clarificată această problemă, Paul schimbă strategia și anunță că Timpul va fi elementul de măsură a disciplinei tuturor celor care i se subordonează conform deciziei conducerii. Toată lumea va fi atenționată cu declanșarea numărătorii inverse pentru datele de răspuns la chestionar.

De aici încolo procesul de muncă decurse mult mai aerisit. Bogdan, responsabilul rețelei interne de calcul, veni cu o pretenție: am nevoie de cutare și cutare, deoarece viteza de calcul este mult prea mică, uneori se așteaptă și un ceas ca să se încarce un subprogram.

— Băiete, pune pe hârtie, formulează adresa către tatăl tău, directorul Centrului de Calcul, și eu îți aduc hârtia gata aprobată. După care rezolvă treaba în familie!

În ultimele patru zile din termenul acordat Paul și echipa începură asamblarea răspunsului. Era început de decembrie, afară începuse să ningă ușor. Fulgii mari dansau zburătăciți de vânt, răsucindu-se în piruete, înălțându-se și coborând după cum îi trecea prin minte domnului Crivăț, cel ce domnea peste zare, din stepele rusești până la Dunăre. Paul a cerut de la Contabilitate listele de prețuri, voia în final să facă un exercițiu pe viu, adică să se convingă dacă a fost dumping sau nu. Teoria americanilor, conform căreia încă nu putem fi considerați țară cu economie de piață, nu avea nici o logică pentru tânărul nostru. Bine, o fi așa cum spun ei, dar nici țară cu economie centralizată nu suntem. Că Sidex și MEI au capitalul majoritar de stat este adevărat, dar în acționariat stau alături un Fond al proprietății private și câteva bănci care au capitalul majoritar extern, german sau austriac cu precădere.

Acum aștepta să iasă de la traducere ultimele pagini, iar băieții lui Bogdan să scoată anexele. Apoi va întocmi Nota de Înaintare a răspunsului și va coborî la directorul general adjunct Vasile Gheorghe să depună dosarele, cel în engleză și cel în limba română, pentru semnăturile finale. A coborât cele câteva trepte spre etajul doi, dar s-a oprit, de la primul nivel se auzea o vociferare destul de aprinsă.

— Ce teiei are Fondul Proprietății de Stat să mă destituie? Care este motivul sau ce acuzații mi se aduc? Era vocea lui Vasile, trăda o mare nervozitate, ceea ce nu era caracteristic la acest om. Apoi ușa de la secretariat s-a închis.

Paul nu știa ce să facă, să coboare sau să renunțe. Așteptă câteva minute, apoi coborî la primul etaj și se opri la ușa secretariatului. Voia să intre, poate că Maria ar fi putut da o informație. Dar nu a apucat. Pe scări, pași grăbiți urcau sărind câte două sau trei trepte deodată și directorul comercial Marius Topor s-a apropiat în fugă de ușă. A deschis și din prag a aruncat o întrebare grăbită:

— Unde sunt, în sala mare sau în Săliță?

— În sala mare, acum au intrat. De ce? Întrebarea secretarei suna obișnuit, o replică profesională clasică.

— Nu știu de ce, doar am primit un telefon de la partid să intru și eu în ședință, s-a auzit răspunsul directorului comercial. Sufla destul de greu, în ultimul timp s-a îngreșat, a trecut peste suta de kilograme.

— Dar la ce partid sunteți, domnule director, mai prinse din zbor Paul ultimele cuvinte, apoi ușa s-a închis.

Paul n-a mai zăbovit. Maria, secretara, era albă ca varul. Stătea în picioare și își masa tâmplele, ușor.

— Ce se întâmplă? Îl dau jos pe domnul Vasile? Cine sunt?

— Fondul, FPS-ul, a venit președintele și a vorbit foarte urât cu domnul Vasile. Îl destituie, acum puterea este la ei. Mă mir cum de nu au acționat de la alegeri până acum!

— Dar directorul comercial ce caută? El la ce partid este, ți-a spus?

— La țărăniști, este președintele organizației municipale. Te pomenești că îl avansează pe el!?

— Maria, orice este posibil! Măcar este de-al nostru, al Combinatului. Aici a crescut și s-a făcut mare, a pornit din școala profesională și a ajuns

director. Poate are suflet pentru fabrica noastră și ne va susține! Dă Doamne să fie bine!

Ei, adică Paul și echipa, au plecat pe la 6 seara. Stratul de zăpadă căzut nu era un pericol, a fost repede spulberat de vânticelul ce sufla totdeauna, seara, dinspre Dunăre. Nu prea aveau chef, erau și oboșiți, dar și supărați de vestea rea adusă de Paul de la etajul 1 despre destituirea iminentă a directorului general Vasile. Că Vasile îi luase locul lui Alexandru Florin când acesta a depus jurământul în Camera Deputaților, ca ales al gălățenilor. Bogdan era și el cu mașina lui, colegii l-au preferat pe Bogdan, așa că Paul a plecat singur spre casă. Probabil că băieții se vor opri la o bere, pe undeva, să comenteze ziua și altele, de-ale lor.

Ajuns acasă i-a povestit Ionelei evenimentul zilei și au vorbit despre urmările probabile ale acestei manevre.

— Eu am fost foarte ocupat începând din vară dar cred că oricine ar fi putut constata că se va produce o schimbare, cât de curând. Ziarele nu s-au liniștit, mereu aruncă cu noroi în noi, că SIDEX-ul este cea mai mare pacoste a țării, că produce numai pagube, peste un milion de dolari, zilnic. Oamenii ăștia n-au habar de dimensiunea prostiei pe care o vehiculează. Sunt niște cifre economice aberante, cele reale nu au fost date publicității și nu înțeleg, de ce? Ce-i cășunează unui ziar să sape la temelia industriei grele? Pentru interesul cui face campanie de defăimare? Pierderi sunt, recunosc, dar ele sunt determinate de acest sistem odios al presiunilor politice. Pe vremea trecută, înainte de 1989, suna telefonul operativ la directorul general din toată țara, se făceau intervenții pentru livrări prioritare, cu rost și fără rost. Acum se fac presiuni nu numai pentru livrări, ci și pentru lungirea termenului de plată. Că ce, stă cumva Sidex-ul în banii pe două vagoane de tablă? O să-i plătim, dar peste 45 sau 60 de zile, că tabla asta nu se vinde chiar așa ușor. Dar majoritatea intervențiilor se fac pentru compensări. Și ni se bagă pe gât tot soiul de produse, care mai de care mai fistichii. Uite, spunea directorul meu, Costiniu, că zilele trecute a venit cineva la compensare, pentru o sută de tone de tablă cu vată medicinală. Că este vată specială, din bumbac pur, import China. De aceea este scumpă, că echivalarea s-ar face pe 800 de kilograme de vată. Îți dai seama, Ionela? O tonă de tablă la preț de 8 kilograme de vată medicinală. Că un pachet

de vată, la farmacie are 100 de grame, deci 10 pachete la kilogram, asta înseamnă 80 de pachete la o tonă! Este fantastic! Păi cum să mai fii eficient, când trocul nerușinat ne omoară? Degeaba mergem la vot, politicienii ăștia nu țin cu țara, doar buzunarele lor să fie cât mai pline! Iar Vasile a ținut piept cât a putut, până acum. Că dacă el dispăre, atunci doar Dumnezeu ne mai salvează!

— Hai, nu fii și tu atât de pesimist. Poate că nu se duce totul de răpă, poate apuci să ieși la pensie! Ionela îl încuraja, dar și ea avea o strângere de inimă. Dacă Paul ar rezista încă doi ani ar putea aduna suma necesară pentru o garsonieră, să-l doteze și pe Pompiliu la egalitate cu sora lui. Și ar putea pune o sumă de vreme rea și pentru ei. Ajută-ne, Doamne!

La știrile din seara aceea principalele canale politice au anunțat destituirea conducerii social democrate a SIDEX-ului. Actuala conducere politică a țării a luat decizia corectă, răul trebuie tăiat din rădăcină. Trebuie să înceteze vânzarea oțelului, a acestui produs foarte valoros, numai pe criterii politice și la prețuri de favoare. Pierderile zilnice de câte un milion de dolari trebuie să înceteze!

Dar presa nu a anunțat și înlocuitorul la conducere. Provizoriu, Consiliul de Administrație în care Fondul Proprietății de Stat deține majoritatea a decis să numească director general interimar pe actualul director comercial, Marius Topor. Cel mai probabil că posturile de conducere la SIDEX se vor atribui prin concurs! Presa lua la cunoștință aceste noutăți din însăși gura președintelui FPS.

„Poftiți la înscriere, la concurs! Ciolanul este mare și gras!” Titra această invitație presa de stânga, apreciind fapta ca o manevră iresponsabilă. Șefii SIDEX-ului sunt oameni profesioniști, n-au făcut jocuri politice. Mai bine s-ar preocupa adversarii de la putere să schimbe legislația penală și pe cea specifică afacerilor, să asigure un mediu de afaceri curat, cinstit și predictibil!

Dimineată, Paul a intrat la Costiniu în birou să-l informeze că au terminat lucrarea, răspunsul la chestionarul de antidumping. Cine va semna Nota de Înaintare? Că dacă Vasile este destituit, iar Marius Topor este doar interimar, n-ar fi mai bine să semneze el, adică directorul de marketing? Că în lume se poartă o asemenea asumare de autoritate! Paul a folosit această formulă „asumare de autoritate” în loc de asumare

de răspundere deoarece suna mult mai plăcut termenul de **autoritate** comparativ cu **răspundere**.

— Stai, nu te grăbi! Ai răbdare să se limpezească apele. Partidul nostru mai are un cuvânt de spus, decizia poate fi întoarsă. Eu așa sper!

— Domnule director, să dea Domnul să fie așa cum ziceți dumneavoastră, că îmi place mai mult cu domnul Vasile la conducere. Dar la acest chestionar avem un termen ultimativ, adresa de înaintare trebuie, musai, să poarte data de azi. Trebuie să ținem cont și de diferența de fus orar, să nu intrăm în bucluc degeaba! Haideți să coborâm la Marius Topor!

— Eu nu mă duc! Să nu-l văd pe omul acesta! Sunt în război direct cu el, de când a fost numit director comercial. Du-te singur!

Conflictul dintre Marius Topor și Petrică Costiniu a fost generat de apariția rețelei de distribuție autorizată. Direcția comercială nu răspundea solicitărilor lui Costiniu, iar aprobările date special de domnul Vasile pentru oricare dintre distribuitori erau sistematic amânate fie de Soare, șeful serviciului desfacere, fie din ordinul lui Marius Topor. De fiecare dată Costiniu reclama la Vasile, iar la mediere Topor trata problema ca pe un fleac ce nu merită atâtea discuții și pierdere de timp. Să fie clar, vânzările sunt treaba Direcției Comerciale, în exclusivitate.

Paul a coborât la etajul 1 și a încercat să intre la noul director general. Nu a fost posibil. Omul era foarte ocupat, din punct de vedere managerial îi primește doar pe colegii de partid. *Problemele Combinatului le vom discuta mai târziu.*

Paul trecea prin fața biroului pe care-l ocupase până atunci directorul general adjunct Vasile.

— Ce faci, omul muncii?

— Rău, uite, Topor nu vrea să rezolve probleme de serviciu, acum primește doar felicitările țărâniștilor lui. Și-mi trebuie o semnătură pe Nota de Înaintare a răspunsului la chestionarul antidumping american.

— L-ai terminat? A ieșit bine?

— Păi, nu știm. Că după legea lor prețurile la materiale și servicii le vor lua de la un combinat...

— Da, știu. Dă să-ți semnez eu, pune data de ieri și gata, ai scăpat. Măcar să mai fac o faptă bună, dacă pot!

Și așa Paul a scăpat cu problema rezolvată. A plecat de la birou până la poarta est, la sediul biroului Protocol. Ei singuri puteau comanda o poștă rapidă, cum ar fi Fan Courier pentru o expediere externă. Dosarele – că erau două, unul cu răspunsul la chestionar și altul cu anexele tehnice – cântăreau împreună ceva mai mult de două kilograme. Paul a predat dosarele lui Doru, șeful biroului de protocol. Însă n-a plecat, a rămas pe loc așteptând să apară mașina curierului ca să facă o copie după recipisa de expediere. Pe acea recipisă se preciza data și ora preluării coletului. Era important pentru Paul să poată dovedi că s-a încadrat în termenul acordat de investigatorul american.

Stătea pe holul Protocolului când, de afară, Grigore Țăpu, fostul lui coleg de la partid, i-a făcut semn să iasă. Paul l-a chemat înăuntru.

— Afară-i frig, hai aici pe hol că nu te mănâncă nimeni. Ce vrei să-mi spui?

— Nea Paul, știi că eu m-am pensionat, că am avut vreo 20 de ani de grupa I-a de muncă. Dar mai lucrez cu sora mea care are firma ei și face tot soiul de servicii Combinatului. Și ieri dimineața am avut o aventură care are legătură cu evenimentele de aseară, de la Combinat.

— Da, Grigore, te ascult!

— Deci, ieri dimineața pe la 9 m-am dus la hotel Faleza să angajez o masă cu 4 locuri pentru Revelion. Că vrem să facem serbarea anului la restaurant, eu cu soția și sora mea cu soțul. Și aștept la recepție. Angelica era de serviciu, o cunoașteți și dumneavoastră, mi-a spus că-l cheamă pe șeful de sală care se ocupă de problemele de Revelion. Și nu-l găsea cu telefonul, așa că mi-a zis să stau că se duce să-l caute. Și cum stăteam eu așa și așteptam, pe scări coboară de la primul etaj doi tipi, din ăștia moderni, cu raglane negre, barbă cioculeț, ochelari de soare. Și cum coborau, unul mai barosan, se vedea că-i de la București, celălalt localnic, vorbeau între ei, dându-și importanță. Și cel din Galați îl întreabă pe celălalt:

— Chiar credeți că îl puteți da jos pe Vasile Gheorghe? Țsta-i om puternic, are o grămadă de pile, nu va fi ușor.

— Ba, este ca și destituit, nu asta-i problema. Necazul nostru este că nu avem pe cine să punem în loc. Ne trebuie cineva din partid dar să nu fie un neica nimeni de pe aici. Musai trebuie să fie om cu funcție în

Combinat, acum, sau să fi avut mai de mult, chiar și de pe vremea cealaltă, dar să nu fi fost activist.

Și au intrat la restaurant, probabil să ia micul dejun, povesti Grigore mai departe. Între timp apare Angelica cu șeful de sală, mă trece pe tabel, dau avansul, iau chitanța și fug în Combinat la Marius Topor, directorul Direcției Comerciale. Eu l-am avut în echipa mea, la CTC, când abia absolvise profesionala și l-am avut ca pe un copil de suflet. Acum am trecere la el, așa că m-am dus să-mi dea aprobare pentru 500 de kilograme de var praf, de la fabrica de var, pentru firma surorii mele. Că acest var se vinde ca deșeu, pe doi bani. Și mă apuc să-i povestesc ce am auzit pe holul de la hotel Faleză. Marius s-a uitat la mine, mi-a semnat hârtia și a plecat ca glonțul din pușcă. Ți dai seama, nea Paule, eu sunt convins că Marius Topor s-a dus la partid, că știi că-i la țărâniști și s-a oferit imediat să fie el înlocuitorul lui Vasile. Așa că să știi că eu sunt autorul sau mai bine zis, nașul de direcțiune al lui Marius Topor.

— Măi Grigore, dacă tăceai, băiat bun rămâneai. Acum îmi vine să te bat, să pun toți oamenii din Combinat pe tine să te faci praf. Știi ce ai făcut? Păi ăsta ne poate duce de răpă, tot Combinatul, nu alta. Te-o vrăjit pe tine când era prunc, dar între timp a crescut și s-a făcut vânător de profit pentru sine.

Și Paul a avut dreptate, într-un fel. Chiar și el era să o încurce cu Marius, la început, apoi l-a lăsat în pace. Că povestea cu Marius Topor a fost așa:

Marius a stat interimar vreo 6 luni. De la Cluj, de la Combinatul de Utilaj Greu partidul a adus un ajutor lui Topor, pe unul Flaviu. Acesta l-a întâlnit pe Paul pe treptele scării spre etajul 1 și l-a strigat ca-n gară la Dej:

— Mă, Paule, secretare de PCR, nu te-au dat afară ăștia?

— Nu m-au dat, dar cine ești dumneata și de unde mă cunoști?

— Nu mă mai ții minte? Așa-i, că nici când m-ai cunoscut 3 ani la rând nu m-ai recunoscut de la un an la altul. Ai mintea scurtă, tovarășe secretar. Veneai toamna la noi, la CUG Cluj, la comandament, cu Sandu, directorul vostru de la Investiții, cu acel generator special de 6 MW, pe care-l făceam pentru voi în colaborare cu întreprinderea de mașini grele din București. Stăteați cu noi la o șuetă o juma de oră și după aia vă duceam noi sus, pe Feleac, la crâșmă.

— Da, acum îmi aduc aminte, de la crâșma aia te țin minte, și acum parcă te văd beat criță! Dar ce funcție aveai? Că nu erai ceva mare, pe la CUG, nu-i așa?

— Eram doar șef de secție, dar beat n-am fost cu tine la crâșmă, pe asta de unde ai mai scos-o? Și te rog să fii foarte atent cum vorbești, eu sunt trimis aici pe post de director general, ați belit-o cu toții. Primul pe care-l dau în gât o să fie ăla, spaima României, Soare de la Desfacere. Peste un ceas îl dau jos. Și pun un om de-al meu. Acum e vremea mea, secretare! Tu ce învârți pe aici?

— Eu sunt șeful serviciului de marketing. Și am treabă destulă! Dacă vrei să mă dai jos fă-o, dar ai grijă să nu mă jignești în public, că io-s ardelean rău, minten scot brișca la tine!

— Stai liniștit, mă bucur că n-ai pățit nimic la Revoluție, că eu chiar m-am gândit că ar fi fost păcat să o încurci. Mi-ai părut un om serios când te-am cunoscut la comandamente, un inginer care poate face bine oamenilor, acolo, la partid. Acum serios vorbesc. O să te caut!

Flaviu a avut un rol, în Combinat. Rememorând, Paul a refăcut toate conexiunile faptelor și s-a felicitat că l-a refuzat pe Flaviu, cu toate insistențele lui.

A doua zi după această întâlnire – era în cea de-a șaptea lună de la demiterea lui Vasile – Flaviu l-a chemat pe Paul la el în birou, la etajul 1, și i-a propus să accepte postul de director de marketing.

— Fii atent, dacă nu te dai după mine, Marius te belește! Că el zice că ești omul lui Costiniu pe care are mare pică. El se laudă că l-a trimis la pensie. Eu l-am lămurit că te dau pe brazdă, acceptă postul!

— Flaviu, niciodată! Dacă m-ai fi cunoscut cu adevărat ai fi înțeles că-s ardelean prost. Eu una am în gușă și n-am alta în căpușă. Vasile mi-a făcut mult bine, eu nu-l trădez. Nu vreau să mă arate lumea cu degetul „uite pe unul care a fost în echipa care a distrus Combinatu”. Că voi asta vreți, să mulgeți tot ce puteți, pe voi n-o să vă doară niciodată sufletul că se dărmă șandramaua în urma voastră.

Trei ani a durat această bâlbâială. Noua conducere nu a stopat pierderile de un milion de dolar pe zi, doar a închis gura presei. Flaviu a supus Consiliului de Administrație o nouă grilă de salarii. Dar nu a aplicat-o până la capăt. S-a oprit doar la directori, ingineri șefi, contabili șefi.

Primul om pe care l-a schimbat a fost Soare, Sandu Soare, șeful serviciului desfacere. A adus în locul lui un puști de 30 de ani, șeful de atelier coordonator al ajustajului de la laminorul de benzi la rece. Pe Soare l-a făcut șef al serviciului aprovizionare. Dar acel Viorel, înlocuitorul lui Soare, l-a depășit pe acesta în rele. El nu ținea cont de nimic, toată lumea trebuia să cotizeze. Băieții trebuie să bea o cafea? Trebuie! Deci clientul trebuie să facă cinste, să pună bani la „cutia milelor”, că avem noi grijă de ei. Și așa mai departe. Lucrurile au luat amploare, cu mare viteză. Cineva s-a sesizat, poate de la partid, de la țărăniști, și a dispus o anchetă. Care anchetă l-a poprit pe Flaviu la 8 ani cu executare, iar pe Viorel la 10 ani, tot cu executare. La Bolta Rece! Care loc de odihnă se va reboteza, mai târziu, Beciul Domnesc!

Primul om scos din ierarhie de noul director general (interimar, să fie clar pentru toată lumea, ce fel de putere și-a asumat acest interimar!) a fost Petrică Costiniu. Marius Topor i-a mulțumit pentru activitatea depusă și l-a trimis la pensie. Era la două zile sau cel mult trei zile de la instalarea lui ca mare director peste tot SIDEX-ul. Apoi a pus interdicție de livrări de table la membrii asociației ARDIMET, a distribuitorilor autorizați, unde Costiniu era președinte fondator, iar Paul director executiv și își aveau sediul, simbolic, în spațiul atribuit oficial serviciului de marketing, la etajul 3 în anexa turn. Care sediu le-a fost retras imediat. Așa că Paul și Petrică au luat ziarul local și au studiat piața ofertelor de apartamente. Au găsit ceva pe gustul lui Petrică, un apartament cu două camere la parter, cu balcon mare pe o stradă paralelă cu linia de tramvai ce duce spre Piața Energiei și de aici coboară la Combinat. Tot răul spre bine, spuneau cei doi, aici avem liniște și pace, putem vorbi lejer cu oricare dintre membrii Asociației.

Dar Topor le-a făcut șicane distribuitorilor și a ținut-o tot așa până în octombrie 1999, când l-a chemat pe Paul cu două zile înainte de adunarea generală a Asociației.

— Vei cere înlocuirea lui Costiniu din funcția de președinte al ARDIMET. Că altfel voi menține interdicția de livrări către distribuitori. Iar în locul lui îți dau eu un om, tot de aici, din Combinat.

Așa că Paul a executat ordinul. Omul împins de Topor să preia funcția de președinte al ARDIMET, Marcel, a fost o victimă colaterală a

lui Topor. L-a trimis și pe acesta la pensie, dar i-a dat funcție la ARDIMET, în compensare.

Paul s-a înțeles foarte bine cu Marcel, noul președinte. Împreună au trecut peste încercări care au durat 4 ani, dar după asta Asociația a ieșit învingătoare. Și cum Marcel era cu ceva mai în vârstă decât el, Paul și-a arătat respectul pentru părul lui alb spunându-i „Bădie”. Și așa i-a rămas numele, în Asociație, președintele Bădia Marcel!

Criza managerială de la SIDEX a fost prezentată ca pe o informație secundară în Metal Bulletin, cea mai prestigioasă publicație din domeniul siderurgiei mondiale. La scurt timp, parcă preluând știrea despre această perioadă grea din viața insolitei companii românești, care a făcut concurență mult timp unor case de comerț cu prestigiu, țările lumii s-au năpustit asupra celui aflat în dificultate. Au declanșat procese antidumping, unii după alții. Prima și cea mai dură investigație a fost a Uniunii Europene, tot împotriva exporturilor de tablă groasă. A fost dură, zice Paul, nu pentru că ar fi fost extrem de dificilă din punct de vedere tehnic. Ci pentru că cineva a dorit ca Paul, cel care a primit responsabilitatea rezolvării acestui nou caz, să eșueze lamentabil și asta să-l compromită definitiv. Nu contau consecințele pentru Combinat și oamenii care trăiau de pe urma lui. Nu, important era ca Paul să eșueze, iar răzbunarea să fie dusă la capăt. Și pentru asta acel cineva a făcut tot posibilul să-l împiedice să muncească.

Mai întâi, după trimiterea la pensie a lui Petrică Costiniu – încălcând niște drepturi pe care omul le avea clar conferite de lege și pentru care a luptat în instanță obținând câștig împotriva lui Topor, care s-a eschivat de răspundere mutând vina pe instituție, adică pe SIDEX – Topor a dispus ca serviciul marketing să fie mutat în subordinea Direcției Comerciale. Întâlnindu-se întâmplător pe scările anexei turn, noul director general (interimar!) i-a aruncat, cu satisfacție, lui Paul, vorbele triumfătorului:

— Ați vrut, tu și Costiniu, să puneți jugul pe mine, punând Direcția Comercială sub papucul Marketingului. Ei bine, nu ați reușit! Eu v-am păcălit, pe Costiniu l-am dat afară, acum tu vei juca după cum vreau eu!

Paul nu i-a dat nici o replică, de altfel omul nici nu a stat la dialog. A aruncat vorbele triumfului după care și-a văzut de drum. În urma lui, Paul doar s-a rugat în gând „Tatăl nostru, care ești în ceruri ...”. Nu-l atingea

răutatea atât de evidentă, venită din exterior. El doar se ruga pentru un caz de boală...

Imediat după decizia de transfer de subordonare, serviciul marketing a primit ordin de mutare, din turn în anexa administrativă, acolo unde, la etajul 1, se aflau birourile serviciului desfacere și a serviciului aprovizionare. Marketingului i s-au repartizat două încăperi care au găzduit, în urmă cu câțiva ani, arhiva Uzinei 5, a reparațiilor siderurgice. Aceste încăperi erau goale acum, nefolosite. Instalația electrică era distrusă, pardoseală nu exista, două ochiuri de geam trebuiau completate cu sticlă, iar cele existente aveau nevoie de o substanță minune pentru a deveni transparente.

Noul director de marketing, numit în locul lui Costiniu, l-a chemat pe Paul și i-a pus în vedere să înceapă imediat mutarea. Pereții care compartimentau spațiul serviciului marketing vor fi dați jos și se va face o altă construcție acolo.

— Ar fi bine să vă grăbiți. Nu am nimic cu tine, Paul, trebuie să înțelegi că astea sunt noile dispoziții.

— Bine, Mircea, te cred. Dar îți aduc la cunoștință că noi, serviciul de marketing, avem o sarcină de maxim interes pentru SIDEX: investigația antidumping a Comisiei Europene. Care are termen 30 de zile, din care am pierdut 5 zile, cât a stat chestionarul la Topor, fără să-l repartizeze. Acum suntem în campania de traducere, am 5 oameni care lucrează pe capitole, apoi trebuie să distribuim machete la tot combinatul, așa cum am lucrat pentru investigația identică a SUA. Chiar nimeni nu poate să înțeleagă gravitatea situației? Nu a mea sau a serviciului marketing, ci a Combinatului.

— Paul, eu te înțeleg, dar nu ești în subordinea mea. Plânge-te directorului tău, al Direcției Comerciale. Dar vezi că acesta îi este fin, a fost cunoscut de Marius Topor!

Când s-a întors la birou, Paul a găsit aici mare fierbere, discuții pe tonuri ridicate. Irene și Bogdan încercau să lămurească niște muncitori de la constructor că pun viața oamenilor în pericol.

— Șefu', oamenii ăștia vor să spargă geamurile și pereții peste noi. Ce facem? Cică au ordin ca într-o oră să curețe toată improvizația care a delimitat Serviciul Marketing...

Echipa lui era speriată. Paul se uita la ei și vedea niște copii peste care rafale de uragan aruncau grindină și fulgere. Cum să-i ocrotească?

Și atunci, în clipa aceea, asupra lui a coborât liniștea. Parcă Cerul ar fi trecut cu un duh sfânt, ocrotitor peste el. Calm, fără urmă de panică, Paul a dispus ca toate birourile să fie scoase pe palier, așa cum erau ele, adică încărcate cu calculatoare, dosare, etc.

— Bogdan, caută surse de curent pe palier, o să vorbesc cu vecinii de la Costuri și de la Prețuri să ne dea alimentare cu curent și voi, cei cinci, continuați să lucrați la traduceri ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Ceilalți vor împacheta și se vor pregăti de mutare. E ordin de război! Înțelegeți că cineva vrea ca noi să nu reușim. Le dăm satisfacție?

Bogdan, Virgil, Irene, Andrada, Simona, Teodora! Asta era echipa de șoc pe care Paul trebuia să o protejeze în primul rând. S-a dus și a pus mâna lui pe umărul fiecăruia și le-a promis:

— Să râdem, cu râsul îi vom înnebuni! Lucrăm și râdem, lumea o să zică „Ce-i circul ăsta?” Dar noi nu le vom răspunde, vom munci.

Cu ceilalți băieți și fete au început să adune cutii de pe la colegii din tot turnul. Apoi au cerut sfoară pentru legat. Lumea a început să defileze pe scări să vadă spectacolul. Nu presiunea demolării îi atrăgea pe privitorii curioși ci fețele senine și lipsite de stres ale celor care, grupați la cinci birouri pe palierul destul de îngust, continuau să lucreze neabgând în seamă deranjul.

Sigur că nu au făcut mare lucru, tot ce au lucrat acolo a trebuit să fie reverificat imediat ce condițiile lor de trai s-au îmbunătățit. Dar imaginea pe care mulți au fotografiat-o și au transmis-o mai departe, spre etajul 1, acea imagine a născut o atitudine mai aspră, în continuare.

Ca să treacă peste această criză Paul a apelat la ajutoare. Fostul lui coleg de stagiatură de la LBC, Tudor, acum inginer șef la uzina de laminoare, a transmis o comandă fermă la Constructor, la Grupul 4 Electrotehnic, ca să refacă circuitele de prize și de iluminat în cele două încăperi repartizate serviciului marketing în anexa administrativă. Să pună pe jos linoleum și să ajute echipa de la marketing să se mute. Până la ora 17, în acea zi, când au trebuit să abandoneze locația pe care au construit-o în 5 ani frumoși, Paul și oamenii lui, cu mulțime de ajutoare venite voluntar, din turn și chiar de la echipa de demolatori, au reușit

să facă tot transferul averii lor la noul loc de muncă. Acest nou loc de muncă va fi lungul culoarului de la etajul 1 al clădirii administrativului care va adăposti birourile serviciului marketing. Timp de 3 zile, cât a durat renovarea celor două încăperi, echipa a continuat să muncească pe culoarul lung, ținând moralul sus. Tatăl Irenei, inginer șef la Grupul Electrotehnic, le-a dat tot sprijinul, cu oameni și materiale, conform comenzii lui Tudor, de la Uzina de Lamine Plate.

— Am pierdut 5 zile în care dosarul de la Comisia Europeană a zăcut la Topor, am muncit în condiții de batjocură alte 4 zile. Din 30 de zile calendaristice ne-au mai rămas doar 3 săptămâni ca să rezolvăm problema. Paul vorbea cu directorul general adjunct, Radu Brăilescu, proaspăt numit și el pe post, fiind avansat de pe scaunul de director tehnic. Vă rog, ajutați-ne! Comisia Europeană admite prelungirea termenului de răspuns cu 5 zile dacă îi prezentăm motive credibile. Cereți-i lui Topor să semneze adresa de solicitare a unei prelungiri, pentru interesul Combinatului.

— Bine, am să vă susțin cauza. Dar voi munciți mai departe, lucrurile sunt destul de încălcite acum, nu avem nevoie de crize interne.

Pe la ora 7 seara se pregăteau să plece acasă. La ușa biroului său bătu cineva și domnul Vasile Gheorghe deschise, cerând voie să deranjeze, doar un minut!

— Am auzit de voi. Am auzit cum le-ai ridicat moralul oamenilor tăi și cum ați rezistat cu toții. Lumea vorbește că, într-adevăr, sunteți un serviciu special. Bravo! Ăsta i se umflă fierea când vede că lumea face față la prostiile lui. Am trecut doar să vă spun că aveți toată admirația mea!

— Dumneavoastră ce faceți? Am auzit că v-a dat în judecată în numele Combinatului și vă pune în cârcă pierderile din Bilanțul Contabil. Este adevărat?

— Ceva pe acolo, da! Stau cu echipa de experți ca să nu se măsluiască documente și cifre, dau Note Explicative. Mă bat și eu pentru pielea mea! Voi mi-ați dat curaj, să știi, omule! Vă mulțumesc la toți!

Vasile Gheorghe a câștigat, în final. Dar s-a ales cu diabet, a devenit dependent de insulină până la sfârșitul vieții.

Însă Radu Brăilescu nu a reușit să-i ajute. Cererea lor a fost respinsă.

— Motivele noastre nu sunt sustenabile, a decis Marius Topor. Comisia nu ne va acorda prelungire. Deci echipa trebuie să se încadreze în termen. Spunei lui Tarniță că îl fac răspunzător pentru rezultatul acestei anchete. El va plăti oalele sparte.

Deși în cea mai mare parte existau puncte comune între modul de investigare al Comisiei Europene și cel al Departamentului Comerțului din Statele Unite ale Americii, totuși, la final, Paul a avut de soluționat o problemă grea. Pe undeva s-a strecurat o greșeală. Tabelele cu datele tehnice și financiare erau interconectate printr-un soft pe care Bogdan și Virgil l-au „dibuit” doar în etapa finală. Orice greșeală de pe traseu era dusă până la ultima formulă, putea să strice rezultatul final. Această eroare de calcul li s-a arătat sub forma „taxei de dumping” care se va aplica celui acuzat după ce Comisia va face toate verificările, inclusiv asupra documentelor care au stat la baza datelor înscrise în Răspuns. Taxa de dumping a ieșit enormă, peste 100 %!

Nu se putea așa ceva. Topor o să-i mănânce de vii!

— Hai să facem o reverificare. Paul s-a gândit, logic, la o cale de determinare a parametrului bolnav, denumit de ei „virus”.

— Mergem la formula „Taxei de Dumping”, hai să-i zicem TD pe scurt. Luăm fiecare element component și îi aplicăm o reverificare. Uite, pune pe verticală element după element, află-i valoarea rezultată la etapa proprie, înscrie acest rezultat pe tabel.

Operațiunea a durat o jumătate de zi. Totul era în regulă. Eroarea nu se lăsa descoperită. După ceasuri de frământări Irene a sărit în sus!

— Am găsit! Uite unde este greșeala! Și nu este numai una, ci sunt două! Ordinul de mărime la „Apa industrială” și la „Energie electrică”!

Corecțiile făcute au dus la un rezultat acceptabil, din punctul de vedere al echipei. Taxa de dumping este de 14,2%!!!!

— Ce înseamnă asta, domnule inginer? întrebare colegii.

— Este procentul din prețul de cumpărare declarat pe factura externă emisă de Vânzător pe care Cumpărătorul îl achită la momentul vămuirii produsului la intrarea în interiorul Uniunii Europene. Nimeni nu va fi atât de prost încât să plătească, peste prețul facturat, încă 14,2% ca taxă vamală, când toate celelalte importuri „normale”, adică de la furnizori nesanționați, sunt scutite de această vamă. Va fi o perioadă rea pentru Combinat.

— Și ce facem în continuare? Măine este termenul final, materialul trebuie expediat cu data curierului pusă pe colet. Cine face trimiterea? Tot noi, împreună cu Protocolul?

— Nu, băieți. Noi ne-am terminat treaba. Comisia cere ca managerul general să-și pună semnătura, alături de șeful colectivului de lucru, pe fiecare pagină a răspunsului, inclusiv pe anexe. El trebuie să-și scrie numele și prenumele cu propria mână și apoi să semneze. Noi completăm paginile la subsol cu locul de semnături, în stânga scriem „Director general”, iar în dreapta „Șef colectiv de redactare”, în engleză. Haideți să operăm fiecare pagină cu aceste înscrisuri și să mai listăm o dată, două exemplare în limba română și două în limba engleză. Teodora și Andrada, mai dați o citire, voi veți fi ceea ce se numește la ziar „cap limpede”, adică corector final.

— Domnule inginer, Șefu', cu părere de rău și jenă profundă, vă predau această hârtie. Este demisia mea! Din acest moment am plecat din Combinat. Îmi pare rău că vă produc o asemenea supărare!

Cel care a tras percutorul și a amorsat bomba momentului a fost Bogdan. Tânărul nu glumea. Chiar și-a strâns gentuța, a pus-o pe umăr și a ieșit pe ușă. Era joi, ora 20,00. Toți ceilalți au rămas stană de piatră. Paul și-a dus mâna la inimă și a început să se maseze încet. Fără să vrea, cuvintele i-au căzut de pe buze:

„Ușor, ușor, băiatule, ușor! Nimeni nu este de neînlocuit! Viața merge mai departe! Decât el, un băiat așa de tânăr să se îmbolnăvească de inimă, mai bine tu, deșcă bătrână! Fii tare! Fii tare!”

Paul nu i-a purtat ranchiună lui Bogdan. Din contră, l-a apreciat ca pe un om serios, bun meseriaș, care va realiza ceva în viață. Demisia lui a fost un pas de curaj. Trebuia să plece, viitorul acelui serviciu nu i se mai părea ceva măreț, lupta pentru putere l-a lămurit că trebuie să încerce să-și decidă singur soarta.

Însă depunerea demisiei la ora 20, în ziua când mai aveau doar câteva ceasuri de muncit la acel dosar teribil, a fost catalogat de echipă ca o dezertare. Dacă Paul nu ar fi scăpat acele vorbe abia șoptite, de autoliniștire, poate că panica ar fi pus stăpânire peste ei. Momentul era, într-adevăr, decisiv. Fără să vrea, cu un gest de autocontrol spontan, Paul a pus control pe situație.

Din nou colegii s-au calmat. Ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, au continuat încă 4 ore. Paul a pus semnătura sa pe toate filele și apoi a închis dosarele. Le-a pus într-o cutie, a sigilat cutia cu benzi de hârtie pe care a pus ștampila serviciului marketing și, cu Irene și Andrada în mașina lui, iar ceilalți cu mașina lui Virgil au descins la anexa turn. Au predat cutia ofițerului de serviciu, cu precizarea orei și persoanei care a predat un document care trebuie deschis numai de directorul general pentru a fi semnat și expediat la Comisia Europeană!

A doua zi dimineață, la ora 8,00, telefonul a sunat lung și nervos. Paul dormea adânc, n-a auzit apelul. Telefonul a sunat iar, din 5 în 5 minute. La ora 9,00 cineva a bătut cu pumnii în ușă, strigându-i numele. A deschis, somnoros, doar în pijama.

— Haideți, domnule inginer, vă așteaptă directorul general. De ce nu ați răspuns la telefon? De ce nu ați venit la serviciu la ora normală? Era șoferul, omul de încredere al lui Marius Topor.

— Intră și așteaptă să mă îmbrac. Dar să știi că va dura, abia am putere să mă mișc.

Au ajuns la Combinat la ora 10,00. Paul a intrat în secretariat și s-a anunțat la directorul general.

— Este în ședință de Consiliu de Administrație restrâns. Să vedem dacă vă primește, zise Maria, aceeași secretară Maria pe care Paul a găsit-o la post în toate clipele grele din viața lui.

— Pofțiți, intrați!

— Explică, ce înseamnă asta!

Tonul lui Topor era furios și amenințător. În fața lui, pe masa de ședințe se afla cutia sigilată de Paul, cu răspunsul la chestionarul antidumping al Comisiei Europene.

În sala mare de ședințe erau adunați câțiva oameni, echipa de bază a lui Topor. Nici pe departe nu era vorba de o ședință de Consiliu de Administrație. Paul ar fi dorit să fie de față toți membrii CA-ului, s-ar fi simțit mult mai în siguranță. Dar nu s-a speriat. Și-a tras un scaun și s-așezat.

— N-ai fost invitat să șezi, stai în picioare și răspunde la întrebări.

— A mai încercat, pe vremuri, un Prim secretar de județ să mă îmbolnăvească de inimă, vrei să mă apuce un infarct? Să știi, domnule

director general interimar, că Nota cu tot filmul faptelor duminică privind „condițiile speciale asigurate pentru ca răspunsul la chestionarul Comisiei Europene la acuzația de dumping împotriva SIDEX SA Galați – România să fie un eșec” a fost transmis prin Fan Courier și e-mail celor doi reprezentanți în CA ai Fondului Proprietate de Stat și la președintele Fondului. Cu precizarea că de la ora 00,00 din data de..., când am predat pachetul sigilat cu documentația de răspuns la ofițerul de serviciu, a început perioada când răspunderea pentru finalizarea acestei probleme cade în sarcina duminică, domnule director general interimar. Trebuie să vă completați olograf, numele și prenumele și să semnați. Pe fiecare pagină, în stânga, lângă semnătura mea. Și apoi să dispuneți serviciului Protocol să facă expedierea documentației la adresa indicată.

Marius s-a dezumflat. Paul a mai stat, extenuat, în scaun, câteva minute, apoi a plecat la birou. Acolo nu erau prezenți decât Petruș și grupul de la Bonitate. Ceilalți au rămas acasă, așa cum le-a ordonat Paul. Și aveau liber următoarele două zile, până la week-end.

Iar luni, săptămâna următoare, a apărut la SIDEX SA Galați Flaviu, de la CUG Cluj, împuternicitul special al președintelui Fondului Proprietății de Stat. Iar Marius Topor nu a mai avut ultimul cuvânt de spus în chestiunile Combinatului.

Capitolul 11

AUDIT CU CÂNTEC, JOC ȘI VOIE BUNĂ

La o lună și jumătate după transmiterea răspunsului la chestionarul Lantidumping, Comisia Europeană a comunicat că va delega o echipă de analiști care va inspecta la fața locului documentele-sursă pe baza cărora s-a construit răspunsul. Entitatea investigată, adică SIDEX S.A., are obligația să pună la dispoziția auditorilor toate documentele pe care aceștia le vor cere și, de asemenea, să răspundă la toate întrebările ce le vor fi adresate, corect, cinstit și numai adevărul.

Peste o săptămână au sosit trei flăcăi, toți belgieni, doi valoni și unul din regiunea flamandă. Erau tineri, să tot fi avut 32 sau 35 de ani, maxim. Paul i-a preluat de la hotelul Faleză și i-a adus la Combinat. Cel care i-a primit și a dat liber pentru audit a fost Flaviu. De față cu belgienii el i-a cerut lui Paul să asigure toate condițiile ca auditul să se desfășoare corect, iar auditorii să nu ducă lipsă de nimic. A mai precizat, vorbind direct în limba franceză, că ei nu trebuie să refuze ospitalitatea românească, dar să nu o interpreteze ca fiind ceva de rea credință.

Auditul a durat 3 zile la Combinat și o zi la Sidex Trading, compania de comerț exterior înființată de fostul director comercial, Mircea R. Întreg staful de la Sidex Trading a dat bir cu fugiții, la sediul firmei a rămas doar un șef de serviciu care, nemulțumit că i s-a pasat lui tot motanul, a

tras o rafală de înjurături condimentate cu expresii marinărești, specifice porturilor dunărene. Belgianii au ciulit urechile și în mod spontan au repetat câteva din înjurăturile cunoscute ca neaoșe. Apoi au explicat că înainte de a pleca din Bruxelles au urmat, câteva zile, un curs de limba română. Au învățat circa 123 de cuvinte, cele mai uzuale, precum și vreo 20 de expresii folosite în mod curent de populația română. Inclusiv înjurături! Asta ca să știe când nu sunt bine primiți, astfel încât reacția lor să fie cea adecvată poziției de stăpân pe care o aveau, în calitate de împuterniciți ai Uniunii Europene în relația cu o țară care abia câștigase un statut de asociat temporar. Bogdan și Irene au dezamorsat conflictul incipient, lămurindu-i pe belgieni că împricinatul își înjura șefii care l-au lăsat singur, să se descurce. Bogdan a fost adus înapoi la echipă pentru cele câteva zile cât a durat auditul, ca persoană cheie în elaborarea întregului răspuns. Tatăl lui Bogdan și-a lămurit fiul să răspundă pozitiv apelului de participare la anchetă, altfel acesta nu ar fi acceptat. El susținea, sus și tare, că, *dom'le, eu am plecat, nu mai am treabă cu Combinatul!*

Lucrurile au ieșit bine, până la urmă. Reușita a fost asigurată de tineretul din echipa lui Paul. Comportamentul deschis, nestresat, al acestora, plus deplina cunoaștere a subiectului investigat a plăcut. Iar predispoziția spre glumă, râsul contagios al Irenei susținută de ceilalți colegi au contribuit la destinderea atmosferei. În prima zi masa de prânz, după o zi încărcată de lucru, le-a fost asigurată la casa de odihnă a Combinatului din pădurea Gârboavele. Administratorul acestui așezământ, Marin, locuitor al satului din apropiere, Tulucești, amenajase într-o latură a curții imense a casei de odihnă câteva straturi cu legume: roșii, ceapă, mărar, pătrunjel, ardei gras, ardei iute, castraveți. De multe ori, vara mai ales, la acele mese care se organizau ocazional, invitații erau îndemnați să-și aleagă singuri cele necesare unei salate sănătoase. Așa s-a procedat și acum. Musafirii au fost chemați în grădină să-și culeagă roșiile, castraveții și ceapa verde. Șeful casei a pregătit o căldare cu apă curată, niște șervete și prosoape. Belgianii au spălat fiecare o roșie și un castravete, le-au șters și, punându-le pe o farfurie au fost îndemnați să taie și să guste. După ce au încercat roșiile exclamațiile nu s-au potolit decât târziu. Ei spuneau că așa roșii, cu acest gust deosebit, au fost inventate recent de grădinarii olandezi și sunt foarte scumpe.

Voi, românii, ce fel de chimicale ați folosit la aceste roșii? Ai noștri au izbucnit în râs. Marin a scormonit pământul din stratul de roșii apoi le-a arătat, luând în palmă un bulgăre de pământ: mraniță și gunoi de grajd. Acestea sunt „chimicalele” românilor care sunt așa de săraci încât nu-și permit să arunce banii pe substanțe artificiale. De secole culturile noastre de legume au fost crescute simplu, numai cu ingrediente puse la îndemână de Sfânta Natură, iar femeile credincioase au mai făcut semnul crucii peste straturi și s-au rugat ca Bunul Dumnezeu să dea ploaie caldă, de vară, la timpul potrivit. Această ultimă precizare a fost puțin mai dificilă de tradus, dar musafirii au fost plăcut impresionați de simplitatea procedurilor agricole care dau recolte de roade cu gust de Rai.

Când auditul s-a terminat și delegații belgieni au confirmat autenticitatea surselor de informații, Combinatul le-a propus să accepte să participe la o masă festivă, de rămas bun. Care festivitate, după partea sobră conferită de prezența staffului Combinatului, s-a transformat într-o petrecere cu râs și voie bună tinerească. La urmă de tot, conducându-i pe oaspeți la hotel, toți participanții au poposit la o terasă cu bere de pe faleza Dunării. Românii au dansat, însă nu există mărturii că băieții serioși de la Comisia Europeană ar fi dat-o chiar așa, pe cele mai largi compromisuri, și s-ar fi avântat și ei în hore și sârbe!

La o lună după auditul Comisiei Europene s-a declanșat o nouă investigație de dumping: Venezuela a acuzat producătorul român că subminează piața lor cu produse care se vând cu prețuri mult sub nivelul costurilor. Chestionarul era scris în limba spaniolă, toate răspunsurile trebuie date în limba spaniolă, dialectul castilian.

De unde scoatem noi un asemenea specialist, întreba înfuriat peste măsură, Paul? O voce timidă s-a auzit, parcă ar fi fost la școală, dintr-o bancă din rândul de la geam:

— Pot să încerc eu un sfat, Șefu'? Era Teodora cea timidă și cuminte, care îi propune să o lase pe ea să facă o traducere, la prima mână, iar verificarea muncii ei să o facă profesoara de limba spaniolă de la Universitatea Dunărea de Jos. Dialectul castilian este acceptat ca fiind cel care dă limba spaniolă literară.

Mare noroc a avut Paul cu Teodora! Priceperea ei la spaniolă a fost

cotată de profesoara universitară cu nota maximă. Atunci Paul a decis să o boteze pe Teodora, să-i fie naș.

— Fetiță dragă, de acum te cheamă Norocel, gata cu numele acesta sobru, de împărăteasă bizantină.

Apoi americanii au revenit în cazul reinvestigării sancțiunii de dumping din 1994, însă au cerut ca SIDEX SA să își angajeze avocat pledant, din cei agreeți de Departamentul Comerțului. Și Metalimportexport, firma românească unic agreeată ca exportator în SUA, l-a găsit pe John care avea ca asistentă pe Liliana, fiică de diplomat român, lucrător la ambasada noastră de la Washington. Și au continuat să se antreneze din ce în ce mai mult în munca de apărători ai Sidex-ului la acuzații de dumping, din ce în ce mai numeroase.

După Venezuela, Turciei i-a cășunat pe noi. Aici s-a lucrat în limba engleză. A urmat apoi Thailanda. Dar acestea au fost alte povești, trăite de Paul într-un mod mult mai auster.

În primăvara lui 2000 Comisia Europeană a finalizat analiza dosarului SIDEX și a invitat producătorul român să vină la bară, ca să se apere. Dar cu avocat pledant agreeat! Au găsit o firmă belgiană specializată în procese comerciale și au angajat-o. Până în octombrie românii s-au prezentat la 4 runde de discuții oficiale. Echipa SIDEX a fost condusă de Radu Brăilescu, directorul general adjunct. I-a însoțit de fiecare dată, evident că pe cheltuiala statului, directorul departamentului de resurse materiale din Ministerul Economiei și patronul unei firme mai mititele, de export-import, bun prieten cu Radu Brăilescu. Paul a reușit să o aducă și pe Irene în echipă, la două deplasări, pentru momentele decisive ale discuțiilor.

În final, Comisia Europeană a agreeat ca în locul aceluia coeficient de 14,2 la sută taxă de dumping, SIDEX să se angajeze că va respecta un anumit nivel de prețuri minime, peste care să tranzacționeze mărfuri în spațiul comunitar. Acest nivel de preț minim era poziționat cu 15 procente peste cotația curentă a pieței. Paul a fost cel care a venit cu argumentul forte pentru a se accepta un asemenea agreement. El a demonstrat, grafic, că, din 1996, piața mondială a oțelului s-a aflat într-o criză prelungită, iar ultimele două luni din acel an, 2000, au consemnat o ușoară tendință de creștere a prețurilor pe toate piețele. Paul a apreciat că din 2001 acele

prețuri minime pe care ei le agreează acum vor fi depășite și nimic nu-i va mai împiedica să reia exporturile în spațiul comunitar. Și chiar așa s-a întâmplat! Pe baza acestui acord, taxa de dumping a fost redusă la 5,6 procente, aplicabile doar dacă se exportă marfă sub prețul minim agreeat.

Primăvara lui 2001 a debutat cu o decizie radicală a guvernului României. Gata, nu se mai poate tolera! SIDEX trebuie privatizat. Deși au fost luate măsuri bune în ultimii doi ani nimic nu mai justifică... și bla, bla, bla! Se dovedește că Statul nu are competență managerială în marea industrie. Doar mediul privat poate duce o asemenea întreprindere la profit.

O companie externă, recunoscută ca printre cele mai prestigioase în ce privește evaluarea afacerilor de talie internațională, a decis că valoarea Combinatului de la Galați ar fi de 1,8 miliarde de dolari. Preț corect, spuneau cei care aveau competență în domeniu. A fost de acord cu această evaluare chiar și Meseriașul, fostul Prim secretar, devenit acum senator de Galați din partea unui partid parlamentar, de stânga.

Forul competent național a lansat o ofertă publică. Și s-a stabilit ca, timp de 5 zile, cei interesați să aibă acces la informații mai adânci, astfel încât să-și facă o idee cât mai bună despre oportunitatea implicării într-o tranzacție. Paul a realizat o schemă sinoptică mărită a fluxului siderurgic integrat. Ea a fost pusă pe panouri și expusă pe holul Băncii Naționale a României, sediul central din București. Paul a primit misiunea de a fi șeful echipei de informare tehnică și economică. Echipa lui de la marketing a fost întărită cu specialiști de la fiecare uzină tehnologică și cu oameni din compartimentele de sinteză, pentru a clarifica aspecte de natură financiară. Discuțiile au fost destul de laborioase, cinci grupuri de companii externe, din Europa Occidentală, din Extremul Orient și chiar din Statele Unite s-au arătat interesate de ofertă. Întrebările lor nu au fost din categoria celor comode. Dar când oamenii lui s-au simțit înghesuiți în corzi, Paul i-a scos, invocând limitele de competență ce le-au fost acordate.

Iar din iulie a început marea evaluare. Din India a venit Lakshmi Mittal, patronul companiei siderurgice private ISPAT, să evalueze starea Combinatului și să propună un preț. Evaluatorii lui ISPAT au venit organizați în echipe tematice. Fiecare echipă lucra independent, Combinatul trebuia să le opună specialiștii proprii și translaatori de

engleză. Cea mai acută problemă a perioadei a fost cea a translatorilor care trebuiau să știe foarte bine o engleză literară, dar să aibă și cunoștințe tehnice de specialitate. În trei zile echipa lui Paul a fost dizlocată către evaluatori. N-a mai rămas decât cu două fete și ultimii patru tineri economiști angajați ca stagiați în acea vară. Din aceștia, doi știau foarte bine limbajul, ar fi putut fi integrați în dialogurile cu experții indieni dacă ar fi cunoscut, cel puțin sumar, structura Combinatului. Paul le-a potolit dorul și avântul spre afirmare, explicându-le că traducătorii de care este nevoie trebuie să posede cunoștințe aprofundate de tehnologie a producerii și procesării oțelului de-a lungul fluxului integrat, să știe o sumedenie de termeni de specialitate în domeniul metalurgiei, ingineriei mecanice și electrice, precum și multe noțiuni de costuri și economie. Ei, acești tineri neastâmpărați l-au rugat să le explice fluxul de producție, tehnologiile siderurgice, consumuri materiale, cheltuieli, organizarea muncii și altele la fel, despre care ei nu știau nimic. Mută de uimire de amploarea prezentărilor pe care Paul le-a făcut zilnic, ore în șir, Cristina, cea mai vorbărească dintre stagiați, a întrebat:

— Cât de multe cunoașteți dumneavoastră despre Combinat! Cât v-a trebuit să le învățați pe toate, domnule inginer?

— Nu foarte mult, dragă domnișoară, doar... o viață de om!

Propriile lui cuvinte l-au șocat pe Paul. „O viață de om!” Când s-a scurs acest timp? Cum de a trecut tot acest timp, pe lângă el? Cum de nu l-a tras nimeni de mânecă să-i spună „Alo, domnu’, vezi că Timpul zboară repede! Ce ai de gând să faci cu viața ta, de acum înainte?”

Și brusc l-a copleșit tristețea. Ce-i de făcut? Ce rol va avea în Combinat de acum înainte? Oare, nu-i prea bătrân pentru un nou început?

Deci, hai, băiete, la mătușa Smaranda, ea este izvorul nesecat al înțelepciunii! Ea trebuie să ne dea sfatul bun, ca de atâtea ori până acum! Și Paul a constatat că de-a lungul vieții lui, peste tot unde drumul ajungea la bifurcații, exista, ca un stâlp indicator, câte un sfat de aur al mătușii Smaranda. Adică al înțelepciunii populare! Ce s-ar fi ales de tine, băiete, fără această înțelepciune sănătoasă, milenară?

Capitolul 12

SFATUL CEL MARE

Până duminică mai sunt câteva zile. Gândul la mătușa Smaranda și sfatul ei salvator nu-l părăsea. Cum se așeza fără treabă sau cum rămânea singur, această întrebare revenea cu insistență. Nu era un gând supărător, nu. Mai degrabă era un gând de mustrare. Adică lumea zice că ești un om care a acumulat toată viața o grămadă de informații, știi multe, însă asta nu înseamnă că, neapărat, ai devenit un om înțelept. Nu, nici pe departe! Că dacă ai fi devenit înțelept ai fi găsit singur răspuns la întrebarea aceasta.

Deci, dragă înțeleptule! Lucrurile stau cam așa. Mai zilele trecute ai împlinit 55 de ani. De 32 de ani muncești în acest Combinat, ți-ai dedicat viața lui. Cum de te-a robit în așa hal încât viața ta o identifici cu a lui, a Combinatului? Știi să răspunzi la această întrebare?

Nu, nu știu!

Atunci spune, dacă dragostea ta cea mare a fost această uzină uriașă, cât o țară în sine, cu familia ta cum rămâne? Ți-ai întemeiat familia la 23 de ani, deci cei 32 de ani din clipa când ți-ai făcut cuib în Galați i-ai împărțit între Combinat și familie, nu? Cât ai dat, din viața ta, familiei și cât ai dat serviciului, locului de muncă?

Da, recunosc, am dat mai puțin familiei. Dar de ce, nu mă întrebi? Foarte simplu, deoarece familia mi-a arătat totdeauna înțelegere, rareori am primit reproșuri de la ai mei.

Deci, recunoști că familia ți-a dat liber să te dedici muncii tale?

Da, recunosc!

Dar de ce a făcut-o? Știi să răspunzi la această întrebare?

Nu, nu știu să dau un răspuns satisfăcător. Ba da, dar stai așa, hai să recapitulăm împreună. Am copii foarte buni. Iar soția, ce să mai spun?! Atâta răbdare cred că mai rar găsești la o femeie din zilele noastre. Ei m-au înțeles și nu mi-au stat împotriva.

Uite, Dănuța! Acum are 29 de ani și de fiecare dată când îi dau telefon, seara, la ora la care tot omul stă comod la televizor sau face treburi gospodărești, ea, Dănuța îmi spune că „Încă mai sunt la serviciu. Te sun eu când ajung acasă!” Aceste cuvinte nu-ți sunt foarte familiare? Da, e leit taică-su, dedicată serviciului. Trebuie să stai de vorbă cât se poate de serios cu ea, nu este bine ce face! La fabrica unde lucrează stăpânul se numește „patron” și nu-i român. Cui îți dedici, fata tatii, viața ta, timpul tinereții tale? Mașinilor printre care te învârti toată ziua? Oamenilor cu care muncești cot la cot? Sau patronului? Hai să discutăm, eu vin cu tot ce am acumulat într-o viață de om și pun pe masă, în fața ta, greșelile mele! Ai înțeles, greșelile mele ți le arăt, ca să le vezi și tu pe ale tale! Și dacă le-ai făcut deja, hai să le decretăm ca „greșeli ale familiei” și să vedem cât de dăunătoare pot fi ele. Dar asta nu o facem acum, prin corespondență, ci în curând, când vom putea sta pe îndelete, la un pahar de vin bun și un amurg înmiresmat sub o boltă de trandafiri călărători!

Paul a conștientizat, în acele clipe, ce copii grozavi are. Își aduce aminte de anul acela, 1995, când fica lui a terminat facultatea. Profesia aleasă în urmă cu 5 ani, când se băteau 16 pentru un loc la admitere în facultatea de industrie ușoară, acum nu mai avea căutare, aproape de loc. Și totuși, era 29 iunie, ziua lui onomastică. La ora prânzului Dănuța a sunat de la Iași:

„— Tata, te-am sunat să-ți spun la mulți ani și să-ți dau un cadou!

— Mulțumesc pentru urare! Ce cadou, fata mea?

— Oficial, de la 1 iulie sunt angajată la fabrica de tricotaje IASON din Brașov! Ăsta-i cadoul meu! Nu trebuie să vă mai faceți griji pentru mine! Nu-i minunat?

— Te felicit, fata mea, e cel mai frumos cadou pe care l-am primit vreodată, la viața mea! Bravo!

— Măine vin acasă, trebuie să mă pregătesc să merg la post. Mai vorbim!”

Au lăcrimat amândoi, Ionela și el, iar Pompiliu, evident bucuros pentru sora lui, le-a retezat momentul de duioșie cu o expresie cât se poate de pământeană:

— De ce plângeți? Ar fi putut Dana să facă altfel? Păi, mări, părinți miorlăiți, nici acum nu știți ce copii aveți?

Privește la Pompiliu! E încă puști, abia a împlinit vârsta majoratului, însă e student deja. Și are o prietenă, sunt mai tot timpul nedespărțiți. Îmi place acest atașament, am avut o oarecare îngrijorare când prietenia lor s-a legat în ultima clasă de liceu. „Fiule, i-am zis, ai de pregătit un bac și o admitere. Crezi că prietenia asta te va stimula sau va fi o frână?” Și știi ce mi-a spus? „Sunt major, trebuie să ai încredere în mine! Mai ții minte, tată, ce ți-am spus când aveam doar 4 ani și pentru o greșală m-ai sancționat cu tăcerea? Ai dat ordin în casă, mamei și soră-mii, să nu vorbească cu mine că sunt pedepsit și de bătut nu poți să mă bați, că am doar 4 ani și 14 kilograme, sunt mititel și slab!” Ți-am spus așa, n-am să uit cât voi trăi: „Crezi, tată, că eu nu înțeleg de vorbă bună? Nu trebuie să mă bați sau să-mi dai pedeapsă, eu înțeleg foarte bine ce este rău și ce este bine!” Și n-ai mai continuat, iar pe mine această afirmație m-a obligat pe viață. Acum stau cu Adina. Ai fi preferat să fii cu colegii, *gașca*, cum spun ei, la baruri, discoteci sau cine mai știe pe unde?” Pompiliu este un băiat nemaipomenit, el s-a arătat matur, de mic. Sau doar înțelept?

Iată și concluzia firească ce vine de la sine: familia ta a crescut și s-a maturizat fără cocoloșiri din partea ta. Nu-i asta menirea copiilor, să crească singuri, pe picioarele proprii, învățând la fiecare pas câte ceva despre viață? Această libertate pe care ai primit-o cadou, din partea familiei, ți-a acaparat-o serviciul, munca ta de zi cu zi. Combinatul acesta ți-a cerut mereu să-i dai din vigoarea ta, din inteligența ta, din experiența pe care ai acumulat-o o viață întreagă. Și cu cât aveai mai multă experiență cu atât lacoma uzină ți-a cerut mai mult, tot mai mult din timpul tău, din timpul ce s-ar fi cuvenit familiei tale. Uzina aceasta uriașă îți este dragă pentru că are în ea o parte importantă din ființa ta, ei te-ai dedicat, cu ea mână în mână ai ajuns la maturitate.

Acum vine la rând a treia întrebare. Dacă toate s-au împlinit, cu voia sau fără voia ta, și te trezești, surprins, la o răscruce, încotro trebuie să o apuci? Există o evoluție a lucrurilor în care tu nu cred că vei mai primi un rol la fel de important ca cel pe care l-ai jucat până acum. Se încheie, azi-mâine, o etapă din viața ta? Sau se încheie viața? Nici vorbă! Ești încă tânăr, ai vigoare, trebuie să continui. Ți poate da mătușa Smaranda un sfat potrivit? Vei vedea curând!

Dar nu, ai găsit tu singur răspuns la întrebarea finală, cea care te ține acum încordat, neliniștit chiar. De câteva săptămâni oameni străini au venit din lume și îți cercetează opera. Au pus lupa pe Combinatul tău și-l măsoară pe toate părțile. Ca geambașul când caută de dinți un cal de vânzare. Neliniștea ta, supărarea ta se trag de aici, de la modul cum acești străini cumpănesc asupra unei ființe vii, căci el, Combinatul, este o ființă vie, ești chiar tu această ființă vie, este partea din tine pe care familia ta ți-a permis să o dai, să o încorporezi aici, moleculă cu moleculă, timp de 32 de ani.

Și punct. Combinatul se va vinde, au hotărât iarăși alții ce să facă, fără să te întrebe și pe tine. O dată cu înstrăinarea lui partea aceea din tine care este acolo se va pierde, se va rupe din tine și te va lăsa schilod, infirm? Sau bolnav? Cât de bolnav?

Vezi, te lauzi că ai găsit răspunsul, că știi de ce te afli la o mare răscruce a vieții tale. Da, ai aflat asta, dar nu vezi că acum întrebarea revine, mult mai dur: încotro? După această etapă de viață, la fel ca într-o dragoste frântă, încotro vei merge? Și cum? Ce se va întâmpla cu partea din viața ta pe care ai încorporat-o în Combinat?

Hai să vedem ce părere are înțeleapta Mândița, cea făurită din ceară sfântă!

Capitolul 12

Fântâna meșterului Manole

Duminica mult așteptată a sosit. Paul i-a explicat Ionei cât de important este pentru el acest sfat pe care îl cere mătușei.

— Dar de ce crezi tu că doar tanti Smaranda îți poate da un sfat bun? Eu nu pot? Trăim împreună de o viață, cum spui tu, și mi-am câștigat dreptul să știu ce viitor trebuie să ne facem, de mâine.

— Draga mea, ai tot dreptul. Fizic, material, știu și eu ce urmează. Dar e vorba de inimă, de suflet. Acolo, pe platoul acela al Smârdanului este o bucățică din inima mea, din sufletul meu. Cum rămâne cu bucățica aceea? Este prinsă în zidurile acelea, ca Ana meșterului Manole! Înțelegi? Că legenda acestui meșter făurar nu spune care-i finalul viu. Zice că meșterul Manole și ai lui zidari făurari s-au aruncat de pe acoperiș, iar pe locul unde pământul le-a primit trupurile o fântână cu apă limpede s-a deschis lumii. Ce înseamnă asta?

— Aha, deci filozofie vrei?! O să-ți dea tanti Mândița filozofie, ai să vezi tu!

De cum au intrat în casă, mătușa Smaranda, privind pe sub sprâncene, i-a dezarmat cu prima întrebare:

— Au venit să cumpere Combinatul? Vă dați copilul de suflet?

Ionela a rămas impresionată. Iată, tanti Mândița chiar știe tot!

— De venit au venit. Dar de unde ai tras matale concluzia că este copilul nostru de suflet și că îl dăm spre înfiere?

— Ei, parascovenie, de mai bine de 20 de ani de când ai intrat în această mare familie a răpeștilor, de câte ori vii pe la noi tot mereu auzim de Combinat, că-i în sus, că-i în jos. Astfel vorbește omul despre copilul lui care îi este cel mai drag. Voi nu spuneți așa despre Dana și Pompiliu? Eu nu vorbesc așa despre fetele astea ale mele, Corina și Georgiana? Ș-apoi, să știi, Paul, se cunoaște după fața ta că suferi, nu-ți place faptul că s-au găsit unii vânzători de țară să înstrăineze lucrul făcut de mâna ta, o viață întreagă. He-hei, nepoate, toate în viață se plătesc! Tu ai acest simț al proprietății asupra Combinatului că a crescut sub ochii tăi, zi de zi te-ai dus acolo și ai pus mâna, ai lucrat câte ceva care s-a cunoscut că-i făcut de mâna ta. Și numai din atât și tot te doare sufletul! Și la fel cu tine simt milioanele de români din țara asta care și-au pus sufletul în aceste mormane de fier vechi, bune doar de dărâmat și de vândut. Dar cum ne-am simțit noi când au venit străinii și ne-au luat toată roada mâinilor noastre, lăsată nouă din moși strămoși și muncită cu sudoare de sânge? Ai? Acum poți să simți cu inima și să înțelegi mai bine cum au curs lacrimile din noi când ne-au luat pământul la colectiv, și văcuțele care erau suflet din sufletele noastre? Și carul cu plug cu tot și grapa și sapa și lopata? Eram juncuță de măritat când au venit străinii și ni i-au amestecat de cap pe sărăntocii și bețivii de la marginea satului și le-au promis orice, numai să-și rădă de neamul acesta, de oameni gospodari, să le pună nume străine, de chiaburi și burjui, să-i boteze de lipitori și exploatatori. Eram juncuță și înțelegeam tot. Și mie mi se încheșta pumnul, nu numai tatălui și mamei mele, când aceia ne luau tot.

— Gata, babo, gata! Ți-a venit apa la moară și dai pe din afară. Stai încet, să nu faci inundații! Măi nepoate, mare noroc am eu că baba asta a mea a ajuns babă de tot, o dor picioarele și șalele, o mai apucă și pântecăria! Că dacă ar fi fost mai tânără apoi să știi că pune mâna pe rețevei și pălea tare! Zice ea că a venit vremea socotelilor! Dar eu îi zic că se înșală! Că iaca, au trecut 10 ani de la această revoluție și nimic n-a venit încă înapoi, nimic nu s-a pus la loc. Doar s-au mutat de colo colo averile. Că ne dă pământul înapoi? Păi ce să fac eu acum, moș de 80 de ani, cu pământul? Sau fetele astea, Corina și Georgiana, știu ele să muncească pământul? Din zori și până noaptea? Pe frig, pe ceață și ploaie sau pe soare și arșiță? S-ar întoarce de la closetul cu apă din bloc la groapa din

fundul porumbiștii? E târziu, ce s-a stricat nu mai poate fi dres! Lumea noastră se sfârșește anapoda, nepoate! Rău ați făcut voi, comuniștii, că v-ați lăsat bătuti de străini și ați dat țara din mâini. Că lotrii ne scurtează zilele și țară n-o să mai avem. Că alt Mircea sau Ștefan sau Mihai sau Gheorghe sau Neculai nu se va ridica prea curând!

— Ei, nene Marian și tanti Măndița, n-am venit să vă tulbur, mai bine nu spuneam nimic de la început, îmi pare rău! Că nu-i bine să vă faceți supărări acum, la vârsta asta. Mai ales că nimic nu putem face! Pentru dumneavoastră vremea a trecut, cu anii. Pentru mine și cei ca mine, vremea noastră a trecut, cu democrația. Încă-i bine că ne uităm unii la alții și ne zicem că suntem toți o apă și-un pământ. Că dacă s-ar fi abătut peste țara asta a noastră duh necurat de răzbunare, ce s-ar fi întâmplat? Sânge pentru sânge? Ochi pentru ochi? Ferească sfântul de războiul cel dintre frați, cum spune rugăciunea!

Aici se opri să-și tragă suflarea. Mai era ceva de spus? Toți și-au vărsat oful, nimeni nu era mulțumit. Apoi a reluat, mai calm și mai așezat.

— Sunt aproape 100 de ani de istorie grea prin care am trecut noi, cei ce mai trăim și cei dragi, care au plecat spre locuri cu verdeață. Unii au învățat de la alții și și-au continuat viața, unii au lăsat moștenire supărarea, ranchiuna, gândul cel rău... Îmi spunea, mai zilele trecute, un cunoscut că a avut o copilărie fericită, deși era desculț și cârpit, petic peste petic. De-a lungul Dunării copiii din mahalale aveau distracție toată vara, cu scaldă, cu pescuitul, cu altele multe, nu le mai rămânea timp pentru a plânge sărăcia și amarul. Dar n-o să uite niciodată cum tatăl lui, în fiecare zi, când ajungea pe seară acasă, cât ar fi fost de frig, își lepăda hainele de lucru în șopronul de lemn și se spăla apăsător, pe mâini, pe față, pe gât, pe cap. Iar hainele de lucru le înfășura într-un sac pe care-l încuia într-o ladă, iar cheia o avea numai el. Mama nu i-a spus niciodată de ce tata avea acest obicei ciudat, de a-și ascunde hainele. Apoi a aflat, de la școală, când tatăl unui coleg de clasă a cerut ca fiul lui să fie mutat în altă bancă, să nu stea cu fiul unui burjuu exploatare. El n-a înțeles acele cuvinte și, jignit profund, dar și nedumerit a cerut, acasă, explicații. Și a primit:

— Fiule, eu am moștenit de la tatăl meu un atelier de confecționat hamuri. Știi ce sunt acele hamuri, nu? Aveam doi angajați, o calfă și un ucenic. Calfa știa meseria la fel de bine ca și mine. Iar ucenicul învăța

cum se fac hamuri bune, trainice. Aceste hamuri leagă un animal minunat, calul, prietenul și ajutorul omului. Adeseori calul face munci grele, totdeauna înhămat fiind. De aceea hamurile trebuie să fie speciale, cusătura să nu aibă, de-a lungul ei, nici un punct care să provoace rană. Eram cunoscut ca bun meseriaș, la mine venea lumea după hamuri și curele, lăudându-mă pentru marfa de calitate pe care o făceam și o vindeam. Trăiam liniștiți, nu eram bogați, dar aveam de toate. Iar munca noastră o făceam cu drag, toți trei, inclusiv ucenicul. Iar duminica ne îmbrăcam toată familia cu haine curate, frumoase, și mergeam la biserică. Cunoscuții ne salutau, bărbații își scoteau pălăriile și se înclinau puțin după regula politetii, spunând cuvinte de respect și stimă. Apoi lucrurile s-au schimbat. A venit războiul, a trecut războiul, au venit rușii, au venit comuniștii la putere. Atelierul meu de hamuri l-au închis, caii au fost împușcați cu mitraliera. Acum avem tractoare, la ce ne trebuie cai?! Pe mine, tatăl tău, m-au botezat burjui, un cuvânt rusesc care însemna că eu am furat munca altor oameni, i-am exploatat. Adică pe acea calfă și pe ucenic. Și nimeni nu voia să se încurce cu un burjui. Mult timp am lucrat ca zilier, prin port, ca să aduc o pâine acasă. Apoi i s-a făcut milă unui șef de la tăbăcăria de pe vale și m-a angajat să manipulez pieile care erau puse la murat, în saramură. De aceea mă spăl și-mi ascund hainele, să nu simțiți voi cât de urât pot mirosi hainele unui burjui. De asta acel tovarăș a cerut ca fiul lui să nu stea în bancă cu tine, ca să nu-i miroase urât de la hainele unui copil de burjui.

Apoi acel cunoscut a încheiat povestea lui, așa: „Și, după asta, tata m-a lăsat să-i văd hainele ascunse în lada aceea. Anii au trecut, am crescut mare, lucrurile s-au îndreptat cât de cât. La puțină vreme tatăl meu a murit, lumea spunea că de inimă rea. Eu n-am știut ce înseamnă inimă rea, dar mirosul hainelor de burjui exploatator n-o să-mi iasă din nări niciodată!

Paul a tăcut.

— Sunt lucruri atât de dureroase încât unii le ascund, le pitesc în cele mai tainice colțuri ale memoriei și vor să scape de ele cu dinadinsul. Dar nu pot. Și atunci își duc povara până la mormânt. Și se pot îmbolnăvi de inimă rea. Un alt prieten, fost coleg de facultate, mi s-a destăinuit, mai zilele trecute, despre ultimele cuvinte ale tatălui său. Că tatăl lui a fost un

liberal activ, a dat de furcă oamenilor regimului comunist cât de mult a putut duce el, adică până la marginea prăpastiei. Că nu putea tace. Mereu reclama și făcea comparații, că regimul liberal ar fi făcut așa sau altfel, dar niciodată precum faceți voi, comuniștii fără suflet și credință.

„Bine, măi Iordache, dacă tatăl tău a fost așa un personaj incomod, tu cum ai reușit să urmezi școli și chiar să ajungi activist de partid?”

Și mi-a spus că ai lui l-au dat de suflet, imediat ce s-a născut, în 1947. Iar părinții adoptivi au fost o soră a mamei lui, măritată și mutată la câteva sute de kilometri de orașul natal. După părinții adoptivi a avut dosar bun și a beneficiat de toate drepturile omului simplu. Dar de părinții lui nu s-a dezis niciodată.

„Și ce vreau să-ți spun este că în acele zile urâte, de după 22 decembrie 1989, eu am plecat din oraș, m-am dus la tatăl meu dulce să aștept acolo să treacă evenimentele. Iar bătrânul meu tată, că se apropia de 80 de ani, mi-a spus așa:

„Nu-i bine, măi băiete, ce se întâmplă acum. Va fi vai de voi! Se împlinesc vorbele Bibliei sau a celui profet care a spus că va veni vremea când viii îi vor ruga pe morți să iasă din gropi, să le facă loc celor vii!”

„De ce, tată, spui așa grozăvii? N-ai luptat dumneata, o viață întreagă, împotriva comuniștilor? Iar acum o dai cotită?”

„Hei, fiule, n-au fost buni comuniștii lui Stalin, nici ai lui Ceaușescu, acum la urmă. Dar comunismul a făcut multe lucruri bune în țară. Nu vorbesc de fabrici și hidrocentrale și șosele și alte alea. Ci vorbesc de oameni. Că oamenii sunt liniștiți, n-au teama zilei de mâine, nici de case nu se plâng și nici de muncă nu duc lipsă. Hoții și leneșii sunt iute condamnați. Ai să vezi capitalismul cât de bun o să fie. Că eu am trăit sub capitaliști și nu doresc nimănui să repete un asemenea trai. Că vei avea de toate în vitrine, dar bani în buzunare, dacă vei avea să trăiești de azi pe mâine, va fi bine. Iar dacă patronul va voi să-și bată joc de tine o va face și dreptate greu vei găsi. Iar copilul săracului nu va mai urma la școli, că va fi scump. Nu-i bun capitalismul, o să vă saturați repede de el, ai să vezi!”

Și mi-a mai spus acest Iordache că da, acum îi dă dreptate tatălui său, nu-i bun capitalismul. Vezi, unchiule și mătușă, oamenii își aduc aminte de istorii trăite, fiecare interpretează în felul lui. Unii au avut mult de suferit însă timpul a fost leac bun. Nu spun că au uitat, cu timpul. Spun

că au iertat, deși nu au uitat. Dar azi, azi ce se întâmplă? Că singuri ziceți că v-ați săturat de atâtea crime și violuri și necinste. Frate contra frate, tată contra fiu.

Ce-i mai trist, din toate acestea este că uitarea este un act dificil, iar despre iertare nimeni nu ne mai învață nimic, azi. Că singurul loc unde ți se dădeau explicații despre tehnica iertării și despre iubirea aproapelui a fost Biserica. Dar și ea a fost zăvorâtă, un timp. Nu peste tot. Au fost locuri, sate și orașe, pe vremea comuniștilor, unde mai marii zilei erau toleranți, se făceau că nu văd și nu aud cum bat clopotele și cum cântă, cu voci slabe, o mână de moșnegi și babe. Acei oameni au fost din categoria celor care-și făceau cruce cu limba, în gură, pe ascuns. Însă au fost și alții care au pus pază la poarta bisericii și turnători care să noteze numele celor ce intră în locașul sfânt. Aceștia au fost urâți de oameni. Ei, oamenii, au botezat comunismul după faptele acestor haini. Și nu-i drept, lucrurile nu stau așa! Au fost, totdeauna în lume, oameni de toate soiurile. Însă există un loc special, în lumea aceasta, unde oamenii răi pot primi tratament de vindecare. Iar acest loc special, din ce în ce mai hulit și vorbit de rău, este Biserica lui Hristos, care dă ca leac de vindecare pentru bolile sufletului, mai ales, Cuvântul, Pilda cu Înțelepciuni, Învățătura cu zâmbetul de bunătate din inima Celui Răstignit și Înviat. Acesta este leacul pentru răutatea lumii. Dar lumea e oarbă, din ce în ce mai oarbă...

Mătușa Smaranda nu a acceptat momentul de tristețe.

— Lasă gândul rău de o parte. Nu de asta ai venit, să-ți plângi de milă pe umărul nostru. Ai venit să cauți sfat, drum de urmat de acum înainte, după ce copilul de suflet cum îl numești tu va fi vândut unui străin. Ca totdeauna, sfatul este ușor de dat, dar greu de urmat. Ai spus tu, singur, mai înainte, unde se află leacul pentru orice supărare și necaz, pentru tristețe și amărăciune. Acolo, în Evanghelie există o pildă frumoasă, a celui care vine la Iisus și cere sfat pentru drumul de urmat. Era un tânăr bogat, de neam bun, care întreabă „Învățătorule, ce trebuie să fac ca să câștig Raiul?”

— Da, știi această pildă. Iisus a răspuns „Vinde tot ce ai, împarte săracilor și urmează-Mi!” Iar tânărul, care păzise Legea până atunci, s-a întristat. Nu putea să se lipsească de bogăția materială, de confort. Văzându-i gândul ascuns care i-a generat tristețea, Iisus a spus: „Nu vă

adunați comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură. Ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia, nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură. Căci unde este comoara ta, acolo va fi și inima ta.”

— Exact, ăsta-i răspunsul pentru tine, unde-i comoara ta, acolo este și inima ta. Tu ai zis că mai mult ai dedicat din viața ta Combinatului decât familiei. Ai motivat că familia ta este grozavă, că ei te-au înțeles și ți-au dat voie să stai mai mult timp acolo, printre feroaice decât cu puiții tăi și cu Ionela ta. Oare, chiar ți-au dat voie? Sau n-au avut încotro? Că ochi nu ai avut să vezi și minte să înțelegi. Iar acum plângi după comoara pierdută. Acea o fi, cu adevărat, comoara ta? Caută bine și măsoară cinstit și vezi unde este comoara ta adevărată. Și du-te și stai pe lângă ea și o păzește!

Paul lăsa ochii în jos, rușinat. Nu îndrăznește să se uite în ochii soției lui. Ionela i-a reproșat, de multe ori, că își neglijează familia, că nu vede și nici nu înțelege ce ar trebui să facă și cât ar trebui să facă pentru casă, pentru copii și soție și cât ar trebui să facă pentru serviciu. I-a fost greu să recunoască, cu gura lui, că mătușa Smaranda – și nu numai ea! – a avut dreptate.

Dar a făcut-o. Și apoi i-a fost bine. Însă mătușa nu s-a lăsat, a trebuit să fie convingătoare până la capăt. Și a răsucit cuțitul în rană:

— Dacă se va vinde, crezi că noul stăpân va avea inimă pentru Combinatul vostru? Nici vorbă, de la început el a dat dovadă că are ochi, ochi buni de om de afaceri. Păi numai clădirile acelea uriașe care stau goale deja câți bani aduc dacă le dăruim și le vinzi la fier vechi!

— Adică, crezi matală, tanti, că acest patron va dăruia tot? Nu-mi vine să cred așa ceva! Lui Paul inima, și-așa încercată destul de gândul amar, i se strânse mai abitir.

— Sigur, va dăruia tot, acum și mai târziu, bucățică cu bucățică. Mulți ani de aici înainte patronul vostru va trăi bine din acest Combinat care dă găuri în averea țării câte un milion de dolari pe zi. Că am auzit și eu, la radio, cum spun unii cu bucurie, că ce bine că se vinde SIDEX-ul. Dar eu nu mă bazez pe ce spun oamenii aceștia. Eu știu de legea pământului, măi nepoate. Că legea pământului este ca și simțul acesta pe care noi, femeile, îl avem mai aparte față de voi, bărbații. Cum le spun

eu la fetele mele, măi fetelor, căutați să vedeți cu inima și să simțiți tot cu inima. Că inima nu vă minte niciodată, vă arată adevărul și dreptatea.

— Și ce spune, după matală, această lege a pământului? Care lege? Asta mai nouă, cu retrocedarea?

— Nu, nepoate, te faci că nu înțelegi! Legea pământului este lege de la Dumnezeu lăsată, încă de când El a despărțit pământul de ape. Că pământul nu suportă, mult timp, să-l sapi și să-ți faci case inutile. Când îi vine bine, pământul se răzbună, dărâmă tot. Mai cu un cutremur, mai cu un război, sau cu o catastrofă. Pământul își vrea spinarea netedă, vrea ca fiecare petec să fie la fel, să crească iarba și să zburde vietățile cele mărunte prin această iarbă.

— Despre care pământ vorbești, tanti? Despre cel plin de gropi, de moloz și de blocuri de beton cu fieroase care sunt fundații și pe care nimeni nu le va detona vreodată? Pe acest pământ vor crește mărcini, nu va fi bun de nimic. Și nu se știe dacă va mai fi al nostru, pământ românesc!

— Fii mai bărbat, nepoate, și nu asculta pe toți răii și dușmanii care ne bagă numai prostii în cap, pe la televiziunile astea de știri. Pământul acesta este românesc, din totdeauna. Așa s-a născut și așa va pieri, doar dacă Bunul Dumnezeu va hotărî altfel, să-l piardă, sub ape... Că de două mii de ani au trecut urgiile peste pământul ăsta și el, săracul, tot românesc a rămas. Că-l cumpără străinii, asta te doare? Habar nu au ei, săracii, că ce au cumpărat nu vor putea pune în traistă sau în rucsacuri și geamantane și să plece cu el de aici. Că pământul acesta este un „hoț” mare, îi spun hoț cu glas de alint. Cum ai pus mâna pe el cum te robește imediat. Că îți dă o recoltă de roșii de nu-ți vine să crezi ce bunătate a crescut după mâna ta. Apoi îți dă pe la nas cu tot soiul de parfumuri, de flori minunate primăvara, de harbuz copt și struguri tămâioși, vara de prune cu pielea crăpată de atâta zahăr și mere și gutui... Cu astea te fură pământul românesc! Tu, străine, crezi că ai pus stăpânire pe el! Amar, ce prost poți fi! N-ai citit istoria niciodată? Pe toți acești străini care au venit la noi, fie cu sabie de cuceritori, fie cu pungi cu galbeni, ca negustori, pe toți i-a făcut români! Și asta așa va fi, în veci!

Capitolul 13

UNDE ESTE COMOARA TA

Acei experți ai lui Mittal l-au hărțuit și pe Paul, zi de zi, aproape două săptămâni. În prima săptămână a răspuns întrebărilor privind cele trei procese de dumping aflate pe rol. Le-a explicat întreaga documentație elaborată de el și de fetele lui. Le-a explicat că rău au făcut luându-i echipa, acum, la dumpingul cu Turcia, lucrează fără ajutoare, iar când va termina partea tehnică, e musai ca Irene și Andrada, poate și Simona, să fie trimise înapoi la el, la serviciul marketing, pentru a traduce răspunsul și a pune în ordine lucrarea. A primit încuviințarea celui care era mai mare peste echipa specializată în marketing și vânzări, un nord american.

În săptămâna următoare a fost chestionat despre vânzările pe piața internă. De ce ponderea tranzacțiilor cu companiile românești sunt făcute în barter, adică la schimb de mărfuri și nu prin plăți în bani? Nu pot să vă răspund la această întrebare, avem un serviciu numit Barter, acesta se ocupă de tranzacțiile de tip troc, adică schimburi de mărfuri. Da, știm de acest serviciu, dar pe noi ne interesează de ce serviciul marketing este lăsat deoparte de la activitățile comerciale ale companiei. Simplu, actuala organizare a SIDEX reprezintă strategia conducerii, ei trebuie să vă spună de ce și cum. Totuși, vrem să auzim și părerea ta. Dacă vom prelua SIDEX este posibil să îți încredințăm un post important în conducere, dar pentru asta trebuie să te cunoaștem mai bine, să știm ce competențe ai.

Paul deveni circumspect. Nu putea da un răspuns pripit. Trebuia să se consulte cu cineva din conducere. Așa că ceru un răgaz, mâine vă voi prezenta un punct de vedere, acum trebuie să-mi pun ordine în idei. A reușit să-l prindă, câteva minute, pe Flaviu.

— Spune-mi ce să fac.

— Zi-le ce vor să audă, este vorba de viitorul tău, evident!

— Omule, zise Paul, nu este o capcană? Nu cumva urmăresc pe cineva dintre voi, din conducere?

— Ca să ce? Pentru ce să ne suspecteze pe noi?

— Hai să zicem că ar fi vorba de lipsă de sinceritate, răspunse Paul. De ce se interesează atâta de vânzările în barter? Voi ce le-ați spus?

— Pe mine nu m-au întrebat de barter. Deci spune-le ce vor și gata!

A doua zi, când l-au chemat la comisie, în afară de cei trei a mai apărut unul, un indian mititel și foarte închis la culoare. Paul le-a propus să îi pună ei întrebări. Așa va înțelege mai bine care este sensul investigației.

— Prima întrebare: Nu există bani pe piața românească?

— Răspuns: Ce sens are această întrebare? Ce legătură există între barter și lipsa banilor pe piață?

— Întrebare: Crezi că poate exista o legătură între una și alta?

— Răspuns: Sigur, există. Se face barter pentru că multe companii românești, cu capital majoritar de stat, nu dispun de suficient capital de lucru sau circulant. Și atunci sunt nevoite să apeleze la troc pentru sumele de care nu dispun.

— Întrebare: Dar aceste companii nu pot apela la credite bancare?

— Răspuns: Ba da, dar numai dacă forul tutelar, adică Fondul Proprietății de Stat, le aprobă tranzacția.

— Întrebare: Toate companiile de stat procedează așa?

— Răspuns: Nu cunosc exact situația, însă cred că vă puteți da seama dacă vi se va comunica oficial care este procentul de barter din totalul vânzărilor.

— Întrebare: Dacă ați fi director de vânzări ce ați face?

— Răspuns: Mi-aș da demisia! Sau nu aș mai vinde nimic pe piața internă fără cash. Ceea ce ar fi același lucru, deoarece în 24 de ore aș fi demis!

— Întrebare: Din ce motiv vi s-ar cere demisia?

— Răspuns: Incompetență.

— Întrebare: Dar dacă noi am cere să ni se plătească totul cash, am avea rezultate?

— Răspuns: Categorie, da. Deoarece nimeni nu v-ar putea constrânge politic!

— Comisia: Vă mulțumim pentru sinceritate!

Concluziile echipei de evaluatori au fost prezentate într-un cadru restrâns. Flaviu l-a chemat pe Paul la el în birou și i-a spus că americanul l-a menționat în raport, caracterizându-l pozitiv, a spus că este un specialist bine pregătit, păcat că nu vorbește engleza. Chiar nu te descurci în această limbă, după atâta timp și după atâtea ieșiri din țară?

— Nu, nu asimilez cuvintele noi și basta. Asta este, aici sunt limitat!

De fapt, Paul mințea. Înțelegea destul de multă engleză și adeseori limbajul corpului era mult mai elocvent decât cuvintele în sine. Dar el nu voia să se complice. După lecția de sinceritate pe care o primise de la mătușă-sa Smaranda, Paul nu voia să mai fie slugă prea plecată. Va munci, cuminte și disciplinat, până va putea ieși la pensie.

Pe data de 11 decembrie 2001 ISPAT India a preluat pachetul majoritar de acțiuni. A doua zi, unul din foștii colegi ai lui Paul de la secretariatul Consiliului de Administrație a depus la Registrul Comerțului Galați cererea de înscriere de mențiuni privind schimbarea structurii acționariatului la SIDEX și schimbarea denumirii companiei, din SIDEX în ISPAT Romania.

Din culisele tranzacției Paul a aflat că indienii au obținut aproape toate acțiunile, dar în contract ar fi fost stipulat că românii vor deține postul de președinte al consiliului de administrație. Omul cu pricina era Șoimu, ultimul director general numit cu doar o lună în urmă. Însă bietul Șoimu n-a avut o soartă de invidiat. A doua zi de la preluarea proprietății, șeful indian, reprezentantul personal al patronului Lakshmi Mittal, i-a pus lui Șoimu o hârtie în față. Era un document prin care se garanta, cu întregul patrimoniu al Combinatului, un împrumut bancar de câteva zeci de milioane de dolari americani. Șoimu a refuzat să semneze, nu avea împuternicire pentru așa ceva. Atunci indianul i-a pus în față o a doua hârtie, demisia din funcția de președinte al Consiliului de Administrație. Pe care Șoimu a semnat-o

și, imediat și-a luat zborul, ca un șoim veritabil, cum avea să spună legenda mai târziu.

Noua putere administrativă a păstrat, în linii generale, vechea organizare internă. Uzinele tehnologice au rămas sub conducerea directorilor români, aici s-a implementat doar un post de supervisor indian. Contabilitatea și finanțele au fost preluate integral de către indieni. La fel și Direcția Comercială. La toate serviciile funcționale s-a operat cu înlocuirea șefilor români. La marketing a fost numit un băiat tânăr, Tami. Părea destul de simpatic. Noul marketing avea în structură cei șase oameni care mai rămăseseră cu Paul Tarniță și serviciul de prețuri care a trecut cu majoritatea personalului aici. Dar uimirea cea mare a creat-o desființarea serviciului costuri. Adică în noua companie nu era necesar să fie cunoscute cheltuielile, de nici un fel. Paul a încercat să afle amănunte, dar nimeni nu a reușit să-l lămurească pe deplin. Așa că singur și-a dat o explicație pe care a considerat-o ca fiind cea mai plauzibilă. Necinstea, asta este. Un serviciu de costuri îți poate spune cât s-a cheltuit cu orice, așa că nu ai cum să tăinuiești ceva. Pe când lipsa unei evidențe speciale a cheltuielilor?...

În prima săptămână de putere indienii au plecat, în grup masiv, să preia întreaga proprietate. Contractul de privatizare fiind secretizat, această operațiune a fost viu comentată, pro și contra în presa locală și cea centrală precum și în multe instituții politice ale statului. Se făcea afirmația că privatizarea s-ar fi referit doar la acțiunile care nominalizau perimetrul fluxului tehnologic, inclusiv uzinele auxiliare. Nu și activele netehnice. Căci SIDEX mai deținea un club de fotbal, o bază sportivă, o vilă de agrement în pădurea Gârboavele din marginea orașului, baza de agrement a uzinelor de la Priza Dunării, câteva blocuri de locuit cu garsoniere care adăposteau nefamiliștii Combinatului, casa de recuperare de la Țigănești, de lângă Tecuci. De asemenea, casa de comerț a Combinatului, SIDEX TRADING, cu un sediu modernizat într-un fost palat moșieresc de pe Calea Domnească. Plus blocul Răchita, de pe faleza Dunării, care a fost construit în viteză pentru a găzdui tot personalul străin care se putea muta cu familiile.

Vizita la aceste proprietăți a durat câteva zile. Peste tot indienii exclamau, superîncântați: „Și asta este a noastră?!!!”

Da, toate sunt ale voastre, au o valoare de câteva sute de milioane de dolari. Luați, băieți și veseliți-vă! Fiecare șef indian de la nivel de șef de serviciu a primit un turism cu șofer, la dispoziție. Care șofer a trebuit să facă ore de engleză intensă ca să poată servi soției șefului atunci când aceasta va dori să iasă la cumpărături.

Soțiile de indieni nu s-au aventurat prea des în public. La blocul Răchita aveau la dispoziție personal salariat pentru menaj. Aceștia făceau și toată aprovizionarea...

La instalarea lui Tami a venit la marketing însuși primul adjunct al directorului general indian. Pe acesta, adică pe directorul general indian, românii l-au codificat repede, numele lui era destul de complicat pentru folosința uzuală, așa că îi spuneau DGI. Rolul lui Tami era acela de a-i pune pe salariații români la treabă. Cei mai folosiți vor fi tinerii, adică aceia care nu au apucat să învețe vechile metode de muncă. Ei puteau să învețe să muncească în stil indian.

Imediat după Anul Nou, Paul s-a trezit complet izolat. Cei patru tineri stagiaari care fuseseră angajați în august 2001 au intrat sub directă coordonare a lui Tami. Acesta i-a avertizat: „Toate sarcinile de muncă le veți rezolva singuri, fără să-l întrebați pe Tarniță nimic. Voi nu trebuie să preluați nimic de la el. Învățați stilul nostru de muncă.” Așa că aproape toată luna ianuarie din 2002 Paul a stat singur, fără treabă. După Bobotează s-a prezentat dimineața, la prima oră, la biroul lui Tami. I-a cerut secretarei să-l anunțe.

— Nu acum. Mai târziu, îl voi chema eu, a transmis Tami. Și acest „mai târziu” a fost pe la ora 16.00.

— Vorbește engleza, numai așa ne vom înțelege, i-a cerut Tami și a făcut semn, secretarei, să plece. Paul a oprit-o și i-a spus:

— Te rog, tradu, că noi, aici, suntem în România, iar România nu este colonie indiană. Ar trebui să învețe el limba română, repede de tot, ca semn de respect pentru tot ceea ce au primit aproape pe gratis. Tradu, fără jenă, doar faci numai literatură, i-a cerut Paul fetei pe care o chema Cerasela și venise din oraș, de la o firmă privată din zona porturilor dunărene. Angajată prin concurs.

Indianul a făcut semn lui Paul să plece. După acest moment de obraznicie, Tami venea des în biroul tinerilor să-i controleze. Și totdeauna

întreba: „Ați cerut consultație de la Tarniță?”. Ei negau, dar stilul rămânea tot cel românesc. Copiii aceștia erau prea nevinovați, nu cunoșteau aproape nimic despre Combinat și relațiile sale cu mediul de afaceri.

La jumătatea lui ianuarie Paul a trimis, prin poștă, cu curier rapid și confirmare de primire, o adresă din partea Asociației Române a Distribuitorilor de Metal, ARDIMET, prin care cerea să se aprobe continuitatea protocolului existent între SIDEX și Asociație. Nu a primit nici un răspuns. A trimis din nou același document, dar de data aceasta a precizat că directorul executiv al Asociației este salariat al ISPAT Romania și lucrează la serviciul marketing, în subordinea domnului Tami. După 2 zile Tami l-a chemat la el și i-a transmis că la sfârșitul programului șeful serviciului desfacere îi va primi pe amândoi, la o discuție despre ARDIMET.

Și au discutat. Șeful indian i-a dat lui Paul o pagină, dactilografiată în limba română, prin care îi solicita informații despre această asociație a distribuitorilor. Informații foarte amănunțite. Inclusiv lista clienților fiecărui distribuitor. Paul a înțeles ce voia indianul. Fusesse avertizat de directorul SIDEX TRADING că acești noi stăpâni doresc tot profitul pentru ei, nu admit nici un intermediar. Dacă distribuitorii și-ar fi declarat clienții ar fi devenit falșiți, în cel mai scurt timp. Paul i-a explicat pe ce principiu s-a constituit ARDIMET, acela de a aduna micile comenzi din teritoriu și a le opera printr-un distribuitor. Indianul a dat din cap, în semn că a înțeles.

— Bine, voi discuta cu șefii mei și te voi chema să-ți comunic răspunsul nostru.

În săptămâna următoare l-a sunat Florentin Moldovan, de la Târgu Mureș, și l-a abordat, destul de iritat pe Paul:

— Mă, ce dracu' faceți voi, ARDIMET-ul, cu indienii?

— De ce, ce s-a întâmplat?

— Am primit o adresă ca în data de..., la ora de..., să mă prezint la Galați ca să semnez noul contract de distribuție, pe zona strict limitată la județul Mureș. Florentin era nervos. El avea relații în tot Ardealul, și-a păstrat principalii mari consumatori de metal și afacerile i-au mers bine până acum.

— Păi, mă, dacă ăsta mă limitează doar la un perimetru atât de mic, eu am să-i fac concurență. Aduc marfă de la Budapesta și din Slovacia. Și,

fii atent, ce-mi cere indianul. Când vin la Galați să-i prezint lista clienților, cu datele lor de identificare. Asta-i contra Legii Concurenței din România.

— Excelent, vom acționa în numele ARDIMET. Dă-mi pe e-mail o copie după adresa asta a lui, cu semnătură și stampilă și eu fac reclamația în numele Asociației, folosindu-te pe tine ca exemplu concret.

— Nu fac eu așa ceva! E riscant pentru mine, caută la alții, doar toți suntem implicați!

— Cum? Dai înapoi? Când ai vrut distribuție exclusivă am fost bun să te ajut, acum când trebuie să te ajuți singur nu vrei?

— Noa, lasă că vorbim la Galați, vin mâine acolo.

Și a fost, dar la prima oră a intrat la indianul de la desfacere în loc să-l caute pe Paul. Florentin a pledat pentru privilegiul lui. Indianul nu a fost de acord, ba chiar venise cu o cerere suplimentară: pentru ca să i se acorde contractul de distribuție pe acel singur județ el, Florentin Mureșan se angajează, în scris, că renunță la calitatea de membru al ARDIMET!

Pe la ora 10,00 Florentin a intrat în biroul lui Paul. Acesta derula un joc de război pe calculator, în lipsa oricărei alte activități. Florentin era un pachet de nervi. I-a explicat lui Paul rezultatul întâlnirii cu șeful indian.

— Te-ai crezut tare deștept, măi omule. Ai stricat totul! Acum acesta te renegă, nu mai primești nimic de la Galați.

— Și așa nu mai puteam lua nimic, că mi-a impus să plătesc cu cash orice tranzacție, iar dacă vreau să păstrez bonusul de 5% la preț trebuie să plătesc în avans cu 30 de zile valoarea contractului lunar. Păi de unde să-i dau eu cash și încă în avans? El nu știe ce probleme are piața românească?

— Știe, foarte bine știe. Nu mai vinde nimic pe barter. Ori banii jos, ori, nimic. Și în schimb, dă tare la export! Ceea ce s-a chinuit SIDEX-ul să facă, adică să obțină vânzări în cash măcar pentru 15 procente din valoarea producției marfă, ca să-și acopere salariile și toate obligațiile la bugetele de stat și ale asigurărilor sociale și nu a reușit, cu toate promisiunile electorale, a făcut indianul într-o singură zi!

— Și noi ce facem? Trebuie să convocăm adunarea generală a membrilor ARDIMET, URGENT!

— Sigur, hai la Costel, marinarul, el este cel mai puternic distribuitor, să discutăm și cu el. Dar eu nu pot pleca acum, de aici. Indianul nu mă lasă, îi explică Paul. Du-te tu și vin și eu pe la 15.00, când scap de la serviciu.

— Mă duc la cumnata mea și te aștept acolo. Când scapi de la Combinat sună-mă și ne întâlnim la Costel.

Captain, cum îl apelau pe Costel, i-a ascultat și le-a spus:

— Știi toate astea. Eu am fost primul chemat. Indianul nu vrea distribuție, zice că ARDIMET-ul îi face concurență directă, cu propria marfă. El vrea profitul tot, patronul nu admite nici un compromis.

— Și tu ce ai făcut, captain? îl întreabă Florentin.

— Eu am nevoie de marfă până la jumătatea anului. Pentru semestrul II voi negocia acum niște contracte externe, dar până atunci nu am încotro, accept condițiile lui.

— Adică îi plătești cash?

— Da, și în avans cu 60 de zile și mi-a dat discount 10 procente! răspunse Costel.

— Ești tare, omule! Cum ai reușit, doar erai în urma mea în 1997, când am pornit distribuția, îl întreabă, curios, Florentin.

— Simplu, eu mi-am reinvestit tot profitul, nu mi-am cumpărat case, nici nu am fost în concediu. Și am împărțit conducerea firmei cu familia, nu cu alții. Am în firmă un frate, sora, soția mea și fiul meu. Și mi-am asigurat propriul capital de lucru. Eu acum am stoc de marfă pentru 3 luni de vânzări, marfă plătită! De ce te miri, Florentine? Adu-ți aminte că în 1998, după ce am intrat în FIANATM, federația europeană a asociațiilor de distribuitori naționali, nu am venit eu cu secretarul acestei federații și v-am prezentat „liniile strategiei de consolidare și de dezvoltare a firmei de distribuție pe piața internă?” Iar la acea dată, pentru noi, cei din România, erau valabile două direcții: prima era să reinvestim tot profitul și să băgăm banii în depozite și marfă, asta însemna să cresc cota de capital propriu și să depind cât pot de puțin de bănci, iar a doua să ofer servicii specifice: manufacturarea tablei, procesare cât mai avansată. Tu ai fost cel care ai dat tonul pe invers, ai zis că așa ceva nu se poate. Mai întâi trebuie să scapi de sărăcie, ai spus că vrei să-ți faci casă ca lumea și în rând cu lumea, să-ți duci familia prin lume, pe unde ai umblat și tu, ca marinar, și după aia vei mai vedea. Acum, asta-i!

— Bine, am înțeles, ai avut dreptate. Acum ce-i de făcut?

— Florentine, nu privi lucrurile așa, nu eu am avut dreptate, Asociația a avut dreptate. Pentru ce am înființat asociația asta? Nu pentru

sfat, schimb de experiență și ajutor? Voi ați tras hăisa, foarte puțini ați vrut avantaje pe termen lung. Ce este de făcut acum? Eu nu știu, doar Asociația știe. Să ne adunăm și să vedem ce facem mai departe. Dar să hotărâm împreună.

— De acord. Paul, fă demersurile, convoacă adunarea generală într-o săptămână. Poți?

— Am să încerc. Să văd cum voi scăpa de indian.

Și a reușit. Mai târziu și-a dat seama că indianul îl monitoriza pas cu pas, pe el și pe alți câțiva distribuitori mai puternici. Indianul avea experiența concurenței, știa cum să susțină o luptă până la capăt.

Paul a convocat adunarea generală în week-end, la Brașov, la un hotel din Poiană. Din 65 de membri au venit ceva peste jumătate. Și-au dat seama că absenții nici nu mai erau distribuitori. Discuțiile s-au purtat direct și la obiect. Concluzia finală a fost că fiecare trebuie să se descurce pe cont propriu. Asociația s-a bazat, până acum, pe o serie de avantaje pe care le-a oferit, generos, SIDEX-ul. O dată cu dispariția acestor avantaje fiecare trebuie să caute surse proprii de aprovizionare cu marfă, pentru distribuție. Unii au încercat alianțe, pentru import colectiv. Nu s-a găsit soluția fezabilă. Până la urmă tot Costel a fost cel care a venit cu o propunere bună: reorganizarea asociației, pe alte baze, extinderea distribuției la toată gama de produse din oțel, renunțarea la calitatea de distribuitor autorizat și adoptarea unor linii optime de dezvoltare.

Fără să vrea, tot indianul a fost cel care le-a sărit în ajutor. Nu direct și nici măcar în mod conștient. Iată cum:

După desființarea barterului economia românească a sorbit o gură puternică de oxigen. Resursele negre și gri de finanțare au ieșit la suprafață. Adică banii stocați în moduri ciudate de teaurizare au reintrat în circuit. Piața s-a revigorat, din aproape în aproape reacția finală a marilor bănci a fost aceea de a scade puternic dobânzile la creditele pentru investiții. Aceste bănci au ieșit la vânătoare de clienți, propunându-le tot felul de avantaje. Oamenii serioși s-au apucat de treabă.

Economia capitalistă românească era un fenomen ciudat. Aici se împleteau niște grupări de interese de facturi diferite, însă cea mai mare parte avea tente și nuanțe mafiote. Economia de stat, încă puternică, dar aflată în cădere liberă, ba chiar voit lăsată așa, găzduia monumente

de nepricepere. Pierderi peste pierderi, găuri negre și cancere rodeau întreprinderile de stat care nu puteau, în ruptul capului, să înțeleagă ce este piața concurențială, libera inițiativă, ingeniozitatea de a face bani... Managerii acestor întreprinderi de stat nu mișcau nimic, așteptau să fie dirijate, ca pe vremuri, de la centru, prin plan și repartiții, contracte ferme care să le asigure producția și desfacerea. În spatele acestui imobilism se ascundea, de fapt, furtul și ticăloșia, spolierea de bunuri, mașini și utilaje care luau calea unor ateliere private, unele ascunse, mascate, altele puse la drumul mare, la vedere. Pe orice cale, după cum fusese ordinul de la linia de start, oamenii bogați, români autohtoni, trebuiau să se nască și să crească, să ne putem număra și noi printre puterile capitaliste ale Europei! Așa dăduse directiva Revoluționarul cu Jerseul Roșu, devenit premier în primul guvern ales legal, după revoluție.

În doar doi ani de zile, dintr-o structură puternică, de 65 de firme pornite pe dezvoltare pe seama comerțului și a valorificării metalului, s-a ales aproape praful. Până la urmă doar 14 companii serioase, sănătoase financiar, au rămas membre fidele ale ARDIMET-ului. Cele 14 entități care s-au strâns în jurul ideii de distribuție organizată, disciplinată, fermă și sigură pe care, ca parteneri, te puteai baza la drum lung erau reprezentate de oameni deosebiți, valoroși fiecare prin sine.

Din nordul Moldovei, de la Suceava, Sevastița, o doamnă plăcută la vedere, dar severă cu toți cei ce îi duceau la îndeplinire ordinele clare, s-a remarcat desprinzându-și bucățița ce i-a revenit după privatizarea fostei baze județene de aprovizionare tehnico-materială. A gospodărit-o și a dezvoltat-o ocupând primul loc în piața specifică, fără să țină seama de cârtitorii despre locul și rolul femeii, care, prin vorbe anapoda, își trădau, de fapt, neputințele.

La Iași, un Ion Gură de Aur asociat cu o Mioară zglobie și zburdalnică s-au pus sub protecția zodiei Gemenilor și au cucerit piața structurilor metalice din construcții. Bună orientare, erau anii în care lumea voia să scape de locuințele strâmte din cutiile de carton ale blocurilor cenușii care formau vechile cartiere muncitorești, acum aflate în degringoladă pe măsură ce industria de stat lua calea fierului vechi... Fosta bază județeană din Iași, controlată de un coleg de facultate al lui Paul, a pierdut piața comerțului cu produse industriale. Această ieșire din afaceri a fost ceva

ciudat, ingenios într-un anumit fel dar păgubos pe ansamblu. Dobrin, managerul general al COMAT-ului, s-a băgat în politică. Acum nu mai avea timp de afaceri. Așa că pentru a menține proprietatea a ales calea închirierii de spații. O vreme a obținut suficiente venituri din chirii și a putut să-și păstreze salariații. Apoi declinul și-a spus cuvântul și, treptat, treptat, afacerea s-a subțiat până aproape de dispariție.

La Bacău, un economist doctor profesor universitar, autor de cărți și tratate de economie a liberului schimb, aflat în fruntea firmei de distribuție de bunuri industriale, s-a impus printr-o conduită impecabilă, atât din partea lui, cât și a salariaților împreună cu care formau o familie nu foarte mare, dar bazată pe competență și unire prin interesul comun de a rezista pe piață. Potrivit de stat, însă zglobiu ca o zvârlugă, Paul l-a văzut dis de dimineață în curtea casei lui din margine de cartier Lilieci cum prășea niște fire de păpușoi, cu viteză și dexteritate, care vitalitate s-a arătat la o sărbă pe care a jucat-o cu sora lui și frații veniți să-l aniverseze la 55 de ani de viață. Nenea Gigi, suceveanul, avea să spună privind același joc săltat „Uite, domnule, unde se arată seva pământului și eternitatea neamului nostru!”

La Galați în fruntea distribuției s-au plasat Costel și Cristian. Acesta din urmă, după cum a aflat Paul ulterior, era ginerele celui domn deosebit printre tovarăși, Neguț Pavel, șeful biroului personal de la Combinat, care avea obiceiul să fie amabil și înțelegător cu toată lumea, atitudine care îl prindea foarte bine, așa cum arăta ca un bunic mereu zâmbitor, cu claia aceea de păr alb, cărlionțat. Dacă acest economist Cristian, un baptist foarte credincios, a fost admis în familie de domnul Neguț, înseamnă că este ceva de capul lui. Asta, gândise la vremea respectivă Paul, trebuie să meargă conform principiului „Cine se aseamănă se adună!”

Orașul a cunoscut un mic șoc după privatizare. Brusc banii s-au cam strâmtorat în economia locală și, lucru curios, doar puțini au sesizat cauza acestei austerități subite. În fapt, preluarea integrală a vânzărilor de către echipa de indieni a desființat, pur și simplu, dintr-o lovitură, zidul de intermediari care blocaseră accesul la contracte directe a multor firme serioase din țară. Astfel, banii acestor firmuțe chivernisite au dispărut de azi pe mâine și, imediat, același lucru s-a întâmplat și cu majoritatea celor care făcuseră comerț cu troc.

Impactul privatizării Combinatului Siderurgic de la Galați s-a resimțit, în prima jumătate de an din 2002, ca un fenomen pozitiv care a obligat piața neagră să vină la lumina zilei, adică să intre în legalitate. Asta a întârit leul autohton, pentru o scurtă vreme.

În lista membrilor serioși ai ARDIMET urma la rând familia Melinte de la Buzău, tată și fiu. Bătrânul – deși nu era bătrân în sensul exact al cuvântului, mai degrabă era acreditat cu acest titlu pentru sfătoșenia și bonomia lui, ceea ce se trăgea de la atitudinea de respect solemn față de vin, această licoare aleasă pe care o ridica în slăvi ori de câte ori avea prilejul! – avea stofă de negustor. În anii când lumea trăgea mâța de coadă, el câștiga bani buni vânzând roșii de grădină în stațiunile de pe valea Prahovei. Grădinăritul era o moștenire de familie, ca și simțul viului din pământ, plante, apă, lumină și araci. Din acest ansamblu pe care omul îl manevra cu simțurile ancestrale scotea fructele mari, cărnoase, aromate, foarte apreciate de localnici, dar și de turiști. El le vindea la bucată. Astfel scotea bun câștig, roșiile erau puse frumos, în straturi, în trei coșuri din nuiel, după mărimi. Cele mai căutate erau roșiile mari, *două la kil*, cum spunea Bătrânul, deoarece atunci când le rupea în două, trăgând delicat de marginile din parte dinspre codiță, ieșea la iveală spuzeala de mărgeluțe ce înconjurau miezul cărnos, cu forma literei V de la „viață”!

La Brașov, oraș cu meșteri tradiționali, mai mulți întreprinzători se întreceau să fie recunoscuți ca primii pe piață. Doi frați din Săcele, apoi un tânăr, cam zurliu în comportament și-n vorbă, dar foarte priceput întrale comerțului, iar la urmă, dar curând cei dintâi, o familie din doi frați, din categoria doi la metru, după cum singur recunoștea mezinul Adrian, din care cel mare era căsătorit cu o băcăuancă spirt, femeia-general cum a botezat-o iute Paul, numai ce o cunoscuse. Curând Brașovul va asista la impunerea familiei Țepoșilor ca principali comercianți de metale, dar și procesatori de orice fel de ansamble și subansamble comandate după desen. Iar factotumul firmei era femeia-general, cu nume consacrat de general roman, urmașă a lui Antonius...

Venea la rând Târgul Mureș, cu Florentin, cel care s-a luat în bețe cu indienii de sub Himalaya, și a pierdut privilegiile primului intrat pe o piață nou croită după gustul lui. Acum era puternic concurat de o firmă cu nume de fecioară focoasă, jucătoare de ceardașuri, din Odorheiul Secuiesc.

La Cluj, un profesor universitar, șef de catedră la facultatea de inginerie mecanică, căsătorit cu o fostă primadonă de la Opera maghiară, asociat cu un economist – țaran neaș după vorba ardelenescă săltăreață, mereu pus pe mâncat și beut, aveau să dea de furcă unui concurent cu nume de lumânăr, dovadă de neam de negustori vechi, din timpurile cu căruțe grele, în convoaie pe drumul oaselor!

Și, în cele mai depărtate colțuri, la Timișoara, un fost inginer șef de motorașe electrice și aparataj a pornit foarte bine pe drumul independenței afacerilor după ce revoluționarii de la 22 decembrie și cei care le-au urmat l-au luat la înghesuială, vrând să-i fure scaunul și bunul renume de meseriaș foarte priceput. Dar nu au avut succes!

Iar la Oradea alții, cu un picior în țară și cu altul bătând coclaurii Europei, la fel ca Ion Pălincaru de la Bistrița, cel ce avea să-l găzduiască pe Flaviu și să-i dea credit după aventurile gălățene ale acestuia.

Toți aceștia și alții încă vor fi cei care vor da încredere că neamul merge mai departe, cu oameni tari, de caracter. Că nimic nu se poate face solid și trainic, în economie, fără să includă în structură o așchie, cât de mică, de oțel.

Paul, directorul executiv al Asociației, a înțeles că distribuitorii aceștia puteau deveni ceva de mare valoare în economia capitalistă aflată într-o fază ceva mai clară de ascensiune. An de an economia României cunoștea creștere, mai întâi modestă, apoi din ce în ce mai viguroasă, aproape de pragul de 10 procente. Investițiile private au crescut destul de repede. Piața imobiliară era în frunte. O serie de companii occidentale și-au relocat o parte din sectoarele sau unitățile productive în România. În țară mai exista forță de muncă relativ tânără și foarte bine calificată. Primul deceniu al noului mileniu a debutat cu dreptul în țară! Iar miezul acestei porniri spre o economie din ce în ce mai prosperă era, așa cum trebuia să fie, Combinatul Siderurgic de la Galați, aflat și el într-un proces de preschimbare controlată competent.

În februarie 2002 tinerii din echipa de marketing l-au invitat pe Paul la o pizza și o bere, la cunoscuta terasă *Panoramic*. Acolo, cât se poate de confidențial, l-au informat că DGI vrea să se facă o anchetă-sondaj-interviu cu clienții de bază ai Combinatului, scopul fiind acela de a li se reda încrederea într-un parteneriat sănătos cu noul patronat.

Oamenii sunt încă circumspecți, restricționarea barterului i-a speriat pe mulți. Este acum momentul ca firmele serioase să încheie contracte noi ale căror clauze favorizează pe români dacă respectă niște condiții de altă natură decât cele cu care fuseseră obișnuiți.

În sensul acesta Tami le cere să întocmească o listă cu marii consumatori finali de produse plate din oțel, cu datele de identificare ale acestora și să elaboreze un chestionar de opinie, din care ambele părți să se cunoască mai bine la început de epocă nouă în afaceri.

— Avem voie să-i cerem ajutor lui domnul Tarniță? au întrebat ei.

— Da, el să vă facă doar lista de contacte, chestionarul să-l faceți voi, a răspuns Tami.

— Dar noi nu ne pricepem, de aceea facem apel la ajutorul dumneavoastră, a luat inițiativa Cristina, tânăra care, împreună cu Radu, colegul vlăjgan de doi metri fără un centimetru se apropiu cel mai mult de profilul foștilor componenți ai echipei create de Paul, acum împrăștiati pe la toate departamentele ca asistenți de manageri. Ce ar trebui să conțină un asemenea chestionar?

— Hai să vă spun, dar asta-i ultima dată, vorba lui Tami! Puteți căuta pe net, în engleză cred că sunt multe variante de chestionare. Important, totdeauna, în ce faci, este să-ți clarifici ce anume urmărești, ce vrei să obții din acest chestionar. Care-i scopul interviului, ce v-a spus Tami?

— Păi, el spunea că să fie un mijloc de cunoaștere reciprocă și de apropiere la început de drum lung.

— Atunci trebuie să faceți un preambul, o explicație pe care patronul indian o dă clientelei autohtone referitor la stilul său de relații. Aici luați-i, voi, un interviu lui Tami. La modul serios! Apoi, în funcție de ce vă va spune el, o să construiți restul textului. Dar, atenție! S-ar putea ca Tami să dorească exact opusul. Adică, mai întâi să afle el cât mai multe despre români și abia după asta să-și construiască propria strategie de vânzări. Voi trebuie să-i rezistați. Cu ce argumente? Păi, ia gândiți-vă voi și îmi spuneți acum. Eu voi fi în pielea lui Tami, lămuriți-mă să declar cât mai multe din intențiile mele de viitor.

Un timp au rămas pe gânduri. Radu a fost cel care, ca bărbat, s-a încumetat să fie primul.

— Domnule Tami, noi plecăm pe teren să vorbim cu clienții. Ei vor fi convingși că noi, ca salariați, cunoaștem toate nemulțumirile pe care le au împotriva Combinatului. Despre atitudinea lui Sandu Soare față de obligațiile contractuale. Despre cozile și orele, chiar zilele de așteptare a unei semnături pe comanda de livrare. Apoi despre comportamentul celor din secții, despre strategia macaragiilor, care, fără să-și primească tainul de băuturi, țigări și preparate speciale, nu aveau putere să pornească motoarele pentru a încărca marfa în vagoane sau pe trailere. Apoi, despre plăți și termenele de plată etc. Ca gazde, ei ne vor întreba ce va face noul patron ca să schimbe lucrurile? Și noi va trebui să le spunem care sunt noutățile. Dar cel mai bine ar fi ca toate aceste noutăți să fie puse pe hârtie, la începutul acestui chestionar.

— Corect, tot ce ai spus este corect. Dar folosești prea multe cuvinte. Cereți-i lui Tami să spună cum va arăta noul contract comercial, ce se modifică din contractul vechi. Scurt. Aceste modificări să fie precizate, ca românii să știe, de la început. Eventual, puteți să-l întrebați dacă vor acorda discount la prețuri, care vor fi acestea și după ce criteriile se vor acorda. Apoi treceți la chestionarul propriu zis. Partenerul să-și completeze datele de identitate, să-și declare calitatea, adică utilizator final sau distribuitor sau furnizor de materii prime, materiale, utilaje, piese de schimb, servicii. Să arate gradul de acoperire al nevoilor sale de metal din contractul anterior, precum și cota nouă de metal pe care o dorește pentru acest an. Opțiunile lui pentru termenul de plată, modalitatea de plată. Și să lăsați loc pentru 5 – 6 rânduri în care fiecare respondent să descrie propriul concept despre relația viitoare pe care o dorește.

Chestionarul a fost prima piatră de încercare a tinerilor. Tami i-a felicitat, dar a ținut să precizeze că el nu poate fi înșelat, a descoperit că aici a contribuit Tarnița din plin. Important este că au conceput un material bun.

După asta Tami l-a chemat la el și i-a cerut să împartă echipa pe destinații. Adică să facă trasee de umblat în delegație, din poartă în poartă. Paul i-a prezentat traseele și opririle fiecăruia. Data sosirii și data plecării. Pentru sine și-a ales traseul cel mai lung, diagonală peste țară, de la Galați la Oradea. Pentru fiecare dintre copii – că el așa-i considera, copii, copiii încă ai lui! – a făcut și calculul banilor necesari pentru deplasare, inclusiv

biletele de tren, taxa de ședere la hoteluri, diurna. Suma depășea o mie de lei la fiecare în parte.

Tami a rămas uimit. O mie de lei? Nu-i prea mult? Și de ce trebuie să plătească diurnă? Ce, oamenii aceștia, dacă ar sta acasă, nu ar cheltui banii proprii pentru mâncare? Nu, el nu poate să prezinte șefilor o asemenea cerere de bani, în avans pentru o treabă încă nefăcută. Copiii să cheltuiască bani din buzunarele proprii și apoi li se va deconta. Nu este interesul fiecăruia ca firma să meargă bine? Pentru asta trebuie ca firma să fie sprijinită, toți salariații trebuie să fie fideli firmei și familiei patronului.

— O fi, cred că așa-i la voi, în India. Dar aici suntem în România. Iar pentru salariații români funcționează Codul Muncii din România. Prevederile acestuia sunt obligatorii și pentru voi. Dacă legea noastră spune că firma trebuie să dea avans de deplasare, atunci asta este. Nimeni nu poate fi obligat să joace după altă lege decât cea românească.

Paul mai avea un atu, în mânecă. Îl ținea pentru sfârșit, dacă Tami s-ar fi încăpățânat să nu ceară banii de deplasare. Acesta a plecat la anexa turn și s-a întors după 8 ore, dincolo de ora de încheiere a programului. Echipa însă a rezistat, voiau un răspuns clar, a doua zi ar fi trebuit să plece la drum.

În sfârșit, Tami a apărut pe la 7 seara, transpirat și foarte supărat. Românii i-au făcut mult rău, acum șefii lui și-au schimbat părerea despre el. Banii se vor da mâine, însă numai jumătate! Restul se va deconta la întoarcere!

Paul i-a sfătuit pe tineri ca atunci când banii primiți ca avans se vor termina, din acel punct să se întoarcă la Galați. Și l-a anunțat pe Tami că el, personal, se duce acum la sindicat și reclamă relele tratamente ale subalternilor patronului. Că numai acești subalterni sunt vinovați, patronul s-a angajat cu semnătură să respecte legile din România. Aici Tami s-a speriat, a pus mâna pe telefon și a bâiguit ceva în indiana lui, de acasă. Apoi l-a asigurat pe Paul că legea românească va fi respectată. Plecarea pe trasee se amână cu o zi, mâine vor primi banii de drum și ultimele instrucțiuni.

Paul știa că opoziția lui va avea urmări. Dar nu-i păsa. Din contră, o ușoară surescitare îl gădila plăcut, avea poftă să se bată! Adversarul era slab, Tami era un funcțional umil, laș și fricos. Adversarii pe măsura lui erau mai sus.

După ce s-au întors de la casieria centrală cu banii în buzunar, Paul a dat fiecăruia câte un bilețel. Acolo erau trecute telefoane și adrese ale membrilor ARDIMET pe care îi vor găsi pe traseu, cu aceștia trebuie să intre în contact și vor primi sprijin. Adică distribuitorii îi vor duce cu mașinile lor de la un punct de pe traseu la altul, le vor face rezervări la hoteluri și chiar le vor da de mâncare. Să păstreze bine aceste hârtiuțe și să nu le comenteze cu voce tare, să folosească banii ce se vor economisi astfel pentru cheltuielile din alte puncte de oprire, unde nu vor primi ajutorul nimănui.

Pe toată durata zilei Paul a vorbit la telefon cu distribuitorii lui din ARDIMET. Le-a explicat ce le cere lor, ca sprijin pentru niște copii nepricepuți cărora indianul le-a dat o sarcină mult prea grea. A primit asigurări că totul va fi bine.

Drumul prin țară a fost lung și obositor. Cea de a treia oprire a lui Paul a fost la Sighișoara. Aici nu a transmis nici un avertisment de vizită, a vrut ca totul să fie inopinat. Aflase că Ion Ciotloș, prietenul lui de dinainte de revoluție, era acum directorul plin al fabricii de vase emailate. Voia să încerce, pe propria piele, caracterul prietenului. Ajuns la poarta fabricii, a cerut paznicului să anunțe la secretariat, la domnul director, că un delegat de la Combinatul de la Galați solicită să fie primit pentru a depune un chestionar. Directorul în persoană i-a ieșit în întâmpinare, intrigat de fapt: nimeni de la SIDEX, până atunci, nu le-a călcat pragul, într-o vizită oficială. Când l-a văzut pe Paul, Ion a explodat de fericire! I-a făcut o primire pe cinste. Imediat și-a convocat stafful, adică pe membrii consiliului de administrație și împreună au stat de vorbă. Paul le-a vorbit ca român, fără menajamente. Să nu se aștepte ca indianul să le vină în întâmpinare cu daruri, nici măcar cu pâine și sare. Politica lui comercială este clară: tot profitul trebuie să fie, integral, al lui. Ion l-a consultat la această fază:

— Uite, domnule inginer, noi avem un mare necaz cu tabla subțire de la Galați. Calitatea acestui produs a scăzut foarte mult, după revoluție, și din această cauză avem pierderi destul de mari. Tabla voastră trece printr-o fază tehnologică, de recoacere, în niște cuptoare clopot, unde se folosește hidrogen gazos la echilibrare. Acest hidrogen scapă și vine peste rulouri. Iar oțelul este afîn de hidrogen. Consecința este că acest hidrogen

este eliberat din metal la temperaturi înalte, tocmai în cuptoarele noastre de emailare. Și el formează bule sub stratul de email, în cel mult un an de la emailare apare un defect numit „solz de pește” și emailul crapă. Avem deja niște loturi de ibrice de cafea reclamate de la clienții noștri din străinătate. Am folosit tabla laminată la rece de la slovaci, de la Kosice. Este diferență de calitate, chiar dacă este mai scumpă. Așa că vrem să renunțăm la marfa de la Galați, adică nu de tot, dar să ni se primească înapoi rebuturile.

— Scrie aici, ai loc pentru doleanțe în chestionar, răspunse Paul. Fiți curajoși, acum distribuitorii noștri din ARDIMET vor fi nevoiți să devină importatori, dacă indianul ne împinge la asta, asta vom face! Deci poți preciza că la acest moment există în țară trei surse de produse similare, acestea fiind, pe lângă Combinatul de la Galați, importul direct de la US Steel Kosice, din Slovacia, precum și din Occident, prin rețelele de distribuitori de produse siderurgice.

După ședință au servit masa la Cetate, iar apoi Ion l-a cazat într-o cameră din vechiul han al Sighișoarei, devenit acum hotel de lux.

A doua zi au plecat împreună cu mașina la Mediaș, la cererea expresă a lui Paul. Ionela aflase că unul din colegii de promoție, de la facultate, este director al fabricii de încălțăminte, o unitate foarte cunoscută în branșă. Ar fi dorit să primească un catalog de produse, să vadă cu ochii ei ce se exportă cu mult succes înspre Occident. Într-adevăr, informația Ionelei fusese exactă, iar directorul l-a recunoscut pe Paul ca fiind cel care o curta pe colega lui de grupă. La plecare directorul i-a pus în brațe un pachet destul de voluminos, cu niște încălțări din categoria celor destinate exportului, ca să vadă colega lui ce produse știi să faci românii. Directorul fabricii de încălțăminte l-a pus pe Paul să completeze pe colet adresa lui de acasă, de la Galați și a dispus ca pachetul mult prea voluminos pentru a fi cărat pe drum, să fie expedit prin poștă. Ca mostre pentru subcontractare!

Paul a plecat cu mașina directorului de la Sighișoara la următoarea destinație, fabrica de carbid din Târnăveni. Aici a zăbovit puțin, doar câteva ore, apoi o mașină i-a fost pusă la dispoziție să-l ducă la Târgu Mureș, la Florentin Moldovan. Era sâmbătă seara când a ajuns la acesta. Florentin avea acum două vile mari, prima construită pe dealul Cornișa

din Tg. Mureș, iar a doua, mult mai mare, gândită să adăpostească trei familii, câte un apartament familial pentru copii și locuința din mijloc, a seniorilor. Că ei așa își ziceau, *seniori!*

Paul a sesizat că atmosfera între soți era încordată. Dar s-a făcut că nu bagă în seamă unele replici mai tăioase. Deh, între soți mai apar, din păcate, și astfel de stări de lucruri, mai puțin plăcute. A doua zi, duminică, Paul s-a trezit dis de dimineață și a început să-și scrie raportul. Avea de completat informările de la cele patru unități mari din Brașov, de la Sighișoara și Târnăveni. A coborât la bucătărie să vadă de o cafea sau un pahar de apă. Acolo a dat peste Maria, Lela cum era alintată în casă soția lui Florentin. Curăța niște legume la chiuvetă și plângea.

— Uite, mă, ceapa asta cum mă face să plâng! se scuză pentru șiroaiele care îi coborau din ochi, fără reținere. Ba chiar cu suspine!

— Fată, hăi, nu ține minciuna la mine! Ce se întâmplă între voi?

— E de rău, Paul, de foarte rău! Florin și-o găsit o mândră!

— Dar ce-i cu el, îi prost? La vârsta asta?

— Măi, Paule, nu că are o mândră, nu asta mă deranjează. Se poartă urât! Nicu l-a certat, i-a spus că nu-l iartă pentru această greșeală. Dar tu nu te băga, este treaba noastră, fă-te că nu vezi nimic.

Dar era prea târziu. Florentin era în prag, auzise tot. Și scandalul era gata să izbucnească. Paul a fost mai iute și i s-a adresat lui Florentin:

— Auzi, mă poți duce la Ungheni, poate găsesc o ocazie să plec la Cluj, la fratele meu? Este duminică, totuși ar fi mai bine pentru mine și ei să fim împreună o zi, că mâine am treabă prin Cluj.

— Sigur, dar te duc până la Cluj, că vreau să trec pe la Flori, la fata noastră, să-i dau niște bani. Că are o broscuță, un Matiz și s-a plâns că are probleme cu mașina. Mâncăm și plecăm!

Pe drum el n-a scos un cuvânt despre problemele lui domestice. Dar au vorbit despre politica economică. Divorțul de SIDEX l-a afectat destul de tare, acum trebuie să găsească altceva, cu produsele plate din oțel nu-i mai merge, are și o concurență puternică din partea celor de la Odorheiul Secuiesc.

— Florentin, întoarce fața spre construcții. Este perioada când se construiește mult, civil și industrial. Meseria de fierar betonist care îndoiaie oțelul beton pe șantier este depășită, acum sunt utilaje care preprocesează

fierul. Dă-i telefon colegului tău de la COMAT-ul din Bacău, el a cumpărat un asemenea utilaj cu fonduri europene. O să vorbesc și eu cu el, să te îndrume să faci un proiect pe aceste fonduri.

— Lasă că mă ocup eu, că am și eu pe aici specialiști în astfel de demersuri. Dar trebuie să evaluez corect piața construcțiilor, nu mă arunc cu cheltuielile mari fără să am o bună pregătire.

— Vezi, ai grijă, piața evoluează foarte repede, să nu te trezești că locu-i ocupat!

La Cluj a găsit toate bune și în regulă. Au mâncat și apoi au vorbit toată ziua, despre una și alta. A doua zi Eugen l-a dus cu mașina lui la CUG, adică la ce mai rămăsese și din această mare întreprindere, apoi la o firmă de producție de componente de cale pentru CFR. Seara avea un tren spre Oradea, acolo își rezervase o cameră la hotel. Marți a terminat misiunea, iar miercuri s-a urcat în acceleratul de Galați. Drumul urma granița de nord a țării, iar de la Suceava cobora spre sud. Toate bune și frumoase însă la Iași trenul făcea o escală de 4 ore, schimbându-și numărul cursei. Paul n-a priceput cine pusese la cale o asemenea prostie, doar linia era aproape pustie în intervalul acestor 4 ore de stat degeaba. A ajuns, cu o întârziere de o jumătate de ceas aproape de ora 1 noaptea, după 19 ore de drum. Era frânt de oboseală.

Pe la ora prânzului s-au întâlnit cei cinci călători obosiți și încărcăți de vești, de multe culori. Predominant era, însă, cenușiul.

— Am întâlnit tristețe, peste tot. Privatizarea asta a lăsat amar în inimile oamenilor. Toți au deplâns prostia conducătorilor de azi, micimea lor. Pe unde am umblat am auzit lucruri de înregistrat pe casete și de păstrat peste ani... Unii dintre cei care au trecut deja prin experiența întâlnirii cu indienii îl evocă pe Sorin Soare, pe care-l consideră mic copil pe lângă indianul care împarte, acum, tabla Combinatului.

Acestea au fost cuvintele Cristinei, poate cea mai puțin tristă din grup. Paul i-a luat tare:

— Terminați cu prostiile, acum sunteți slugi ai unor patroni care nu funcționează cu sentimente. Aici cuvântul de ordine este „profitul”. Patronul atâta știe să spună: „Unde este profitul meu?” Deci, hai să finalizăm lucrarea!

Au muncit două zile, au tras două pagini de descriere a acțiunii, alte două pagini de sugestii de la partenerii chestionați, o pagină de propuneri din partea echipei de marketing și o concluzie de cinci rânduri. Fetele au tradus totul în ziua a treia, apoi s-au dus cu marfa la Tami. Acesta a citit cele 5 pagini de cuvinte, a răsfoit dosarul cu 200 de pagini de chestionare și a zis, la final:

— Să vedem ce zice Boss. Că șeful nu trebuie interplat pe numele său, el este și rămâne doar Boss!

Iar Boss, adică DGI, a dispus o ședință de concluzii cu toți cei implicați în actul de constituire și numărare a profitului. Cel mai ofuscat dintre toți a fost românul director al uzinei de laminoare, adică locul de unde ieșea marfa ce se transforma în bani, bani cu profit cu tot.

— Am ajuns la bătrânețe să iau lecții de vândut marfa de la niște puști care nici nu știu încă să umble în două picioare. Clientul trebuie să primească marfa și să mulțumească pentru că i s-a dat! Că data viitoare nu-l primim nici măcar la capătul celălalt al viaductului!

— Hei, domnule director, i-a răspuns Boss, se vede că ai îmbătrânit și ai uitat că ai fost și dumneata tânăr, de mult tare! Totdeauna avem de învățat de la tineri! Uite, ai reținut că crățițarii pleacă după tablă la slovacii de la Kosice? Că le dai marfă cu hidrogen, ai reținut? Ce ai de gând?

— E foarte bună marfa noastră, nu știu aceia să pună emailul care trebuie ca să nu facă solzi!

— Le spui dumneata așa? Crezi că se vor întoarce la noi? Plătești dumneata, din buzunar, profitul pierdut? Că Patronul cere profitul lui, integral, nu ciuntit!

În încheiere, Boss l-a felicitat pe... Paul:

— Într-un timp scurt i-ai învățat bine pe copii. Dar curând te vom da afară, nu ai ce căuta aici!

— Bine, plec singur, mâine! zise Paul, vizibil jignit.

— Nu mâine, mai ai de muncit aici că vine Comisia Europeană să ne investigheze din nou! Și tu ai adus sancțiunea de dumping peste SIDEX, tu să o dai înapoi Comisiei.

A primit chestionarul nou. Era altceva decât cel mare și greu la care a muncit cu echipa de pe vremuri, cu multă transpirație și nervi. I-a cerut lui Tami să-i dea voie Cristinei să-l ajute la traduceri.

— Nu, Boss a zis să înveți engleza, că ai cap deștept. Nu îți dăm nici un ajutor.

De voie, de nevoie, Paul a muncit de unul singur. Traducerea din engleză a fost simplă, s-a folosit de traducătorul automat de pe internet. Cifrele le-a completat într-o săptămână, erau doar date statistice. S-a dus la Contabilitate și a tratat direct, ca pe timpuri, obținerea acestor informații. Dar a fost trimis la plimbare.

— Vezi ce scrie pe această foaie? „Secret de serviciu”, în limba română și în engleză, chiar și în indiană. Cere datele de la indianul tău, Tami, i-a spus domnul Pădure, prietenul lui din ultimii 10 ani de muncă.

Prin Tami datele au ajuns la el după opt zile. La limită. A doua zi răspunsul la chestionarul Comisiei Europene trebuia expediat. El i l-a predat lui Tami și l-a pus să semneze pe exemplarul care îi rămânea lui Paul. Numai că Tami semnase pe textul care preciza că lucrarea a fost predată la data de... Așa Paul și-a asigurat imunitatea!

După o lună s-a anunțat sosirea unei echipe de investigație de la Comisia Europeană. Scopul era la fel ca în urmă cu trei ani: confirmarea surselor de date și autentificarea lor. Echipa era alcătuită din doi belgieni, cei doi valoni care au fost la Galați și cu ocazia anterioară. Paul i-a dat lui Tami toate dosarele cu care a lucrat, iar acesta a fost singur cu belgienii la clarificarea investigației. Apoi au urmat concluziile.

— Scopul acestei investigații este să stabilească dacă s-au schimbat condițiile anterioare care au determinat aplicarea taxei de dumping de 5,6% și acordul de preț minim, au declarat belgienii în sala unde s-au strâns, pentru concluzii, cei de la desfacere și de la marketing. De față erau doar doi români, fostul director general interimar Marius Topor și Paul. Dar Paul fusese atenționat că nu are dreptul la cuvânt, el poate să vorbească doar cu Tami și numai dacă este întrebat. Așa că Paul stătea cuminte, retras față de oficialitățile prezente.

Belgianul care avea funcția mai mare a arătat că, conform datelor raportate de Combinat, condițiile anterioare nu s-au modificat, singura noutate era doar schimbarea structurii acționariatului. Această schimbare nu împiedica menținerea sancțiunii care avea termen de valabilitate încă 3 ani. Însă Combinatul, înainte de privatizare și chiar și în aceste luni din 2002, și-a permis să facă export de tablă groasă în interiorul Uniunii

Europene. Aceasta era o încălcare flagrantă a acordului și se va sancționa de către Comisie. Ce explicație pot da oficialii actuali?

Aceștia au început să se bâlbâie. Că nu au știut, că nu au crezut, că marfa avea alt certificat de origine, etc. Răspunsuri fără acoperire, deci supărarea Comisiei Europene va fi mare, doar dacă...

— Monsieur Tarnitza, ce puteți spune dumneavoastră despre reluarea exportului? Dumneavoastră cunoașteți cel mai bine cazul, vă rog să îmi răspundeți direct! Interpelarea a fost făcută de inspectorul comunitar, Paul trebuia să răspundă. Dialogul avea loc în limba franceză. Unul dintre indieni traducea pentru ceilalți. Doar Tami a făcut un gest spre Paul, să nu vorbească. Însă el s-a prefăcut că nu-l vede pe Tami...

— Foarte simplu, domnule inspector, i-a răspuns Paul. Noi am obținut de la Comisie un acord de preț minim. Sub acest prag nu aveam voie să vindem în interiorul spațiului comunitar. Dar în trimestrul al doilea din 2001 prețurile internaționale au sărit peste nivelele din acord. Implicite restricțiile nu ne mai priveau. Asta s-a întâmplat!

Inspectorii au luat act de răspuns, au cerut oficialilor indieni să confirme cele afirmate de salariatul român și concluzia care s-a tras, în încheiere, a fost una pozitivă. După care inspectorul belgian s-a întreținut cu Paul câteva minute, spre marea supărare a lui Tami.

Era mijlocul lunii mai. Paul i-a cerut lui Tami să-l întrebe pe Boss dacă îi acceptă demisia. Între timp, prin Combinat se lansase zvonul că indianul ar accepta plecări voluntare, câteva mii de oameni. Pentru fiecare va da o sumă frumoasă, în compensare, iar pentru cei care vor ieși la pensie, pe criterii de vârstă, în următorii trei ani, firma va acorda drept compensație diferența de la pensie până la ultimul salariu luat în activitate.

După câteva zile Paul a fost invitat la serviciul de Personal. Biroul, care fusese înainte al lui Pavel Neguț, era ocupat acum de Marius Topor.

— Domnule, se pare că la data de 30 august anul acesta dumneata îndeplinești condițiile pentru a ieși la pensie pe limită de vârstă. Anii lucrați în producție ți-au adus un spor de vechime de aproape 7 ani, deci pensionarea va fi una normală. Oficial, conform ordinului dat de Boss, va trebui să ne dai o cerere prin care să soliciți pensionarea la termenul legal. Când depui cererea?

— Acum!

Paul s-a întors la birou, a scris o cerere frumos caligrafiată și s-a întors la Marius Topor. O funcționară a fost chemată să aducă Cartea de Muncă a numărului matricol 17.724. Apoi doamna i-a spus că are dreptul la concediul legal de odihnă pentru 7 luni din actualul an toată perioada lunii august, iar de la 1 septembrie va fi la pensie. Deci să ceară plecarea la pensie și lichidarea cu câteva zile înainte de 1 august. A mai fost informat că va primi echivalentul a trei salarii de bază, fără sporuri, cu impozitarea corespunzătoare, iar decizia de pensionare o va primi de la Direcția Județeană de Pensii, probabil în cursul lunii octombrie. Tot de acolo va primi și informarea privind compensarea care i se acordă ca diferență de la pensie la ultimul salariu avut în activitate, timp de 36 de luni.

Paul s-a întors la birou. Pe culoarul lung, trecând prin fața ușilor deschise, deoarece canicula începea să se resimtă, deși era doar jumătatea lunii mai, Paul a tras un chiot lung, cântând ca la armată: „Liberareeeee!” Multe capete s-au ițit în cadrul ușilor iar întrebarea a venit firesc: „Ce fel de liberare, domnule inginer?”

— Liberare pe motiv de pensionare! Plec la pescuit pe termen nelimitat, de la 1 august!

Gălăgia de pe culoarul lung l-a scos din birou și pe Tami. Ca mare șef, acesta a cerut explicații despre ce incident este vorba. Paul i-a explicat, mai mult cu gesturi, decât în cuvinte, că pleacă din Combinat. Tami l-a chemat înăuntru. I-a spus lui Paul că Boss i-a ridicat interdicția de colaborare cu echipa, că ar fi cazul să facă o cerere de reangajare după data de 1 septembrie. Că el, Tami, are nevoie de ajutorul lui Paul, de experiența lui de o viață.

— Mă voi gândi, dragă boss mititel, până la data aceea, și îți voi spune. Dar nu a fost nevoie. Tami l-a căutat după câteva zile și i-a spus că regretă, dar Boss consideră că prezența lui este dăunătoare. Din cauză că știe mult prea multe despre Combinat, că ar putea să-l informeze pe Patron despre unele decizii interne pe care subalternii le-ar lua și pe care el, Paul, le-ar considera dăunătoare.

— *Îmi pare rau!*

Acestea au fost ultimele cuvinte spuse de un om, indian, nu român, apoi Paul a tras ușa după el.

Capitolul 14

Criza

Era miercuri cea ultimă zi pe care Paul a încheiat-o ca salariat. Aproape de încheierea programului a primit un telefon de la casieria centrală că poate să vină să-și ridice banii. Dar să aibă o geantă sau o servietă, că banii sunt voluminoși, nu avem decât bancnote mici! A revenit la birou, nu voia să plece așa, ca un fur, fără să spună colegilor o vorbă de despărțire.

Nu se aștepta la o sărbătorire ca pe vremuri. Acele vremuri au luat sfârșit după Anul Nou 2002, când funcționarii superiori aduși de noul patron au impus câteva reguli stricte. În primul rând nu există pauză de fumat. Salariul este dat pentru 8 ore de muncă. „Dar la wc putem merge?” a venit prompt întrebarea încuietoare. Sigur, necesitățile fiziologice pot fi ținute sub control, învățând anumite tehnici din categoria celor cu care ei, civilizația indiană au uimit Occidentul. Cu timpul și cu multă disciplină vă veți obișnui și voi.

În al doilea rând, ce aveți de vorbit doi câte doi sau chiar grupuri mai mari? Problemele de serviciu nu vă sunt clare? Dacă aveți nedumeriri răspunsul îl veți primi de la șefii ierarhici, nu șușotind pe la colțuri. Nu cumva faceți politică? Sau puneți la cale un complot?

În altă ordine de idei, din când în când puteți să vă ridicați de la birou și să faceți câteva mișcări de gimnastică dacă ați înțepenit. Cu timpul veți învăța tehnici de relaxare speciale...

Și, în final, terminați cu această prietenie pe care voi, europenii, o considerați ca stimulativă pentru progresul societății. Greșiți, lumea este doar un loc de concurs. O arenă cu piste de alergare la capătul cărora vor ajunge doar cei mai buni. Fiecare trebuie să tragă pentru sine, ca să fie cel mai bun. Da, chiar și în familie! Noi îi punem pe copiii noștri să se întrecă tot timpul, să caute să fie cei mai buni! Cei slabi sunt dați la o parte. Voi, acum, sunteți sub protecția sindicatului. Dar curând nu veți fi. Învățați noile reguli!

Articole de regulament. Da, nu fiți intrigati, nu ați fost în armată? Acolo nu ați învățat reguli stricte? Faceți la fel, nu-i nici o deosebire. Cine nu se supune noilor reguli va fi sancționat, așa spune Manualul de Reguli. Paul a dat această explicație colegilor lui mai tineri și nu s-a abținut să clatine din cap, a părere de rău.

— Rău a făcut statul român că a desființat stagiul militar obligatoriu. Fără armata făcută vom avea în curând o societate foarte „democratică”, adică plină de păreri și opinii singulare, pe care fiecare individ va pretinde că are dreptul să o impună celorlalți. Apoi, va dispărea subordonarea, supunerea conștiință și voluntară ca normă ierarhică esențială. Uitați-vă la voi! Eu vă vorbesc, iar voi vă gândiți cum să mă contraziceți mai întâi, apoi cum să argumentați că nu este bine cum zice șeful, iar în final să faceți, fiecare, după cum vrea el, că așa-i în democrație. Voi admirați Germania și civilizația acestui popor. Nemții au luat bătaie secole la rând până au învățat să execute ordinele șefului imediat superior. Și o fac fără comentarii. Vreți civilizație? Faceți ca nemții! Iar acum faceți ce vă spun indienii colegi, altfel...

Ideea că iese la pensie și nu va fi sărbătorit nici la muncă, nici la restaurant nu-l deranja pe Paul. Doar opt luni au trecut sub „noua ordine mondială” cum spuneau toți și deja s-a format o elită a celor supuși. Dar el este încă structurat după modelul vechi. Politețea lui nu-i permitea să fie necioplit, chiar dacă Tami s-ar fi supărat. În cazul acesta special, când un șef „indian” se va supăra, pe el îl lăsa perfect nepăsător, doar va fi deja pensionar din prima secundă după ce clopoțelul va suna sfârșitul programului de lucru! Și va putea să întindă mâna la fiecare fost colaborator – că nu a agreeat niciodată termenul de „subordonat” – și să-i spună „la revedere!”

Ceea ce chiar făcu, numai că socoteala i-a ieșit pe dos. Biroul lui era ultimul pe culoarul lung. Când a pășit, din cadrul ușii aplauzele s-au pornit instantaneu. Toți s-au înșirat de-a lungul culoarului, de o parte și de alta, și l-au condus cu aplauze. În ușa șefului l-a așteptat Tami. El i-a pus pe după cap o cravată frumoasă, din mătase veritabilă, cu un desen floral superb. Și i-a strâns mâna.

„— La revedere! Eu, acum, aici la *Romania!*”

Deci Tami a învățat lecția pe care Paul i-a servit-o în acele zile de început. Voi trebuie să vorbești românește, că ai venit în țara noastră ca parteneri, nu sunteți cuceritori. Hei, fratele meu indian, nu va trece mult timp și vei bea țuica la fel ca ai noștri, iar la serviciu vei căuta toate motivele și prilejurile să fii vesel pe seama călcării poruncilor! Că așa au pățit toți cei ca voi, în ultimele două mii de ani, cel puțin!

A pășit în lumina și căldura miezului de vară ca un învingător. Se simțea bine, chiar foarte bine. Ce s-ar fi întâmplat dacă ieșirea lui la pensie ar fi urmat vechiul protocol? O beție, multă gălăgie, toasturi, iar a doua zi o mahnireală care, neapărat, trebuie să rămână de pomină. Precum și dezastrul din portmoneu. Deci mai bine este așa, după moda indiană ameliorată cu un pic de condiment amestecat, românesc, cimbru-usturoi-pătrunjel-mărar!

Totuși, ca sărbătoarea să fie sărbătoare, Paul s-a abătut pe la sediul Asociației. De acum înainte va munci acolo, de dimineața până seara, dacă va avea chef. Acolo va fi propriul stăpân!

Când a descuiat ușa dinspre balcon, că aveau un balcon impresionant, ca un living veritabil, Paul fu izbit de mirosuri apetisante. Pe măsuta de lângă copiator, în cămăruța care fusese bucătărie de apartament până s-au mutat ei acolo, deci pe această mäsută stăteau unul lângă altul câteva platouri mărișoare, acoperite cu folie argintie, metalică, iar dinspre ele se ridica miros de fripturi. Intră în suftagerie și uralele îl primiră spre bucuria sufletului. Da, Bădia Marcel și doamna Daru i-au pregătit surpriza. În jurul mesei de ședință, lungă cât pentru 12 persoane, erau adunați prietenii lui: Sorin Soare, domnul Costan Padure, Nicu Enescu, Costel marinarul și Florentin, ardeleanul de la Târgu Mureș. Platouri cu brânză de la munte, după cum arăta culoarea inconfundabilă, felii de slănină cu și fără boia, ceapă verde, castraveți, felii de ardei, boluri cu icre

de știucă frecate proaspăt de doamna Daru și Paula, proaspăta salariată angajată după ce a rămas pe drumuri de la fabrica de mobilă, privatizată cu un nemernic pus pe păcăleli bursiere. Vin, bere, țuică de pere și, pentru gusturi mai simandicoase, băutura tradițională românească, medicinală, numită whisky!

Aici l-au sărbătorit pe stil vechi!

— Domnule director executiv, bine ați venit la muncă, să trăiți definitiv! Asta a fost urarea lui Costel marinarul.

— Noi am venit să facem cinste calității de muncitor cu capul, nu pensionarului de o jumătate de oră. Cu adevărat veți fi pensionar doar după ce această Asociație va hotărî astfel și nu altfel! mai completă și Florentin!

Apoi au sosit, pe rând, Ionela împreună cu Sandală, soția lui Sorin, doamna Padure și doamna Emilia, soția lui Bădia. Pe la ora 18 au bătut la geam, cerând să li se deschidă, domnul Gigi Botoșăneanu, consilierul asociației, împreună cu Stan Nicolae, colaboratorul pe surse statistice din metalurgia internă. Au venit de la București să participe la o consultare pe care Paul a convocat-o pentru a doua zi, dar sosirea lor anticipată a fost pusă la cale, desigur, de Bădia Marcel!

— A fost frumos din partea voastră să-mi faceți o asemenea bucurie. Vă mulțumesc!

Iar a doua zi s-au pus pe treabă. Împreună au creionat o strategie pe termen lung pentru dezvoltarea distribuției de metale din România. Desprinsă de sub tutela Combinatului, având chiar ostilitate din partea funcționarilor superiori, acum Asociația putea să se gândească să devină mamă pentru toate structurile de produse din oțel.

Situația financiară a asociației era bună, aveau oarece rezerve de bani, păstrați cu grijă de doamna Daru din vremea când aveau mulți cotizanți și puține cheltuieli. Mai întâi au decis un plan de activități pentru aceste cinci luni rămase din anul curent. Paul și-a propus să facă un tur pe la toți membrii Asociației, să-i vadă la ei acasă, să le cunoască puterile, dar și planurile de viitor. Asta însemna o călătorie de câteva mii de kilometri, cheltuieli cu cazarea, carburanții, diurna. Aici Florentin propuse ca între Paul și Asociație să se încheie un contract de comodă, astfel ca autoturismul lui Paul să facă serviciile de transport și deplasări,

iar Asociația să plătească anumite cheltuieli, cum ar fi carburantul, schimbul de ulei, anvelopele de vară și de iarnă. Apoi tot Florentin se angajă să vorbească cu liderii societăților membre pentru ca aceștia să suporte cheltuielile locale ale directorului executiv, adică masa și cazarea la hotel sau la o casă de oaspeți dacă au așa ceva. Paul ceru președintelui Costel și vicepreședintelui Florentin să aprobe ca Ionela, soția lui, să-l însoțească pe unele trasee de drum, ca într-un concediu turistic familial. Cei doi au fost de acord, nu trebuie să ne formalizăm.

În paralel cu acest contact direct cu membrii Asociației, domnul Gigi și Nicu Stan vor aduna datele statistice despre piața internă de produse din oțel.

— Trebuie să convocăm o adunare generală a membrilor, să le prezentăm niște informații valoroase și să elaborăm o prognoză a pieței oțelului pentru anul în curs și cel care vine. Piața internă este acum la o cotitură. Indianul este mult mai interesat să-și vândă marfa la export decât în țară. Din câte am mirosit eu în aceste ultime luni, planul lui Mittal este cam așa: la intern vom vinde ca să ne acoperim cheltuielile de funcționare și salariile. Iar restul de marfă se va da la export, profitul se va localiza afară. Cum se va face asta? Eu nu am habar și nici nu mă interesează, e treaba statului, dacă este interesat în asta sau nu. Noi suntem interesați ca produsele plate care se consumă în industria internă să fie asigurate integral. Și pentru asta trebuie să putem evalua cât se va furniza din resurse interne, adică de la Galați și cât va trebui să se importe. De aceea avem nevoie de datele statistice, inclusiv evoluția importurilor din ultimii trei ani. Cu o asemenea statistică putem să-i îndemnăm pe ai noștri să devină importatori!

Au mai fabulat mult pe aceste teme. Cu cât mecanismele afacerilor se dezvăluiau mai mult, cu atât oamenii prindeau gust și percepeau că există șanse reale ca Asociația să reușească să-i îndrume pe oameni pe drumul cel bun, al câștigurilor de proporții. Dar trebuie să ai răbdare. Paul a înțeles că echipa lor, adică oamenii care s-au întrunit în acea zi, poate elabora o strategie comercială de succes. Totul depinde de unire, de încredere reciprocă.

În următorii ani Asociația a cunoscut o dezvoltare însemnată. Fondatorii, adică acele societăți care au derivat din fostele baze județene

de aprovizionare tehnico-materială, nu au reușit să țină pasul cu inițiativa privată. Alți oameni de afaceri mai tineri au apărut și s-au impus în timp scurt. O perioadă de 10 ani, până în 2008, economia României a cunoscut o dezvoltare continuă. Firmele private au crescut, oameni inteligenți și pricepuți au lansat afaceri de nișă, cu mult profit imediat, apoi au venit copiii, adică aceia care au preluat ideea afacerii și au dezvoltat-o, perfecționând tot ce asigura maximizarea profitului. La începutul aceluia an 2008 România se putea mândri cu oameni bogați, cu averi alcătuite din active atrase prin muncă cinstită. Milionarii de carton încep să dispară, înghițiți de intrigi politice. Ceilalți, cei harnici, duc steagul mai departe.

Economia de piață este un fenomen ciudat, mult mai năruș decât mînzul din poveste, cel care mîncă o tablă de jăratec și se transformă peste noapte în cal înaripat. În economia de piață pot apare tornade periculoase, furtuni nemiloase care culcă totul la pămînt, cât ai clipi. Aceste fenomene devastatoare se numesc crize. Lumea occidentală este obișnuită cu crizele, există companii serioase care stau cu lupa la pîndă și pot trage semnalul de alarmă, din timp, că iată, vine criza! Dar ele sunt greu de abordat, sunt extrem de scumpe și mofturoase. De multe ori resping cereri și oferte la prețuri uriașe. Nu banul contează ci numele individului, familia, proveniența, elita din care face parte. Prognozele acestor companii nu ajung pe piață, atunci când criza a trecut, câteva cotidiene de mare prestigiu pomenesc, în treacăt, despre previziunile pe care le-au elaborat la momentul cel mai oportun și trec în revistă companii, concerne care au reușit să traverseze furtuna neștirbite. Toate acestea le-a descoperit Paul studiind, căutând și făcând săpături în oceanul imens de informații pe care Internetul îl pune la dispoziție celor care se pricep.

Mai întâi a observat fenomenele sezoniere. Produsele din oțel folosite în construcții nu au căutare din decembrie până la sfârșitul lui martie. Dacă iarna este aspră este posibil ca cererea de oțel beton, sârmă și plase din sârmă să fie foarte scăzută până mai târziu, spre luna mai. Cererea sezonieră este variabilă și după zona geografică, mai mică la munte și în nord. Tot așa se întîmplă și cu tabla zincată pentru acoperișuri.

În 2007 criza imobiliarelor a lovit America de Nord. Statele Unite și Canada au trecut printr-o criză complicată, cu efecte ciudate. În tot acest răstimp Uniunea Europeană a sfidat, asociațiile profesionale susțineau că

Europa (Occidentală) este imună la criza americană. Construcțiile erau în floare, se ridicau cu mare viteză cartiere, orașe noi, iar prețurile deveniseră halucinante. Oțelul beton era, în 2007 și 2008, vedetă mondială. Prețurile la acest produs creșteau, uneori și cu două cifre la prânz față de dimineață, seara față de ora amiezii.

Paul, citând niște concluzii ale comisiei Congresului american după Marea Criză, avertiza, cu insistență: „Oameni buni, înțelegeți că acest prea mult bine este o capcană, pe termen lung înseamnă moarte!” Îi îndemna să fie foarte atenți la stocuri, prea multă marfă care nu poate fi mutată din depozitele distribuitorilor prin vânzare imediată, adică de pe o zi pe alta, devine bombă cu efect întârziat. Și a avut dreptate. Avertismentul lui a venit către membrii Asociației cu două luni înainte ca dezastrul să-și exercite primele mușcături.

Pe la jumătatea lui iulie, în al optulea an al mileniului trei, Asociația s-a reunit la Poiana Brașov pentru o întâlnire de două zile. Vor face o dezbatere în jurul unor informații deloc liniștitoare despre evoluția pieței produselor din oțel și perspectivele pieței interne în a doua parte a acestui an. Paul a pregătit, cu ajutorul celor doi colaboratori apropiați, Gigi Botoșăneanu și Nicu Stan, o informare cu ultimele evenimente notabile din jurul produsului vedetă al sezonului, oțelul beton.

— Domnilor, câteva publicații externe, de specialitate, din domeniul nostru de activitate, ne semnalează o stare de neliniște crescândă privind iminența unor fenomene negative ce vor avea în centrul atenției acest produs-vedetă, oțelul beton. Străinii admit că Dubai este acum turnanta de prețuri pentru cele două extreme ale lumii: Europa Occidentală spre vest și Extremul Orient, inclusiv țările celor două continente americane, spre est. De o săptămână a reapărut la Dubai marele absent al anului, China. Cu oferte, dar și cu anumite declarații care nu pot trece nebagate în seamă. China, liderul mondial de necontestat al producției de oțel, a lipsit anul acesta de la exportul de produse lungi din oțel, respectiv fierul beton, sârmele laminate pentru construcții, barele din oțel și profilele de toate calibrele, mari, mijlocii și mici. Două au fost motivele acestei absențe. În primul rând pregătirea țării pentru Olimpiada sportivă care a înghițit, în ultimii patru ani, întreaga producție de oțel lung necesar construcției de arene,

săli de sport, sate olimpice, dar și șosele, autostrăzi, poduri, viaducte, magistrale de cale ferată, aeroporturi etc. Al doilea motiv îl constituie consumul suplimentar de oțel pentru construcții care a fost absorbit pentru refacerea unor obiective importante distruse de recente cutremure ce au avut loc în China. În Europa oțelul beton se vinde direct de la poarta fabricii, cu o mie de euro pe tonă. În Extremul Orient, adică în Coreea de Sud, în Japonia și țările din Pacific, în India, Indonezia și Malaysia prețul se apropie de 1450 de dolari la tonă. În ultimele două luni, adică în mai și iunie, prețul la acest produs a avut uneori și două creșteri succesive, în aceeași zi. Cererea de fabricație de oțel beton este imensă, majoritatea combinatelor lumii au producția angajată prin contracte ferme până la sfârșitul acestui an. Situația este, așa cum o spune crupierul la cazino: „Jocurile sunt făcute! Nimic nu mai merge!”

O știre externă atrage atenția prin aceea că a apărut specula cu contracte de livrări de oțel beton. Unele contracte sunt cedate cu prețul final de peste 1500 de euro pe tonă. Acest preț este imens, dacă stăm să ne gândim că în urmă cu doi ani oțelul beton era la cotații de 270, maxim 300 de euro pe tonă. Creșterea de preț în doar doi ani este de 400%! Asta este de domeniul fantasticului. Experții spun că prețul este umflat artificial, că este iminentă spargerea acestui balon de săpun.

A doua știre spune că la Dubai, zilele acestea, China a făcut două tranzacții spre clienți din Statele Unite, de peste cinci mii de tone fiecare, la prețuri cu 140 de euro pe tonă sub ultima cotație, iar la a doua tranzacție prețul este cu încă 50 de euro sub afacerea anterioară. Deci prețul scade cu 200 de euro într-o săptămână.

Domnilor, suntem în iulie, este luna începutului vacanțelor de vară. De acum până la ultima decadă din august, conform unei tradiții de multe zeci de ani, prețurile vor rămâne neschimbate. În afaceri orice tradiție devine desuetă dacă apare un profit iminent sau un pericol iminent. Dacă până la 1 august, deci peste două săptămâni, China nu face alte tranzacții cu prețuri în scădere, atunci putem afirma că furtuna va veni în septembrie. Este încă timp suficient până atunci.

Domnilor, eu vă sugerez să nu mai faceți achiziții de oțel beton și sârmă laminată decât dacă puteți vinde, cu profit, cu livrare directă de la poarta fabricii furnizoare. Adică vă sugerez să nu faceți stocuri, să nu le

creșteți. Din contră, scăpați de stocurile cu produsele cele mai scumpe, adică cele achiziționate azi sau ieri, cel mai târziu.

De asemenea, vă sugerez să nu mai încheiați contracte de livrări cu fabricile furnizoare, la prețuri de contractare de acum și cu livrare peste 3 sau mai mult de 3 luni.

Domnilor, vă sugerez să gândiți profund și să cercetați, dacă mai aveți și alte surse de informații, dacă sugestia mea este corectă sau doar vă doresc răul. Uraganul care vine va mătura lumea mai rău decât cel din anii 1929 – 1933.

- Domnilor colegi, sunt Maria din Iași, mă cunoașteți cu toții. Tot ce am cumpărat alaltăieri am vândut cu profit 10%, iar azi dimineată prețul de achiziție îmi înghițea 2,5 procente din cele câștigate ieri. Ar fi o nebunie să mă opresc acum, când pot obține un profit nesperat. Mai am și stoc de producție pentru două luni. La noi s-au vândut aproape toți kilometrii de râpi de-a lungul viitoarei șosele de centură a orașului. Cu excepția termocentralei restul industriilor se vor reloca de-a lungul acestui inel de centură. Acum pământul este ieftin, peste câteva zile se va vinde cu metrul pătrat. Aceste zile sunt zile de foc pentru afaceri. Acum sau niciodată, asta-i momentul nostru. Ce spuneți dumneavoastră, domnule director executiv, este o prostie, iertați-mă. Noi nu vom pierde această ocazie minunată pentru câștig.

În rumoarea care s-a născut și dădea semne să crească Tudor, un fost președinte al Asociației, a anunțat că el a cumpărat 50.000 de tone de oțel beton, la prețul de la 30 iunie, cu livrare în prima decadă din ianuarie anul viitor. Deja a depus în contul furnizorului extern garanția pentru 25% din tranzacție.

— Este o nebunie ce spuneți dumneavoastră. Dacă până la 1 septembrie nu se confirmă previziunea aceasta, eu mă voi retrage din Asociație. Nu vreau să plătesc o cotizație substanțială unei asociații care îmi vinde boala de inimă, pe tavă! Aceste cuvinte ale unui fost președinte al Asociației au ridicat tensiunea la cote superioare. Atunci a intervenit președintele Costel.

— Domnilor, dumneavoastră mă știți, fac afaceri cu destul de mulți dintre cei prezenți în sală. Niciodată nu plec într-o afacere fără să epuizez ultima sursă de informații. Cine deține informația este cel mai

tare în piață. Așa se spune. Dacă domnul Tarniță are dreptate, atunci Asociația noastră își merită toți banii. Dar dacă a greșit atunci va trebui să renunțăm la serviciile lui. Dar ce ne-a prezentat până acum sunt date corecte, le-am verificat și eu, cu oamenii mei. Iar ceea ce a prognozat dânsul nu mi se pare hazardat. A dat ca termen data de 1 august pentru alte livrări, cu prețul în scădere din partea Chinei. Putem aștepta aceste vești, el va trebui să monitorizeze piața Dubaiului, din orice surse poate, însă ar fi bine să afle despre angajamente de căraușie navală. Acelea sunt cele mai sigure informații. Apoi, el nu v-a vrut răul, v-a sugerat doar niște recomandări. Pe care eu le accept. Cred că așa trebuie jucat, cu cea mai mare atenție, în aceste zile. Și în ultimul rând sunt de acord cu afirmația domniei sale că avem sub ochi o stare anormală de lucruri, că acest preț este fals, umflat artificial și se poate sparge oricând, poate chiar acum, cu efecte de neimaginat.

Tabietul vacanței mondiale de vară a fost respectat, aproape peste tot în lume. Dar ultimele zile din august au declanșat nebunia. La întâi septembrie vedeta Oțel Beton se împruținase la jumătate. Iar până în decembrie a ajuns înapoi, la prețul de pornire.

Scumpirea oțelului beton peste limitele decenței a determinat alte anomalii în piață. Construcțiile, adică acele făcături care creșteau cu viteză, parcă văzând cu ochii, s-au scumpit și ele, în deplin acord cu vedeta. Iar pământul, terenul pe care se ridicau aceste clădiri denumite pompos „rezidențiale” a ajuns să se vândă la sute de euro metrul pătrat. La margini de orașe au apărut locuințele chivernisiștilor zilei. Mai întâi au fost câteva vilișoare, mai mult case respectabile, cu un etaj sau doar cu mansardă amenajată. Apoi au apărut vilele, încăpătoare, cu câte 7 – 8 sau mai multe camere, cu balcoane și terase, șezlonguri, parcări subterane, cuptoare cu coș înalt pentru mici și grătare, cu chermeze până la ore târzii. Mărimea pungii trebuia să o cunoască lumea, adică prostimea și concurența, mai ales cei mai mărunți din branșă, după opulența exterioară a clădirii rezidențiale.

Majoritatea acestor cheltuieli făcute fără simțul măsurii aveau ca proveniență pivnițele cu galbeni ale băncilor. Creditele imobiliare se obțineau foarte ușor. Dar contractele de creditare ascundeau capcane frumos mascate cu vorbe de specialitate, cunoscute ca text, însă de cele

mai multe ori greu de explicat de către avocații specializați pe acest gen de afaceri. Iar când mastodonții ridicați direct pe nisip au început să se dărâme, atunci băncile și-au arătat colții. Rânjind, satisfăcuți de isprava făcută, au pornit la vânatoare, la recuperarea credintelor și însușirea garanțiilor angajate de patronii de mucava cu semnături prea puțin responsabile. Clădirile pornite, dar neterminate, își arătau golurile ferestrelor, pereții ridicați doar pe jumătate, adevărate ruine ale unui război modern, mult mai subtil decât luptele cu gaze toxice din tranșeele gloduroase ale primului război mondial. Civilizația modernă și-a dezvăluit adevărata față: cu cât tehnologiile devin mai avansate, cu atât sufletul oamenilor devine mai negru, răul se instalează dominant peste lume.

Cele două recomandări speciale ale lui Paul, adică prudența în angajamente pe termen lung și controlul strict al stocurilor, nu au fost respectate de majoritatea membrilor Asociației. Iar consecințele au venit, dureroase. Paul a scăpat, fără să vrea, o expresie care caracteriza cel mai elocvent starea de fapte. Căinindu-i pe cei loviți de soartă, el spunea în acele zile: „Vai de săracul om bogat! Cel sărac este obișnuit cu necazul și lipsurile, doar cu ele se naște și trăiește toată viața. Dar cel care s-a ridicat din nevoi și a gustat din bogăție, lux și megaconfort, atunci când pierde tot, simte o lovitură mortală, greu de suportat. Revenirea la sărăcie, când trebuie iar să drămuiești totul, fiecare firimitură, fiecare bănuț, dau amar vieții și omul se încovoie, ca pomul rupt. Vai de bietul om bogat! Că zilele lui sunt ca furtunile devastatoare din mările tropicelor: jale, zbucium, încordare titanică pentru ca să rezisti pe val cu privirea ținută spre ochiul ciclonului unde calmul, cerul senin și albastrul apelor liniștite te atrag crezând că ai ajuns la liman. Dar, vai! Cruntă amăgire! Uraganul merge mai departe și ochiul din mijloc, cu calmul mirific, se găte rapid și iar te prinde urgia. Ferice de cel ce rezistă și acestei încercări. Poate se învață minte, poate va ști altădată când trebuie să rămână la mal, la adăpost și când să se avânte la întrecere cu natura, cu propriul noroc.”

În octombrie s-au întâlnit din nou, pentru sfat la vremuri de necaz. Prezentând ravagiile crizei, Paul le-a făcut singura recomandare valabilă la acel moment:

„Vindeți stocurile cele mai scumpe, acum când pierderea voastră poate fi mai mică. Măine diferența de la prețul vostru de achiziție la prețul zilei va fi

mai mare, deci veți pierde mai mult. Salvați ce puteți, dar cel mai important este să vă salvați onoarea. Că fără onoare va fi greu de luat totul de la capăt.”

Oamenii au trecut la economii. Au renunțat la toate cheltuielile inutile. Până la urmă au renunțat să mai plătească și cotizația de membru al Asociației, deși Paul a redus de trei ori această taxă de susținere a unei activități care fusese considerată ca foarte eficientă. Dar pentru eșecul suferit trebuie găsit un vinovat. Chiar dacă acel vinovat nu-și găsește vină, el a dat sfaturi bune și la timpul cel mai potrivit. Cine l-a ascultat și a jucat cu prudență s-a salvat. Până în 2014, când Paul a reușit să transfere răspunderea conducerii altuia, mai tânăr, numărul de membri a scăzut la 8. Din 35 câți erau activi la începutul crizei. Partea cea mai tristă a constatat în aceea că firmele cu capital autohton au fost cele mai lovite. Ele nu au rezistat deoarece afacerile lor s-au dezvoltat apelând la credite bancare, aportul de capital propriu fiind mic. Iar băncile au lovit dur. De aceea, ca și de atâtea ori înainte, memoria durerii a readus la viață proverbele atât de adevărate, născute din pățaniile celor ce au avut de suferit.

„Banca este un prieten bun care îți dă cu împrumut o umbrelă de ploaie când afară este senin și soare și ți-o cere înapoi când plouă...”

Totuși, oamenii serioși și echilibrați au reușit să se salveze, deși au suferit și ei pierderi. Profesorul universitar de la Bacău nu a concediat pe nimeni, iar sacrificiile făcute l-au privit direct, în primul rând pe el și familia lui. Președintele Costel și-a păstrat firmele intacte. El a pornit și alte afaceri considerate de consiliul de familie oportune la acele momente. Avea peste șase sute de salariați. Cu credință în ajutor și binecuvântare a avut grijă de familiile celor care și-au adus contribuția, ca salariați, la creșterea și consolidarea firmei. Om cu frică de Dumnezeu și recunoscător pentru viața pe care i-a salvat-o Bunul la vreme de mare cumpănă, marinarul Costel s-a îngrijit de satul natal. A rezidit biserița și a înzestrat-o. A făcut o fundație caritabilă prin care s-a îngrijit de copiii săraci din sat și de bătrânii lipsiți de ajutor. Și multe alte fapte de bine a făcut, el și familia lui, dar pe toate le ține ascunse ca să nu le știrbească răutatea și invidia omenească a acestor vremuri nevolnice. A aflat apoi, pe căi lăturalnice, că și alți colegi din asociație și-au asumat răspunderi directe față de oamenii lipsiți de posibilități.

Paul a avut obiceiul ca, din când în când, mai ales la marile sărbători de peste an, să adreseze mesaje de suflet și urări cu țintă tuturor colegilor

din Asociație. El spunea, cu aceste ocazii. „Așa cum Bunul Dumnezeu nu dă oricărei femei puțința de a naște fii, tot așa Bunul Dumnezeu dă numai aleșilor săi să aibă grijă de viața altor oameni pe care îi încredințează spre îndrumare și protejare lor. Nu uitați, aveți atâtea familii care depind de dumneavoastră, de afacerile pe care le faceți. Când luați o hotărâre cereți binecuvântare ca nici unul din cei mai mici care v-au fost încredințați să nu pătească știrbire. Vă urez, la fel ca în ocaziile anterioare, să fiți mereu protejați, ca la rândul dumneavoastră să fiți ocrotitorii celor care vă sunt colaboratori și ajutoare la drum de viață!”

Și nu întâmplător firmele care au supraviețuit mării crize au avut în frunte oameni cu credință puternică, buni și blânzi și apropiați de salariații lor și de familiile acestora. Cristian, ginerele aceluia om bun care a fost Pavel Neguț din Combinat, împreună cu soția și fiul lor, un tânăr serios și responsabil, școlit în State, au dus afacerea în continuare. Prietenul acestuia din copilărie, domnul Titus din Buftea, împreună cu vesela și buna Mili, soția lui, au fost neatinși de criză. La fel și nepoata unui mare și vestit matematician român din perioada interbelică, o femeie cuminte și ponderată care și-a calculat pașii în afaceri folosind inteligența pe care o conferă matematica, prin logica formală pe care o dezvoltă în creierul uman.

Ultima piedică în drumul spre pensionarea definitivă i-a stat lui Paul în cale vânzarea sediului proprietate a Asociației. Atunci când Marius Topor și-a exercitat puterea de director general (interimar!) și l-a trimis pe Petrică Costiniu la pensie, acesta și Paul au cumpărat, din economiile Asociației, un apartament cu două camere și balcon într-un bloc din apropierea mării artere de acces spre Combinat. O birocrație sufocantă și niște prevederi legislative strâmbe au împiedicat vânzarea aceluia apartament. Dar, până la urmă, cu tenacitate, Paul a trecut și peste acest hop, iar Asociația, cu un efectiv minim, s-a mutat la București.

Aici s-a încheiat ultima etapă de viață activă, închinată binelui colectiv. În acel an, 2014, la 50 de ani de la absolvirea liceului în orașul natal, Paul s-a revăzut cu colegii care au mai rămas în viață. Au fost clipe de neuitat, amintirile depănate la strigarea catalogului au dezvăluit că orice adult redevine copil dacă se așază într-o bancă școlărească și stă acolo măcar un sfert de oră.

Pofta de șotii izvorăște din pupitrul băncii școlare...

EPILOG

La începutul lunii august 2009, la patru decenii de la data primei sale angajări în Combinat, Paul stătea pe bordura de bazalt a trotuarului din fața Anexei Turn, așteptând cursa de interior care să-l ducă până la Poarta Sud. Praf nu plutea în aer ca atunci, demult, dar nici cursa nu se grăbea să vină. Așa că Paul a pornit pe jos, de unul singur. Dacă Soarta ar fi vrut să-i facă o surpriză, poate că nea Ion Căpățână ar fi trebuit să-i apară în cale, dând din urechi. Dar Soarta l-a luat pe nea Ion Căpățână pe tărâmul vieții veșnice...

A făcut drumul pe jos și a ieșit din Combinat pe Poarta Sud. Ochii lui s-au umplut cu toate imaginile dezolante ale trecerii celor patru decenii. Multe obiective au murit, de tinere, ca și unii oameni. Însă cele mai viguroase încă respiră...

O viață de om! Aici m-am născut, aici am crescut, aici am suferit, aici am fost vesel. De aici am plecat atunci când am devenit străin în propria casă.

În ianuarie 2011 Mircea Pescariu, fostul inginer șef de la GFB, fost mai înainte tehnolog la laminorul de benzi la rece, a organizat aniversarea a 40 de ani de la intrarea în funcțiune a acestui obiectiv. L-a găsit pe Paul după vechiul număr de telefon mobil, număr pe care Paul și l-a adoptat la ieșirea la pensie. Dar el a refuzat invitația.

— Îmi pare rău, Mircea! Inima mea nu va rezista la o așa mare tristețe, făcând turul Combinatului. Am închis după mine poarta Combinatului, în urmă cu doi ani, atunci când am marcat 40 de ani

de la data primei mele angajări. Și în memorie mi-au revenit, ca un miracol, acele cuvinte magice scrise de Tribunalul Poeziei Neamului și cântate de o tânără inimoasă și talentată:

*Ce tineri am intrat și cu ce rost
Și ce bătrâni ieșim din tot ce a fost...*

Cuprins

PARTEA II - Pe val	5
Capitolul 1 - Ursulețul Mișu	7
Capitolul 2 - Și fiu va naște și numele lui va fi Bucurie	21
Capitolul 3 - Bilanțurile energiei	27
Capitolul 4 - Din nou student	34
Capitolul 5 - Primii ani	47
Capitolul 6 - Cu geologul prin pășunile cu sonde	62
Capitolul 7 - Pe culmi	84
Capitolul 8 - Pregătiri de furtună	105
Capitolul 9 - Începutul sfârșitului	118
Capitolul 10 - Sfârșit de epocă	125
PARTEA a III-a - La vale în goana după profit	155
Capitolul 1 - Podul de piatră s-a dărâmat	157
Capitolul 2 - Din nou la muncă	162
Capitolul 3 - La mai bine	169
Capitolul 4 - Din nou acasă	195
Capitolul 5 - Mult de muncă	205
Capitolul 6 - Starea alfa	218
Capitolul 7 - Succesul lui Florentin	224
Capitolul 8 - În pădure după lemne	230
Capitolul 9 - ARDIMET	254
Capitolul 10 - Începutul declinului	266
Capitolul 11 - Audit cu cântec, joc și voie bună	288
Capitolul 12 - Sfatul cel mare	294
Capitolul 13 - Unde este comoara ta	306
EPILOG	343

Editura „AXIS LIBRI”
a Bibliotecii Județene „V.A. Urechia” Galați
semnalează următoarele apariții:

2018

Oameni în memoria Galațiului: Aniversări 2017

Povestea Unirii / Viorel Baci

Înscrișuri pe un bob de rouă / Gheorghe Gurău

Galațiul, acum și pururea! / Zafir Ilie

Raftul cu prieteni / Ion Manea

Elemente de geriatrie / Aurelia Romila

Umorul salută poezia / Anton Stanciu

Insomnii pentru weekend / Dumitru Tiutiucă

Prea târziu, în iarnă / Constantin Vremuleț

Sclavii iluziilor / Gheorghe Marcu